

ទស្សនាវដ្តីនៃប្រជាជនឯកសារកម្ពុជា

វិស្វករ ការពារ

- ◆ ហ្សាហា ហាឌីដ រដ្ឋមន្ត្រីទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- ◆ សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលគឺជាអ្វី?

រូបថត្រួតពិនិត្យ អ.វ.ត.ក

ទស្សនាវដ្តីនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

មាតិកា

- ◆ ហ្សាហា ហាឌីង រចនាប្រធានវិទ្យាស្ថានស្ទ្រីករីត ១
- ◆ តើអ្វីជាកិច្ចការបន្ទាប់សម្រាប់សាលាក្តីខ្មែរក្រហម? ៥
- ផ្នែកឯកសារ**
- ◆ បទទទេសនាមរបស់សមមិត្តតំណាង ៦
- ◆ ចម្លើយសារភាពរបស់ នួន រឿន ហៅ ទៀង ១៣
- ផ្នែកប្រវត្តិសាស្ត្រនិងការស្រាវជ្រាវ**
- ◆ ទំនាក់ទំនងផ្នែកនយោបាយរវាងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ២០
- ◆ អតីតកងទ័ពខ្មែរក្រហមចង់ឲ្យតុលាការ ២៨
- ◆ ទិម យ៉ុង : ជីវិតមិនអាចដូចដើមក្រោយរបប ៣០
- ផ្នែកបច្ចុប្បន្ន**
- ◆ កម្មវិធីវិទ្យុសហគមន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌល ៣៣
- ◆ អ្វីទៅជាទុក្ខក្រីក្រកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ? ៣៧
- ◆ សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល ៤២
- មេដឹកនាំភារកិច្ចសាធារណៈ**
- ◆ ជនសង្ស័យក្នុងសំណុំរឿង០០៤មិនត្រូវបានអនុញ្ញាត ៤៥
- ទំព័រស្រាវជ្រាវកម្រិត**
- ◆ ទណ្ឌិតផ្លែឈើ ៤៨
- ◆ ទិដ្ឋភាពសោកសៅនៅដំរីជនភៀសខ្លួន ៥៧

នួន ជា កំពុងប្រែសម្តែងនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

រក្សាសិទ្ធិ

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា
 អនុញ្ញាតឲ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយ
 ក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
 ប្រកាសទេសរដ្ឋមន្ត្រីនិងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មាន
 លេខ០២៧១៣៥៧
 ចុះថ្ងៃទី២២ខែសីហាឆ្នាំ១៩៧៧
 រូបថតឯកសារ: មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា
 និងសារមន្ទីរទុក្ខក្រីក្រកម្មប្រឆាំងសាសន៍នៃមន្ទីរស្ថិតិ

ហ្សាហា ហាឌីដ រចនាប្លង់វិទ្យាស្ថានស្លឹករឹត

លោក ឆាន់ យូ នាយកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងលោកស្រី ហ្សាហា ហាឌីដ ប្រកាសអំពីការតែងតាំងក្រុមហ៊ុនរបស់លោកស្រី ហ្សាហា ហាឌីដ ដើម្បីរចនាប្លង់ថ្មីរបស់វិទ្យាស្ថានស្លឹករឹត ដែលជាអនាគតការិយាល័យអចិន្ត្រៃយ៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ។

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាត្រូវបានបង្កើតឡើងក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៥ ក្នុងគោលបំណងចងក្រងពីអំពើហោរាហៅដែលបានកើតឡើងក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ នៅក្នុងបណ្ណសារដែលមានជាងមួយ

លានឯកសារ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានកសាងកេរ្តិ៍ឈ្មោះជាអ្នកនាំមុខក្នុងការស្វែងរកឲ្យមានការចងចាំ និងយុត្តិធម៌ ។ ក្នុងន័យនេះ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមានគោលបំណងមិនត្រឹមតែចងក្រងពីរឿងរ៉ាវដ៏ខ្លោចផ្សារនៃប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប៉ុណ្ណោះទេ តែថែមទាំងខ្លះខ្លះខ្លួនដូចជាប្រទេសជាតិមួយនេះឲ្យសះស្បើយពីបញ្ហាផ្សេងៗ ។

វិទ្យាស្ថានស្លឹករឹតថ្មីនឹងក្លាយជាមជ្ឈមណ្ឌលនាំមុខកេសសម្រាប់សិក្សាស្រាវជ្រាវអំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅអាស៊ីជាវិទ្យាស្ថានមួយដើម្បីបន្តចងក្រងឯកសារ វិភាគ និងថែរក្សាព័ត៌មានទាក់ទងទៅនឹងសម័យខ្មែរក្រហម ។ កន្លែងសម្រាប់កសាងវិទ្យាស្ថានស្លឹករឹត ដែលមានទីតាំងនៅជិតបណ្ណាល័យសាធារណៈថ្មីមួយ និងសាលាច្បាប់នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រនិងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ចក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ ត្រូវបានផ្តល់ដូចមកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាដោយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ២០០៨ ។

ការជ្រើសរើសយកក្រុមហ៊ុន ហ្សាហា ហាឌីដ ដែលជាក្រុមហ៊ុនមួយមានភាពល្បីរន្ទិខាងការរចនាប្លង់ស្ថាបត្យកម្ម ឆ្លុះបញ្ចាំងពីសេចក្តីសម្រេចរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាដើម្បីបំបែកនូវកំរិតស្ថាបត្យកម្មនៃការចងចាំដែលតែងតែទោទន់ទៅរកការបង្ហាញតែភាពនឹងតិចនិងការឈឺចាប់ជិះជាន់ ។

លោក ឆាន់ យូ បានមានប្រសាសន៍ថា “ ខ្លះបីជាមានដល់លំបាកជាអវិជ្ជមានមាននៅចំពោះមុខក៏ដោយ វិទ្យាស្ថានស្លឹករឹតមិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងទិសដៅ និងគោលបំណង

ក្នុងការបង្កើតទឹកថ្លៃ ដើម្បីឲ្យមានការចងចាំជនរងគ្រោះនៃរបប ខ្មែរក្រហមនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាទេ ។ ទស្សនវិស័យរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជានិច្ចជាកាលចងចាំរឿងរ៉ាវកាលពីអតីតកាល ប៉ុន្តែក្នុងពេលជាមួយគ្នានោះដែរ ក៏សម្លឹងទៅរកអនាគត ដោយផ្តល់ឲ្យមានបទពិសោធសុទ្ធិនិយមមួយនេះបញ្ជាំងពីមហិច្ឆតា និងសេចក្តីប្រាថ្នាចង់បានរបស់ជាតិទាំងមូល ។ វិទ្យាស្ថានស្ទីករីត និងសម្របសម្រួលទៅតាមរបៀបដែលសមទៅនឹងវិស័យឯកទេស នៃស្ថាប័នកម្មវិញការចងចាំដែលធ្វើឲ្យមានបទពិសោធដ៏ច្បាស់លាស់ មិនបង្ហាញពីភាពយោរយោប៉ុន្មានទេ តែបង្ហាញពីតុល្យភាព និងបទពិសោធរបស់អ្នកទស្សនាជាមួយនឹងភាពសុទ្ធិនិយមដែលសម្លឹងទៅរកអនាគត ។ ស្ថាប័នកម្មដែលមានលក្ខណៈប្លែក តែបង្ហាញពីអំណាចថាមពលរបស់ក្រុមហ៊ុន ហ្សាហា ហាឌីដ ផ្ដោតទៅលើការរចនាប្លង់មានលក្ខណៈដូចបន្ទាត់កោង ។ ក្រុមហ៊ុន ហ្សាហា ហាឌីដ មានសក្តានុពល ក្នុងការកែប្រែការរចនាប្លង់នៃស្ថាប័នកម្មតាមបែបវិញ ការចងចាំក្នុងទិសដៅថ្មីស្រឡាត់ទាំងស្រុង និងសម្បូរបែប” ។

លោកស្រី ហ្សាហា ហាឌីដ ក៏បានមានប្រសាសន៍ដែរថា “ទស្សនវិស័យរបស់លោក ឆាន់ យុ មានលក្ខណៈបណ្តុះគំនិតខ្លាំងណាស់ ។ វិទ្យាស្ថានស្ទីករីតថ្មីរបស់គាត់ទាមទារឲ្យមានសម្រស់ និងសុទ្ធិនិយមសម្រាប់អនាគត ដើម្បីធ្វើឲ្យជាសះស្បើយរួច និងផ្សារភ្ជាប់ប្រទេសកម្ពុជាឡើងវិញ ដែលមានមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាគន្លឹះដ៏សំខាន់ក្នុងការសម្រេចការងារនេះ ។ ដោយធ្វើការជាមួយ លោក ឆាន់ យុ និងវិទ្យាស្ថានស្ទីករីត យើងបានរួមគ្នាបង្កើតឲ្យមានក្រុមការងារពិសេសមួយ រួមមានក្រុមប្រឹក្សាកម្ពុជា និងអន្តរជាតិដែលបានចែករំលែកទស្សនវិស័យទៅវិញទៅមកដើម្បីរចនាប្លង់វិទ្យាស្ថានស្ទីករីតដោយស្មារតីប្រុងប្រយ័ត្នជាទីបំផុត ។ កេរដំណែលវប្បធម៌ដ៏សម្បូរបែបរបស់កម្ពុជា រួមមាន ប្រាសាទ បុរាណដ៏អស្ចារ្យគ្មានពីរលើលោកដែលនេះបញ្ជាំងអំពីស្ថាប័នកម្ម និងបច្ចេកវិទ្យាដ៏វិសេសវិសាលកាលពីសម័យបុរាណ ។ ក្រុមហ៊ុន ហ្សាហា ហាឌីដ ចង់ធ្វើការជាមួយលោក ឆាន់ យុ និងក្រុមការងាររបស់លោកនៅថ្ងៃអនាគតទៅមុខទៀត ដើម្បីធ្វើឲ្យទស្សនវិស័យរបស់លោកចេញជារូបរាងឡើងនៅក្នុងអគារដ៏ទំនើបមួយដែល

រំពូក និងចងចាំអតីតកាល តែក៏នេះបញ្ជាំងអំពីជំនឿឥតឆករេ និងសុទ្ធិនិយមសម្រាប់អនាគតតាមរយៈការប្រើប្រាស់វិស័យអប់រំ ការយោគយល់គ្នា និងការបណ្តុះគំនិតដើម្បីផ្សារភ្ជាប់អ្នកមកទស្សនាក្នុងលក្ខណៈវិជ្ជមាន” ។

លោកស្រី ហ្សាហា ហាឌីដ បានបន្តទៀតថា “អ្នកមកទស្សនាទីក្រុងភ្នំពេញអាចរៀនសូត្រអំពីកេរដំណែលខ្មោចផ្សាររបស់ខ្មែរក្រហម ដោយចងចាំជនរងគ្រោះថាជាមនុស្សជាតិដែលបានជាប់ខ្លួននៅក្នុងការវិលវល់នៃសង្គ្រាម មនោគមន៍វិជ្ជាជ្រុលនិយម និងភាពមិនសមហេតុសមផល ។ វិទ្យាស្ថានស្ទីករីតថ្មីនឹងផ្ដោតទៅលើការធ្វើឲ្យប្រាកដថា នឹងមិនមានការងើបឡើងវិញនៃលក្ខខណ្ឌបាក់ដួលដែលបានកើតឡើងកាលពីអតីតកាលទៀតទេ តាមរយៈកម្មវិធីបង្រៀនពីប្រវត្តិសាស្ត្រ ។ អ្នកទស្សនាក៏នឹងអាចរៀនសូត្រអំពីរបៀបដែលតម្លៃនៃចំណេះដឹង ការអភ័យទោស និងផ្សះផ្សារជាតិ និងការយោគយល់ ផ្តល់ជាមធ្យោបាយសម្រាប់ភ្ជាប់ខ្លួនទៅនឹងអនាគតប្រកបដោយភាពវិជ្ជមាននិងដៃគូជាជនមុន ។ អ្នកទស្សនាក៏នឹងរៀនសូត្រអំពីរបៀបដាក់ព្រឹត្តិការណ៍ដែលបានកើតឡើងកាលពីអតីតកាលបញ្ចូលទៅក្នុងបុព្វបទថ្មីនិងផ្តល់យាយជាជម្រុះនៃប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏វៃឆ្លាយរបស់កម្ពុជា” ។

លោក ឆាន់ យុ និងលោកស្រី ហ្សាហា ហាឌីដ គិតទុកជាមុនរួចស្រេចហើយថា សម្រស់និងនិមិត្តរូបរបស់វិទ្យាស្ថានស្ទីករីតថ្មីនឹងស្របទៅនឹងទស្សនវិស័យរបស់វិទ្យាស្ថាននេះ ហើយនេះគឺជាគម្រោងមួយដែលនឹងបម្រើដល់ការស្ថាបនា និងពង្រឹងការងាររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាសព្វថ្ងៃ បង្កើនឲ្យមានការយល់ដឹងដល់សាធារណជន និងបង្កើតការយោគយល់ និងស្វែងរកដល់ប្រយោជន៍សង្គមនៃការផ្សះផ្សារជាតិតាមរយៈការអប់រំ ការមុជរកចំណេះដឹង និងធ្វើឲ្យមានភាពជិតស្និទ្ធ ដោយផ្អែកទៅលើការចងចាំនិងការផ្តល់ជូនផ្សេងៗ ។

លោក ឆាន់ យុ និងសហការីរបស់លោកបានសម្តែងនូវមោទកភាពនិងការដឹងគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅដល់លោកស្រី ហ្សាហា ហាឌីដ និងក្រុមរចនាប្លង់របស់លោកស្រីដែលបានចូលរួមក្នុងការស្ថាបនាប្លង់វិទ្យាស្ថានស្ទីករីតនេះ ។

ប្រវត្តិសង្ខេប ឆាន់ យុ

លោក ឆាន់ យុ គឺជា នាយកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងជាអ្នករស់រានមានជីវិតពីរបប “វាលពិឃាត” ខ្មែរក្រហម ។ លោកបានក្លាយជា នាយកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ១៩៩៥ នៅពេលដែលមជ្ឈមណ្ឌលនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងក្នុងនាមជាការិយាល័យមួយរបស់សកលវិទ្យាល័យវ័យលនៃកម្មវិធីសិក្សាអំពីប្រល័យពូជសាសន៍នៅប្រទេសកម្ពុជា ដើម្បីធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវ បណ្តុះបណ្តាល និងចងក្រងឯកសារទាក់ទងទៅនឹងរបបខ្មែរក្រហម ។ លោក ឆាន់ យុ បន្តដឹកនាំមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបន្ទាប់ពីមជ្ឈមណ្ឌលនេះក្លាយជាអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលឯករាជ្យមួយនៅប្រទេសកម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ១៩៩៧ ហើយបច្ចុប្បន្ននេះ កំពុងតែធ្វើការកសាងលើកិច្ចការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលនេះឲ្យទៅជាវិទ្យាស្ថានស្ថិតិវិទ្យា ដែលជាមជ្ឈមណ្ឌលនាំមុខមួយសម្រាប់ការសិក្សាអំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅអាស៊ី ដែលមានមូលដ្ឋាននៅក្នុងរាជធានីភ្នំពេញ ។

មុនបង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា លោក ឆាន់ យុ បានធ្វើការទាក់ទងទៅនឹងការបណ្តុះបណ្តាលលើបញ្ហាសិទ្ធិមនុស្ស និងប្រជាធិបតេយ្យនៅប្រទេសកម្ពុជាសម្រាប់វិទ្យាស្ថានសាធារណរដ្ឋអន្តរជាតិដែលមានមូលដ្ឋាននៅសហរដ្ឋអាមេរិក និងជាមន្ត្រីផ្នែកអន្តរជាតិក្នុងការជួយចាត់ចែងកិច្ចការបោះឆ្នោតរបស់អាជ្ញាធរបណ្តោះអាសន្នរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិនៅកម្ពុជា (UNTAC) ។

ពីឆ្នាំ១៩៨៧ដល់១៩៩២ លោកធ្វើការទាក់ទងទៅនឹងការទប់ស្កាត់បទឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងទីក្រុងដាឡាស រដ្ឋតិចសាស់ ។ លោក ឆាន់ យុ ក៏ជាអ្នកស្រាវជ្រាវជាន់ខ្ពស់អំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅឯមជ្ឈមណ្ឌលស្តីពីការសិក្សាអំពីប្រល័យពូជសាសន៍ ការដោះស្រាយជម្លោះ និងសិទ្ធិមនុស្សនៅឯសាកលវិទ្យាល័យវ៉ាត់ហ្គែរសហរដ្ឋអាមេរិក ។ លោកក៏ជាសមាជិកក្រុមដ៏ឆ្នើមមួយរូបដែល

ឆាន់ យុ

បានស្ថាបនាវិទ្យាស្ថានស៊ើបអង្កេតព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ (Institute for International Criminal Investigations) នៅទីក្រុងឡាអេប្រទេសហូឡង់ ហើយក៏ជាសមាជិកគ្រប់គ្រងនៃក្រុមហ៊ុន Air Asia ដែរ ។

លោក ឆាន់ យុ ក៏ជាអ្នកសរសេរអត្ថបទ និងកថាខណ្ឌនៅក្នុងសៀវភៅជាច្រើនទាក់ទងទៅនឹងការស្វែងរកភារពិក ការចងចាំ និងយុត្តិធម៌របស់ប្រទេសកម្ពុជា និងជាសហនិពន្ធសៀវភៅ “ស្លាកស្នាមរហូសរបស់កម្ពុជា : ការប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្តបន្ទាប់ពីរបបខ្មែរក្រហម” ដែលត្រូវបានបោះពុម្ពនៅឆ្នាំ២០១១ ។

លោកក៏ជា នាយកដ្ឋានកម្មវិទ្យាភាពយន្តឯកសារដែលមានចំណងជើងថា “ក្បួនទឹកទន្លេ” ដលិតឡើងឆ្នាំ២០១២ ស្តីអំពីការប្រែប្រួលបរិយាកាសសន្តិមសេដ្ឋកិច្ច និងបរិស្ថាន នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ ខ្សែភាពយន្តនេះ ទទួលបានពានរង្វាន់ភាពយន្តពិភពលោកនៅមហោស្រពសាន់ខេននៅសហរដ្ឋអាមេរិក នៅក្នុងឆ្នាំ២០១៣ នៅក្នុងចំណោមពានរង្វាន់ជាច្រើនទៀត ។

លោក ឆាន់ យុ បានទទួលពានរង្វាន់សេរីភាពប្រធានាធិបតីសហរដ្ឋ

អាមេរិក ទ្រូមេន-វីហ្គេន ពីមូលនិធិចងចាំជនរងគ្រោះនៃរបបកុម្មុយនិស្ត នៅក្រុងវ៉ាស៊ីនតោនឌីស៊ី ក្នុងឆ្នាំ២០០០ ។ លោកបានជាប់ជាមនុស្សមួយរូបក្នុងចំណោមបីរូបនៅអាស៊ីចំនួន៦០រូបរបស់ទស្សនាវដ្តី “ថែមស៍” ក្នុងឆ្នាំ ២០០៦ និងជាមនុស្សមួយរូបក្នុងចំណោមមនុស្ស១០០ នាក់ ដែលមានឥទ្ធិពលបំផុតនៅក្នុងពិភពលោកក្នុងឆ្នាំ២០០៧ ចំពោះដំហររបស់លោកក្នុងការប្រឆាំងទៅនឹងនិទណ្ឌភាពនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា អ៊ីរ៉ាក់ កូម៉ូរី និងស៊ីរី ។

ហ្សាហា ហាឌីដ

លោកស្រី ហ្សាហា ហាឌីដ ដែលជាស្ថាបនិកក្រុមហ៊ុនស្ថាបត្យកម្ម ហ្សាហា ហាឌីដ ត្រូវបានប្រគល់ពានរង្វាន់ស្ថាបត្យកម្ម

ប្រាយស៍តើ (Pritzker Architecture Prize) ដែលអាចចាត់ទុកថា ជាពានរង្វាន់ល្អបំផុតស្ថាបត្យកម្មកាលពីឆ្នាំ២០០៤ ហើយលោក ស្រីក៍ទទួលបាននូវភាពល្បីរន្ទិះជាអន្តរជាតិ ចំពោះការសិក្សាទ្រឹស្តី និងការស្ថាបនាអគារកន្លងមករបស់លោកស្រី ។ គម្រោងសិក្សា និងគម្រោងដែលបង្កើតមុនគេបង្អស់របស់លោកស្រីស្ថាបនាឡើង ក្រោមការរុករកនិងស្រាវជ្រាវអស់រយៈពេលជាងសាមសិបឆ្នាំ នៅក្នុងវិស័យនគរូបនីយកម្ម ស្ថាបត្យកម្ម និងការរចនាប្លង់ ។

មានកំណើតនៅទីក្រុងបាដាត ប្រទេសអ៊ីរ៉ាក់ ក្នុងឆ្នាំ១៩៥០ លោកស្រី ហ្សាហា ហាឌីដ ចូលសិក្សាផ្នែកកណ្តិតវិទ្យានៅសាកល វិទ្យាល័យអាមេរិកាំងបេរូត ប្រទេស ឡេបាណន់ មុននឹងលោកស្រីធ្វើដំណើរ ទៅទីក្រុងឡូនដុន ក្នុងឆ្នាំ១៩៧២ ដើម្បី រៀននៅសាលាសមាគមស្ថាបត្យកម្ម ជា កន្លែងដែលលោកស្រីទទួលសញ្ញាបត្រ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ។ លោកស្រីបានបង្កើត ក្រុមហ៊ុនស្ថាបត្យកម្ម ហ្សាហា ហាឌីដ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ ហើយបានបញ្ចប់ការ តូច្នុងលើកដំបូងរបស់គាត់គឺស្ថានីយ៍ ពន្លត់អគ្គិភ័យវីត្រា នៅប្រទេសអាឡឺម៉ង់ ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៣ ។

ហ្សាហា ហាឌីដ

លោកស្រី ហ្សាហា ហាឌីដ បាន បង្រៀននៅសាលាសមាគមស្ថាបត្យកម្ម រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៨៧ ហើយចាប់តាំងពីពេលនោះមក លោកស្រី បានការងារមុខនាទីជា ប្រធានការិយាល័យជាច្រើន និងជាក្រៅវិសេសដែលត្រូវបាន អញ្ជើញទៅបង្រៀននៅសាកលវិទ្យាល័យជាច្រើនទូទាំងពិភព លោក ។ នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ លោកស្រី ហ្សាហា ហាឌីដ គឺជា សាស្ត្រាចារ្យនៅសាកលវិទ្យាល័យសិល្បៈអនុវត្តនៅទីក្រុងរៀនណា ប្រទេសអូទ្រីស និងជាសាស្ត្រាចារ្យសម្រាប់វគ្គខ្លី ផ្នែករចនាប្លង់ ស្ថាបត្យកម្មនៅសាកលវិទ្យាល័យយែល សហរដ្ឋអាមេរិក ។

ម៉ែកូរស៊ី The MAXXI : សារមន្ទីរជាតិសិល្បៈសតវត្សរ៍ទី ២១ នៅក្នុងទីក្រុងរ៉ូម ប្រទេសអ៊ីតាលី និងមជ្ឈមណ្ឌលកីឡាក្នុងទឹក នៅទីក្រុងឡូនដុនដែលសាងសង់ឡើងសម្រាប់កីឡាអូឡាំពិកកាល

ពីឆ្នាំ២០១២ គឺជាស្នាដៃដ៏វិសេសវិសាលរបស់ក្រុមហ៊ុន ហ្សាហា ហាឌីដ ចំពោះសំណង់អគារដ៏អស្ចារ្យ និងរស់រវើក ។ សំណង់ដែល ធ្លាប់រចនាចមកហើយមានដូចជាមជ្ឈមណ្ឌលសិល្បៈទំនើបរ៉ូស័ន តាល់ នៅក្នុងទីក្រុងស៊ីនេស៊ីណេ រដ្ឋអូហាយូ និងសាលាមហោស្រព ហ្គ្រងហ្សូ នៅប្រទេសចិន ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាស្ថាបត្យកម្មមួយ ដែលសម្លឹងទៅរកអាណាតត ជាមួយនឹងគំនិតនិងថាមពលអវកាស និងមានរូបរាងដែលមានទស្សនវិស័យវែងឆ្ងាយ ។

ការរួមចំណែកដ៏អស្ចារ្យរបស់លោកស្រី ហ្សាហា ហាឌីដ ទាក់ទងទៅនឹងឯកទេសស្ថាបត្យកម្ម ត្រូវបានបន្តទទួលស្គាល់ថាជា វិទ្យាស្ថានដែលគួរគោរពជាទីបំផុតក្នុង ពិភពលោកក្នុងចំណោមអ្នកដែលគួរ គោតសរសើរបំផុតលើលោក រួមមាន ស្រីដែលមានឥទ្ធិពលបំផុតលើលោក របស់ទស្សនាវដ្តី Forbes និងសមាគម សិល្បៈដំបូងដែលបានជូនដល់លោកស្រី នូវពានរង្វាន់ Praemium Imperiale ដែលជាពានរង្វាន់វប្បធម៌ពិភពលោក ។ ក្នុងឆ្នាំ២០១០ និង២០១១ ការរចនា ប្លង់របស់លោកស្រីទទួលបានពាន រង្វាន់ Stirling Prize ដែលជាពាន ខ្ពត្តិ ខ្ពត្តិម ធំបំផុតសម្រាប់វិស័យ

ស្ថាបត្យកម្ម ដោយរាជវិទ្យាស្ថានស្ថាបត្យករ ចក្រភពអង់គ្លេស ។ ពានរង្វាន់ថ្មីផ្សេងទៀតដែលលោកស្រី ហ្សាហា ហាឌីដ ទទួលបាន រួមមាន អង្គការ UNESCO បានប្រសិទ្ធិនាមលោកស្រី ហ្សាហា ហាឌីដ ថាជា “សិល្បករសន្តិភាព”, សាធារណរដ្ឋបារាំងបានផ្តល់ កិត្តិយសដល់លោកស្រីថា “Commandeur de l'Ordre des Arts et des Lettres”, ទស្សនាវដ្តីថែមស៍បានដាក់លោកស្រីថាជាមនុស្ស ម្នាក់ក្នុងចំណោមអ្នកដែលមានឥទ្ធិពលបំផុតទាំង ១០០ នាក់ លើលោក ហើយក្នុងឆ្នាំ២០១២ លោកស្រី ហ្សាហា ហាឌីដ ទទួល ងារជា Dame Commander of the Order of the British Empire ដោយម្ចាស់ក្សត្រីអេលីហ្សាបែត២របស់ចក្រភពអង់គ្លេស ។

ប្រជុំមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

តើអ្វីជាកិច្ចការបន្ទាប់សម្រាប់សាលាក្តីខ្មែរក្រហម?

ដោយសារតែពេលនេះ សវនាការសំណុំរឿងទីពីរនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ឈានដល់ការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ហើយ វានៅតែជារឿងមិនទាន់ច្បាស់នៅឡើយ ត្រង់ថា តើសាលាក្តីមួយនេះអាចនឹងបន្តកិច្ចដំណើរការក្នុងករណីបន្តបន្ទាប់ទៀតដែរឬក៏អត់ រួមទាំងកិច្ចដំណើរការរឿងបទចោទប្រកាន់ថ្មីបន្ថែមប្រឆាំងនឹងអតីតមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហម នួន ជា និង ខៀវ សំផន បទចោទប្រកាន់ថ្មីបន្ថែមទៀតចំពោះជនសង្ស័យដែលនៅរស់រានមានជីវិតក្នុងករណី០០៣ និង០០៤ ។ ឆន្ទៈនិងបញ្ហាថវិកាភិបាលអាចធ្វើឲ្យអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាបន្តកិច្ចដំណើរការទៅមុខទៀតបាន ។

ទោះជាមានហេតុការណ៍អ្វីកើតឡើងក៏ដោយ ដំណើរការកាត់ទោសនៅសាលាក្តីខ្មែរក្រហមអាចនឹងធ្វើឲ្យកកកាយរឿងរ៉ាវដែលត្រូវទិញនិងចំពោះសម័យកាលដ៏រន្ធត់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ប៉ុន្តែមិនត្រូវបញ្ចប់នូវការស្វែងរកការទទួលខុសត្រូវដូច្នោះ និងការពិតទេ ។ ប្រជាជនកម្ពុជាបានឆ្លងកាត់ដំណាក់កាល

និងធ្វើកិច្ចការជាច្រើនរួចមកហើយដើម្បីទទួលបាននូវភាពយុត្តិធម៌និងការបង្រួបបង្រួមជាតិក្នុងរយៈកាលជាង៣០ឆ្នាំកន្លងទៅនេះ ហេតុដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាមិនមែនជាដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌និងការបង្រួបបង្រួមជាតិលើកតំបូងទេ ហើយក៏មិនមែនជាដំណើរការចុងក្រោយដែរ ។

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមានឯកសារទាក់ទងនឹងរបបខ្មែរក្រហមនិងរឿងរ៉ាវរបស់អ្នកដែលរួចរស់ជីវិតពីរបបនេះរាប់សែនទំព័រ ដែលអនុញ្ញាតឲ្យសិស្ស-និស្សិត គ្រូបង្រៀន មេធាវី និងអ្នករួចរស់ជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមចូលស្រាវជ្រាវរកមើលថា តើអ្វីខ្លះបានកើតឡើងកាលពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងតើកើតឡើងដោយសារមូលហេតុអ្វី ។ បណ្ណសារទាំងនេះគឺជាកេរដំណែលរបស់កម្ពុជា ដែលអាចប្រើប្រាស់សម្រាប់ការស្រាវជ្រាវនិងវិភាគ ក្នុងកាលបំណងបង្កើត និងជំរុញឲ្យមានការពិភាក្សាទៅទៀតអំពីថា តើនរណាគួរទទួលខុសត្រូវចំពោះការសម្លាប់កាលពីរបបខ្មែរក្រហម ហើយទទួលខុសត្រូវដោយរបៀបណា ។ កិច្ចខិតខំ

ខៀវ សំផន (ឆ្វេង) និង នួន ជា នៅបន្ទប់សវនាការក្នុងខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ។ រូបថត អ.វ.ត.ក

ប្រឹងប្រែងតទៅមុខទៀតដើម្បីប្រឈមមុខទៅនឹងអំពើឃោរឃៅកាលពីអតីតកាលអាចនឹងធ្វើឲ្យជម្រះនូវស្នាមស្នាមដែលឈឺចាប់ជាយូរមកហើយដោយលើកទឹកចិត្តឲ្យមានការបញ្ចេញមតិ កំនិត និងយោបល់ និងការគាំទ្រចិត្តខ្ពស់មកលើខ្លួនឯង ដែលជាកេរដំណែលថ្មីរបស់កម្ពុជាដើម្បីធ្វើឲ្យមានការគោរពសិទ្ធិបុគ្គល និងនីតិវិធី ។ **អាណ ហាញឌុល**

បទឧទ្ទេសនាមរបស់សមមិត្តកំណាចអង្គការបក្សក្នុងឱកាសបុណ្យ ខួបទី៤នៃកំណើតកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជាដ៏អង្គរវង្សា និងខ្លាំងពូកែមហាអស្ចារ្យ

ដកស្រង់ចេញពីសៀវភៅយុវជន និងយុវនារីបដិវត្តន៍ លេខ៥ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៦

(តពីលេខមុន)

ពីឆ្នាំ១៩៤៦ ដល់ឆ្នាំ១៩៥៤ ក៏មានការតស៊ូប្រឆាំង ចក្រពត្តិបារាំង ។ មានកងទ័ពរបស់យើងដែរ វាយខ្មាំងដែរ ប៉ុន្តែ កិច្ចព្រមព្រៀងហ្សឺណែវឆ្នាំ៥៤ គេស៊ីញ៉ែតែមួយខ្នាតថា ឲ្យឈប់ ការតស៊ូរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាត្រូវឈប់ ។ គេឆ្លុតតែមួយខ្នាត កងទ័ពត្រូវរលាយ ទៅឡើងភ្នាក់វិញ ទៅរត់ស៊ីក្លូវិញ ទៅធ្វើអីៗ វិញ ។ យើងសួរថា តើមកពីអី? មកពីគ្មានបក្សដឹកនាំ គ្មានមាតិកា យុទ្ធសាស្ត្រ យុទ្ធវិធី គ្មានមាតិកាយោធា គ្មានមាតិកាសង្គ្រាមប្រជាជន

របស់បក្សយើងដឹកនាំ បានជាកងទ័ពនេះរលាយយ៉ាងនេះ ។ រលី រលាយខ្លួន ទៅថិតក្នុងកណ្តាប់ដៃខ្មាំងវិញ ។ ប៉ុន្តែចាប់ពីឆ្នាំ១៩៦០ ដែលបក្សមានមាតិកាយុទ្ធសាស្ត្រ មានមាតិកាយុទ្ធវិធី ហើយក្នុងនោះ មានរៀបចំហិរញ្ញប្បទានដឹកនាំ មានរៀបចំកងទ័ព តើយ៉ាងម៉េច? ៦០ ដទៃទេ ៦១-៦២- ៦៣...៦៧ ដទៃទេ ។ កងការពារសម្ងាត់ ៦៨ ដុះអារុធ ដូចបាន ជម្រាបហើយ ។ ៦៨-៦៩ ដុះអារុធ ដុះសង្គ្រាម បាតដទៃទេ ។ ខាងក្នុងស្រុក វណ្ណៈកាន់អំណាច វាប្រមូលកម្លាំងដើម្បីវាយយើង ។

ប៉ុល ពត កំពុងថ្លែងសុន្ទរកថានៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

ខាងក្រៅស្រុក យើងមានតែម្នាក់យើង ។ ខ្ញុំឯងស្រុក វាវាយ
 កម្ទេចយើង វាវាយដោយនយោបាយ វាយដោយអារុធ ។
 ៦៨-៦៩ សមមិត្តជ្រាបហើយ វាវាយយើងយ៉ាងម៉េច ប៉ុន្តែ
 យើងឈប់ទេ? អត់ឈប់ ។ យ៉ាងម៉េច បានជាមិនឈប់ ពីព្រោះ
 មាតិកាសរសេរយើងកំណត់ថា ត្រូវវាយ ហើយបក្សពិនិត្យថា ស្ថានការណ៍
 ទំនាស់រវាងយើងនឹងខ្លួនត្រូវតស៊ូអារុធ ។ បើយើងមិនតស៊ូ
 អារុធ កម្លាំងបដិវត្តន៍ត្រូវខ្ទេចហើយ ដៃទទេទៀតហើយ ។ តស៊ូ
 ជំនាន់មុនជាមួយបារាំងដៃទទេ ។ ៥៤ ក៏ដៃទទេ ។ ឥឡូវយើងតស៊ូ
 ទៀត បើយើងឈប់មិនមែនដៃទទេ គឺវាអារកស្លាប់ ។ ពីមុនវា
 អារកលួមទេ តែម្តងទៀត វាអារកទាំងអស់ ។ ដូច្នោះយើងមិនឈប់
 ពីបារាំងយ៉ាងម៉េចក៏យើងមិនឈប់ ។ នរណាថាម៉េច ក៏យើងមិន
 ឈប់ ។ បក្សឯកភាពគ្នាទាំងមូលថា ត្រូវវាយ ។ ដំបូងរបស់យើង
 វាយតទៅទៀត នៅនិរតីក៏អីចឹង ភ្នំសាន់ក៏អីចឹង កន្លែងណាក៏អីចឹង ។
 យើងវាយតទៅទៀត ។ យើងបាត់ដៃទទេ យើងហ៊ានវាយ ។ កង
 ទ័ពនេះមិនស្លាប់ទេ កងទ័ពនេះមិនបរាជ័យទេ គឺកាន់តែកើនប្រើន
 ធំធេងឡើងជាលំដាប់ គឺ៦៨ កងការពារសម្ងាត់មកជាកងឈូប
 ក្រុមឈូប អនុសេនាភូម អនុសេនាធំ ។ ដល់៧០ យើងមាន
 អនុសេនាធំហើយ ។ មិនមែនកងទ័ពនេះវាភាគរាយទៅវិញ វា
 បរាជ័យទៅវិញទេ ។ មកពីអ្វី? គឺមកពីមានមាតិកាសរសេរយើង
 ត្រឹមត្រូវ ។ ឆ្នាំ៧០ រដ្ឋប្រហារភ្លាម យើងវាយដោយឯករាជ្យ
 ម្ចាស់ការ ។ យើងកសាងកងទ័ពយើងដោយឯករាជ្យម្ចាស់ការ ។
 បើប្រសិនណាជាយើងពឹងផ្អែកបរទេស តើកងទ័ពយើងធំធេង
 ប៉ុណ្ណឹងទេ? តើយើងវាយចក្រពត្តិអាមេរិកឈ្នះទេ? បើយើង
 មិនឯករាជ្យខ្លួនយើង តើយើងវាយតទៅទៀតបានទេ នៅឆ្នាំ
 ៧៣? អត់បានទេ ។ ប៉ុន្តែ រដ្ឋប្រហារភ្លាម យើងកសាងកងទ័ព
 យើងដោយឯករាជ្យ ។ និយាយជារួម គឺយ៉ាងនេះ ឆ្នាំ១៩៧៣
 មានកិច្ចព្រមព្រៀងប៉ារីស រៀនណាមឈប់ ឡាវឈប់ ប្រទេសជា
 ច្រើននៅក្នុងសកលលោកតស៊ូបដិវត្តន៍យើងឈប់ ។ ប៉ុន្តែ បក្សកំណត់
 ថា អត់ឈប់ទេ វាយតទៅទៀត ។ យើងឯកភាពគ្នាទាំងស្រុងថា
 វាយតទៅទៀត ហើយវាយនេះ មិនមែនប្រថុយប្រថានទេ គឺវាយ
 នេះ មានលទ្ធភាពឈ្នះខ្លាំង ។ បើប្រសិនណា ជាយើងឈប់តែ១ខែ
 ខ្លាំងវាដកដង្ហើមបាន វាពង្រឹងពង្រីកកម្លាំងបាន ។ ប៉ុន្តែ យើងវាយ

ជាប់ ខ្លាំងគ្មានឱកាសពង្រឹងពង្រីកកម្លាំងបានទេ ។ វាយតទៅ
 ទៀត ។ យើងអត់ឈប់ យើងសុខចិត្តបន្តវាយម្នាក់យើង អ្នកណា
 ជួយមិនជួយទប់តម្ក មិនទប់តម្ក អត់មានបញ្ហាអីទេ ពីព្រោះ
 មាតិកាសរសេរយើងកំណត់ថា ត្រូវវាយ ហើយហេតុផលរបស់យើង
 ស្ថានការណ៍យើងថា ត្រូវតែវាយបានរស់ ។ បើមិនវាយ ខ្ញុំគេ ។
 មានតែផ្លូវហ្នឹងទេ ប៉ុន្តែ បើវាយមានតែផ្លូវរស់ គ្មានផ្លូវស្លាប់ទេ ។
 មាតិកាសរសេរយើងបានកំណត់ច្បាស់យ៉ាងនេះ កងទ័ពឯកភាពគ្នាទាំង
 មូល ។ គោលដំបូងរបស់បក្សឯកភាពគ្នាទាំងមូល ។ គោលដំបូង
 របស់បក្សឯកភាព ។ បូព៌ និរតី ពាយ័ព្យ ភ្នំសាន់ ខត្តរ ទូរលេខមក
 ថា យើងវាយតទៅទៀត ដាច់ខាតគ្មានសម្រេចសម្រួលគ្មានរាថយ
 គ្មានចរចា ។ យើងឯកភាពគ្នាវាយតទៅទៀត ។

បើគ្មានបក្សដឹកនាំ គ្មានមាតិកាត្រឹមត្រូវដឹកនាំឲ្យកងទ័ពនេះ
 ប្រយុទ្ធអនុវត្តសង្គ្រាមប្រជាជនទេ កងទ័ពនេះមុខជាបរាជ័យ ។
 ហេតុនេះហើយបានជាយើងមិនយកថ្ងៃ មិនយកខែ មិនយកឆ្នាំ
 ផ្សេងៗទៀត ដើម្បីកំណត់ជាថ្ងៃកំណើតរបស់កងទ័ពបដិវត្តន៍យើង
 ក្រៅពីថ្ងៃ១៧ មករា ឆ្នាំ១៩៦៨ទេ ពីព្រោះមិនមែនជាថ្ងៃ
 មិនមែនជាខែ មិនមែនជាឆ្នាំដែលកងទ័ពនេះ បក្សដឹកនាំទេ គឺ ១៧
 មករា ឆ្នាំ ១៩៦៨ ដែលបក្សដឹកនាំកងទ័ព មានមាតិកាយុទ្ធសាស្ត្រ
 មានមាតិកាយុទ្ធវិធី មានមាតិកាយោធា មានមាតិកាសង្គ្រាមប្រជាជន
 មានមាតិកាប្រយុទ្ធត្រឹមត្រូវ បានដណ្តើមបានដ៏យ៉ាងយ៉ាងនេះ ។
 នេះជាហេតុផលនៃការកកើតកងទ័ពបដិវត្តន៍របស់យើង ។ យើង
 មានជំនឿយ៉ាងនេះ ហេតុផលនេះច្បាស់លាស់ ។

ក្តាប់ប្រវត្តិនៃការកកើតកងទ័ពនេះ បានឃើញអានុភាព
 បានឃើញកម្លាំងនៃកងទ័ពបដិវត្តន៍យើង ហើយបើពង្រឹង និង
 ពង្រីកកងទ័ពនេះ ទៅតាមទិសនេះ គ្មានខ្លាំងណាវាយបានទេ ។ កងទ័ព
 យើងមិនឈ្នះពានរណាទេ ប៉ុន្តែ ប្រទេសណាមកឈ្នះពាន គឺ
 កងទ័ពយើង និងប្រជាជនយើងវាយប៉ុន្មានឆ្នាំក៏បានដែរ ឲ្យតែឈរ
 លើមាតិកានេះ ។ បើយើងមានកម្លាំងហោះ មានកម្លាំងទឹក មាន
 រថក្រោះ មានកាំភ្លើងធំ តែបើយើងមិនឈរលើមាតិកាសង្គ្រាម
 ប្រជាជន មិនឈរលើមាតិកាយោធារបស់បក្សទេ មិនខ្លាំងដូចកងទ័ព
 ពេលដែលយើងវាយចក្រពត្តិអាមេរិកទេ ។ មិនខ្លាំងដូចពេលដែល
 យើងគ្មានកម្លាំងហោះ គ្មានរថក្រោះ គ្មានកម្លាំងទឹកទេ ។ ដូច្នោះ

ត្រូវនឹកឃើញពេលដែលយើងវាយចក្រពត្តិអាមេរិក កាលៈទេសៈ អី សម្ភារអីៗ សតិអារម្មណ៍នយោបាយយ៉ាងម៉េច ត្រូវពិនិត្យធាតុ ពិតកងទ័ពនេះ ។

៣) ទស្សនៈមួយចំនួនស្តីអំពីមាតិកាយោធារបស់បក្សយើង មាតិកា សង្គ្រាមប្រជាជន និងមាតិកាប្រយុទ្ធរបស់បក្សយើង

បញ្ហានេះទាក់ទងនឹងសមមិត្តខាងយោធាជាសំខាន់ ។ សំណូមពរ លើកឡើងក្នុងឱកាសនេះ ព្រោះយើងធ្វើបុណ្យខួប របស់កងទ័ពដ៏វត្តន៍យើង ។ ដូច្នោះ លើកបញ្ហាយោធាមួយចំនួន ។ សមមិត្ត ៦ ទៀតមិនមែនជាយោធា ក៏ត្រូវវាយលំ និងក្តាប់បញ្ហានេះ ដែរ ។

យើងរំលឹក ដើម្បីក្តាប់វា និងអនុវត្តវាជាបន្តបន្ទាប់ទៀត ។

◆ អំពីមាតិកាចាត់តាំងយោធារបស់បក្ស :

មាតិកាចាត់តាំងយោធារបស់បក្សយើង គឺកសាងកងទ័ពក្នុង ចលនារបស់មហាជន ។ មិនមែនកសាងកងទ័ពដាច់ដោយឡែកពី ចលនាបដិវត្តន៍របស់មហាជនទេ ។ យើងកសាងកងទ័ពក្នុងចលនា បដិវត្តន៍របស់មហាជន ក្រោមការដឹកនាំរបស់បក្ស ។

ដូច្នោះហើយ បានជាកំណត់ថា កងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជាជា ទប់ករណ៍ផ្តាច់ការដឹកនាំរបស់បក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា ដើម្បីបម្រើ បដិវត្តន៍កម្ពុជាប្រជាជនកម្ពុជា ។ កសាងកងទ័ព គឺមិនមែនដើម្បី ឲ្យដុយនឹងមាតិការបស់បក្ស ឬដុយពីដលប្រយោជន៍របស់កម្មករ កសិករទេ ។

កងទ័ពយើងមិនមែនជាកងទ័ពបច្ចេកទេសទេ ។ ជាកងទ័ព នយោបាយបដិវត្តន៍របស់វណ្ណៈកម្មករ បម្រើប្រជាជាតិកម្ពុជា ប្រជាជនកម្ពុជា កម្មករ កសិករ ។

បើកសាងដុយពីនេះ គឺមិនត្រូវទេ ។ កងទ័ពនេះខ្លាំងណាស់ ។ ពីឥឡូវទៅថ្ងៃក្រោយទៀត សមមិត្តមួយចំនួនទៅខាងក្បាលហោះ ។ ក្បាលហោះឥឡូវ ល្មមៗ ទេ បន្តិចទៀត យើងមានក្បាលហោះ ប្រតិកម្ម ។ ទោះបីក្បាលហោះប្រតិកម្មក៏ដោយ សមមិត្តដែលប្រើ ក្បាលហោះមិនមែនឈរលើបច្ចេកទេសទេ គឺឈរលើមូលដ្ឋាន បដិវត្តន៍ ឈរលើមាតិការបស់បក្ស ដើម្បីប្រើក្បាលហោះ ។ រចក្រោះក៏ដូច្នោះ កាំភ្លើងក៏ដូច្នោះ បម្រើកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បម្រើប្រជាជនកម្ពុករ កសិករសមូហភាព ។ សមមិត្តទទួលភារៈ

ផ្នែកនីមួយៗ ត្រូវអប់រំបញ្ហានេះ ពិសេសខាងក្បាលហោះ ។ ក្បាលហោះយើង មិនខ្លាំងជាងក្បាលហោះអាមេរិកទេ ទោះជា ប្រតិកម្មក៏ដោយ តែបើអ្នកបើកខ្លាំង ក្បាលហោះយើង ពិតជា ខ្លាំងជាងក្បាលហោះខ្លាំងឆ្ងាយណាស់ ។

ទាហានណា ខែ៥ ឆ្នាំ១៩៧៥ អាមេរិកយកក្បាលហោះចម្បាំង នាវាទី៧ មកបុកយកកោះតាង ។ ប្រធានាធិបតីវាឈ្មោះ អាហ្ស៊ី ដឹកនាំផ្ទាល់ មកវាយយើង មានទទួលបានចក្រដឹកទាហានមកចុះ លើកោះតាង ។ ពេលនោះយើងមានតែមួយអនុសេនាតូចទេ អារុជក៏តិច ។ ពេលវាបាញ់ជ្រោង និងទម្លាក់ យើងអត់វាយទេ យើងរង់ចាំវា ។ ដល់វាឡើងមក យើងវាយកម្ទេចវាស្លាប់ និង រចូសជាង២០០ នាក់ ។ ទាហានវាកំសាកបំផុត ដល់យើងបាញ់ រចូសហើយ វារវល់តែជញ្ជូនទាហានរចូសត្រឡប់វិញ ។

ដូច្នោះ កងទ័ពយើងខ្លាំងក្លាណាស់ មិនមែនមកពីអារុជទេ ។ ទោះជាយើងមានបច្ចេកទេស មានសាស្ត្រារុករានតែច្រើន ក៏ដោយ ត្រូវកសាងខាងគោលដំហែររបស់វត្តន៍ គោលដំហែរនយោបាយ សតិអារម្មណ៍ និងចាត់តាំងឲ្យខ្លាំង ។ បើបំពាក់គោលដំហែរនេះបាន កងទ័ពនេះខ្លាំងណាស់ ។

ទាហានណា យើងរៀបចំផែនការវាយផ្តាច់អ្នកល្បឿន និង វាយផ្តាច់ភ្នំពេញព្រមជាមួយគ្នា ។ កងទ័ពសុំកាំជ្រួច១០៧ អត់ សុំគ្រាប់អត់ ។ ប្រមូលទៅគ្រាប់កាំភ្លើងធំបាន១០០ ឬ២០០ គ្រាប់ មួយសមរម្យមិ ។ ៦ គ្រាប់កាំភ្លើងតូច ក៏មិនគ្រប់ ។

កងទ័ពជឿជាក់លើបក្ស មានគោលដំហែរនយោបាយ សតិ អារម្មណ៍ខ្លាំង វាយឈ្នះមែនទែន មិនមែនអារុជទេ គឺនយោបាយ សតិអារម្មណ៍ ដាច់ខាតវាយ ។ នេះមួយ ។ ម្យ៉ាងទៀត គឺមាតិកា ប្រយុទ្ធត្រឹមត្រូវ ដូច្នោះ មិនមែនអារុជទេ ដែលជាកត្តាកំណត់ ។

កងទ័ពយើងកកើតមានអាយុ៧៧ វាយឈ្នះកងទ័ពអាមេរិក មានអាយុ២០០ ឆ្នាំ ។ ដូច្នោះ បច្ចុប្បន្ន ក៏ដូចអនាគត យើងកសាង កងទ័ពយើងយ៉ាងនេះតទៅទៀត គឺហ្វឹកហ្វឺនក្នុងចលនាបដិវត្តន៍ ។ កុំខ្លាចលំបាក ទាល់តែហ្វឹកហ្វឺនក្នុងចលនា ទើបមានពិសោធន៍ ។ យើងត្រូវកសាងកម្មាភិបាលយើងយ៉ាងនេះ ។

មាតិកាបក្សយើង គឺវាយទាំងយប់ទាំងថ្ងៃទាំងប្រាំង ទាំងវស្សា មិនទុកឲ្យខ្លាំងដកដង្ហើមបាន ។ ក្នុងខែ១២ យើងវាយខ្លាំងទាំង

១២ខែ វាយទាំងយប់ ទាំងថ្ងៃ វាយទាំងសម្បូរ បែប វាយទាំងឈ្មួញ វាយទាំងវស្សា កុំឲ្យខ្លាំងដកដង្ហើមទាន់ ។ យើងគ្មានអារ្យធម៌ប៉ុន្មានទេ ប៉ុន្តែយើងរៀបចំវាយអីចឹង ។ ខែប្រាំយប់យើងវាយធំ ។ ខែវស្សាយើងបំបែកកម្លាំងវាយក្នុង ប៉ុន្តែវាយជាប់ ។ ដូច្នោះ ១ឆ្នាំ ១២ខែ យើងវាយទាំង១២ខែ ។ កងទ័ពយើងខ្លាំងណាស់ ហើយទៅថ្ងៃក្រោយទៀត ពួកឈ្នួនពាន ពួកណាហ៊ានមកឈ្នួនពានកម្ពុជា តើយើងវាយបានទេ? វានៅស្រុកយើងបានទេ? ១២ខែ កុំឲ្យវាសម្រាក ។ វានៅបានទេ វានៅ១ឆ្នាំ វាយ១២ខែ វានៅ២ឆ្នាំ វាយ២៤ខែ ។ បើនៅ៣ឆ្នាំទៅទៀត វាយរហូតគ្មានលោះ ខែនៅបានទេ ។ អត់នៅបានទេ ប៉ុន្តែវាយបានយ៉ាងនេះ វាយ១២ខែ ក្នុង១ឆ្នាំ បានយ៉ាងនេះ លុះត្រាតែមាត់ប្រយុទ្ធត្រឹមត្រូវ លុះត្រាតែអង្គអាចក្លាហាន គោរពជំហរដីវត្តន៍ អង្គអាចក្លាហាន ។ សុំបន្ថែមទៀត ឥឡូវនេះ ខាងសម្បូរ និងខាងបច្ចេកទេស កងទ័ពយើងកាន់តែចម្រើនហើយ ។ ជាចំណុចល្អរបស់យើង ប៉ុន្តែកត្តានេះ មិនមែនជាកត្តាកំណត់ទេ ពីព្រោះ ពីមុនយើងអត់មានសម្បូរប៉ុន្មានទេ ។ ដូច្នោះ មិនមែនបច្ចេកទេសទេ ដែលកំណត់ គឺសតិអារម្មណ៍បដិវត្តន៍របស់កងទ័ពយើងដែលជាកត្តាកំណត់ ។

ដូច្នោះ មាត់ចាត់តាំង មាត់កសាងយោធារបស់យើង នៅតែផ្អែកលើគោលនយោបាយ នៅតែផ្អែកលើសតិអារម្មណ៍ មិនមែនផ្អែកលើបច្ចេកទេស ។ បច្ចេកទេសយើងចេះតែពង្រឹងពង្រីកថែមទៀត ឈរលើមូលដ្ឋាននយោបាយ ។ បច្ចេកទេសកាន់តែខ្លាំង សតិអារម្មណ៍កាន់តែខ្លាំងថែមទៀត ។ ប៉ុន្តែ បើបច្ចេកទេសកាន់តែខ្លាំង ហើយសតិអារម្មណ៍កាន់តែអន់ កងទ័ពនេះខ្សោយ ។ ត្រូវពិនិត្យក្រុមនេះ ។

ពិនិត្យពីមាត់ចាត់តាំងរបស់យើង ។ កសាងអង្គភាពមួយ កសាងយុទ្ធជន យុទ្ធនវិម្មាក កសាងកម្មាភិបាលម្នាក់ ឬប្រាំនាក់ ត្រូវឈរលើអី ដើម្បីធ្វើយ៉ាងនេះបាន គឺបក្សទាំងមូលត្រូវភ្ជាប់មាត់នេះ ។ នេះទី១ ។ ទី២ ខាងគណៈយោធា ត្រូវភ្ជាប់មាត់នេះ ។ ទី៣ សេនាធិការត្រូវភ្ជាប់មាត់នេះ ។ ទាំងបក្សទូទាំងប្រទេសទាំងភាគ ទាំងគ្រប់កន្លែង ទាំងបក្សនៅក្នុងអង្គភាពមួយៗ ត្រូវភ្ជាប់មាត់នេះ ។ គណៈកម្មាធិការនៅក្នុងកងពល នៅក្នុងវរសេនាធំ នៅក្នុងវរសេនាតូច សាខានៅក្នុងអនុសេនាធំត្រូវភ្ជាប់មាត់នេះ ។

បើបក្សភ្ជាប់មាត់នេះជ្រួតជ្រាបហើយ អង្គភាពកងពល វរសេនាធំ វរសេនាតូច អនុសេនាធំនេះខ្លាំងណាស់ ។ យើងបន្តអនុវត្តមាត់យោធារបស់យើងតទៅទៀតអីចឹង ។

◆ អំពីមាត់សង្គ្រាមប្រជាជនរបស់បក្ស :

យើងមានមាត់សង្គ្រាមប្រជាជនមួយច្បាស់លាស់របស់យើង ដើម្បីធ្វើសង្គ្រាមប្រជាជនសម្រាប់យកជ័យជម្នះ យើងយកចិត្តទុកដាក់បញ្ហាមួយចំនួនដូចតទៅ :

១) ត្រូវមានបក្សរឹងប៉ឹងខាងនយោបាយ សតិអារម្មណ៍ចាត់តាំង ។ បើមានតែបក្ស តែបក្សមិនខ្លាំង មិនរឹង ដឹកនាំសង្គ្រាមប្រជាជនមិនបានទេ បរាជ័យ ។

កន្លងមក ហេតុម៉េចបានជាយើងដណ្តើមបានជ័យជម្នះ ។ មកពីបក្សមានមាត់ត្រឹមត្រូវ មានសតិអារម្មណ៍ដាច់ខាត ហើយមានការចាត់តាំងត្រឹមត្រូវ ។ បញ្ហានេះមិនបាច់អធិប្បាយច្រើនទេ ។ ការចាត់តាំងត្រឹមត្រូវ មិនមែនបញ្ហាចំនួនទេ គឺបញ្ហាកុណភាព ។ ក្នុងពេលដែលយើងរៀបចំវាយផ្តាច់ព្រ័ត្រ កណ្តាលឆ្នាំ៧៤ គ្រៀមរៀបចំ៧៥ យើងសុខចិត្តបិទទ្វារបក្ស មិនពង្រីកបក្សទេ កុំឲ្យខ្លាំងវាចូល ។ បើខ្លាំងចូល កងទ័ពយើងវាយមិនខ្លាំងទេ ដូច្នោះ ចំនួនតិចមែន ប៉ុន្តែខ្លាំងណាស់ ។ នេះចង់និយាយថា ចាត់តាំងត្រឹមត្រូវ ស្អាតស្អំ ។ នេះជាបក្សខ្លាំងទី១ ។

២) ត្រូវមានប្រជាជនខ្លាំង ។ រណសិរ្សធំទូលាយ ហើយផ្អែកលើកម្មករ កសិករ មានកម្លាំងកម្មករ កសិករបង្អែក ។ កន្លងមកយើងប្រមូលកម្លាំងបានទាំងអស់ ។ យើងមានរណសិរ្សប្រមូលជាតិមួយ ប៉ុន្តែស្តីជាមូលដ្ឋាន? កម្មករ កសិករ ក្រោមការដឹកនាំរបស់បក្ស ។ កងទ័ពរបស់បក្ស កម្លាំងមូលដ្ឋានរបស់បក្ស ។ សហករណ៍ជាកម្លាំងសម្ព័ន្ធភាពកម្មករ កសិកររបស់បក្ស ។ កងទ័ពជាទូទៅរបស់បក្ស ជាកម្លាំងរបស់បក្ស ។ ដូច្នោះ រណសិរ្សរបស់យើងខ្លាំងណាស់ កម្លាំងធំទូលាយក៏យើងប្រមូលបាន ប៉ុន្តែកម្លាំងស្នូលក៏យើងកសាងពង្រឹងពង្រីកបាន ។ នៅក្នុងនេះ សហករណ៍ដើរតួណាស់ ។ គ្មានសហករណ៍ យើងដណ្តើមជ័យជម្នះមិនបានទេ ។ ដូច្នោះ ប្រជាជនយើងខ្លាំង ខ្លាំងទាំងបម្រើសមរម្យមុខ ខ្លាំងទាំងបម្រើសមរម្យក្រោយ ។ សុំលើកបញ្ហានេះឡើង ដើម្បីបច្ចុប្បន្នភាពទៅអនាគតក្តី យើងត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ធ្វើការងារនយោបាយ

ការងារសតិអារម្មណ៍ ការងារចាត់តាំងបំប៉នកម្លាំង ប្រជាជនយើង
យកចិត្តទុកដាក់ប្រជាជនយើង កុំឲ្យប៉ះពាល់ប្រជាជន ធ្វើម៉េច
ដណ្តើមកម្លាំងប្រជាជន ឲ្យបានជាអតិបរមា ព្រោះកងទ័ពយើង
កើតពីប្រជាជន កូនចៅប្រជាជន ។ ឥឡូវក៏អីចឹង ទៅអនាគតក៏
អីចឹង ហើយបើប្រជាជនល្អហើយ កងទ័ពល្អហើយ ល្អដាច់ខាត
ប៉ុន្តែប្រជាជនមួយ នៅក្នុងប្រទេស កម្ពុជា កសិករ ។ ប្រជាជនមួយ
ជាកម្លាំងជំនួយ ។ ក្នុងរយៈកាលមួយៗអីចឹង យើងផ្អែកលើមាតិកា
វណ្ណៈ ។ ប៉ុន្តែ យើងទំប្រមូលទាំងអស់ កម្លាំងណាដែលអាចប្រមូល
បាន ប៉ុន្តែ យើងផ្អែកលើវណ្ណៈ ផ្អែកលើកម្មករ កសិករសមូហភាព
តាមមាតិកាវណ្ណៈរបស់បក្ស ។

៣) ធ្វើសង្គ្រាមប្រជាជន ត្រូវមានកងទ័ពខ្លាំង ។ បើគ្មានកង
ទ័ពខ្លាំងទេ នោះធ្វើសង្គ្រាមមិនបានទេ ត្រូវមានកងទ័ពខ្លាំង ។

៤) ដើម្បីធ្វើសង្គ្រាមប្រជាជនយកជ័យជម្នះបាន លុះត្រា
តែមានសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់មួយ ។ គ្មានសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់មួយ ធ្វើសង្គ្រាម
មិនបានទេ ។ យើងដោះស្រាយបញ្ហាសេដ្ឋកិច្ចបាន ។ ក្នុងសង្គ្រាម
យើងដោះស្រាយបាន ក្រោយសង្គ្រាមក៏យើងដោះស្រាយបាន ។
មានការលំបាកមែន តែយើងដោះស្រាយបាន ។ ក្នុងសង្គ្រាម
យើងមិនដែលដឹកអង្ករពីបរទេសមកទេ ។ មិនចាំបាច់យាយមួយបារ
ទេ និយាយមួយគ្រាប់ក៏យើងគ្មានដឹកមកពីក្រៅដែរ ។ ក្នុងសង្គ្រាម
យើងខ្ពស់មួយបាន ។ នេះទី១ ។ ទី២ យើងលក់ទៅបរទេសទៀត ។
នេះសង្គ្រាម ។ យើងដោះស្រាយសេដ្ឋកិច្ចបាន ។ ក្រោយសង្គ្រាម
យើងមានការលំបាកដែរ ប៉ុន្តែ ប្រៀបធៀបយើងដោះស្រាយ
បាន ។ ឥឡូវយើងដោះស្រាយបានទេ? អនុវត្តរបបរបស់បក្ស
បានទេ? រាយការណ៍ក្នុងដើមខែនេះ ហើយយើងខ្ញុំទៅមើលគ្រប់
មូលដ្ឋានឃើញថា អនុវត្តគ្រប់របបបានទាំងអស់ ។ ដូចបានជម្រាប
ពេលមុនក្នុងសាលារៀន សមមិត្តជ្រាប ហើយនិយាយមួយម៉ាក
ទៅ យើងហូបបាន៣១២គីឡូក្រាម ក្នុង១ឆ្នាំ ក្នុង១នាក់ ។ ដូច្នោះ
កម្រិតនេះខ្ពស់ណាស់ ហើយយើងប្រមូល២ថ្ងៃ ក្នុង១នាក់ ក្នុងឆ្នាំ
៧៧នេះ ។ ទន្ទឹមនេះ យើងនៅសល់នាំចេញពី១សែន៥ម៉ឺនគោន
ទៅ២សែនគោនអង្ករទៀត ។ ដូច្នោះ ខ្លាំងណាស់ ។

កសិកម្មរបស់យើង យើងធ្វើដោយខ្លួនយើងមួយរយ
ភាគរយ ។ ក្នុងសង្គ្រាមក៏ដូច្នោះ ។ យើងត្រូវរក្សាប្រពៃណីនេះ

ត្រូវរក្សាជំហរនេះ ពង្រឹងពង្រីកជំហរនេះ ដើម្បីកសាងប្រទេសក៏
ខ្លាំង ហើយក្នុងកាលៈទេសៈសង្គ្រាម សេដ្ឋកិច្ចក៏ត្រូវតែខ្លាំង ហើយ
រឹតតែខ្លាំងទៅទៀត ពីព្រោះ យើងកាន់តែមានពិសោធន៍ យើងកាន់
តែមានកម្លាំងថែម ។

៥) ត្រូវមានមិត្តលើសកលលោក ។ ដើម្បីធ្វើសង្គ្រាម
ប្រជាជនបញ្ហាមួយទៀត ក៏ត្រូវមានមិត្តលើសកលលោក ។ ត្រូវ
មានមិត្តជួយខ្ពស់មួយក្នុងសកលលោក ជាមិត្តខ្ពស់មួយខាងស្មារតី
ខាងនយោបាយ ខាងទូត កុំឲ្យខ្លាំងវាង កោយយើងបាន ។ គេខ្ពស់មួយ
យ៉ាងម៉េច គឺខ្ពស់មួយទ្រុកទ្រោមតស៊ូរបស់យើង ហើយបើមានខ្លាំង
មកឈ្លានពានអី គេខ្ពស់យើង គេថ្កោលទោសខ្លាំង ។ យើងត្រូវ
មានមិត្តដែរ ។ ដូច្នោះបានជានៅក្នុងសង្គ្រាមកងមក យើងមាន
មិត្តច្រើនណាស់ ហើយឥឡូវនេះ ក៏យើងមានមិត្តច្រើន ពីព្រោះ
ឥឡូវពិតមែនតែពួកចក្រពត្តិវាដេរយើង ម្នាក់ៗនាក់ ប៉ុន្តែក្នុង
សកលលោកទាំងមូលទទួលស្គាល់យើងចង់អស់ ។ យើងខំដណ្តើម
មិត្តគេទៅទៀត ដើម្បីដណ្តើមមិត្តឲ្យបានច្រើន មិនមែនការងារទូត
មិនមែនសកម្មភាពទូតជាសំខាន់ទេ ។ សំខាន់ កត្តាអត្តនោម័តិ កត្តា
បដិវត្តន៍នៅក្នុងប្រទេស យើងការពារប្រទេសបានល្អ កសាងប្រទេស
បានល្អ អ្នកណាក៏ចង់ស្គាល់ ចង់ដឹង ចង់ទាក់ទង ។

នេះជាកត្តាកំណត់ នាំឲ្យដណ្តើមមិត្តភក្តិក្នុងសកលលោក
កាន់តែបានច្រើន មកពីការពារប្រទេសបានល្អ មកពីកសាងប្រទេស
បានល្អ ។ ឲ្យតែធ្វើយ៉ាងនេះបាន ក្រសួងការបរទេសទៅកន្លែងណា
ក៏ងាយស្រួលដែរ ពីព្រោះឥទ្ធិពលអង្គការបដិវត្តន៍ វាកាន់តែរីក
លូតលាស់ ។ យើងខំតទៅទៀត ។

ក្នុងសង្គ្រាមប្រជាជន ដែលយើងរៀបរាប់ទាំងអម្បាលម៉ាន
នេះ ជាទិដ្ឋភាពរួមដែលបក្សទាំងមូលត្រូវត្រៀម ហើយអនុវត្តវាឲ្យ
បានល្អ ។ ដូច្នោះ យើងធ្វើសង្គ្រាមប្រជាជនមិនមែនកសាងតែ
កងទ័ពទេទេ គឺកសាងកម្លាំងបក្ស កសាងកម្លាំងប្រជាជន កសាង
កម្លាំងកងទ័ព កសាងកម្លាំងសេដ្ឋកិច្ច និងកសាងកម្លាំងមិត្តលើ
សកលលោកផ្សេងទៀតផង ។ នេះជាសម្ភារនិយមបដិចូសមុប្បាទ
ព្រោះវាទាក់ទងគ្នា ។

- ◆ រំលឹកមាតិកាប្រយុទ្ធមួយចំនួន :
- ទី១ វាយខ្លាំងខាងយោធា វាយខ្លាំងខាងនយោបាយ វាយ

ខ្មាំងខាងសេដ្ឋកិច្ច វាយខ្មាំងខាងចលនាទាហានខ្មាំង និងវាយខ្មាំង ដោយកម្មាត៍សង្គ្រាមចារកម្ម សង្គ្រាមចិត្តសាស្ត្រ និងសន្តិសម្ព័ន្ធ របស់វា ។

យើងរំលឹកបញ្ហានេះឡើង ដើម្បីក្តាប់វា និងអនុវត្តវាឲ្យបាន ត្រឹមត្រូវ ។ យើងដណ្តើមបានជ័យជម្នះ ដោយយើងអនុវត្តមាតិកា ប្រយុទ្ធនេះបានត្រឹមត្រូវណាស់ ។

ក) វាយខ្មាំងខាងនយោបាយ : យកទាហានណែតមួយ គឺ

ដណ្តើមប្រជាជន ។ នៅក្នុងសកលលោក គេមិនដែលដណ្តើម ប្រជាជនទេ ។ មាតិកាយើង គឺដណ្តើមប្រជាជន ម្នាក់ក៏យក ២នាក់ក៏ យក ១ រយនាក់ក៏យក ១ ពាន់នាក់ក៏យក រហូតដល់ដណ្តើមប្រជាជន ពីភ្នំពេញទៀត ។ មាតិកាពង្រឹងប្រជាជនខ្មាំងរបស់បក្ស គឺត្រឹមត្រូវ ណាស់ ។ ក្នុងសកលលោកគ្មានយ៉ាងនេះទេ ។ បើខ្មាំងមានប្រជាជន ខ្មាំងមានយោធា ខ្មាំងមានសេដ្ឋកិច្ច ។ បើខ្មាំងគ្មានប្រជាជន វាគ្មាន កម្លាំងយោធា គ្មានកម្លាំងសេដ្ឋកិច្ច ។ ហេតុដល់យើងត្រឹមត្រូវ ។ ដូច្នោះ មាតិកាយើងត្រឹមត្រូវណាស់ ។ កន្លែងណា ក៏យើងវាយដណ្តើម ប្រជាជនដែរ ។

ទាហានណែ វាយខាងបាណាមនៅឆ្នាំ៧៣ ។ យកទាំងអស់ក្នុង ក្រុងបាណាម បញ្ចេញទាំងអាណិកជនរៀតណាម អាណិកជនចិន ទាំងទាហាន ទាំងប៉ូលីស យកទាំងអស់ ពង្រឹងស្មារតីខ្មាំង ។

ទាហានណែ វាយដូរលេខ៦ ចេញទៅ២ ឆ្នាំ៧១ ។ ខ្មាំងវាយ បម្រុងយកពីខាងគោកទៅដល់កំពង់ធំ ។ វាកាត់ពីកំពង់ធំ មកក្រើន យកត្រីកោណនេះ ដើម្បីចាប់ប្រជាជន ប្រមូលប្រជាជនយក កម្លាំងនយោបាយ ប្រមូលប្រជាជនយកកម្លាំងសេដ្ឋកិច្ច ដណ្តើម ភូមិភាគខត្តរទៅទល់នឹងក្រចេះ ដើម្បីពួកអាធីរតីវាយពីខាងត្បូង មកយកក្រចេះ ។ តែវាវាយមិនឈ្នះ ដោយសារអី? ដោយសារ យើងដកប្រជាជន ។ ដល់ដកប្រជាជនអស់ វាគ្មានកម្លាំងបន្ថែម ។ គ្មានកម្លាំងបន្ថែមសេដ្ឋកិច្ច គ្មានកម្លាំងបន្ថែមជាកម្លាំងមនុស្ស ។ វាកាន់តែខ្សោយទៅ ។ យើងវាយកាត់ជាកងៗ ធ្វើឲ្យកងស្រួចវា ដាច់ក្បាល ដាច់កន្ទុយ បង្កបង្កើតលក្ខណៈសម្បត្តិ ដើម្បីវាយផ្តាច់ ។ កត្តានៃជ័យជម្នះ គឺយើងដកប្រជាជន ។

ទាហានណែ យើងរំដោះខត្តក្នុងឆ្នាំ៧៤ ។ យើងដកប្រជាជន ទាំងអស់ ។ ដល់វាដណ្តើមវិញ វាគ្មានកម្លាំង គ្មានកម្លាំងប្រជាជន

គ្មានកម្លាំងសេដ្ឋកិច្ច គ្មានកម្លាំងយោធា ។ យើងវាយវាបាន ហើយ មិនបាច់វាយផង ។ ដល់យើងវាយផ្តាច់ភ្នំពេញ យើងទុកចោល យើងវាយមកខាងមុខវិញ ។

នេះជាមាតិកាយុទ្ធសាស្ត្រមួយមានសារសំខាន់ណាស់ ។ ក្តាប់ប្រជាជន ដណ្តើមប្រជាជន ។ ដូច្នោះ បានជាបក្សជនយើង យុទ្ធជនយើង យុទ្ធនារីយើង រដ្ឋអំណាចនៅមូលដ្ឋាន ធ្វើអ្វីដែល ប៉ះពាល់ប្រជាជន ត្រូវយល់ន័យជាយុទ្ធសាស្ត្រនៃប្រជាជនយ៉ាង នេះ គឺប្រជាជននៅខាងណា ខាងនោះឈ្នះហើយ ។ ទោះជាប្រជាជន យុទ្ធសាស្ត្រ ជាប្រជាជនយុទ្ធវិធីក្តី ។ ប្រជាជនយុទ្ធវិធី នៅជាមួយ យើងក៏ជួយយើងដែរ ។ តែបើប្រជាជនយុទ្ធវិធីនៅជាមួយខ្មាំង គឺ ជួយខ្មាំង ។

ដូច្នោះ ក្នុងកិច្ចការពារប្រទេស បច្ចុប្បន្នក៏ដូចថ្ងៃក្រោយ គឺ ត្រូវក្តាប់ប្រជាជនឲ្យបាន ។ ដូច្នោះ បានជាបក្សយកចិត្តទុកដាក់ ក្តាប់សហករណ៍ ។ ការធារស្នូល នៅឆ្នាំ៧៧នេះ គឺពង្រឹងពង្រីក សហករណ៍ឲ្យខ្លាំងក្លា ដោយកសាងសហករណ៍ ដោយកសាងសាខា បក្សក្នុងសហករណ៍ឲ្យបានគ្រប់១០០ ភាគរយ ក្នុងឆ្នាំ៧៧នេះ ឲ្យសហករណ៍ទៅជាកំពែងដែកទូទាំងប្រទេស ។ សហករណ៍ទៅជា កំពែងដែក បានន័យថា ប្រជាជនយើងខ្មាំង ហើយស្តីកិច្ចលមិនចុះ ដែរ នេះក្នុងន័យថា ក្តាប់ប្រជាជន ន័យនយោបាយ គឺយ៉ាងនេះ ។

ខ) វាយខ្មាំងខាងសេដ្ឋកិច្ច : ពាក្យស្លោករបស់យើង វាយខ្មាំង

ខាងសេដ្ឋកិច្ច ហ៊ុមព័ទ្ធសេដ្ឋកិច្ចខ្មាំង ផ្តាច់សេដ្ឋកិច្ចខ្មាំង ផ្តាច់ស្បៀង ខ្មាំង ។ ពេលសង្គ្រាម យើងក្តាប់សេដ្ឋកិច្ចបានក្នុងដៃ មិនលក់ស្បៀង ឲ្យខ្មាំងទេ ។ ដូច្នោះ ខ្មាំងអត់អង្ករ អត់បាយ ។ ទាហានខ្មាំងវាក៏អត់បាយ ប្រជាជននៅក្នុងតំបន់ខ្មាំងក៏អត់បាយ ។ អាមេរិកត្រូវដឹកអង្ករពីស្រុក វាមកដើម្បីចិញ្ចឹមពួកអាក្សត៍ ។ បក្សសន្តិភាព ចក្រពត្តិអាមេរិក ច្បាំងនៅកម្ពុជា ដឹកអង្ករពីអាមេរិកមក វាច្បាំងមិនឈ្នះយើងទេ ។ ដល់ដូរយុទ្ធសាស្ត្រដាច់អស់ ដូរមេកង្កដាច់អស់ គឺវាចាញ់ច្បាស់ ។ គ្រាប់យើងតិចមែន កម្លាំងយើងតិចមែន តែយើងវាយឈ្នះ ព្រោះ យើងវាយខ្មាំងគ្រប់ផ្នែក វាយទាំងខាងយោធា វាយទាំងខាង នយោបាយ វាយទាំងផ្តាច់សេដ្ឋកិច្ចខ្មាំង ។

គ) បញ្ហាបន្តទៅទៀតនេះ សុំជម្រាបអំពីបញ្ហាចលនាទាហាន ខ្មាំង : ដែលយើងធ្វើនៅក្នុងសង្គ្រាមប្រជាជនរបស់យើងដែរ ។

បញ្ជាចលនាទាហានខ្មាំង ជាបញ្ជាយុទ្ធវិធិមួយដើម្បីធ្វើឲ្យខ្មាំង
ខ្សោយខាងស្មារតី បំបាក់បំបែកជួរខ្មាំង កុំឲ្យខ្មាំងមានកម្លាំងខ្មាំងក្លា
មកទប់ទល់នឹងយើង មកវាយយើង ។ នេះជាសំណូមពរនៃចលនា
ទាហានខ្មាំង ។ របៀបចលនាទាហានខ្មាំងមានច្រើនយ៉ាង ។ ប៉ុន្តែ
ក្នុងឱកាសនេះ ខ្ញុំសុំជម្រាបតែវិធីខ្លះដែលយើងធ្លាប់ធ្វើ ហើយមាន
សភាពស័ក្តិសិទ្ធិ ។ ដើម្បីចលនាទាហានខ្មាំងបានខំខិតខំត្រូវវាយ
ខ្មាំង ។ វាយខ្មាំងឲ្យខ្មាំង ឲ្យវាបរាជ័យ ឲ្យវាចាត់ចែក រកផ្លូវចេញមិន
រួច បានយើងចលនាវាមានប្រសិទ្ធភាព ហើយតាមពិសោធន៍របស់
យើងមក យើងមិនដែលបានចលនាទាហានខ្មាំងបានទាំង អនុសេនា
តូច អនុសេនាធំ ឬអង្គការពិភពលោកវាបានម្តងទេ បើប្រសិនណា ជា
យើងគ្មានវាយវា ។ ទាល់តែវាយវាឲ្យខ្មាំងបានដណ្តើមបានជ័យ
ជម្នះ ហើយបានជ័យជម្នះជាបន្តបន្ទាប់ បានចលនាទាហានខ្មាំង
បាន ក្នុងពេលដែលវាចាត់ចែកហើយ ។ នេះជាវិធីដែលស័ក្តិសិទ្ធិ
ជាងគេ ។ ដូច្នោះ កុំសង្ឃឹមទៅអង្គរកវា ទៅធ្វើនយោបាយអធិប្បតា
គឺទាល់តែវាយ បានចលនាបាន ។ វាយហើយចលនា វាយហើយ
ចលនាឲ្យចេញមក ដើម្បីរួចខ្លួនមករស់នៅជាមួយប្រជាជនធម្មតា
វិញ ។ ដូចជាក៏ស្តុកស្តាន នៅកោះពាមរាំងនៅទន្លេមេគង្គ ។ កោះពាម
រាំង ឆ្នាំ៧៥ យើងវាយខ្មែរខ្ចីហើយ វានៅលើកោះនេះ ក៏ចាំលំហោះ
ក៏ជួយមិនបាន ជើងទឹកក៏ជួយមិនបាន ថ្ងៃរំជើងរបស់វាក៏ជួយមិន

បាន វាត្រូវតែចុះចូលយើង ។ នេះជាទាហានណាមួយ ។
ទាហានណាមួយទៀត នៅខាងពាយ័ព្យភ្នំពេញ តាមយើងខ្ញុំ
ចាំ គឺនៅឈូកវ៉ា ។ មេទ័ពឈូកវ៉ា នេះ ឈ្មោះ អាខាន ។ វាក្បាលរឹង
ណាស់ ជាដៃស្តាំរបស់ អាចន្ទរង្សី ។ យើងវាយជុំវិញអស់ហើយ វា
ចាត់ចែកហើយ យើងអំពាវនាវ វាសុខចិត្តចុះចូលយើង ។ យើង
ដណ្តើមទាហានខ្មាំងនេះបាន ដោយសារយើងវាយខ្មាំង ។ នៅតាំង
គោក ក៏ដូចគ្នាដែរ ។ នៅឆ្នាំ៧៣ យើងវាយតាំងគោក ។ វាយផ្លូវ
លេខ៧ វាយផ្លូវលេខ៦ ដណ្តើមបានជ័យជម្នះជាបន្តបន្ទាប់ ហើយ
ឯកោទីតាំងតាំងគោក ។ មួយកងពលតូចនៅតាំងគោក យើងចលនា
វាឲ្យចុះចូលយើងបាន ។

នេះជាទាហានណាខ្លះ បញ្ជាក់ថា ដើម្បីចលនាទាហានខ្មាំង
បាន លុះត្រាតែវាយខ្មាំងឲ្យខ្មាំងក្លា ឯកោវាឲ្យចាត់ចែកបាន វា
ចុះចូលយើង ។ វិធីទី២ នៃចលនាទាហានខ្មាំង គឺចលនាតាមគ្រួសារ
ជាប្រពន្ធ ជាកូន ជាឪពុក ជាម្តាយ ជាមិត្តភក្តិរបស់វា ។ ធ្វើការឆ្លើយ
ឃោសនាអប់រំ ចលនាប្រពន្ធកូនឪពុកម្តាយទាហានខ្មាំងនោះ ដើម្បី
អូសទាញទាហានខ្មាំង ។ បំផុសគ្រួសារទាហានខ្មាំង ដើម្បីទាមទារប្តី
សី ឪពុកម្តាយរបស់ខ្លួន ដែលធ្វើទាហានខ្មាំងនោះ កុំឲ្យទៅច្បាំង
ឲ្យមករស់នៅក្នុងគ្រួសារធម្មតា ធ្វើជាប្រជាជនធម្មតា ។ នេះជា
ចលនាទាហានខ្មាំងមួយទៀត ដែលនាំឲ្យទាហានខ្មាំង ឲ្យដណ្តើមខ្មាំង

កងយោធពលខ្មែរក្រហមនៅពហុកីឡដ្ឋានអូឡាំពិកក្នុងពិធីដំឡើងមួយក្រោយពេលខ្មែរក្រហមទទួលបានជ័យជម្នះ

ចេញពីសមរម្យបាន ។ ក្រៅពីនេះ
វិធីផ្សេងទៀត មិនសូវស័ក្តិសិទ្ធិ
ប៉ុន្មានទេពីព្រោះខ្មាំងក្នុងការប្រយុទ្ធ
ស្លាប់រស់ វាមិនឆ្ងាយមកចូលយើង
ទេ ។ ដូច្នោះ យើងមិនយកចលនា
ទាហានខ្មាំងជាយុទ្ធសាស្ត្រទេ យើង
យកការឆ្លើយ ចលនាទាហាន ខ្មាំង
ដើម្បីរួមផ្សំ ធ្វើឲ្យខ្មាំងវាខ្សោយ
មួយកម្រិតណាដែរ រួមផ្សំនឹងការ
វាយរបស់យើង ។ នេះសុំជម្រាប
ពីការឆ្លើយចលនាទាហានខ្មាំង ហើយ
ក៏យើងទទួលបានជ័យជម្នះចំនួន
ដែរ ។ (នៅមានក)

ចម្លើយសារភាពរបស់ នួន រឿន ហៅ ឡេង អនុលេខាតំបន់៤២ ក្តាប់លេខាស្រុកចម្បារលើ

នួន រឿន ហៅ ឡេង អាយុ៣០ឆ្នាំ កើតនៅភូមិកន្លែងរមាស ឃុំសំបួរមាស ស្រុកកំពង់សៀម តំបន់៤១ ។ ប្រពន្ធ ឈ្មោះ អ៊ុន ហេង ហៅ ដុន ធ្វើការនៅពេទ្យស្រុកចម្បារលើ ។ រឿន មានបងប្អូនពីរនាក់ ម្នាក់ឈ្មោះ រឿន បច្ចុប្បន្នប្រធានសហករណ៍ស្វាយទាប ស្រុកចម្បារលើ ។ ឪពុកឈ្មោះ នួន អេង អតីតតស៊ូរៈ បច្ចុប្បន្ននៅ ចម្បារចេក កងពល១៧៤ ភាគកណ្តាល និងម្តាយឈ្មោះ កាក់ (ស្លាប់) ។ រឿន ត្រូវអង្គការចាប់ខ្លួននៅថ្ងៃទី១ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៧ ដោយចោទប្រកាន់ថា ជាខ្មែរ សេ.អ៊ី.អា បង្កប់ស៊ីវិលផ្ទៃក្នុងបដិវត្តន៍ ។ នៅក្នុងនោះ រឿន ក៏បានរៀបរាប់ពីសកម្មភាពក្នុងរបស់ខ្លួនជាមួយ នឹងខ្មែរសង្កាត់ចំនួន៤៣នាក់ ។ ចម្លើយសារភាពរបស់ នួន រឿន ហៅ ឡេង ត្រូវសួរបញ្ចប់នៅថ្ងៃ២៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៧ ដោយមាន ស្នាមដិតមេដៃរបស់ រឿន ផ្ទាល់ និងមានឈ្មោះ ខន ជាអ្នកចម្លង សរុបចំនួនម្ភៃប្រាំបួនទំព័រ ។ ខាងក្រោមនេះ ជាសេចក្តីសន្ទេប ចម្លើយសារភាពរបស់ នួន រឿន ហៅ ឡេង :

ពីតូចមកនៅជាមួយឪពុកម្តាយរហូតដល់អាយុ១៤ឆ្នាំ ក្រោយពីម្តាយស្លាប់ខ្ញុំក៏ទៅរស់នៅជាមួយឪពុកមា ។ គាត់ក៏យកខ្ញុំ ទៅឲ្យនៅវត្ត និងបួសនៅក្នុងវត្តអង្គ ក្នុងខេត្តកំពង់ចាម បានបួនឆ្នាំ ទើបសឹកមកនៅជាមួយគាត់វិញ ។

សកម្មភាពមុនឆ្នាំ១៩៧០

ឆ្នាំ១៩៦៤ ឈ្មោះ សាត ប្រធានចម្បារកៅស៊ូ (រត់ចូលព្រៃ ហើយ) ចូលមកអប់រំខ្ញុំនៅក្នុងភូមិពីបដិវត្តន៍ដោយយកឯកសារ តស៊ូរៈមកអប់រំ ហើយក៏ចាត់តាំងខ្ញុំធ្វើជានិរសាររបស់គាត់ និង ធ្វើការនៅក្នុងភូមិ ។ ឆ្នាំ១៩៦៧ សាត បានបញ្ជូលខ្ញុំជាយុវកក ។ ឆ្នាំ១៩៦៨ បានចូលព្រៃនៅព្រៃស្រុកខ្ញុំមានជំងឺគ្រុនចាញ់ក៏បានសុំ សាត មកព្យាបាលជំងឺនៅក្នុងភូមិវិញ ។ ឆ្នាំ១៩៦៩ ពេលខ្ញុំស្នាក់នៅ វត្តកងភោគណ៍ (កំពង់ចាម) ខ្ញុំនិយាយខ្ញុំដាក់នៅកុកបេអេស ភូមិភាគ បានមួយខែក៏បញ្ជូនខ្ញុំមកដាក់នៅកុកព្រៃស ។ កន្លះខែក្រោយមក

ក៏ឃើញឈ្មោះ លីន អនុលេខាស្រុកបារាយណ៍ (បច្ចុប្បន្នអង្គការ ចាប់ហើយ) និង គូ កូនសិស្សនៅកំពង់ចាម (បច្ចុប្បន្នក្តាប់មិនបាន) ដែលនៅភូមិស្រុកជិតគ្នាទៅជាប់កុកជាមួយខ្ញុំដែរ ។

ខ្ញុំ និង គូ តាមរយៈ លីន ក៏មានការជិតស្និទ្ធភ្នា ព្រោះនៅក្នុង កុកមិនមានស្គាល់គេ ក្រោយមកក៏អ្នកយាមកុកបញ្ជាញអ្នកទោស ឲ្យធ្វើស្មៅជុំវិញកុក ។ ខ្ញុំ លីន និងគូ ធ្វើការនៅជុំគ្នា ពេលនោះក៏មាន ឈ្មោះ ម៉ន ពាក់ដោយ៣ជាន់ បានហៅខ្ញុំទាំងបីទៅអង្គុយលេងនៅ សំយាបដូះគាត់នៅខាងកើតបរិវេណកុក ។ គាត់សួរនាំ ខ្ញុំទាំងបីមក ស្រុកភូមិនៅឯណា? រឿនអីបានជាមកជាប់កុក? ខ្ញុំទាំងបីប្រាប់ពី ភូមិស្រុក និងរឿនដែលជាប់កុកមកពីការប្រឆាំងរាជការ ។ ម៉ន ថា អីចឹងហើយឯងចូលព្រៃធ្វើក្រហមចង់ដូចចិន យួន មិនជឿរាជការ? ខ្ញុំអាណិតណាស់ សុទ្ធតែក្មេងដូចប្អូនហ្នឹង បើប្អូនឯងទាំងអស់ចូល បម្រើជាតិវិញនោះពិតជាខ្លាំងណាស់ ដូច្នោះប្អូនឯងទាំងអស់ចង់ តស៊ូអី? បើកម្លាំងខ្លាំងរាជការច្រើនយ៉ាងនេះ មាននៅគ្រប់ ទីកន្លែងទាំងអស់ ។ គាត់និយាយ ប៉ុណ្ណឹងក៏ឲ្យខ្ញុំទៅធ្វើការវិញ ។ ប្រាំថ្ងៃក្រោយមក គាត់ហៅខ្ញុំទៅជួបគាត់នៅកន្លែងដែលទៀត ត្រូវជាថ្ងៃអាទិត្យផង ការអប់រំ គាត់ដូចមុនដែរ តែបន្ថែមថា របប គ្រប់គ្រងរបស់សង្គមរាស្ត្រនិយម មានការសប្បាយហឺហារតាម ចិត្ត ឯខាងបដិវត្តន៍ដូចម្តេច ឯងធ្វើនោះវាគ្មានទៅមុខខ្លួនទេ ។ ម៉ន ក៏ចាត់តាំងឲ្យខ្ញុំទាំងបីធ្វើជាតិញ និងប្រាប់ទៀតថា បើអាចពិនិត្យទៅ ឃើញអ្នកណាកសាងចាត់តាំងជាតិញបានត្រូវចាត់តាំងឲ្យជួយធ្វើ បន្តទៀត ។ ម៉ន តែងតែជួយផ្តល់ការស៊ីចុកឲ្យខ្ញុំទាំងបី ។ ម៉ន ក៏សួរ បញ្ជាក់ខ្ញុំទាំងបីថា បើប្អូនទាំងបីនាក់ស្ម័គ្រចិត្តចង់បម្រើប្រទេសជាតិ ខាងយោធាក៏បាន តាមក្រសួងណាក៏បាន តាមសមាសភាពខ្លួន ។

ចុងឆ្នាំ១៩៦៩ ឈ្មោះ ម៉ន បានហៅខ្ញុំទាំងបីទៅដូះគាត់ ពេលនោះខ្ញុំឃើញមានឈ្មោះ ភា សក្តិ៣ កុកព្រៃស និងស្បោន វ៉ា សក្តិ៤ កុកព្រៃស និងមានរៀបចំពិធីបញ្ជូលខ្ញុំទាំងបីជា សេ.អ៊ី.អា

ដោយមានទង់មួយពណ៌ក្រហមលឿង មានសញ្ញាបេះដូងនៅចំពាក់ កណ្តាលពណ៌លឿង ដោយពណ៌លឿង ដំបូងសក្តិ៣ ភា ឡើង ទទេសនាមបញ្ចូលខ្ញុំទាំងបីជាសមាជិក សេ.អ៊ី.អា និងស្បែក វ៉ា ឡើង ទទួលស្គាល់ខ្ញុំទាំងបីនាក់ ។ ស្បែក វ៉ា ប្រគល់ភារកិច្ចអនុវត្តមាន :

- ១) កសាងកម្មវិធី សេ.អ៊ី.អា ។
- ២) បន្តពិនិត្យតាមដានខ្មែរក្រហម ។
- ៣) ឃោសនាពីរបបលោកសេរីនៅតាមកន្លែងរស់នៅ ។

សកម្មភាពក្រោយរដ្ឋប្រហារឆ្នាំ១៩៧០

បន្ទាប់មកប្រកាសឲ្យខ្ញុំទាំងបីធ្វើការទាក់ទងជាមួយគាត់ ។ ខ្ញុំ ទាំងបីនាក់គោរពទង់ សេ.អ៊ី.អា ប្តេជ្ញាចិត្ត ។ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ អ្នកទោស៤០០ នាក់ត្រូវបានរួចទៅផ្ទះវិញ ។ ដោយឡែកខ្ញុំទាំងបី ត្រូវ ស្បែក វ៉ា ហៅទៅណែនាំថា ទាំងបីនាក់ទៅផ្ទះវិញត្រូវធ្វើការ ទាក់ទងគ្នាឲ្យបានជាប់ ហើយត្រូវរារាំងរកខ្សែ សេ.អ៊ី.អា នៅកន្លែង នោះតទៅទៀត ព្រោះកម្មវិធី សេ.អ៊ី.អា យើងបានចេញទៅបង្កប់ នៅតាមជនបទច្រើនដែរហើយ ។

ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧០ ខ្ញុំទាំងបី ក៏បានបបួលគ្នាចូលទៅបង្កប់ ខ្លួននៅក្នុងបង្គន់ភ្នំទៀត តាមរយៈឈ្មោះ ឈ្មោះ បញ្ជូនខ្ញុំឲ្យមកនៅ មន្ទីរក-២៥ នៅជាមួយឈ្មោះ ឡើង ពាណិជ្ជកម្មរដ្ឋ (អង្គការចាប់ ហើយ) ។ ឡើង ណែនាំថា សភាពការណ៍ឥឡូវនេះ តាមមូលដ្ឋាន ក៏យុវជន យុវនារី កំពុងតែចូលបង្គន់ច្រើនណាស់ ។ ឯកម្មវិធី យើងវិញក៏បានចូលបង្កប់ក្នុងជួររបងវិញរហូតដល់មាននាទីដឹកនាំ ក្នុងបង្គន់ ខ្លះ ឯបង្គន់ក៏ មិនដឹងថាមានកម្មវិធីចូលបង្កប់ដែរ ។ ដូច្នេះកម្មវិធីយើងដែលបានមកជួបគ្នានេះ ឥឡូវយើងត្រូវចុះទៅ តាមមូលដ្ឋាន តាមកម្មវិធីដើម្បីយើងធ្វើការកសាងកម្មវិធីសេ.អ៊ី.អា បន្តទៅទៀត ។ ណែនាំរួចហើយក៏ចាត់តាំងឲ្យ លីន ចុះទៅនៅកម្ម កំណើតរបស់គាត់នៅកម្មវិហារធំវិញ គូ ទៅកម្មវិស្វភាព ហើយខ្ញុំ គាត់ចាត់តាំងឲ្យនៅក្រុមនិរសាររបស់គាត់សម្រាប់នាំសំបុត្រ ។ ឯការ ទាក់ទង គាត់ទូទាត់ទង់គ្នាជាប់មកនឹងគាត់ផ្ទាល់ ចំពោះកម្មវិធីដែល នៅជាមួយគាត់ឲ្យខ្ញុំទាក់ទងជាមួយនឹងឈ្មោះ បេង ។

ចុងឆ្នាំ១៩៧១ ឡើង ចាត់តាំងឲ្យខ្ញុំក្រុមនិរសារដប់ពីរ នាក់ ព្រមជាមួយនោះខ្ញុំកសាងកម្មវិធីបានម្នាក់ឈ្មោះ ជេង (បច្ចុប្បន្ន ស្លាប់) ។ ឡើង ចុះមកសមរម្យកម្មវិធីខ្ញុំនៅមន្ទីរស្រែវាល ស្ទឹងត្រែង

តែមានការទំនាក់ទំនងមកកាត់ផ្តាច់ ។ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧១ ឡើង ហៅខ្ញុំទៅជួបនៅសមរម្យកម្មវិធីធំ គាត់សួរខ្ញុំថា ការងារកសាង កម្មវិធីកន្លងមកបានយ៉ាងណាហើយ? ខ្ញុំរាយការណ៍ថា សព្វថ្ងៃ កសាងបានឈ្មោះ ជេង ម្នាក់ ហើយក្រៅពីហ្នឹងខ្ញុំកំពុងតែតាមដាន បន្តទៀត ។

ឡើង ណែនាំថា ឥឡូវខ្ញុំជំរុញការកសាងបន្តទៀត ព្រោះ លទ្ធភាពមានច្រើនណាស់ ។ ឯសមមិត្ត ហូ នៅមន្ទីរចិត្តសង្គម និងលីន ក៏រៀនយកចិត្តទុកដាក់ទៅទាក់ទងឲ្យគេខំកសាងកម្មវិធីឲ្យបាន ហើយឲ្យបញ្ជូនមកឲ្យខ្ញុំនៅ ខាងមុខ ។

ខ្ញុំក្តាប់បានបញ្ជានេះក៏មកប្រាប់ ហូ ឲ្យទៅជួប ឡើង នៅ សមរម្យកម្មវិធីធំ ឯការទាក់ទងគ្នានេះមាន រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧២ ។ ឆ្នាំ១៩៧២ ឡើង ដកខ្ញុំពីក្រុមនិរសារឲ្យមកនៅមូលដ្ឋានវិញ ជាដូរការឲ្យខ្ញុំមកទាក់ទងជាមួយនឹងឈ្មោះ យី ស៊ិន ជាលេខាស្រុក ស្ទឹងត្រែង ។ ការទាក់ទង ឡើង ណែនាំឲ្យ ខ្ញុំទាក់ទងមក លីន នឹងគាត់ ផ្ទាល់តែម្តង ហើយក៏គាត់សរសេរសំបុត្រឲ្យទៅ យី ស៊ិន ចាត់តាំងខ្ញុំ ឲ្យមកនៅធ្វើប្រធានកម្មវិធីក្រញ៉ាំង ។ ការដកខ្ញុំចុះមកមូលដ្ឋាន ភារកិច្ចសំខាន់កសាងកម្មវិធី ។

ពេលខ្ញុំមក យី ស៊ិន បានចាត់តាំងឲ្យខ្ញុំធ្វើជាប្រធានកម្ម វិធីក្រញ៉ាំង តាមសំបុត្រ ឡើង ។ តែខ្ញុំមិនមានការទាក់ទងរឿង ក្បត់ជាមួយគាត់ទេ គឺធ្វើការងាររបងវិញជាមួយគ្នាធម្មតា ។

រយៈពេលដែលខ្ញុំនៅធ្វើជាប្រធានកម្មវិធី ដោយមានដែនការពី ឡើង ខ្ញុំកសាងកម្មវិធីពីរនាក់មានឈ្មោះ ញឹម អតីតកម្មករចម្ការ កៅស៊ូ បារាំងចម្ការអណ្តូង បច្ចុប្បន្នប្រជាជននៅកម្មវិធីក្រញ៉ាំង ស្រុកចម្ការលើ តំបន់៤២ និងអៀន អតីតធ្វើការនៅចម្ការកៅស៊ូ បឹងកេតរបស់បារាំង បច្ចុប្បន្នជាប្រជាជននៅកម្មវិធីក្រញ៉ាំង ។

ការអប់រំសំខាន់របស់ខ្ញុំលើកយករបបសេរីបំពាក់ឲ្យគេយល់ ដោយរស់ជាឯកជន មិនចង់ធ្វើការពីរបីថ្ងៃក៏មិនជាអ្វីដែរ ។ បើធ្វើ បង្គន់វិញសុទ្ធតែគេបង្ខំទាំងអស់ ។ ការអប់រំនេះអស់រយៈពេល ជាច្រើនដង ទើបទាំង ពីរនាក់យល់ព្រម ។ ខ្ញុំក៏ទៅរាយការណ៍ឲ្យបេង ឡើង នៅសមរម្យកម្មវិធីធំដឹង បេងឡើង ណែនាំថា ឲ្យខ្ញុំតាមដានបន្ត ទៀតទៅកុំអាលឃើញគេសកម្មមួយភ្លែតៗ ចេះតែចាត់តាំងប្រយ័ត្ន បែកការ ។ ពេលខ្ញុំត្រឡប់មកវិញ ក៏ខ្ញុំទៅជួប លីន នៅវិហារធំដើម្បី

សួរតើខាង លើន អនុវត្តយ៉ាងណាហើយ ការងារកសាងកម្មវិធីមាន ពិសោធន៍យ៉ាងណា? និងយកការណែនាំពី ខ្សែន ទៅណែនាំ ប្រាប់ខ្លះគឺជំរុញការកសាងកម្មវិធីទូទាំង ព្រោះលទ្ធភាពនៅ កន្លែងនោះអាចកសាងបានច្រើនទៀត ។ ជាមួយការងារបដិវត្តន៍ នោះ ខ្ញុំក៏តែងតែហៅឈ្មោះ ញឹម និងអៀន មកពង្រឹងទ្រង់ជាប់ដែរ ។

ឆ្នាំ១៩៧៣ យី ស៊ុន ក៏ត្រូវដាស់ចេញពីស្រុកស្ទឹងត្រែងទៅ ឯ ខ្សែន នៅសមរម្យមំពង់ធំ ។ គាត់ក៏នាំឈ្មោះ សាត មកទូទទួល ខុសត្រូវលេខាស្រុកនេះ គាត់បានរៀបចំឲ្យមកបង្កប់នៅតាមស្រុក នីមួយៗ ដើម្បីធ្វើសកម្មភាព ព្រោះ សាត បានទទួលតាំងពីនៅ សមរម្យមំពង់ធំមកម៉្លេះ ដូច្នោះនៅក្នុងស្រុកនេះធ្វើសកម្មភាពទាក់ ទងជាមួយនឹង សាត ចុះ ។

បន្ទាប់មក សាត ក៏ដកខ្ញុំឲ្យធ្វើប្រធានកសិកម្មស្រុកស្ទឹងត្រែង ដោយណែនាំថា ទៅកន្លែងនោះត្រូវយកចិត្តទុកដាក់កសាងកម្មវិធី ឯគាត់ក៏បោះមន្ទីរនៅអណ្តូងស្វាយ និងទំកសាងកម្មវិធីដែរ ។

ពេលខ្ញុំធ្វើជាកសិកម្មនៅស្រែសង្កែ មានកម្មវិធីសាមសិបនាក់ ទាំងនារី ទាំងបុរស ។ ការងារខ្ញុំនៅពេលនោះសំខាន់យកចិត្តទុកដាក់ កសាងតាមការណែនាំពី សាត ។ កម្មវិធីដែលកសាងបានពីរនាក់មាន រុង អតីតប្រជាជន អ្នករាប់នៃ បច្ចុប្បន្នប្រធានក្រុមកសិកម្មស្រុក ស្ទឹងត្រែង និងយាន ឆ្នាំ១៩៧០ ជាប្រធានក្រុមព្រះអណ្តូង ដោយ ស៊ីសំណុក បញ្ចេញសេដ្ឋកិច្ចខ្លាំង ក៏ត្រូវប្រជាជនទម្លាក់ ។ ក្រោយ មក ក៏មកនៅកសិកម្មស្រុកស្ទឹងត្រែង (បច្ចុប្បន្ននៅដដែល) ។ ខ្ញុំតែងតែ លើកយករបបខាងសេរី ការរស់នៅស្រួល កសិកម្មនៅប្រទេសសេរី មានការជឿនលឿនយកមកប្រៀបធៀបនឹងការធ្វើបដិវត្តន៍ មាន ចាត់តាំងជាសហករណ៍តូចៗ ធ្វើការរួមពិបាក សត្វពាហនៈការ ប្រមូលមកដាក់រួម បុណ្យទានក៏មិនឲ្យធ្វើ ។ ការអប់រំនេះមានរយៈ ពេលយូរទើបពីរនាក់នេះមានជំនឿលើខ្ញុំ ។ រហូតដល់ពាក់កណ្តាល ឆ្នាំ១៩៧៣ ទើបខ្ញុំប្រគល់ភារកិច្ចឲ្យធ្វើសកម្មភាពបំផ្លាញដល់ កសិកម្ម ។ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៣ ចំពោះនៅក្នុងប្រជាជន ខ្ញុំកសាង បានកម្មវិធីពីរនាក់ដែលនៅជិតមន្ទីរខ្ញុំ គឺ យស ឆ្នាំ១៩៧០ ចូលធ្វើ យោធាក្នុងភាគ២០៣ បូព៌ ខូចរឿងសីលធម៌រត់មកនៅផ្ទះវិញ បច្ចុប្បន្នប្រធានមុខព្រឹញត្រូវស្រែនៅសហករណ៍សង្កែ ស្រុកស្ទឹងត្រែង តំបន់៤២ និងធន អតីតធ្វើស្រែ បច្ចុប្បន្នអនុប្រធានកងចល័ត

សហករណ៍សង្កែ ។ ការអប់រំនេះ សំខាន់ខ្ញុំលើកយករបបសេរីមក ធ្វើការប្រៀបធៀបនឹងការធ្វើបដិវត្តន៍សព្វថ្ងៃ ។ ដូច យាន និងរុង គឺខ្លឹមសារប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ។ ខ្ញុំប្រគល់ភារកិច្ចឲ្យយកចិត្តទុកដាក់ កសាងកម្មវិធីយុទ្ធជននៅក្នុងមូលដ្ឋាន ដោយប្រើរូបភាពជិតស្និទ្ធ ជាមួយគ្នា ដើម្បីដំណើរការដ្ឋានដំណាច់ពីបដិវត្តន៍វិញ ។

ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៣ ខ្ញុំឡើងទៅរាយការណ៍ឲ្យ សាត នៅ មន្ទីរអណ្តូងស្វាយអំពីកម្មវិធីកសាងបានមានឈ្មោះដូចខាងលើ ។ សាត ជួយជាមតិមកខ្ញុំថា កម្មវិធីនេះយើងអប់រំបន្តទៀត ចាំទៅថ្ងៃមុខ ចាំបញ្ចូលជា សេ អ៊ី អា ព្រោះឥឡូវនេះធ្វើថ្មីណាស់ តាមដានមួយ រយៈសិន ។ បន្ទាប់មកទៀត សាត ថាគាត់កសាងបានតែ បីនាក់ទេ មានឈ្មោះ ធៀន អតីតអ្នកបើកលុយកម្មករចម្ការកៅស៊ូ បារាំង បីនាក់ បច្ចុប្បន្នជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការមន្ទីរស្រុកស្ទឹងត្រែង តំបន់៤២, សៀ អតីតក្តាប់មិនបានទេ បច្ចុប្បន្នធ្វើផ្ទះចាប់គ្រីនៅ ខ្ពស់គាងន ស្រុកស្ទឹងត្រែង និងជាត អតីតក្តាប់មិនបាន បច្ចុប្បន្នលេខា សហករណ៍ពាមកោះស្នា ស្រុកស្ទឹងត្រែង ។

ពេលលើកទំនប់នៅស្រែសង្កែជាមួយប្រជាជន ខ្ញុំបានណែនាំ យស និងធន ឲ្យនាំកម្មវិធីទៅធ្វើការនៅចម្ការដីខាងលើរហូតដល់ ពេលធ្លាក់ភ្លៀង បានខ្ញុំឲ្យនាំកម្មវិធីមកលើកទំនប់វិញ ជាលទ្ធផល ចម្ការក៏មិនបានធ្វើទំនប់ក៏មិនបានធ្វើឯ នៅក្នុងសហករណ៍ ។ ខ្ញុំបំផុស កម្មវិធីយុវជន យុវនារីឲ្យទាមទាររៀបក្រួសារតាំងពីអាយុ ១៨ឆ្នាំ ដើម្បីកុំឲ្យចូលធ្វើកងទ័ពបដិវត្តន៍ ។ ធៀន, សៀ និង ជាត ខ្ញុំក៏មក ទាក់ទងតាមការផ្តាំធ្វើពី សាត តែការទាក់ទងសំខាន់សួរថាតើធ្វើ សកម្មភាពយ៉ាងម៉េចកន្លងមក និងជួយរំលឹកកសាងកម្មវិធី ។ ចំពោះ លីន គិតតែធ្វើសកម្មភាពខ្ញុំជាមួយ យស ក៏ស្មើ សាត ឲ្យ លីន ទៅជួបនៅស្រុកព័រសៀម ហើយ សាត ក៏សម្រេចឲ្យទៅ ។ ក្រោយ ខ្ញុំក៏នាំ លីន មកជួប សាត ដើម្បីឲ្យ សាត ជួយណែនាំបន្ថែមទៀត ។ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៣ សាត ខ្ញុំនិងអៀន នៅស្តង់ក្រញ៉ាំង បានរៀប បញ្ចូល យស, យាន, រុង និងធន ជាសេ.អ៊ី.អា នៅនឹងមន្ទីររបស់ខ្ញុំ ។ ឆ្នាំ១៩៧៤ សាត ដាស់ចេញពីស្រុកស្ទឹងត្រែងទៅនៅចម្ការកៅស៊ូ ចម្ការអណ្តូងវិញ ហើយឈ្មោះ ឈៀន ក្រោយរំដោះនៅពាណិជ្ជកម្ម ភ្នំពេញ (អង្គការចាប់ហើយ) មកទទួលនាទីលេខាស្រុកស្ទឹងត្រែង លេខាតំបន់៣៣ ផង ។

សាត បានប្រាប់ឲ្យខ្ញុំទាក់ទងនឹង ឈ្មោះ ព្រោះកម្មវិធីនោះក៏ បង ឡើង ចាត់តាំងឲ្យមកដូចគ្នាដែរ ឥឡូវ ទៀត ឯងធ្វើការជាមួយ ឈ្មោះ ទៅ មិនបាច់ទៅទាក់ទងគ្នាទៀតទេ ។ បងឈ្មោះ មានមតិ ថា យើងរស់នៅពីសង្គម យើងមានសិទ្ធិសេរីភាពគ្រប់គ្រាន់ ឯនៅ សង្គមបដិវត្តន៍វិញ មិត្តមើលចុះ កាបភ្លៀសណាស់ គ្មានសិទ្ធិ សេរីភាពអីទេ ។ ដូច្នេះបំណងដែលយើងធ្វើនេះដើម្បីវាយបដិវត្តន៍ ទៅថ្ងៃមុខ ជាចាំបាច់ត្រូវកសាងកម្មវិធីឲ្យបានច្រើន ។ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៤ បងឈ្មោះ ដកខ្ញុំពីកសិកម្មឲ្យមកទទួលជាលេខាសន្តិក ខ្ពង់ខ្ពស់ ។ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៤ ឈ្មោះ បានទៅពិភាក្សាជាមួយ ខ្ញុំអំពីគម្រោងផែនការ គឺបង្កើតកងទ័ពចោរព្រៃមួយកងធ្វើ សកម្មភាពប្រឆាំងបដិវត្តន៍នៅសមរម្យក្រោយ ដើម្បីបន្តកម្មវិធី បដិវត្តន៍វាយខ្នាំងនៅសមរម្យមុខ ។ តាមការពិភាក្សាសម្រេចថា រៀបចំធ្វើដោយប្រមូលកម្មវិធីយុទ្ធសាស្ត្រនៅតាមមូលដ្ឋានមកបំពាក់ អប់រំជាកម្មវិធី ។

រហូតដល់ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៤ ប្រមូលកម្មវិធីបានយុទ្ធសាស្ត្រ នៅតាមមូលដ្ឋានបានមួយកងអនុសេនាតូច តែការប្រមូលតាម មូលដ្ឋានមិនជានិច្ចទេ មកដល់កន្លែង ឈ្មោះ ក៏អប់រំឲ្យទៅជា កម្មវិធីប្រឆាំងនឹងបដិវត្តន៍ តែសំខាន់ ឈ្មោះ និងខ្ញុំអប់រំបីនាក់ក្រុម មានឈ្មោះ រិន (ស្លាប់) , ហៃ (ស្លាប់) , និង ធឿន (ស្លាប់) ដែលជា អ្នកនៅក្នុងមន្ទីររបស់ ឈ្មោះ ។ បីនាក់នេះ ដឹកនាំកងទ័ពទៅវាយ ខ្នាំងនៅសមរម្យមុខសិន ដើម្បីឲ្យបានកាន់កាំភ្លើងសិន ។ ពេលនោះ ក៏ចាត់តាំងឲ្យបីនាក់នោះនាំកម្មវិធីទៅវាយខ្នាំងនៅសមរម្យមុខពង្រីក ឈ្មោះ ក៏ចាត់តាំងឲ្យ បេង យកកាំភ្លើងបើកឲ្យកាន់គ្រប់ៗគ្នា ហើយ រិន, ហៃ និង ធឿន ជាអ្នកបំផុសឲ្យរត់ពីមុខមកខាងក្រោយវិញ ។

ដល់ក្រោយមកក៏មានកម្មវិធីនោះរត់មកសមរម្យក្រោយ ជាបន្តបន្ទាប់ ខ្ញុំបានប្រមូលមកអប់រំបានម្ភៃប្រាំនាក់ ហើយឲ្យ រិន, ហៃ និង ធឿន មកក្តាប់រួចក៏បញ្ជូនឲ្យទៅនៅក្នុងព្រៃឈើទើ ក្នុងស្រុក ស្ទឹងត្រង់ ហើយជាអ្នកដ្ឋល់ស្បៀង ។ ក្រោយមក ឈ្មោះ និង ខ្ញុំក៏ ចូលទៅចាត់តាំងឲ្យ ហៃ, ធឿន និង រិន នាំកម្មវិធីមកធ្វើសកម្មភាព បាញ់នៅមន្ទីរតំបន់៤២ចាស់ នៅម្តុំបែកអន្ទូន ។ ពេលនោះក៏ទៅ បាញ់បណ្តាលឲ្យស្លាប់អ្នកយាមពីរនាក់ នឹងចាត់តាំងឲ្យស្នាក់បាញ់ កង ម៉ូតូនៅតាមផ្លូវកែងបិត្ត ដែលមានកម្មាភិបាលបដិវត្តន៍ធ្វើ

ដំណើរតាមផ្លូវ ហើយក៏បានបាញ់ស្លាប់និរសារម្នាក់ ។ ក្រោយមក ទៀត ខ្ញុំបានទៅជាមួយគ្នា ហៃ, រិន និង ធឿន នាំកម្មវិធីទៅវាយឈូប នៅមន្ទីរសង្កាត់អូរម្លូ ក៏បានមកឈូបបាញ់ពីរដង ដោយសកម្មភាព ញឹកញាប់ពេកក៏ត្រូវយោធាតំបន់ ៤២ ឡើងទៅរាតត្បាត ។ សកម្មភាពនេះត្រូវស្នាក់មួយរយៈពេលដល់ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៤ ខ្ញុំនាំកម្មវិធី ទៅបាញ់មន្ទីរសង្កាត់អូរម្លូទៀត គឺព័ទ្ធជាប្រធាន សង្កាត់ម្នាក់ឈ្មោះ មិត យកទៅកម្ទេច ។ ឯកម្មវិធីធ្វើសកម្មភាពនេះ សព្វថ្ងៃនៅសល់តែឈ្មោះ ដល់ បច្ចុប្បន្នចូលមកសារភាពប្រធាន ភូមិនៅឃុំឈើទើ ស្រុកស្ទឹងត្រង់ តំបន់៤២ និង ឆាន បច្ចុប្បន្នចូល មកសារភាពប្រធានភូមិនៅឃុំឈើទើ ស្រុកស្ទឹងត្រង់ តំបន់៤២ ។

អំពីការឈររបស់ខ្ញុំនៅក្នុងសង្កាត់ខ្ពង់ខ្ពស់ ខ្ញុំកសាងបាន ឈ្មោះ រើន អតីតសិស្សថ្នាក់ទី៧ បច្ចុប្បន្នប្រធានពាណិជ្ជកម្ម សហករណ៍ខ្ពង់ខ្ពស់ ស្ទឹងត្រង់ និង នួន អតីតធ្វើចម្ការ បច្ចុប្បន្នប្រធាន សហករណ៍ខ្ពង់ខ្ពស់ ស្រុកស្ទឹងត្រង់ តំបន់៤២ ដោយខ្ញុំតែងតែ យកចិត្តទុកដាក់ សិទ្ធិស្មារតីខាងមនោសញ្ចេតនា និងអប់រំតាមដាន អស់រយៈពេលមួយខែទើបអប់រំបាន ។ រហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៤ ខ្ញុំបានរាយការណ៍ឲ្យ ឈ្មោះ ហើយគាត់ក៏ណែនាំមកវិញឲ្យរៀបចំ បញ្ចូលជា សេ.អ៊ី.អា ដែលមាន ឈ្មោះ, ខ្ញុំ និង អៀន ជាអ្នកបញ្ចូល ពីរនាក់នេះ ហើយក៏ប្រគល់ភារកិច្ចឲ្យដូចអ្នកមុនៗ ។

ឈ្មោះ ណែនាំឲ្យខ្ញុំទំពិលិកមើលសមាសភាពអ្នករកស៊ី លក់ដូរ និងពាក់ព័ន្ធផ្នែកនយោបាយថែមទៀត ដើម្បីអប់រំជាកម្មវិធី ។ ក្រោយមកកម្មវិធីដែលនៅក្នុងព្រៃក៏មានឈ្មោះ ឆេង រត់ចេញមក រាយការណ៍ឲ្យប្រធានភូមិ ប្រធានភូមិក៏រាយការណ៍ឲ្យទៅយោធា តំបន់៤២ យោធាតំបន់ទៅព័ទ្ធបាញ់រត់បែកគ្នារហូតសព្វថ្ងៃ ។ ខ្ញុំ ឃើញបញ្ហាដូច្នេះក៏ទៅរាយការណ៍ឲ្យ ឈ្មោះ ដឹង ។ បញ្ហានេះទុក មួយកន្លែងសិនចុះ ឥឡូវយើងធ្វើសកម្មភាព ខាងសហករណ៍ម្តង ។ ជាទិសអនុវត្តធ្វើសហករណ៍តែគ្រឹមដប់ប្រាំគ្រួសារសិនទេ ។ ជា សកម្មភាពរបស់យើង ត្រូវរៀបចំចាត់តាំងជាសហករណ៍មួយ ភូមិតែម្តង ប្រមូលទាំងមនុស្ស ទាំងសត្វ ដាក់រួមឲ្យអស់ នៅតាម មាត់ទន្លេ យើងកុំចាត់តាំងជាសហករណ៍ គឺចាត់តាំងជាក្រុមប្រវាស់ ដៃបានហើយ ដើម្បីប្រឆាំងមាតិករបស់បក្ស ។ ក្រោយពីមានការ ណែនាំមក ខ្ញុំក៏យកបញ្ហាទៅអនុវត្តក្នុងសង្កាត់ទាំងមូល ដោយគ្មាន

ការចាត់តាំងដឹកនាំគ្រឹមត្រូវ ធ្វើឲ្យប្រកួតប្រជែងក្នុងសហករណ៍ ។
ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៤ ឈ្មោះ ណែនាំថា ឥឡូវបើការចាត់តាំង
សហករណ៍មានការប្រកួតប្រជែងហើយ យើងត្រូវរំសាយឲ្យទៅជា
ឯកជនវិញទៅ ។

ក្រោយពីគាត់ណែនាំមក ខ្ញុំក៏រំសាយសហករណ៍ភូមិបឹង
ទាំងមូលឲ្យទៅជាឯកជនវិញ តែក្រៅពីនោះខ្ញុំមិន ទាន់ហ៊ានរំសាយ
ទេ ។ ខ្ញុំរាយការណ៍ឲ្យ ឈ្មោះ ថារំសាយបានមួយភូមិហើយ
ឈ្មោះ បានណែនាំថា យើងធ្វើនេះក្នុងគោលបំណងប្រឆាំងមាតិកា
បក្ស កុំឲ្យសហករណ៍របស់បដិវត្តន៍ទៅមុខរួច ។ បន្ទាប់ពីនោះ ខ្ញុំ
ណែនាំ នុន ឲ្យយកស្រូវធ្ងន់ទៅស្តុកនៅដីទួលឲ្យខូចអស់ម្តុំហិកតា
និង រើនខ្ញុំណែនាំឲ្យស្តុកទុកសម្ភារដូចជា ក្រណាត់ទុកឲ្យខូចអស់ដប់កី
អំបិលដប់បារ ដោយបណ្តោយឲ្យត្រូវទឹកភ្លៀងខូច ហើយសម្ភារ
ដែលមានគឺណែនាំមិនឲ្យយកទៅចែកឲ្យប្រជាជនទេ ។

ដើមឆ្នាំ១៩៧៥ ឈ្មោះ ផ្លាស់មកមន្ទីរ១៣០ របស់ភាក
ទត្តរចាស់ ហើយចូលឈ្មោះ អឿន ជាលេខតំបន់៤២វិញ មក
ក្តាប់លេខស្រុកស្ទឹងត្រែងវិញ ។ ពេលនោះ ឈ្មោះ បានប្រាប់ខ្ញុំថា
អឿន មិនដឹងយ៉ាងណាទេ គាត់ក្តាប់មិនបានដែរ ។ ឯការទាក់ទង
ទៀង ឯងត្រូវធ្វើការទាក់ទងជាមួយឈ្មោះ ខុល ជា សមាជិកស្រុក
ស្ទឹងត្រែងខាងលើ បច្ចុប្បន្នលេខស្តីតំ ហើយកម្លាំងចាស់ក៏ត្រូវ
ពង្រឹងថែមទៀត ទោះអ្នកក្រៅ ចូលមកក្តាប់នៅស្រុកនេះក៏ដោយ ។

ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៥ អឿន ដកខ្ញុំមកឲ្យទទួលលេខស្តីតំ
អារក្សភ្នំត្រពាំង ក្នុងស្រុកស្ទឹងត្រែងដែរ ។ ក្នុងទិកាសនេះ ខ្ញុំ
បានទៅពិភាក្សាការងារកសាងកម្លាំងតើយ៉ាងម៉េចនៅមន្ទីររបស់
ខុល តើខ្ញុំខ្វះខាតកម្លាំងទៀត ឬមិនខ្វះខាត ព្រោះខ្ញុំត្រូវផ្លាស់
ចេញពីខ្ពស់គាត់ហើយមកនៅស្តីតំអារក្សភ្នំត្រពាំងហើយ ។
ខុល មានមតិថា កម្លាំងកសាងទៀតចុះ តែត្រូវប្រុងប្រយ័ត្នឲ្យបាន
ខ្ពស់ប្រយ័ត្នចែកការណ៍សម្ងាត់យើង ។ បន្ទាប់ពីនោះ ខុល ទទួលនាម
ខ្សែដែលកម្លាំងគាត់ទើបកសាងបានដើម្បីឲ្យធ្វើការទាក់ទងមាន
លី អតីតប្រជាជន បច្ចុប្បន្នប្រធានកងទ័ពសហករណ៍ស្រែវាល
ស្រុកស្ទឹងត្រែង, ស្រីវង អតីតប្រជាជន បច្ចុប្បន្នគណៈកម្មាធិការ
ស្តីតំស្រែវាល និង ស៊ឹម អតីតប្រជាជន បច្ចុប្បន្នជាអនុកម្មាធិការ
ស្តីតំស្រែវាល ។

សកម្មភាពក្រោយថ្ងៃរំដោះឆ្នាំ១៩៧៥

ក្រោយរំដោះភ្នំ ខុល និងយាយប្រាប់ខ្ញុំថា កន្លងមកកសាង
កម្លាំង គាត់បានទទួលដែនការពិឈ្មោះ តុល ហើយគាត់ទទួលខុសត្រូវ
លើយើងទៀត ។ ពេលនោះ ក៏នាំខ្ញុំ និងស៊ឹម ទៅជួប តុល នៅមន្ទីរ
ថ្នល់បំបែក ស្រុកចម្ការលើ ។ ខុល ទទួលនាមខ្ញុំ និង ស៊ឹម ឲ្យ តុល
ស្គាល់ ។ តុល ណែនាំពីសភាពការណ៍ថា បដិវត្តន៍ បានរំដោះទូទាំង
ប្រទេសហើយ តែកម្លាំងរបស់យើង ឥឡូវនេះបានចូលក្តាប់មន្ទីរ
ក្រសួងបានចង់អស់ហើយដែរ ដូច្នេះយើងឥឡូវត្រូវសម្រុកកសាង
កម្លាំងឲ្យបានហ័សដើម្បីតស៊ូប្រឆាំងបដិវត្តន៍ កុំឲ្យជិះជាន់ប្រជាជន
តទៅទៀត ព្រោះបដិវត្តន៍បំបាត់ប្រពៃណីអស់ហើយ គ្មានសិទ្ធិ
សេរីភាពទេ ។ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំ និង ខុល បានពិភាក្សាក្នុង
រៀបចំដែនការពង្រីកកម្លាំងដែលមានហើយឲ្យកសាងកម្លាំងថ្មីទៀត
ចំពោះកិច្ចការផ្សេងៗ ខ្ញុំ និង ខុល ត្រូវឡើងទៅជួប តុល ផ្ទាល់ ។
ក្រោយពីពិនិត្យពិភាក្សាមកខ្ញុំបានហៅ ធាន, រុង, យាន, រើន, អឿន,
អឿន និង ជាត មកប្រជុំនៅមន្ទីរកសិកម្មចាស់ខ្ញុំមុន ។ ចំពោះខ្លឹមសារ
ខ្ញុំបានណែនាំទៅតាមអ្វីដែល តុល ដែលប្រាប់ខ្ញុំកាលពីលើកមុន ។

ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខុល, ខ្ញុំ, ស្រីវង, លី និងស៊ឹម បានទៅ
ជួប តុល នៅកន្លែងដែលទៀត ។ ខ្លឹមសារទៅជួបនេះ ខ្ញុំទាំងអស់គ្នា
ទៅរាយការណ៍ឲ្យ តុល ដឹងថាកម្លាំងរៀបចំកសាងហើយស្រេច ។
តុល មានមតិអប់រំប្រហាក់ប្រហែលមុនទៀត ណែនាំរក្សាការ
សម្ងាត់ឲ្យបានខ្ពស់មែនទែន ។ មួយរយៈក្រោយមកខ្ញុំផ្លាស់មកនៅ
ប្រធានពាណិជ្ជកម្មតំបន់៤២វិញ គឺទាក់ទង តុល ផ្ទាល់ ។ ឯកម្លាំង
នៅមូលដ្ឋាន ខ្ញុំប្រគល់ឲ្យទៅ ខុល គ្រប់គ្រងទាំងអស់ ។ ខ្ញុំនៅក្នុង
ពាណិជ្ជកម្ម តុល រៀបចំការងារឲ្យធ្វើដោយណែនាំខ្ញុំយកចិត្តទុក
ដាក់កសាងកម្លាំងនៅក្នុងពាណិជ្ជកម្ម និងប្រជាជនដែលនៅជាប់
ពាណិជ្ជកម្មផង ។ នៅក្នុងគណៈកម្មាធិការពាណិជ្ជកម្មរបស់ខ្ញុំ ដែល
មាន : ជុន អតីតប្រធានសហករណ៍ស្តីមចាស់ បច្ចុប្បន្នសមាជិក
ពាណិជ្ជកម្មតំបន់៤២ និង យ៉ែត អតីតក្តាប់មិនបាន បច្ចុប្បន្ននាទី
អនុពាណិជ្ជកម្មតំបន់៤២ ។ ខ្ញុំស្នើ តុល ថាតើសមាសភាពពីរនាក់នេះ
យ៉ាងម៉េច ដែរ? តុល ថាពីរនាក់នេះ គាត់បានអប់រំខ្លះហើយ ឥឡូវ
មិត្តត្រូវអប់រំបន្តទៀត ។

ដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៦ ទើបខ្ញុំកសាងពីរនាក់នេះ បាន និង យ៉ែន

អតីតសិស្សថ្នាក់ទី៥ បច្ចុប្បន្នធ្វើបញ្ជីពាណិជ្ជកម្ម តំបន់៤២ ។ រហូតដល់ខែ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៦ តុល ក៏សម្រេចឲ្យចាត់តាំងបីនាក់ នេះជា សេ.អ៊ី.អា ដែលមានឈ្មោះ តុល, ខ្ញុំនិង ព្រាប ជាអ្នកបញ្ចូល ។ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៦ តុល ដកខ្ញុំឲ្យមកទទួលជាលេខាស្រុកចម្ការលើ វិញ ឯកម្មវិធីនៅពាណិជ្ជកម្ម ខ្ញុំប្រគល់ឲ្យ យ៉េត ក្របំក្រង ។ តុល ណែនាំឲ្យខ្ញុំធ្វើការទាក់ទងជាមួយ ជារ លេខាស្រុកតាំងតោក (អង្គការ ចាប់ហើយ) និងបញ្ជាក់ទៀតថា ត្រូវកសាងកម្មវិធីនៅមូលដ្ឋាន ចម្ការលើ ព្រោះស្រុកនោះប្រហោងមិនទាន់មានកម្មវិធីយើងចូល ដល់ទេ ។ ខ្ញុំចុះទៅស្រុកចម្ការលើតាមការណែនាំរបស់ តុល ។ ខ្ញុំ យកចិត្តទុកដាក់ចុះទៅសន្តិភាព ភាពប្រក្រតី និងចម្ការអណ្តូង ព្រោះ កន្លែងនេះច្រើនជាសាច់ឈាមរបស់ តុល និងភាគច្រើនកម្មករចម្ការ កៅស៊ូបារាំងទាំងពីរសន្តិភាព ។ ខ្ញុំកសាងកម្មវិធីបានមួយចំនួនមាន៖ ហ៊ាន អតីតក្រុមគ្រឿង បច្ចុប្បន្នប្រធានសហករណ៍ ភាពប្រក្រតី ស្រុក ចម្ការលើ, វ៉ន អតីតកម្មករចម្ការកៅស៊ូចម្ការអណ្តូង បច្ចុប្បន្ន ប្រធានសហករណ៍ក្នុងដូនបុស, ម៉ន អតីតក្រុមគ្រឿង បច្ចុប្បន្នប្រធាន សហករណ៍ក្នុងចម្ការអណ្តូង និង សៀម អតីតកម្មករចម្ការកៅស៊ូ បារាំង បច្ចុប្បន្នប្រធានក្រុមសហករណ៍ប្រើសមាស ។

ដោយម្នាក់ៗសេរី ធ្លាប់មានប្រាក់ខែ មុខមាត់ បុណ្យសក្តិ ខ្ញុំយកបញ្ហានេះទៅបំផុស បើសិនស្តីចាស់ មានការរស់នៅស្ងួតយ ហ៊ុំហារ បានតាមចិត្ត ដូចសព្វថ្ងៃ បើបានធ្វើប្រធានក្រុម ប្រធាន សហករណ៍ប៉ុណ្ណឹង បើសិនស្តីចាស់វិញមានប្រាក់ខែចាយយ៉ាង សប្បាយចិត្ត ។ ឥឡូវនេះធ្វើបដិវត្តន៍រកតែខោអាវ ស្បែកមិនចង់ បានផង ។ ការអប់រំជាញឹកញាប់ទាំងអស់សុទ្ធតែយល់ស្របតាម ការអប់រំខ្ញុំទាំងអស់ ។ តែមិនទាន់ប្រគល់ភារកិច្ចឲ្យទេ ។ ក្រោយមក ខ្ញុំរាយការណ៍ឲ្យ តុល ដឹងពីបញ្ហានេះ ។ តុល ជំរុញឲ្យខ្ញុំសម្រុក កសាងឲ្យមែនទែន នៅខាងភាពប្រក្រតី ។

ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៦ ខ្ញុំណែនាំឲ្យ ហ៊ាន ធ្វើសកម្មភាពបំផ្លាញ សន្តិភាព ដោយបំផុសឲ្យប្រជាជនស្តីបត់ដើម ទុកសំណាបឲ្យចាស់ ខូចចោល ភ្នំកុំឲ្យសព្វដី និងលាយស្រូវពូជដាក់ស្រូវធ្លន់លាយស្រូវ ស្រាល ។ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៦ តុល មកប្រជុំនៅកន្លែងម៉ោង៧យប់ ហើយអ្នកចូលរួមប្រជុំមាន ព្រាប, ជារ និង ខុល ។ ខ្លឹមសារ តុល លើកថា ផែនការរបស់យើងពីលើរហូតក្រោម មានផែនការធ្វើ

រដ្ឋប្រហាររំលឹបក្សនៅថ្ងៃទី៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧ ដើម្បីរំលឹបក្ស កុម្មុយនីស្តចេញ ហើយកម្លាំង សេ.អ៊ី.អា យើងកាន់អំណាចវិញ ។ រៀបចំចាត់តាំងគណៈកម្មាធិការទទួលធ្វើរដ្ឋប្រហារមាន ៖

- ក) តុល ទទួលរួមដឹកនាំខាងនយោបាយ ។
- ខ) ខុល ទទួលខាងចាប់ចង ពេលរដ្ឋប្រហារអ្នកមិនព្រមចុះ ចូល ។
- គ) ខ្ញុំទទួលខាងយោសនា អប់រំប្រជាជនកុំឲ្យមានការរំជើប រំជួលក្នុងពេលធ្វើរដ្ឋប្រហារ ។
- ឃ) ព្រាប និង ជារ ទទួលភារកិច្ចនិរសារទាក់ទង ស្រែង ពឹកពង្រចាមមក តុល តាមការកំណត់ដុះនៅក្រុងកំពង់ចាមទៅ ជនបទ តែការធ្វើនេះមិនឲ្យដុះអារុធ្វើ ក៏កម្លាំងរបស់យើងអប់រំ កន្លងមកត្រូវបំផុសឲ្យចាប់កម្មាភិបាលបដិវត្តន៍ណាដែលមិនព្រម ដើរតាមយើងចាប់កម្រិតចោលតែម្តង ដូចជា (ពក ជាដើម) ។

បើអ្នកសារភាពយើងជាកម្លាំងអព្យាក្រឹត្យទេ យើងទុកទៅទៀត ។ ដើមខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៧ តាមដែលខ្ញុំបានស្នើសុំ តុល សម្រេចបញ្ចូល វ៉ន, ម៉ន, ហ៊ាន និង សៀម ជា សេ.អ៊ី.អា ដោយមាន តុល, ព្រាប និង ខ្ញុំជាអ្នកបញ្ចូល ។ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៧ អង្គការចេះតែ មានវិធានការជាបន្តបន្ទាប់ខាងនយោបាយ១៧៤ ក្នុងភាគកណ្តាល (មុនយោធាកងពល១១៧) ។ ខ្ញុំទៅជួប តុល ម្តងទៀត ហើយ តុល ណែនាំថា ផែនការយើងដែលត្រូវធ្វើរដ្ឋប្រហារត្រូវផ្អាកសិន ព្រោះ ឥឡូវបដិវត្តន៍កំពុងមានវិធានការជាបន្តបន្ទាប់ ។ យើងចាំមើល សភាពការណ៍នៅខាងមុខទៀតសិន តើយ៉ាងណា? ឯសកម្មភាព របស់យើងចេះតែធ្វើបណ្តើរទៅខាងការបំផ្លិចបំផ្លាញ ។ តុល ណែនាំ ខ្ញុំឲ្យយកចិត្តទុកដាក់ទាក់ទងជាមួយ មន អតីតសិស្សថ្នាក់ទី៣ បច្ចុប្បន្ន លេខាឃុំស្វាយទាប ចុះទៅអប់រំកសាងកម្មវិធីនោះផង ព្រោះឥឡូវ ខ្ញុំចាត់តាំងឲ្យ មន ទៅអប់រំនិងចាត់តាំងកម្មវិធីឲ្យមានជាក្រុម ជាកង ឲ្យហើយស្រេច ដល់ព្រឹត្តិការណ៍កើតឡើងយើងត្រូវបំពាក់កម្លាំង ឲ្យធ្វើសកម្មភាពតែម្តង ។

ខ្ញុំបានទាក់ទង មន នៅសន្តិភាពស្វាយទាប ឲ្យហៅសមាសភាព ទាហានប្រុសទាំងអស់មកប្រជុំ សូមបញ្ជាក់ទាហានទាំងអស់នេះ គ្មាននៅលាយឡំជាមួយប្រជាជនទេ ដាក់តែទាហានសុទ្ធសាធតែម្តង ហើយក្នុង នោះនៅក្នុងព្រៃដាច់ស្រយាលពីគេ) ខ្លឹមសារអប់រំគឺ

◆ ឲ្យខំសម្របខ្លួននៅក្នុងសហករណ៍កុំឲ្យអង្គការដឹងថា ក្នុងភូមិមានតែឧហានសុទ្ធសាធ ។

◆ យើងពីមុនសុទ្ធតែធ្លាប់មានបណ្តាសក្តិ ប្រាក់ខែចាយ ប៉ុន្តែឥឡូវនេះមកនៅក្នុងនេះដឹងស្រាប់ហើយ ដូច្នេះយើងត្រូវពុះពារ គ្រាំគ្រាមការលំបាកបន្តិច ព្រោះយើងគ្រាំការលំបាកតែមួយរយៈសិនបន្តិចទៀត យើងបាននៅស្រាលដូចមុនវិញហើយ ។ ការអប់រំមានច្រើនទៀត តែពេលនោះក៏ត្រូវប្រាប់ទៅកន្លែងវិញសិន គឺទុកតែឆេង អតីតសក្តិ២យន្តហោះ បច្ចុប្បន្ននៅភូមិកាយករ និង ឆ្លូនស្រែង អតីតសក្តិ១ បច្ចុប្បន្ននៅភូមិកាយករ ។ ពីរនាក់នេះ ខ្ញុំ និងមន ចាត់តាំង ឲ្យឈ្មោះ ឆេង ប្រធានកងធំ និងឆ្លូន ស្រែង អនុកងធំ ឲ្យក្តាប់សមាសភាពឧហាននោះទាំងអស់ ហើយណែនាំឲ្យរៀបចំកម្មវិធីទាំងអស់ ជាក្រុម ជាកង ឲ្យហើយស្រេច តែកុំជំពាក់ជំពិននឹងប្រពន្ធកូនឲ្យសោះ ដើម្បីពេលមានព្រឹត្តិការណ៍កើតឡើង យើងត្រូវទៅជួយធ្វើអន្តរាគមន៍តែម្តង ។ ព្រមជាមួយគ្នានេះខ្ញុំនិងមន ណែនាំឲ្យ ឆ្លូន ស្រែង និងឆេង ចាត់តាំងឈ្មោះ ខ្នាតក្រហម ហៅ មាន ពាក់សក្តិ៣ ឲ្យបង្កើតចោរព្រៃដប់ពីរនាក់ដើរលួចគោ ។ កន្លងមកក៏បានលួចគោនៅភូមិបុសខ្មោរបានប្រាំក្បាល និងភូមិដីយោ បួនក្បាល ដែលគោលែងទាំងហ្នឹងៗ ។

ខែកុម្ភៈ និងខែមីនា អង្គការបានចាប់ខ្លួន តុល និងមនុស្សជាច្រើនទៀត ។ ពេលនោះ ខ្ញុំមានការព្រួយបារម្ភច្រើនបាត់ម្ចាស់ការមួយរយៈ ។ រហូតដល់ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៧ គណៈភូមិភាគបានចាត់តាំងខ្ញុំឲ្យធ្វើជាអនុលេខាតំបន់៤២ ទទួលលេខាស្រុកចម្ការលើផង ។ ខ្ញុំគិតថា ប្រហែលបក្សមិនដឹងរឿងខ្ញុំទេ បានជាហានចាត់តាំងយ៉ាងនេះ ។

ពេលនោះខ្ញុំក៏ចាប់បន្តសកម្មភាពបន្តទៀត គឺទៅណែនាំឲ្យហ៊ាន, មន, វន និង សៀម ធ្វើសកម្មភាពបំផ្លាញដលស្រូវវស្សា ឲ្យយកសំណាបស្រូវធ្លុំស្លុងដីទួល ស្រូវស្រាលស្លុងដីទំនាប ទំលាយទឹកក្នុងស្រែចោលឲ្យស្តុកស្រូវ និងទឹកក្នុងប្រឡាយខ្ញុំណែនាំឲ្យបើកចោលមិនបាច់បិទទេ ។ ដល់ខែដល ក្រោយពីមានការណែនាំមក ហ៊ាន បានយកស្រូវធ្លុំស្លុងដីទួលឲ្យខូចអស់៥០ ហិចតា ។ ៦មីន, វន និង សៀម បំផ្លាញស្រូវវស្សាអស់១៥ ហិចតា ដោយយកស្រូវស្រាលទៅស្លុងដីជម្រៅ ។

ក្រោយមកទៀតខ្ញុំបានហៅ ម៉ន, សៀម និង ហ៊ាន មកប្រជុំនៅផ្ទះ វន ពេលម៉ោង៨ព្រឹក ដោយ មានខ្លឹមសារ :

◆ បំផ្លាញដលស្រូវ១ ហិចតា៣គោន ដោយបំផុសប្រជាជនឲ្យស្លុងបត់ដើម ទុកសំណាបឲ្យចាស់ដើម និងលួចបង្ហូរទឹកក្នុងស្រែចោល ។

◆ បំផុសប្រជាជនកុំឲ្យធ្វើការខំពេក ប្រយ័ត្នឈឺ គ្មានថ្នាំមើលទេ ឲ្យធ្វើការល្មមៗ បានហើយ ។

◆ ដល់រដូវប្រាំងខាងមុខ ផែនការអង្គការឲ្យដឹកប្រឡាយពីស្ទឹងដីនិតមកស្រុកតាំងគោក ផែនការរបស់យើងដើម្បីបន្តបង្ហាញផែនការដឹកប្រឡាយមាន :

- ១) ពេលទៅដឹក បំផុសកម្លាំងឲ្យធ្វើពុតជាយឺច្រើន ។
 - ២) កុំឲ្យកម្លាំងប្រជាជនទៅដឹកដោយយកលេសថា ជាប់ធ្វើត្រង់នេះត្រង់នោះ ។
 - ៣) បំផុសយុវជន យុវនារី ឲ្យទាមទាររៀបគ្រួសារឲ្យស្នើមកលេងផ្ទះដើម្បីកុំឲ្យផែនការដឹកប្រឡាយរបស់អង្គការបានសម្រេច ។
- ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៧ ខ្ញុំទៅជួប ខុល នៅមន្ទីរសង្កាត់ស្រែវាលការជួបខ្ញុំពិភាក្សាពីផែនការអង្គការចាប់កម្លាំងក្បត់ជាបន្តបន្ទាប់ក្នុងតំបន់៤២ មិនដឹងគិតយ៉ាងណាឲ្យផុតពីកណ្តាប់ដៃបដិវត្តន៍ទេ ។ តាមការពិភាក្សាមក បានសម្រេចថាផែនការដឹកកម្លាំងដែលនៅសល់ឲ្យធ្វើសកម្មភាពប្រឆាំងបដិវត្តន៍ទៅទៀត តែការចេញចូលទាក់ទងគ្នាមិនឲ្យញឹកញាប់ពេក ប្រយ័ត្នខ្លាចបែកការ ។

ខ្ញុំត្រឡប់មកវិញក៏ខិតខំយកចិត្តទុកដាក់ពង្រឹងកម្លាំងឲ្យធ្វើសកម្មភាពទៅទៀត ។ រហូតដល់ថ្ងៃទី១ ខែ តុលា ឆ្នាំ១៩៧៧ ក៏ត្រូវអង្គការចាប់ខ្លួនតែម្តង ។

នៅបួនទំព័របុនក្រោយនៃចម្លើយសារភាពក៏ជាសេចក្តីសន្ទុះចម្លើយរបស់ ប៊ុន រឿន ហៅ ទៀង ដែលបានសន្ទុះឡើងវិញ ដោយឈ្មោះ ប៊ុន នៅថ្ងៃទី១៥ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៨ ។ ប៊ុន បានធ្វើសេចក្តីសន្តោស និងដាក់ជូនទៅអង្គការលើថា ការរៀបរាប់ពីសកម្មភាពក្បត់ដែល រឿន ឆ្លើយក៏ខ្លីតែមានលក្ខណៈជាខ្សែសង្វាក់ច្បាស់គួរសមដែរ តែពុំទាន់លម្អិតនៅឡើយ ។ ហេតុដូច្នេះ ប៊ុន ស្នើទៅអង្គការលើពិនិត្យតាមការជាក់ស្តែង ដោយអនុក្រោះ ។

បាន សារៈមុនិដ្ឋ

ទំនាក់ទំនងផ្នែកនយោបាយរវាងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន

កម្ពុជា និងចិនមានទំនាក់ទំនងជាយូរអង្វែងមកហើយ ។ នៅថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៥៨ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ទីមួយក្រោមការដឹកនាំរបស់សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ ចាប់ផ្តើម សាងទំនាក់ទំនងជាដ្ឋានការជាមួយសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន ក្រោមការដឹកនាំរបស់ប្រធានរដ្ឋ ម៉ៅ សេខុន ។ ក្រោយពីមាន ទំនាក់ទំនងជាដ្ឋានការហើយ ថ្នាក់ដឹកនាំនៃប្រទេសទាំងពីរមានការ ដ្ឋានប្តូរទស្សនកិច្ចគ្នាទៅវិញទៅមកចាប់ពីមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ដល់ថ្នាក់ ប្រមុខរដ្ឋ ។ ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ប្រទេសកម្ពុជាក្រោម ការដឹកនាំរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដែលមាន ប៉ុល ពត ជា លេខាបក្សនិងជានាយករដ្ឋមន្ត្រី បានបង្កើតទំនាក់ទំនងជាមួយ ប្រទេសចិនតែល្អប្រសើរជាងមុនទៅទៀត ។ ក្រៅពីទំនាក់ទំនង

ផ្នែកនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច ពាណិជ្ជកម្ម វប្បធម៌ សុខាភិបាល ប្រទេស ទាំងពីរក៏មានទំនាក់ទំនងយោធាដ៏សំខាន់មួយដែរ ។ ចិនបានជួយ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យផ្នែកនយោបាយដោយផ្តល់ជាក្រឡឹងសព្វាវុធ អ្នកជំនាញការយោធា និងចុងក្រោយបានប្រើកម្លាំងទ័ពដើម្បីបង្ខំ ឲ្យប្រទេសរៀតណាមដកទ័ពចេញពីប្រទេសកម្ពុជា ។

ទំនាក់ទំនងផ្នែកនយោបាយ

១) ថ្នាក់ដឹកនាំនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិនមកទស្សនកិច្ច នៅកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

ចាប់ពីបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាទទួលបានជ័យជម្នះនៅថ្ងៃទី ១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ មក រដ្ឋាភិបាលប្រទេសទាំងពីរចាប់ ផ្តើមដ្ឋានប្តូរដំណើរទស្សនកិច្ចទៅវិញទៅមក ។ ចាប់ពីថ្ងៃទី៥ ដល់

ប៉ុល ពត (ឆ្វេង) កំពុងទទួលជួបពិភាក្សានៅទីក្រុងភ្នំពេញជាមួយ ស៊ី ហាវ អគ្គរដ្ឋទូតចិនប្រចាំរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

ទី៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ លោក វ៉ាន ដុងស៊ីង អនុប្រធានាធិបតីនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិនបានមកទស្សនកិច្ចនៅកម្ពុជា ។ ពេលមកដល់ព្រលាយន្តហោះពោធិ៍ចិនតុង វ៉ាន ដុងស៊ីង ទទួលបានការស្វាគមន៍យ៉ាងកក់ក្តៅពីសំណាក់លេខាធិការក្រុមប្រឹក្សាប្រជាជន ប៉ុល ពត, គណៈប្រធានរដ្ឋ ខៀវ សំផន, ប្រធានរដ្ឋសភា នួន ជា ព្រមទាំងមានកម្មាភិបាលប្រុសស្រីរាប់ពាន់នាក់ក្នុងសម្លៀកបំពាក់អាវពណ៌សលើក្រវីបាច់ផ្កាចម្រុះពណ៌ និងកាន់បង្ហាងដែលសរសេរថា “ជយោមិត្តភាពកម្ពុជា ចិន និងកម្លាំងប្រយុទ្ធសាមគ្គីភាពដ៏អស្ចារ្យ” ដើម្បីទទួលអបអរសាទរ ការមកដល់របស់គណៈប្រតិភូចិន ។ គណៈប្រតិភូចិនអមដំណើរដោយ ប៉ុល ពត, ខៀវ សំផន និងនួន ជា ធ្វើដំណើរដល់សណ្ឋាគាររដ្ឋមួយជិតទន្លេមេគង្គ ដោយនៅទីនោះមានយុវជនប្រុសស្រីស្លៀកពាក់យ៉ាងសមរម្យលើកង្កែបក្រវីជាន់១.០០០ នាក់ ទទួលស្វាគមន៍គណៈប្រតិភូមកដល់ ។

នៅពេលជំនួបទទួលទានអាហារ លោក វ៉ាន ដុងស៊ីង បានថ្លែងកោតសរសើររបបក្រុមប្រឹក្សាប្រជាជនថា “រដ្ឋាភិបាលនិងប្រជាជនចិនគ្រាំទ្រយ៉ាងពេញទំហឹងចំពោះប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងការការពារ

ទឹកដី ឯករាជ្យម្ចាស់ការលើទឹកដីកម្ពុជាទាំងមូល ។ កងទ័ពកម្ពុជានិងប្រជាជនកម្ពុជាសុទ្ធតែជាអ្នកអង្គុយនិងក្លាហាន” ។ ប៉ុល ពតក៏បានលើកសរសើរទំនាក់ទំនងរបស់ប្រទេសទាំងពីរដោយមានប្រសាសន៍ថា “ទំនាក់ទំនងរវាងប្រទេសកម្ពុជានិងចិនស្របទៅតាមបំណងប្រជាជននៃប្រទេសទាំងពីរ ក៏ស្របទៅតាមតំបន់អាស៊ានអាស៊ី និងស្របទៅតាមផលប្រយោជន៍ប្រជាជនគ្រប់ប្រទេសលើពិភពលោក ។ ទៅថ្ងៃអនាគត កម្ពុជានឹងប្រឹងឱ្យអស់ពីសមត្ថភាពពង្រឹងនិងពង្រីកទំនាក់ទំនងជាមិត្តភាពប្រទេសទាំងពីរឱ្យរឹតតែរឹងមាំ និងខ្លាំងក្លាថែមទៀត” ។

ដំណើរទស្សនកិច្ចរបស់ វ៉ាន ដុងស៊ីង នៅរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅពេលនេះ ចំពេលដែលជម្លោះរវាងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងវៀតណាមឡើងដល់កម្រិតកំពូល ។ ក៏មួយខែក្រោយពីដំណើរទស្សនកិច្ចនេះ នៅខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ កងទ័ពវៀតណាមបានវាយចូលប្រទេសកម្ពុជាពីព្រំដែនខាងកើតនៃប្រទេសកម្ពុជា ។ ថ្នាក់ដឹកនាំក្រុមប្រឹក្សាប្រជាជន ដែលបានរៀបចំឱ្យមេដឹកនាំចិនមកទស្សនកិច្ចនៅកម្ពុជានៅពេលនេះ ក៏បង់បង្ហាញឱ្យមេដឹកនាំប្រទេស

គណៈប្រតិភូចិនដឹកនាំដោយ វ៉ាន ដុងស៊ីង (ឆ្វេង) ទស្សនកិច្ចប្រទេសកម្ពុជាក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ ទទួលស្វាគមន៍ និងអមដំណើរពីព្រលាយន្តហោះដោយ ប៉ុល ពត, នួន ជា (ស្តាំខាងក្រោយ) និង ខៀវ សំផន ។ គណៈប្រតិភូចិនគ្រូវាបានទទួលស្វាគមន៍យ៉ាងកក់ក្តៅពីសំណាក់ថ្នាក់ដឹកនាំរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

រៀនណាមឃើញថា កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមានប្រទេសចិនជា ខ្ពង់បង្កើត ។ អៀង សារី ទប់នាយករដ្ឋមន្ត្រី និងជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួង ការបរទេសនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យអមដំណើរ វ៉ាន ដុនស៊ីន ដើរទស្សនកិច្ចតំបន់ផ្សេងៗក្នុងប្រទេស ក៏បានអត្តាធិប្បាយអំពី ជម្លោះរវាងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងរៀនណាមដែរ ។

ចាប់ពីថ្ងៃទី៣ ដល់ថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៧ លោក ចេន យ៉ុងហ្គុយ សមាជិកនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្ត និងជាទប់នាយក រដ្ឋមន្ត្រីចិន ទទួលបានការអញ្ជើញពីបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាមកបំពេញ ទស្សនកិច្ចជាផ្លូវការនៅកម្ពុជា ។ ប៉ុល ពត បានអមដំណើរលោក ចេន យ៉ុងហ្គុយ ទៅទស្សនកិច្ចនៅភូមិភាគបូព៌ានៃប្រទេសកម្ពុជា ដោយនៅទី នោះមាន កម្មករ កសិករ និងកងទ័ពបដិវត្តន៍ខ្មែរក្រហម រាប់ម៉ឺននាក់ទទួលស្វាគមន៍យ៉ាងកក់ក្តៅ ។ នៅក្នុងជំនួបពិភាក្សា រវាងអ្នកទាំងពីរ ប៉ុល ពត បានមានសន្តត្តិផ្លូវលើទំនាក់ទំនងមិត្តភាព កងទ័ពនៃប្រទេសទាំងពីរ ។ ប៉ុល ពត ក៏បានរំលឹកព្រឹត្តិការណ៍កាល ពីឆ្នាំ១៩៥៦ នៅពេលដែលគាត់ទៅទទួល ជូ អេនឡាយ មក ទស្សនកិច្ចលើកដំបូងនៅកម្ពុជា ។ ចំណែកឯ លោក ចេន យ៉ុងហ្គុយ បានកោតសរសើរកងទ័ពបដិវត្តន៍ខ្មែរក្រហមថា “ចាប់ពីចលនា តស៊ូរហូតដល់ទទួលបានជ័យជម្នះរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា គឺជាការ បញ្ជាក់ពីការគ្រាំគ្រាយយ៉ាងពេញទំហឹងចំពោះប្រជាជនចិន ។ កម្ពុជា ក្រោយថ្ងៃរំដោះ ចំណាយពេលតែពីរឆ្នាំប៉ុណ្ណោះអាចទទួលបាន លទ្ធផលយ៉ាងគ្រប់គ្រង ។ យើងខ្ញុំត្រូវតែខិតខំស្វែងយល់ និង រៀនសូត្រតាមបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា និងប្រជាជនកម្ពុជា” ។

នៅថ្ងៃទី១៨ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៨ លោកស្រី តេន គៀនចារ អនុប្រធានសភាប្រជាជនចិនបានមកបំពេញទស្សនកិច្ច នៅកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ នៅព្រលានយន្តហោះពោធិ៍ចិនតុង ប៉ុល ពត នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង នួន ជា ប្រធាន សភាប្រជាជនកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ទទួលស្វាគមន៍យ៉ាងកក់ក្តៅ លោកស្រី តេន គៀនចារ និងគណៈប្រតិភូអមដំណើរផ្សេងទៀត ។ នៅក្នុងជំនួបសវនាការ ប៉ុល ពត បានមានប្រសាសន៍ថា “ការមក ទស្សនកិច្ចរបស់លោកស្រីនេះ យើងខ្ញុំមានការត្រេកអរយ៉ាង អនេកប្បការ ការទស្សនកិច្ចនេះ បើនិយាយចំពោះកម្ពុជាគឺជាការ លើកទឹកចិត្តយ៉ាងខ្លាំងក្លាចំពោះកម្ពុជា ។ តាមពិត ខ្ញុំ បាទ និង

លោកស្រីអនុប្រធានសភាជាមិត្តតាំងពីយូរមកហើយ ពីព្រោះនៅ ពេលដែលខ្ញុំបាទទៅទស្សនានៅប្រទេសចិន ខ្ញុំនឹងលោកស្រី បាន ធ្វើការជាមួយគ្នាយ៉ាងសកម្ម ។ លោកស្រីមិនគ្រាន់តែជាប្រេសិត ពិសេសរបស់បក្សកុម្មុយនីស្ត និងប្រជាជនចិនតែប៉ុណ្ណោះទេ ថែម ទាំងជាមហាមិត្តរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាថែមទៀតផង ។ លោក នាយករដ្ឋមន្ត្រី ជូ អេនឡាយ ជាយុទ្ធមិត្តរបស់កម្ពុជា ចំណែកការ មកទស្សនកិច្ចរបស់លោកស្រី បាននាំមកជាមួយនូវមិត្តភាពយ៉ាង ជ្រាលជ្រៅរបស់បក្សកុម្មុយនីស្ត និងប្រជាជនចិន” ។ នៅក្នុងជំនួប ពិភាក្សានោះ នួន ជា ក៏បានមានប្រសាសន៍ដែរថា “តាំងពីក្រោយថ្ងៃ រំដោះមក កម្ពុជាចង់អញ្ជើញលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី ជូ អេនឡាយ មកទស្សនកិច្ចនៅកម្ពុជា ដោយសង្ឃឹមថា លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីនឹង បានឃើញផ្ទាល់នឹងភ្នែកចំពោះបដិវត្តន៍យ៉ាងស្មុគស្មាញរវាងប្រជា ជនកម្ពុជានិងប្រជាជនចិន ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ប្រជាជនកម្ពុជាមាន ការគោរព ស្រលាញ់ និងអរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះគុណ បំណងយ៉ាងធំធេង ចំពោះលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី ជូ អេនឡាយ” ។ លោកស្រី តេន គៀនចារ បានមានប្រសាសន៍តបវិញថា “លោក នាយករដ្ឋមន្ត្រី ជូ អេនឡាយ ក្នុងនាមជាយុទ្ធជន បដិវត្តន៍វណ្ណៈ អធន គាត់បានគោរពតាមការបង្គំលបង្គំញរបស់លោកប្រធាន ម៉ៅ សេនឡុង ចំពោះកិច្ចការបដិវត្តន៍កម្ពុជា និងទំនាក់ទំនងមិត្តភាព រវាងចិន-កម្ពុជាតែព្រោះនេះជាការកិច្ចដែលគាត់ចាំបាច់ត្រូវ តែធ្វើ” ។ ដំណើរទស្សនកិច្ចនៅក្នុងប្រទេសរបស់លោកស្រីប្រធាន គណៈប្រតិភូចិន អមដំណើរដោយ នួន ជា, ខៀវ ប៉ុណ្ណារី និងអៀង ធីរិទ្ធិ ។

នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៦ គណៈប្រតិភូពាណិជ្ជកម្ម និងសេដ្ឋកិច្ច ចិន បានមកបំពេញទស្សនកិច្ចនៅកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

ថ្ងៃទី២៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៧ គណៈប្រតិភូសេដ្ឋកិច្ច ពាណិជ្ជ កម្មចិន ដឹកនាំដោយលោក ហ្វាន យី បានមកបំពេញទស្សនកិច្ចនៅ កម្ពុជា ។ គណៈប្រតិភូនេះជាតំណាងឲ្យរដ្ឋាភិបាលចិន ក្នុងការចុះ កិច្ចព្រមព្រៀងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចរវាងរដ្ឋាភិបាលចិន និងកម្ពុជាប្រជា ធិបតេយ្យ ។ ក្រៅពីចុះហត្ថលេខាទំនាក់ទំនងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច គណៈ ប្រតិភូ ក៏បានផ្តល់ជំនួយឥតសំណងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និងបាននាំយក សម្ភារផ្នែកកសិកម្មមួយចំនួនដែរ ។

ថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៦ លោក មូ គីង អនុប្រធានសារព័ត៌មានចិន ស៊ីនហ្គរ ប្រធានគណៈប្រតិភូ និងលោក លូ ដេយូន អគ្គនាយករងព័ត៌មានភាពយន្តមជ្ឈមក្សបានមកបំពេញទស្សនកិច្ចនៅកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ដំណើរទស្សនកិច្ចរបស់គណៈប្រតិភូចិននេះ ខៀវ សំផន គណៈប្រធានរដ្ឋនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនួន ជា និង អៀង សារី បានផ្លាស់ប្តូរវេនគ្នាដើម្បីអមដំណើរគណៈប្រតិភូធ្វើទស្សនកិច្ច និងជំនួបពិភាក្សាគ្នានៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ នៅក្នុងជំនួបពិភាក្សាមួយ ហ៊ុន សែន រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មានកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានមានប្រសាសន៍ទៅកាន់គណប្រតិភូចិនថា ប្រជាជនចិន ក្រោមការដឹកនាំរបស់លោកប្រធាន ហ្វូ ហ្វេង បានកម្ចាត់យ៉ាងមានប្រសិទ្ធភាពចំពោះក្រុមប្រឆាំងបដិវត្តន៍ទាំងចួននាក់ ។ គណៈប្រតិភូចិននៅក្នុងអំឡុងពេលបំពេញទស្សនកិច្ចនៅកម្ពុជាមានអារម្មណ៍រំភើប និងកក់ក្តៅយ៉ាងក្រៃលែង ពីព្រោះពេលទៅដល់ទឹកដីនៃទស្សនកិច្ច ឬយកព័ត៌មាន មានមនុស្សជាច្រើនរង់ចាំទទួលស្វាគមន៍នៅទីនោះ ។

ទិដ្ឋភាពទទួលស្វាគមន៍ចំពោះមេដឹកនាំចិនមកទស្សនកិច្ចនៅ

កម្ពុជាបែបនេះ គឺជាទិដ្ឋភាពដែលកម្រជួបប្រទះ ពីព្រោះចាប់ថ្ងៃដើមជំនុះនៅថ្ងៃ១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥មក ខ្មែរក្រហមបានចេញបញ្ជាឲ្យបណ្តាញប្រជាជនដែលរស់នៅទីក្រុងភ្នំពេញទាំងអស់ចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញ និងក្រោយមកមិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានបណ្តាញប្រជាជនពីទីប្រជុំជនផ្សេងទៀត និងដាក់បញ្ជាឲ្យប្រជាជនទូទាំងប្រទេស ព្រមទាំងថ្នាក់ដឹកនាំគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ស្មៀកសម្លៀកបំពាក់ពណ៌ខ្មៅ ។ អ្នកដែលអាចរស់នៅភ្នំពេញបានមានតែកម្មាភិបាលបក្សជាន់ខ្ពស់ កងការពារ យោធា បុគ្គលិករោងចក្រ និងបុគ្គលិកកសិដ្ឋានរដ្ឋមួយចំនួនប៉ុណ្ណោះ ។ ពិតមែនតែអ្នកទាំងនោះអាចរស់នៅក្នុងក្រុងភ្នំពេញក៏ពិតមែន តែក៏មិនអាចដើរទៅមកដោយសេរីក្នុងទីក្រុង ដោយគ្មានបញ្ជាពីថ្នាក់ដឹកនាំរបស់ខ្លួនបានដែរ អ្នកដែលមិនគោរពវិន័យត្រូវទទួលទោសយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ គឺសេចក្តីស្លាប់ ។

ដូច្នេះការរៀបចំប្រជាជនមកទទួលគណៈប្រតិភូត្រូវរៀបចំឡើងដោយប្រុងប្រយ័ត្នបំផុត និងមានលក្ខណៈចាំបាច់ដោយខានមិនបាន ។ នៅក្នុងទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ ការរៀបចំទទួលបដិសណ្ឋារកិច្ចថ្នាក់ដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ ជាទូទៅមួយដែលបញ្ជាក់ពីកម្រិតនៃចំណង

សួន សេន (កណ្តាល) កំពុងនាំគណៈប្រតិភូចិនទៅពិនិត្យមើលសញ្ជាវុធនៅភូមិភាគបូព៌ា ។ អមដំណើរនៅពេលនោះដោយ ស៊ូ ហារ៉ា (ទីពីររាប់ពីឆ្វេង) អគ្គរដ្ឋទូតចិនប្រចាំរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងប្រធានក្រុមទីប្រឹក្សាចិនប្រចាំរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (ទីពីររាប់ពីស្តាំ) ។

មិត្តភាពរវាងប្រទេស និងប្រទេស ប្រសិនបើការរៀបចំទទួលបាន
សណ្ឋានកិច្ចមានលក្ខណៈសាមញ្ញ និងមន្ត្រីដែលមកទទួលភ្ញៀវ
បរទេសនោះ មិនមែនជាមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ នោះបញ្ជាក់ថា គណៈប្រតិភូ
ដែលចូលមកទស្សនកិច្ច ជាមនុស្សមានឋានៈមិនសូវខ្ពស់ ឬទំនាក់
ទំនងនៃប្រទេសទាំងមិនសូវជាល្អនឹងគ្នា ។

**១.២) ថ្នាក់ដឹកនាំកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យទៅទស្សនកិច្ចនៅ
ប្រទេសចិន**

ចាប់តាំងពីប្រទេសចិនជួយជ្រោមជ្រែងដល់ចលនាស៊ី
របស់ចលនាខ្មែរក្រហម ថ្នាក់ដឹកនាំចលនានេះតែងតែទៅទស្សនកិច្ច
ជារៀងៗ នៅប្រទេសចិន ។ នៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៤ ខៀវ សំផន
និង អៀង សារី តំណាងរដ្ឋាភិបាលរួមជាតិកម្ពុជាបានទៅ
បំពេញទស្សនកិច្ចនៅប្រទេសចិន ។ ថ្ងៃទី២ ខែមេសា សម្តេចព្រះ
នរោត្តម សីហនុ ខៀវ សំផន និង អៀង សារី បានទទួលជួបពិភាក្សា
ការងារស្តីពីកម្ពុជាក្រោយថ្ងៃដោះ ជាមួយប្រធាន ម៉ៅ សេងឌុន ។
ដំណើរទស្សនកិច្ចរបស់គណៈប្រតិភូខ្មែរក្រហមទទួលបានការទទួល
ស្វាគមន៍អធិកអធមពីសំណាក់រដ្ឋាភិបាលចិន ប្រៀបដូចជាការ
ទទួលដំណើរទស្សនកិច្ចរបស់សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ នៅ
ឆ្នាំ១៩៦៥ ដូច្នោះដែរ ។

នៅថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៥ ប៉ុល ពត បានទៅ
ទស្សនកិច្ចនៅប្រទេសចិន ។ នេះជាលើកទីមួយរបស់កម្មាភិបាល
ជាន់ខ្ពស់របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យទៅទស្សនកិច្ចនៅក្រៅប្រទេស
បន្ទាប់ពីទទួលបានជ័យជម្នះនៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ។
នៅក្នុងដំណើរទស្សនកិច្ចនេះ ប៉ុល ពត បានទទួលជួបសវនាការ
ជាមួយប្រធានរដ្ឋ ម៉ៅ សេងឌុន ។ នៅក្នុងពេលជំនួបសវនាការ
នោះ ប៉ុល ពត មានប្រសាសន៍ថា “ថ្ងៃនេះ យើងខ្ញុំបានមានសេចក្តី
រំភើបរីករាយជាអនេកប្បការ ដោយបានមកជួបមហាបុរស ម៉ៅ
សេងឌុន” ។ ម៉ៅ សេងឌុន បានមានប្រសាសន៍កំទ្រង់ដល់ចលនា
ខ្មែរក្រហមថា “យើងខ្ញុំកំទ្រង់ស្រឡាចំពោះអស់លោក ហើយ
បទពិសោធន៍របស់សមមិត្តច្រើនជាងបទពិសោធន៍របស់យើងខ្ញុំ
ទៅទៀត ។ យើងខ្ញុំមិនមានសមត្ថភាពស្តីបន្ទោសអស់លោកទេក្នុង
រយៈពេល៥០ ឆ្នាំកន្លងមក ប្រទេសចិនដើរលើផ្លូវខុសជាច្រើន
លើកច្រើនសា កំហុសខ្លះកើតឡើងទូទាំងប្រទេស និងកំហុសខ្លះ

កើតឡើងនៅក្នុងតំបន់មួយចំនួន ។ ចំពោះការងាររបស់អស់លោក
គឺស្ទើរតែត្រឹមត្រូវ” ។ ប៉ុន្តែលោកប្រធាន ម៉ៅ សេងឌុន ក៏បានព្យា
ដល់មេដឹកនាំ ខ្មែរក្រហមដែរថា កុំចម្លងទាំងស្រុងពីប្រទេសចិន ។
ប៉ុល ពត បានមានប្រសាសន៍ ចំពោះមាតិកាដែលលោកប្រធានបាន
លើកឡើងថា “វាមានសារសំខាន់ណាស់ចំពោះនយោបាយជាយុទ្ធ
សាស្ត្រ ។ ពីនេះតទៅ យើងខ្ញុំនឹងធ្វើតាមការណែនាំរបស់លោក ។
ចាប់តាំងពីពេញវ័យមក ខ្ញុំបាទបានសិក្សាស្នាដៃជាច្រើនរបស់
លោកប្រធាន ជាពិសេសស្នាដៃដែលពិភាក្សាអំពីយុទ្ធសាស្ត្រ
សង្គ្រាម ស្នាដៃនិពន្ធរបស់លោកប្រធានជាមាតិកាបង្ហាញផ្លូវបក្ស
កុម្មុយនីស្តកម្ពុជា” ។ ក្រៅពីនោះ ប៉ុល ពត និងលោកប្រធាន ម៉ៅ
បានពិភាក្សាយ៉ាងច្រើនអំពីមាតិកាដែលត្រូវជ្រើសរើសក្រោយ
ជ័យជម្នះ និងបទពិសោធន៍មួយចំនួនក្រោយជ័យជម្នះ ។ នៅពេល
បញ្ចប់ជំនួបសវនាការ លោកប្រធាន ម៉ៅ បានប្រគល់សៀវភៅ
ដែលសរសេរដោយលោក កាល់ម៉ាក អង់ហ្គែល លេនីន និង
ស្តាលីន ចំនួន៣០ ក្បាល ដោយមានប្រសាសន៍ថា “ពួកគាត់និយាយ
ល្អជាងខ្ញុំ” ។ ប៉ុល ពត មានសេចក្តីរីករាយយ៉ាងខ្លាំងនៅពេលទទួល
បានសៀវភៅពីលោកប្រធាន ម៉ៅ ។ ក្នុងដំណើរទស្សនកិច្ចរបស់
គណៈប្រតិភូកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យក៏បានចូលជួបចំនួនពីរដងជា
មួយលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីជូ អនឡាយ នៅមន្ទីរពេទ្យ ។

នៅថ្ងៃទី២៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៧ ប៉ុល ពត ក្នុងឋានៈជា
នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ទទួលបានការអញ្ជើញពី
រដ្ឋាភិបាលចិនទៅធ្វើទស្សនកិច្ចជាថ្មីម្តងទៀតនៅប្រទេសចិន
រយៈពេលប្រាំមួយថ្ងៃ ។ ពេលទៅដល់ព្រលានយន្តហោះទីក្រុង
ប៉េកាំង លោកប្រធានាធិបតី ហូ ហ្វេងឌី, លោក តេង ស៊ាវពីង
អនុប្រធានាធិបតី, លោកអនុប្រធានាធិបតី លី ស៊ាឡេន បានទទួល
ស្វាគមន៍យ៉ាងកក់ក្តៅ និងមានមនុស្សរាប់ពាន់នាក់ លើកក្រវីដ្តា
ស្រស់ចម្រុះពណ៌ មានក្រុមខ្លះច្រៀងដង រាំដង អបអរសាទរគណៈ
ប្រតិភូកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែលបានមកទស្សនកិច្ចប្រទេសចិន ។

ចាប់ពីព្រលានយន្តហោះក្រុងប៉េកាំង ប៉ុល ពត បានជិះរថយន្ត
ជាមួយលោក ហូ ហ្វេងឌី ឆ្លងកាត់ពីមុខព្រះរាជវាំង ធានអានមេន
ដែលនៅទីនោះមានមនុស្សរាប់ពាន់នាក់ ឈរអមទទួលស្វាគមន៍ការ
មកដល់របស់គណៈប្រតិភូកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ នៅពេលជំនួប

សវនាការ លោកប្រធានាធិបតី ហ្វូ ហ្វូហ្វេន បានមានប្រសាសន៍ថា “ប្រជាជនកម្ពុជា និងកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជា ក្រោមការដឹកនាំដ៏ត្រឹមត្រូវរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា បានប្រយុទ្ធយ៉ាងក្លាហាន ប្រើយុទ្ធសាស្ត្រប្រជាជនបានវាយកម្ទេចយ៉ាងជោគជ័យលើក្រុមបក្សសម្ព័ន្ធ និងរដ្ឋាភិបាលរបស់ លន់ នល់ និងបានវាយបណ្តេញពួកចក្រពត្តិនិយមចេញពីប្រទេសកម្ពុជា ។ ប្រទេសកម្ពុជាបានបង្កើតប្រវត្តិសាស្ត្រថ្មីមួយដែលប្រជាជនបានធ្វើជាម្ចាស់លើប្រទេសខ្លួនឯង និងដឹកនាំដោយវណ្ណៈអធន បានរំដោះប្រទេសចេញពីនឹមត្រួតត្រារបស់ចក្រពត្តិនិយម ។ បដិវត្តន៍របស់កម្ពុជាមិនត្រឹមតែជំរុញមានប្រវត្តិសាស្ត្រថ្មីប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងបានលើកទឹកចិត្តដល់កម្លាំងប្រជាជនបដិវត្តន៍ទូទាំងពិភពលោក ដែលកំពុងទទួលរងការគ្រប់សង្កត់ពីសំណាក់ចក្រពត្តិនិយមឲ្យមានស្មារតីកាន់តែខ្លាំងក្លាឡើង ។ មូលហេតុដែលប្រជាជនកម្ពុជាទទួលបានជ័យជម្នះទាំងនេះ មកពីមូលហេតុពីរគឺ ទ្រឹស្តីបក្សលេនីន និងយុទ្ធសាស្ត្រដ៏ច្បាស់លាស់មួយ ។ ការទទួលជោគជ័យរបស់កងកម្លាំងបដិវត្តន៍កម្ពុជា បានឲ្យឃើញថា មិនថាជាប្រទេសតូច ឬធំ ឲ្យតែពីដៃដួកលើកម្លាំងប្រជាជន ព្យាយាមធ្វើម្ចាស់លើខ្លួនឯង ឯករាជ្យម្ចាស់ការ កងទ័ពប្រយុទ្ធស្មារកៀកស្មារ សរុប និងពិភាក្សាអំពីបទពិសោធន៍ និងមានជំហានយានទៅមុខ ប្រាកដជាអាចកសាងប្រទេសរបស់ខ្លួនបានយ៉ាងល្អ ។ មហាបុរស ម៉ៅ សេងទុង និងលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី ដូ អេនឡាយ កាលនៅមានជីវិតមានការយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងខ្លាំងចំពោះកងកម្លាំងបដិវត្តន៍កម្ពុជា និងមិត្តភាពរវាងប្រទេសចិន និងកម្ពុជា ។ យើងខ្ញុំជឿជាក់ថាការមកទស្សនកិច្ចរបស់អស់លោក ពិតជាបង្កើនទំនាក់ទំនងរវាងបក្សនឹងបក្ស និងប្រទេសយើងទាំងពីរ ឲ្យឈានទៅរកការសហការ និងការអភិវឌ្ឍថ្មីមួយទៀត ។ ចំពោះមិត្តភាពនៃបដិវត្តន៍ និងកម្លាំងរួមប្រយុទ្ធរវាងប្រទេសយើងទាំងពីរ នឹងធ្វើឲ្យរិតតែរឹងមាំ និងកាន់តែល្អពីមួយថ្ងៃទៅមួយថ្ងៃ” ។

ប៉ុល ពត យល់ស្របយ៉ាងខ្លាំងអំពីកិច្ចបដិវត្តន៍ និងទ្រឹស្តីកុម្មុយនីស្តរបស់លោកប្រធាន ម៉ៅ សេងទុង ហើយទទួលស្គាល់ថាជ័យជម្នះរបស់បដិវត្តន៍កម្ពុជាមានប្រភពមកពីទ្រឹស្តីរបស់លោកប្រធាន ម៉ៅ ។ ដោយសង្កត់ធ្ងន់ថា “បដិវត្តន៍របស់ប្រទេសចិន

ដែលទទួលបានជ័យជម្នះពីដំណាក់កាលមួយទៅដំណាក់កាលមួយទៀត សុទ្ធតែជាស្នាដៃរបស់អង្គការកុម្មុយនីស្ត ម៉ៅ សេងទុង ។ ទទួលបានពីស្នាដៃរបស់លោក កាល់ម៉ាក់, អង់ហ្គុល លេនីន និងស្តាលីន បូករួមការគិតពិចារណារបស់លោកប្រធាន ម៉ៅ ព្រមទាំងបទពិសោធន៍អាប់អូរនៃបដិវត្តន៍ដ៏សែនគ្រោះថ្នាក់ពេលនេះបានក្លាយទៅជាពន្លឺបំភ្លឺជូនបដិវត្តន៍រំដោះជាតិ ដល់ប្រជាជនទូទាំងពិភពលោក ។ អាចនិយាយបានម្យ៉ាងទៀតថា វាជាពន្លឺបំភ្លឺ ជាអារុដ មុតស្រួច និងនយោបាយដ៏មានប្រសិទ្ធភាព ដែលនាំឲ្យចលនាបដិវត្តន៍របស់យើងខ្ញុំដណ្តើមបានជ័យជម្នះ ។ ដំណើរការចលនាបដិវត្តន៍របស់យើងខ្ញុំ បានអនុវត្តទ្រឹស្តីរបស់លោកប្រធាន ម៉ៅ ដោយចាប់ផ្តើមពីបាតដៃទទេ រហូតដល់ទទួលបានជ័យជម្នះនៅថ្ងៃទី១៧ មេសា ១៩៧៥ លើពួកឆ្កែបប្រើចក្រពត្តិនិយមរំដោះបានទាំងស្រុងប្រជាជនទូទាំងប្រទេស ធ្វើឲ្យកម្មករ កសិករមានវាសនាដឹកនាំនយោបាយទាំងស្រុងទូទាំងប្រទេស ។ ប្រជាជនយើងខ្ញុំ និងជនបដិវត្តន៍ទាំងអស់លើពិភពលោក ជឿជាក់ទាំងស្រុងលើទ្រឹស្តី ម៉ៅ សេងទុង ដោយហេតុថា ការពិភាក្សាអំពីក្បាលម៉ៅស្ទើរដាក់ដឹកនាំបក្សក្រុមតែរឹងមាំ អំពីការបង្កើតចលនាណាសិរុជជាតិមួយរឹងមាំ អំពីការបង្កើតភាពរឹងមាំ និងក្លាហានរបស់កងទ័ពបដិវត្តន៍ អំពីការបែងចែកវណ្ណៈសង្គម អំពីភាពជាទំនាស់ អំពីការអនុវត្ត អំពីការបង្កើតមូលដ្ឋានកូមិបដិវត្តន៍ អំពីការទាញយកផលប្រយោជន៍ពីជនបទ និងទីក្រុង អំពីដំណើរការបដិវត្តន៍ អំពីបដិវត្តន៍ហិរញ្ញវ អំពីយុទ្ធសាស្ត្រ បច្ចេកទេសនៃសង្គ្រាមប្រជាជន អំពីបដិវត្តន៍របស់វប្បធម៌ សិល្បៈ អក្សរសាស្ត្រ នៅតែមានប្រសិទ្ធភាពមានភាពមុតស្រួច និងជាអារុដដែលធ្វើសង្គ្រាមមិនចេះចាញ់លោកប្រធាន ម៉ៅ បានធ្វើឲ្យចលនាបដិវត្តន៍សង្គមនិយម មានដំណើរការឡើងនៅក្នុងចលនាអប់រំ សង្គមនិយម ជាពិសេសវណ្ណៈអធននៅក្នុងបដិវត្តន៍វប្បធម៌ លោកប្រធាន ម៉ៅ បានសង្កត់ធ្ងន់និងលើកកម្ពស់ទំនប់បដិវត្តន៍ ដំណើរការទំនាស់វណ្ណៈ នៅក្នុងការផ្លាស់ប្តូរអំណាចរបស់វណ្ណៈអធន និងនៅតែបន្តដំណើរការបដិវត្តន៍សង្គមនិយមតទៅទៀត ។ ការចង្អុលបង្ហាញនេះបញ្ជាក់ឲ្យឃើញថា ក្នុងដំណាក់កាលប្រវត្តិសាស្ត្រសង្គមនិយម សុទ្ធតែបន្ទូលទុកនូវទំនាស់នៃវណ្ណៈ និងការប្រកួតប្រជែងវណ្ណៈ ។ ចាំបាច់ត្រូវតែព្យាយាម

យោធាខ្មែរក្រហម និងក្រុមជំនាញការចិននៅប្រាសាទអង្គរវត្តក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

ត្រឹមត្រូវដំនួយដល់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យគ្រប់វិស័យប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងបានសម្រេចធ្វើសង្គ្រាមទៅលើប្រទេសមួយទៀត ដើម្បីជួយសង្គ្រោះប្រទេសជាមិត្តរបស់ខ្លួនទៀតផង ។ សម្ព័ន្ធភាពរវាងប្រទេសទាំងពីរបានក្លាយទៅជាសម្ព័ន្ធភាពរឹងមាំដោយមានមូលហេតុធំៗ បីយ៉ាងគឺ ទីមួយសុទ្ធតែជាប្រទេសប្រកាន់លទ្ធិកុម្មុយនិស្តដូចគ្នា ហើយ ប៉ុល ពត បានឈ្នក់វង្វេងជាខ្លាំងចំពោះទ្រឹស្តីកុម្មុយនិស្ត ម៉ាក, លេនីន ស្តាលីននិយម និងជាពិសេសលើទ្រឹស្តី ម៉ៅនិយម ។

ប្រឆាំងនឹងវណ្ណៈអភិជន របស់វណ្ណៈអធិន ព្យាយាមដ្ឋានប្តូរអំណាចពីវណ្ណៈអភិជនមកវណ្ណៈអធិនព្យាយាមបន្តការបដិវត្តន៍នៅក្នុងអំណាចវណ្ណៈអធិន ។ នៅក្នុងមាតិកានេះ ចំពោះអ្វីដែលវណ្ណៈអធិនបានកាន់អំណាច នេះជាភាពត្រឹមត្រូវ និងវ័យឆ្លាត ។ ប៉ុល ពតក៏បានបង្ហាញឲ្យប្លាកដឹកនាំចិន អំពីស្ថានភាពកម្ពុជាដូចជា៖ ព្រំប្រទល់សេដ្ឋកិច្ច ការអប់រំនិងវប្បធម៌ វិទ្យាសាស្ត្រ សុខាភិបាល និងវិស័យកសិកម្ម មានការកសាងទំនប់ទឹកតូច ធំ និងមធ្យម ។ គាត់បានវាយតម្លៃអំពីទំនាក់ទំនងប្រទេសទាំងពីរថា “បក្សនិងប្រជាជនរបស់ប្រទេសទាំងពីរ បានកសាងឡើងក្នុងលទ្ធិ កាល់ម៉ាក, លទ្ធិ លេនីន និងទ្រឹស្តី ម៉ៅ សេងទុង ដីត្រចះត្រចង់ និងបដិវត្តន៍ជាមិត្តភាពដែលមិនអាចបំបែកបាន” ។

ទីពីរ គួនឡើយ៉ាងសំខាន់របស់សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ និងទីបី របបទាំងពីរមានសក្រុមរួម គឺសហភាពសូវៀត និងវៀតណាម ។

ជាការពិតណាស់ ប្រទេសចិន សម្រេចចិត្តវាយលុកចូលប្រទេសវៀតណាម មិនមែនតែលើមូលហេតុដ្ឋានដោះកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យតែមួយមុខប៉ុណ្ណោះទេ គឺនៅមានមូលហេតុជាច្រើនទៀត ។

២.២) សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិនដំនួយផ្នែកយោធាដល់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

ក្រោយពីទទួលបានជ័យជម្នះលើរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅតែត្រូវការជំនួយយ៉ាងច្រើនពីប្រទេសចិន នោះក៏ដោយសារតែរបបនេះមានជម្លោះយ៉ាងខ្លាំងក្លាជាមួយប្រទេសវៀតណាមលើបញ្ហាព្រំដែន ។ មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមបានដឹងយ៉ាងច្បាស់ថា ទាំងកងទ័ព និងសព្វាវុធយោធា សុទ្ធតែមិនអាចវាយឈ្នះលើកងទ័ពវៀតណាមបានទេ តែដោយសម្ពាធលើប្រទេសចិនដែលជាខ្នងបង្អែក មេដឹកនាំបក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជាជារឿយៗបានបញ្ជូនកងទ័ពរបស់ខ្លួនឲ្យចូលវាយប្រហារលើទឹកដីប្រទេសវៀតណាមដែលមានព្រំប្រទល់ជាប់នឹងព្រំដែនរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ។

ដោយផ្អែកលើចំណងមិត្តភាពរវាងប្រទេសទាំងពីរ ប្រទេស

នៅដើមខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៨ សុន សេន រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការពារជាតិរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បានទៅទស្សនកិច្ចនៅសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន គោលដៅពង្រឹងទំនាក់ទំនងផ្នែកយោធា និងសុំជំនួយយោធាពីរដ្ឋាភិបាលចិន ដើម្បីទប់ទល់ជាមួយកងទ័ពវៀតណាម ។

២) ទំនាក់ទំនងផ្នែកមនោកមវិជ្ជា និងជំនួយ

២.១) សម្ព័ន្ធភាពរវាងប្រទេសកុម្មុយនិស្ត

ទំនាក់ទំនងរវាងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងសាធារណរដ្ឋចិន បានឡើងដល់ចំណុចកំពូលលើគ្រប់វិស័យ ។ ប្រទេសចិន មិន

ចិនតែងតែផ្តល់ជំនួយជាបន្តបន្ទាប់ដល់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ចាប់ពីខ្មែរក្រហមទទួលជ័យជម្នះមក ប្រទេសចិនបានបញ្ជូនអ្នកជំនាញខាងកងទ័ពមកសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងបានបញ្ជូនអ្នកជំនាញការយោធាមកហ្វឹកហ្វឺនផ្នែកយោធាដល់យោធារបស់ខ្មែរក្រហម ។ ឆ្នាំ១៩៧៦ ប្រទេសចិនបានចុះកិច្ចព្រមព្រៀងទៅលើវិស័យយោធា ប្រទេសចិនបានយល់ព្រមផ្តល់ជំនួយឥតសំណងផ្នែកយោធាដល់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ផ្នែកលើកិច្ចព្រមព្រៀងនោះ ចិនត្រូវជួយទប់ទល់របបខ្មែរក្រហមទាំងផ្នែកកងទ័ពជើងគោកជើងទឹក និងទ័ពអាកាស ។ ក្រោយមក ប្រទេសចិនបានផ្តល់ឲ្យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនូវទប់ករណ៍ផ្សាយសំឡេង វិទ្យុទាក់ទង និងយន្តហោះប្រដេញ ។ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៧ ចិនបានផ្តល់ឲ្យរបបខ្មែរក្រហមនូវទឹកប្រាក់ចំនួន១.៤០០ លានយេន រថក្រោះ៣០ គ្រឿង និងរថពាសដែកចំនួនដប់គ្រឿង ។ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៨ ទីក្រុងប៉េកាំងបានប្រគល់ទទួលកម្មវត្ថុប្រយុទ្ធចំណុះជាង៨០០ តោនចំនួន២គ្រឿង និងនាវា

ល្បាតចំនួន បួនគ្រឿង ក្នុងនោះមានបន្លែមរថក្រោះ២០០ គ្រឿង រថពាសដែក៣០០ គ្រឿង គ្រាប់រំសេវ៣០.០០០ តោន យន្តហោះប្រដេញប្រាំមួយគ្រឿង និងយន្តហោះទម្លាក់គ្រាប់បែកពីរគ្រឿង ។ ចិនបានចាប់ផ្តើមកសាងផ្លូវដែកថ្មីមួយ ដែលភ្ជាប់ក្រុងភ្នំពេញទៅកំពង់សោម និងចំណតអាកាសយានដ្ឋានថ្មីមួយ នៅកំពង់ឆ្នាំង ។ នៅមានជំនួយជាច្រើនទៀត ដែលចិនបានប្រគល់ឲ្យរបបខ្មែរក្រហមដូចជាប្រេងឥន្ធនៈ និងសម្ភារយោធាមួយចំនួនធំទៀត ។

ជំនួយផ្នែកយោធារបស់ប្រទេសចិន បានធ្វើឲ្យរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យធ្វើទំនើបកម្មលើវិស័យកងទ័ព ទីមួយអាចពង្រឹងវិស័យយោធាទាំងសម្ភារសព្វវុធ និងលើទឹកចិត្តពួកកងទ័ពកាន់តែមានកម្លាំងប្រយុទ្ធ ។ ទីពីរ ថែរក្សាសន្តិសុខ សុវត្ថិភាពក្នុងប្រទេស និងសន្តិសុខក្នុងតំបន់ និងទីបី ពង្រឹងទំនាក់ទំនងផ្នែកយោធារវាងចិន និងកម្ពុជាឲ្យរឹតតែរឹងមាំឡើង ។

នី លីកូ

ដំណើរទស្សនកិច្ចផ្លូវរដ្ឋរបស់សមាជិករដ្ឋាភិបាលរូបរួមជាតិទៅប្រទេសចិន អំឡុងឆ្នាំ១៩៧៤ ឬ១៩៧៥ : (១) ម៉ុក ស៊ុវ៉ាន់, (២) បាន យ៉ាន, (៣) ប៉ែន សាវណ, (៤) សមមិត្ត ឈន, (៥) កាត រស្មី, (៦) រឿង ម៉ាច, (៧) ឆោក សាវ៉ាន, (៨) ឡូរ៉ង់ ពិក, (៩) ប្រពន្ធខ្លួង សំអុល, (១០) ខួង សំអុល, (១១) កាត បុញ្ញា, (១២) ប្រពន្ធបាន យ៉ាន, (១៣) សេង លី, (១៤) សុ ដានីតា, (១៥) ឡាយ ឆារី, (១៦) ខុន ដោតស៊ុរិន, (១៧) ពុំមិកា, (១៨) បាន សារ៉ុត និង (១៩) សមមិត្ត ស៊ា ។

អតីតកងទ័ពពលខ្មែរក្រហមចង់ឱ្យតុលាការ បន្តការកាត់ទោស

ក្នុងដំណើរទស្សនកិច្ចនៅសាលាក្តីខ្មែរក្រហមដែលបើកសវនាការពិភាក្សា និងសួរដេញដោលក្នុងសំណុំរឿង០០២ វត្តមាននៅថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ឆន់ ភួន ជាអតីតកងទ័ពពលនិងជាកងចល័តក្នុងសម័យខ្មែរក្រហមបានមានប្រសាសន៍ថា “ខ្ញុំចង់ឱ្យតុលាការធ្វើការកាត់ទោសដល់បាទដែលនៅសវនាការនេះ ដើម្បីកុំឱ្យរបបនេះកើតឡើងម្តងទៀត ទោះខ្ញុំទទួលដំណឹងថា បច្ចុប្បន្ន តុលាការកំពុងខ្វះខាតថវិកា និងត្រូវចំណាយពេលវេលាច្រើនទៀតក៏ដោយ” ។

ឆន់ ភួន មានអាយុ៦៧ឆ្នាំ មានស្រុកកំណើតនៅឃុំអូរស្រុកភ្នំស្រួច ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ។ ភួន មានបងប្អូនប្រាំមួយនាក់ និងមាន

ឪពុកម្តាយជាកសិករ ។ នៅឆ្នាំ១៩៥៩ ភួន បានចូលរៀននៅសាលា បឋមសិក្សាវត្តព្រៃ ស្ថិតក្នុងភូមិអូរ ។ រៀនដល់ថ្នាក់ទី១០ ភួន ក៏ឈប់រៀនដោយសារតែគាត់មិនមានកង់ជិះទៅរៀនបន្ត នៅអនុវិទ្យាល័យមួយស្ថិតនៅទីប្រជុំជនត្រពាំងក្រឡឹង ដែលមានចម្ងាយប្រមាណ១៦ គីឡូម៉ែត្រពីផ្ទះរបស់គាត់ ។

ភួន បានរស់នៅជាមួយឪពុកម្តាយរហូតដល់ឆ្នាំ១៩៦៦ ទើបគាត់ចូលជាព្រះសង្ឃនៅវត្តព្រៃ ក្នុងឃុំអូរ ។ ក្រោយពីចូលបានពីរវស្សា ភួន បានសឹករួចរៀបការប្រពន្ធ ។

ក្រោយថ្ងៃរដ្ឋប្រហារថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ ភួន បានចូលធ្វើជាកងទ័ពពលភូមិខាងកងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហម ។ នៅ

ឆន់ ភួន ពេលរៀបចំសម្ភាសនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ។ ភួន ពិការដៃស្តាំដោយសារត្រូវគ្រាប់កាំភ្លើង ។

ពេលនោះ ក្នុង ត្រូវចេញទៅរស់នៅព្រៃជាមួយប្រជាជន ដែល ជឿជាក់លើចលនារំដោះនោះ ហើយគាត់មានការកិច្ចស៊ើបការពី ទាហាន លន់ នល់ យកមកប្រាប់ប្រជាជនដើម្បីឲ្យគេចខ្លួនពីការ វាយប្រហារ ។

នៅពេលកងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមទទួលជ័យជម្នះនៅខែ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ អង្គការបានដក ក្នុង ពីកងដីវាលភូមិទូទៅ នៅកងចល័តស្រុកជាំសង្កែ ភូមិភាគនិរតី ក្រោមការដឹកនាំរបស់ ឈ្មោះ អុន (ក្រោយមក ឈ្មោះ សុខ មកដឹកនាំជំនួស) រួមជាមួយ យុវជនដែលប្រមូលមកពីខេត្តកោះកុង ពោធិ៍សាត់ កំពង់ស្ពឺ និង ខេត្តតាកែវ ។ នៅទីនោះ អង្គការបានចាត់តាំង ក្នុង ឲ្យលើកទំនប់ ព្រៃក្នុង ជាំសង្កែ ដោយផ្តល់ អាហារឲ្យហូបបន្លែ ។

នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ អង្គការបានផ្លាស់ ក្នុង ពីកងចល័ត ស្រុកជាំសង្កែ ទូទៅនៅកងចល័តតំបន់៣២ ដែលមានទីតាំងនៅ ព្រៃក្នុង ភូមិកំពង់ហ្លួង ស្រុកខត្តក្តី ។ នៅទីនោះ អង្គការបាន ចាត់តាំង ក្នុង ឲ្យធ្វើការជាទម្ងន់ ដូចជា លីប្រាស្រូវ កាប់ពង្រប ដីស្រែ និងភ្ជួររាស់ដោយផ្តល់អាហារឲ្យហូបបន្លែចប៉ុណ្ណោះ ។ ក្នុង ធ្វើការនៅទីនោះបានមួយរយៈប៉ុណ្ណោះ ក៏ទឹកជំនន់ជំនឿន លិចលង់ស្រូវ ដំណាំ និង កន្លែងស្នាក់នៅ ។ ឃើញដូច្នោះហើយ ទើបអង្គការរំសាយ ក្នុង និងក្រុមរបស់គាត់ឲ្យមករស់នៅដូចជា មួយប្រពន្ធ និងកូនពីរនាក់ មួយរយៈ ។

ក្រោយពេលទឹកស្រក អង្គការបានចាត់តាំង ក្នុង ឲ្យទៅ ធ្វើការនៅក្នុងកងចល័តតំបន់៣២ ដដែល រហូតដល់កងទ័ពវៀត ណាមវាយចូលមកប្រទេសកម្ពុជា នៅឆ្នាំ១៩៧៩ ។ នៅក្នុងឆ្នាំ ដដែល ក្នុង បានរត់គេចចេញពីខ្មែរក្រហមទៅចូលរួមជាមួយ ចលនារំដោះ (ទើបបង្កើតថ្មី) ដែលមានការបែងចែកចេញជាកង រយ និងកងវ័រៈ ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់មេបញ្ជាការឈ្មោះ សាត់ (ត្រូវខ្មែរក្រហមបាញ់សម្លាប់) ។ ក្រោយមក ដោយសារខ្វះខាត ស្បៀងអាហារ ក្នុង និងកងរបស់គាត់ប្រមាណដប់នាក់ទៀត បាន ចេញទៅយកស្រូវដែលយោធាខ្មែរក្រហមយកទៅលាក់ទុកនៅ ក្នុងព្រៃដើម្បីកុំឲ្យកងទ័ពវៀតណាមរកឃើញ ។ ប៉ុន្តែស្រាប់តែ ពេលនោះ ប្រជាជនដែលស្នាក់នៅយាមការពារស្រូវបានបាញ់ គាត់ ត្រូវចំដៃខាងស្តាំបណ្តាលឲ្យពិការដៃរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ។

ក្នុង ត្រូវស្នាក់នៅព្យាបាលនៅក្នុងព្រៃរយៈពេលមួយខែ ទើបគាត់ ត្រឡប់មករស់នៅជួបជុំជាមួយប្រពន្ធ និងកូននៅស្រុកកំណើតវិញ ។

ក្រោយមក ក្នុង ត្រូវកងទ័ពរណសិរ្សសាមគ្គីរំដោះជាតិ កម្ពុជាចាត់តាំងឲ្យធ្វើជាប្រធានក្រុមសាមគ្គីប្រវាស់ដៃ ហើយនៅ ឆ្នាំ១៩៧៥ គាត់ត្រូវរដ្ឋអំណាចជ្រើសរើសឲ្យធ្វើជាប្រធានភូមិ អូរល្អារហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ។

សោម ម៉ិនថង

ស្ថាប័នវិទ្យាប្រវត្តិសាស្ត្រតាមវិទ្យុ

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមានកម្មវិធី “សំឡេងអំពើ ប្រល័យពូជសាសន៍: យុត្តិធម៌ និងការអត់ឃ្លាន” ដែលចាក់ផ្សាយ តាមស្ថានីយវិទ្យុដូចខាងក្រោមរៀងរាល់ថ្ងៃអាទិត្យ ។

ប្រិយមិត្តដែលរស់នៅរាជធានីភ្នំពេញ និងនៅខេត្តអាច ស្តាប់កម្មវិធីវិទ្យុសហគមន៍របស់យើងខ្ញុំតាមរយៈ ៖

- ◆ វិទ្យុជាតិកម្ពុជា FM 105.75 MHz រាជធានីភ្នំពេញ វេលា ម៉ោង១ រសៀល និងម៉ោង៧និង៣០ នាទីល្ងាច ។
- ◆ វិទ្យុខេត្តកំពត FM 93.25 MHz វេលាម៉ោង៧ព្រឹក និង ម៉ោង៧ល្ងាច ។
- ◆ វិទ្យុខេត្តព្រះវិហារ FM 99 MHz វេលាម៉ោង៧:៣០ ព្រឹក និងម៉ោង៤រសៀល ។
- ◆ វិទ្យុខេត្តបាត់ដំបង FM 103.25 MHz វេលាម៉ោង៨ព្រឹក និងម៉ោង៤រសៀល ។

សម្រាប់ព័ត៌មានលម្អិត សូមទាក់ទង ម៉ែន ពិចិត្រ តាមរយៈ ទូរស័ព្ទលេខ ០២៣២១១ ៨៧៥ ឬ ០៧២ ១៦៨ ៥៤៣ ។

- ◆ និយាយពីការរស់នៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម គឺនិយាយពីការ ផ្សះផ្សា អប់រំកូនចៅឱ្យអត់ឱន អច្បាស្រ័យគ្នា
- ◆ រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គឺរៀនពីការឈប់ ស្តាប់អំពីប្រល័យពូជសាសន៍

ទិម យ៉ុង : ជីវិតមិនអាចដូចដើមក្រោយរបបខ្មែរក្រហម

ដោយអង្គការដឹកនាំទៅនឹងរបបក្នុងបរិវេណសាលាក្តី ខ្មែរក្រហម បុរសវ័យ៥២ឆ្នាំ មានសក់ពណ៌ល្បាយអាចម៍ខ្លា មានស្រកកំណើតនៅនិរតីនៃប្រទេសកម្ពុជា និងចម្ងាយប្រហែលជាង ១០០ គីឡូម៉ែត្រពីក្រុងភ្នំពេញ មានទឹកមុខសប្បាយរីករាយនៅពេលដែលគាត់បានមកដល់សាលាក្តីខ្មែរក្រហមជាលើកដំបូង ។ គាត់មានឈ្មោះ ទិម យ៉ុង ។

យ៉ុង បានចង់ចាំយ៉ាងច្បាស់ ចំពោះអតីតកាលដ៏សោកសៅ

ទិម យ៉ុង ពេលរស់នៅក្នុងសាលាក្តីខ្មែរក្រហមនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាក្នុងខែតុលា

ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ដែលបានរកយកជីវិតមនុស្សរាប់លាននាក់ និងបានបំផ្លាញដល់សរសៃឈាមសង្គមស្ទើរទាំងស្រុង ។ យ៉ុង ជាកូននៅក្នុងចំណោមបងប្អូនប្រាំមួយនាក់ ។ បច្ចុប្បន្នយ៉ុង ជាមេត្រូវសារមានភរិយាឈ្មោះ ម៉េត តា ហើយក៏ជាឪពុករបស់កូនបួននាក់ ។ អ្នកទាំងពីរប្រកបមុខរបរធ្វើស្រែចម្ការ និងចិញ្ចឹមសត្វពាហនៈ ។

រឿងហេតុដំបូងដែលនៅជិតជាម និងស្ថិតនៅក្នុងការចងចាំរបស់ យ៉ុង គឺរដ្ឋប្រហារថ្ងៃទី១៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧០ ដែលបានទម្លាក់សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ចេញពីអំណាច ។ កាលនោះ កងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមបានចូលកាន់កាប់ស្រុកភូមិរបស់គាត់ ហើយទាហានលន់ នល់ បានបាញ់ផ្លោងជាញឹកញាប់បង្កឲ្យនេះដូចប្រជាជន និង

សម្លាប់មនុស្ស ។ ខ្មែរក្រហមទាំងនោះ សុទ្ធតែជាយោធាធ្វើការតស៊ូប្រយុទ្ធនៅបន្ទាយលង្វែក រួចហើយទៅបោះទីតាំងនៅក្នុងស្រុកភូមិរបស់ យ៉ុង ស្ថិតក្នុងភូមិត្រពាំងព្រីង ស្រុកសាមគ្គីមានជ័យ ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ជាទីដែលខ្មែរក្រហមទាំងនោះ អាចលាក់ខ្លួន គេចពីការចាប់ខ្លួន និងការតាមសម្លាប់ ។ ខ្មែរក្រហមទាំងនោះមានច្រើនក្រុម ពាក់សម្លៀកបំពាក់ពណ៌ខ្មៅ ជាមួយនឹងស្បែកជើងកង់ឡាន ។ យោធានោះបោះទីតាំងនៅក្នុងភូមិពេលថ្ងៃ ហើយចាក

ចេញនៅពេលយប់ ឬក្នុងអំឡុងពេលយន្តហោះទម្លាក់គ្រាប់បែក ។ យ៉ុង បានស្គាល់ខ្មែរក្រហមដោយសារតែសម្លៀកបំពាក់ពណ៌ខ្មៅ ។

ទាហាន លន់ នល់ បានធ្វើការវាយប្រហារតាមផ្លូវអាកាសមកលើស្រុកភូមិរបស់ យ៉ុង យ៉ាងដំណំដោយសម្លាប់ខ្មែរក្រហម និងអ្នកភូមិយ៉ាងច្រើនដែលមិនបានរត់ចូលក្នុងលេណដ្ឋានទាន់ពេល ។ យ៉ុង បាននិយាយថា គ្រាប់បែកដែលទម្លាក់មកលើស្រុកភូមិរបស់គាត់ បានដុះបំបែកសាច់មនុស្សជាចម្រៀកៗ ហើយពោះរៀនបានខ្ចាតទៅទើរលើចុងឈើ ។ ឪពុកម្តាយរបស់គាត់ តែងតែហៅ

កូនៗទាំងអស់លាក់ខ្លួននៅក្នុងលេណដ្ឋាន នៅពេលដែលគាត់សង្ស័យថា មានការទម្លាក់គ្រាប់បែក ។ ស្រុកភូមិត្រពាំងព្រីងការបំផ្លាញ និងភាពរីករវៃរហូតដល់របបខ្មែរក្រហមចូលត្រួតត្រាប្រទេសកម្ពុជាពេញលេញ នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ។

អ្នកភូមិទាំងអស់ត្រូវបានអង្គការចាត់តាំងតាមអាយុធ្វើការងារក្នុងសហករណ៍ ។ យ៉ុង ត្រូវអង្គការបំបែកចេញពីគ្រួសារប៉ុន្តែមិនបានទៅណាឆ្ងាយពីស្រុកភូមិរបស់ខ្លួនទេ ។ គាត់ត្រូវបានចាត់តាំងធ្វើការនៅក្នុងកងហា មានចំនួនមនុស្សប្រុសស្រីស្មើគ្នា ។ ការងាររបស់គាត់ត្រូវរែកដីមួយម៉ែត្រក្នុងមួយថ្ងៃ ដើម្បីលើកទំនប់គោរ ចម្ងាយកន្លះគីឡូម៉ែត្រពីភូមិ ។ យ៉ុង ត្រូវរែកដី

បីរោង ក្នុងមួយថ្ងៃ ចាប់ពីម៉ោង៧ព្រឹកដល់ម៉ោង១១ ព្រឹក, ពី ម៉ោងមួយរសៀលដល់ម៉ោង៤រសៀល និងពីម៉ោង៥ល្ងាច ដល់ ម៉ោង៧យប់ ។

ទោះបីជាត្រូវធ្វើការងារហួសកម្លាំង យ៉ុន ទទួលបានបឋម រាវៗ ហើយជួនកាលបានបាយម្ហូបម្ហាល ។ ក្រៅពីនេះ កងហា របស់ យ៉ុន ទទួលបានសម្បត្តិព្រលឹតរលួយដូចទឹក ។ យ៉ុនបាន ឆ្លៀតទៅរកគ្រីដើម្បីបំពេញក្រពះដែរ ប៉ុន្តែគាត់ត្រូវប្រយ័ត្ន ប្រយ័ត្នបំផុត ពីព្រោះអង្គការប្រឆាំងដាច់ខាត ទៅនឹងការដាក់ជា ទ្រព្យឯកជន សូម្បីតែនេសាទត្រីក៏ដោយ ។ បុគ្គលណាត្រូវអង្គការ រកឃើញថា ធ្វើនេសាទជាលក្ខណៈឯកជននោះ បុគ្គលនោះនឹងត្រូវ ដាក់ទណ្ឌកម្ម ឬធ្វើបាបរហូតដល់ស្លាប់ក៏មាន ។

យ៉ុន បានចងចាំថា គណៈស្រុកសាមគ្គីមានជ័យឈ្មោះ យាយ ភឿន អ្នកស្រុកដូររាគ្រាច ជាមេដឹកនាំចិត្តកំណាច ដែលមិន គ្រាន់តែមានរូបរាងស្អមមែកប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែជាងនេះទៅទៀត គាត់ជាស្រ្តីចិត្តដៃក្នុងមេត្តា រាល់លើកដែលគាត់អនុវត្តលើស ដែនការអង្គការ ។ គ្មាននរណាម្នាក់ត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យក្អកក្អាយ ចំពោះការហូបចុកនោះឡើយ ។

មានក្រាមួយនោះ យ៉ុន បានឃើញមិត្តម្នាក់ក្នុងកងរបស់ ខ្លួន ត្រូវអង្គការធ្វើបាបយ៉ាងព្រៃផ្សៃ ដោយសារគាត់ត្រូវបាន ចោទប្រកាន់ថា ជាជនសេរី មិនព្រមធ្វើការងារអង្គការ ។ បុរស ម្នាក់នោះ ត្រូវឈូបខ្មែរក្រហមបួននាក់ដាក់ខ្នោះជើង និងខ្នោះ ដៃ ។ ក្រោយមក គាត់ត្រូវបានបណ្តើរទៅមន្ទីរ ។ ចាប់តាំងពីពេល នោះមក យ៉ុន បាត់ដំណឹងពីមិត្តម្នាក់នោះ ។

បន្ទាប់មក កងហាររបស់ យ៉ុន ត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យដឹក ប្រឡាយគ្រពាំងព្រីង មានទីតាំងនៅក្នុងស្រុកភូមិដដែល ។ យ៉ុន នៅតែទទួលរងលក្ខខណ្ឌការងារលំបាកៗដដែល ។ កាលនោះ ស្រ្តី ចំណាស់ម្នាក់ឈ្មោះ ឡេង ដែលជាសមាជិកចុងភៅសហករណ៍ ត្រូវបានអង្គការដាក់ទណ្ឌកម្មដោយសារតែគាត់ជាប់សាច់លាមកជា ជនជាតិវៀតណាម ។ ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម វៀតណាម ជាពូជសាសន៍ មួយដែលខ្មែរក្រហមដៅកម្ទេចឲ្យខាតតែបាន ។ គណៈស្រុកឈ្មោះ យាយ ភឿន បានបញ្ជាឃោរឃៅខ្មែរក្រហមឲ្យចាប់ស្រ្តីនោះដាក់ ខ្នោះជើង ខ្នោះ ដៃ រួចបណ្តើរទៅមន្ទីរដើម្បីទទួលទណ្ឌកម្ម ។ យ៉ុន

និយាយថា នេះគឺជាព្រឹត្តិការណ៍ដ៏ក្លរន្ធត់សម្រាប់គាត់ ។

ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ក្រូពេទ្យគ្មានជំនាញវិជ្ជាជីវៈ ភាគច្រើនជាអ្នកស្រែចម្ការ ត្រូវបានតែងតាំងឲ្យបំពេញមុខងារ ខាងគាំពារសុខភាព ។ កាលនោះ យ៉ុន ធ្លាក់ខ្លួនឈឺ ប៉ុន្តែគាត់ទទួល បានតែថ្នាំអាចម៍ទន្សាយតែប៉ុណ្ណោះ ។ គាត់ត្រូវស្វិតស្វាញនឹងជំងឺ របស់ខ្លួន ទោះបីជាត្រូវពុះពារយ៉ាងណាក៏ដោយ ។

មានក្រាមួយ យ៉ុន ទទួលបានត្រីមួយចំនួនពីបងប្រុសរបស់ ខ្លួន ឈ្មោះ ទឹម តុន ដែលជាកងសេដ្ឋកិច្ចត្រូវនេសាទត្រីនៅទន្លេ លង្វែក ។ យ៉ុន ចម្អិនត្រីនោះ រួចហូបដោយល្ងាចលាក់ ។ ការហូប ឯកជន គឺជាការប្រឆាំងគោលនយោបាយរបស់ខ្មែរក្រហម ។

នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ យ៉ុន ត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យធ្វើជាចុងភៅ កងចល័ត ។ ពេលនោះ ជីវិតរបស់គាត់បានប្រសើរជាងមុន ។ គាត់ ទទួលបានអាហារច្រើនជាងមុន ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការងារនេះ មានរយៈពេលតែមួយខែតែប៉ុណ្ណោះ ក្រោយមក វៀតណាមបានវាយសម្រុកចូលស្រុកភូមិរបស់គាត់ ។ គណៈស្រុក ចិត្តកំណាចឈ្មោះ យាយ ភឿន បានបញ្ជាឲ្យកងហាររបស់ យ៉ុន រត់ឡើងភ្នំឱវ៉ាល់ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ជាមួយគាត់ ។ មុនពេលរត់គេច ខ្មែរក្រហមបានឲ្យកាំភ្លើងមួយដើមទៅ យ៉ុន ដើម្បីបាញ់ទាហាន វៀតណាមតាមផ្លូវ ។ ប៉ុន្តែគាត់មិនបានបាញ់យួននៅពេលរត់គេច នោះឡើយ ។ ដោយសារតែកង្វះអាហារ យ៉ុន បានចាកចេញពី ស្រុកទឹកដុស ដើម្បីគេចគ្រឡប់ទៅកាន់ភូមិកំណើតរបស់ខ្លួនវិញ ។ យ៉ុន បានធ្វើដំណើរកាត់ព្រៃក្រាស់ នាពេលយប់ដើម្បីគេចពីការ តាមដាន ហើយត្រូវដេកនៅកន្លែងផ្សេងៗជាច្រើន ។ គាត់ត្រូវ ចំណាយពេលពីរថ្ងៃដើម្បីទៅដល់ភូមិកំណើត ។ ប៉ុន្តែនេះជាការរត់ គេចដ៏ប្រថុយប្រថានបំផុត ពីព្រោះគាត់ទទួលដំណឹងពីអ្នករត់គេច ដទៃថា គាត់ត្រូវបានប្រកាសឲ្យចាប់ខ្លួន និងបាញ់សម្លាប់នៅឃ្នឹង កន្លែង ។

យ៉ុន បានមកដល់ភូមិកំណើតដោយសុវត្ថិភាព ។ អកុសល ជីវិតរបស់ យ៉ុន នៅតែត្រូវបញ្ជាញដោយទុក្ខព្រួយ ដែលបាត់បង់ បងប្អូន និងឪពុកម្តាយ ។ ទោះបីជាមានជីវិតរស់នៅក៏ដោយ ជីវិត មួយនេះនៅតែមិនដូចដើមនោះឡើយ ។

ក្នុង ចំនួនប្រវត្តិ

ថ្នាក់រៀនអាណាឡូស៍

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានបង្កើតថ្នាក់រៀនសាធារណៈមួយនៅសារមន្ទីរទ្រឹស្តីកម្ពុជាប្រល័យពូជសាសន៍ទទួលស្នែង ។ ថ្នាក់រៀននេះត្រូវបានបង្កើតឡើងក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ ដោយមានកិច្ចសហការរវាងមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ ។ សារមន្ទីរទទួលស្នែងគឺជាអតីតសាលារៀនដ៏ទំនើបមួយដែលបានសង់ឡើងជាលើកដំបូងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៦២ ។ ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ខ្មែរក្រហមបានប្រែក្លាយសាលារៀននេះទៅជាកន្លែងសម្រាប់ដុតមួយក្នុងចំណោមកុកបំផ្លាញ១៩៦១ទាំងប្រទេស ។ អ្នកទោសភាគច្រើនដែលត្រូវបញ្ជូនទៅទទួលស្នែងគឺជាកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទប្រព្រឹត្តិអំពើក្បត់ជាតិដូចជា ការសហការជាមួយរដ្ឋាភិបាលបរទេស ឬធ្វើជាអ្នកស៊ើបការណ៍ឲ្យសេ.អ៊ី.អា ឬ កា.ហ្សេ.បេ ជាដើម ។

ចាប់តាំងពីការប្រែក្លាយពីកន្លែងរៀនសូត្រមួយទៅជាកន្លែងដឹកនាំឲ្យរដ្ឋាភិបាលមួយ ទទួលស្នែងមិនដែលទទួលបានមុខងាររបស់ខ្លួនដូចកាលពីដើមវិញឡើយ ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី នៅពេលអនាគតដើម្បីទាមទារមកវិញនូវកេរដំណែលអប់រំដែលមានលក្ខណៈវិជ្ជមាន

របស់ទទួលស្នែង និងដើម្បីបន្ថែមសមាសភាពអប់រំមួយទៅក្នុងសារមន្ទីរនេះ ថ្នាក់រៀននេះត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីផ្តល់ការបង្រៀននិងការពិភាក្សាដោយឥតគិតថ្លៃអំពីប្រវត្តិសាស្ត្ររបបខ្មែរក្រហម និងប្រធានបទដែលជាប់ទាក់ទងដូចជា អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ។ ថ្នាក់រៀននេះក៏ជាវេទិកាសាធារណៈមួយសម្រាប់ឲ្យអ្នកមកទស្សនា និងអ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិតចែករំលែកព័ត៌មានក្នុងការថែរក្សារយៈកាលនៃប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាដ៏មានសារសំខាន់មួយទុកឲ្យអ្នកជំនាន់ក្រោយបានរៀនសូត្រ ។

បុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងសារមន្ទីរទ្រឹស្តីកម្ពុជាប្រល័យពូជសាសន៍ទទួលស្នែង ដែលមានសញ្ញាបត្រមកពីបរទេសនិងបានទទួលវិញ្ញាបនបត្រពីក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ផ្នែកការបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-៧៩) ព្រមទាំងមានការចូលរួមពីអ្នកជំនាញជាតិនិងអន្តរជាតិដែលមានជំនាញលើប្រវត្តិសាស្ត្រប្រទេសកម្ពុជា និងអ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិតពីមន្ទីរស-២១ នឹងបង្រៀននៅថ្នាក់រៀននេះ ។ ព័ត៌មានទាក់ទងនឹងថ្នាក់រៀននេះ សូមទាក់ទង ម៉ែន ពិចិត្រ តាមរយៈទូរស័ព្ទលេខ : ០២៣ ២១១ ៨៧៥ ឬអ៊ីម៉ែល : truthpechet@dccam.org ។

◆ទីកន្លែង : អាការ «ក» ជាន់លើ ◆ពេលវេលា : ច័ន្ទ ២-៣រសៀល, ពុធ ៩-១០ព្រឹក, សុក្រ ២-៣រសៀល

សំណុំរឿងពាក់ព័ន្ធនឹង ហាន ហ្វ្រង់ និងព័ត៌មានថ្មីៗ ទាក់ទងនឹងតុលាការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម អំពីការបែងចែកស្រូវនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម

សំណួរយុត្តិធម៌ : អំពីប្រល័យពូជសាសន៍ និងការអត់ឃ្នាននៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម

កម្មវិធីវិទ្យុសហគមន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា (វគ្គទី៨)

ការជ្រាបនៅក្នុងវគ្គទី៨នេះ ផ្ដោតសំខាន់ទៅលើការកាត់ទោសលោក ហាន ហ្វ្រង់ (Hans Frank) ដែលជាអតីតសមាជិករបស់បក្សណាហ្ស៊ីអាណិមីនី ដោយតុលាការយោធាអន្តរជាតិ (International Military Tribunal) បន្ទាប់ពីសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរបានបញ្ចប់ និងការបកស្រាយរបស់តុលាការទាក់ទងនឹងការអត់ឃ្នាន។ នៅក្នុងការជ្រាបក្នុងវគ្គទី៨នេះ យើងខ្ញុំក៏លើកយក

ព័ត៌មានថ្មីៗ ទាក់ទងនឹងភ័ស្តុតាងបន្ថែមទៀត ដែលនិយាយអំពីការអត់ឃ្នានដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ដោយយោងទៅលើសក្ខីកម្មរបស់ រស់ ស៊ុយ ដែលធ្វើឡើងនៅចំពោះមុខតុលាការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមកាលពី ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣ ។

សេចក្ដីផ្ដើម : ការអត់ឃ្នានក្នុងការចូលកាន់កាប់ប្រទេសប៊ូឡូញ ក្នុងអំឡុងសង្គ្រាមលោកលើកទី២

កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមកំពុងបោកបែនស្រូវក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

បន្ទាប់ពីសង្គ្រាមលោកលើកទី២ បានបញ្ចប់ ប្រទេសសម្ព័ន្ធមិត្តដែលទទួលបានជ័យជំនះ រួមមាន ចក្រភពអង់គ្លេស សហរដ្ឋអាមេរិក និងរុស្ស៊ី បានបង្កើតតុលាការមួយនៅទីក្រុងនូវមបឺក (Nuremberg) ក្នុងប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ ដែលបាននាំយកសមាជិកជាន់ខ្ពស់មួយចំនួនរបស់បក្សណាហ្ស៊ី អាល្លឺម៉ង់ មកធ្វើការជំនុំជម្រះពីបទទុក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ ។ ក្នុងនោះលោក ហាន់ ហ្គ្រែល ដែលមានមុខតំណែងជាប្រធានរដ្ឋបាលស៊ីវិល និងក្រោយមកទៀត ជាអ្នកគ្រប់គ្រងទូទៅដែលកាន់កាប់ប្រទេសប៊ូឡូញ ក្នុងអំឡុងសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ត្រូវបានតុលាការយោធាអន្តរជាតិធ្វើការជំនុំជម្រះទោស ។ លោក ហ្គ្រែល គឺជាអ្នកទទួលបន្ទុកលើកិច្ចការផ្សេងៗរបស់អាល្លឺម៉ង់ នៅក្នុងប្រទេសប៊ូឡូញ ក្នុងអំឡុងពេលសង្គ្រាម ។ ក្នុងអំឡុងពេលនៃការគ្រប់គ្រងរបស់អាល្លឺម៉ង់ មកលើប្រទេសប៊ូឡូញ ប្រជាជនប៊ូឡូញជាច្រើនត្រូវបានបង្ខំឱ្យធ្វើការជាច្រើនម៉ោងដើម្បីផលិតទំនិញផ្សេងៗ ដែលក្នុងនោះរួមមានស្បៀងអាហារដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ដល់ការធ្វើសង្គ្រាមរបស់អាល្លឺម៉ង់ ។ ស្របពេលជាមួយគ្នានេះដែរ ប្រជាជនប៊ូឡូញទទួលបានរបបអាហារតិចតួចបំផុត ដោយសារតែស្បៀងអាហារភាគច្រើនត្រូវបានផ្គត់ផ្គង់ដល់យោធាអាល្លឺម៉ង់ក្នុងការធ្វើសង្គ្រាម ។ បន្ទាប់ពីបានពិចារណាទៅលើតួនាទីរបស់ លោក ហ្គ្រែល ក្នុងការមើលការខុសត្រូវរបស់អាល្លឺម៉ង់ទៅលើប្រទេសប៊ូឡូញ ចៅក្រមតុលាការយោធាអន្តរជាតិបានរកឃើញថា លោក ហ្គ្រែល ពិតជាមានទោសទាក់ទងនឹងបទចោទប្រកាន់ផ្សេងៗ រួមមាន ទំនួលខុសត្រូវរបស់លោក ហ្គ្រែល ទៅលើទុក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ដូចជា ការសម្លាប់ អំពើហាតកម្ម ការយកប្រជាជនប៊ូឡូញធ្វើជាទាសករ ការនិរទេស និងសកម្មភាពសាហាវព្រៃផ្សៃផ្សេងទៀត ដែលប្រឆាំងនឹងប្រជាជនប៊ូឡូញ ។ ការផ្តន្ទាទោសទាំងនេះ ផ្តោតសំខាន់ ទៅលើតួនាទីរបស់ លោក ហ្គ្រែល ដែលបានប្រព្រឹត្តអំពើសាហាវព្រៃផ្សៃទៅលើប្រជាជនប៊ូឡូញ ដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ការធ្វើសង្គ្រាមរបស់អាល្លឺម៉ង់ ។

នៅក្នុងសំណុំរឿង លោក ហ្គ្រែល ចៅក្រមបានកត់សម្គាល់ឃើញថា នៅក្នុងគោលនយោបាយរបស់បក្សណាហ្ស៊ីអាល្លឺម៉ង់ លោក ហ្គ្រែល បានថ្លែងថា “ប្រទេសប៊ូឡូញត្រូវបានបាត់ទុកដូចជាប្រទេសដែលស្ថិតក្រោមអាណានិគម ហើយប្រជាជនប៊ូឡូញនឹង

ក្លាយជាទាសកររបស់ចក្រភពអាល្លឺម៉ង់” ។ ចៅក្រមបានសន្និដ្ឋានថា “ភស្តុតាងទាំងឡាយ បានសបញ្ជាក់ឱ្យឃើញពីគោលនយោបាយរបស់អាល្លឺម៉ង់ ក្នុងការកាន់កាប់ប្រទេសប៊ូឡូញ ដែលផ្អែកទៅលើការបំផ្លិចបំផ្លាញប្រជាជាតិប៊ូឡូញទាំងមូល និងការកេងយកដល់ប្រយោជន៍ពីប្រជាជន និងសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប៊ូឡូញ ដើម្បីប្រើដល់ការធ្វើសង្គ្រាមរបស់អាល្លឺម៉ង់ ។ ជនដែលប្រឆាំងទាំងអស់ត្រូវបានកម្ទេចចោលយ៉ាងសាហាវយោធាយោធាបំផុត” ។ ជាលទ្ធផលនៃការបំផ្លិចបំផ្លាញដោយគ្មានមេត្តានេះ តុលាការបានកត់សម្គាល់ថា លក្ខខណ្ឌធ្វើការដ៏អាក្រក់ និងការដកហូតសិទ្ធិទទួលបានចំណីអាហារ បានបង្កឱ្យប្រជាជនប៊ូឡូញស្លាប់យ៉ាងច្រើនសន្លឹកសន្លាប់ ដោយសារជំងឺ និងការអត់ឃ្នាន ។ តុលាការក៏បានរកឃើញថា :

“តម្រូវការផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ដែលដាក់ទៅលើប្រទេសប៊ូឡូញ គឺច្រើនលើសពីអ្វីដែលជាតម្រូវការរបស់កងទ័ព ហើយតម្រូវការនេះមិនសមាមាត្រទៅនឹងធនធានរបស់ប្រទេសប៊ូឡូញឡើយ ។ ទិន្នផលស្បៀងរបស់ប៊ូឡូញដែលត្រូវបានដឹកតាមក្បាលទៅកាន់ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំ ដែលបង្កឱ្យមានការថយចុះបរិមាណស្បៀងសម្រាប់ប្រជាជនប៊ូឡូញដែលជាកត្តាបង្កឱ្យមាន គ្រោះអត់ឃ្នាន និងជំងឺរាតត្បាតបានរីករាលដាលនៅទូទាំងប្រទេស ។ ស្បៀងមួយចំនួន ត្រូវបានយកទៅចិញ្ចឹមតែប្រជាជនដែលធ្វើការងារកសិកម្មប៉ុណ្ណោះ ។ ចំណែកឯប្រជាជនមួយចំនួនផ្សេងទៀតមិនត្រូវបានយកចិត្តទុកដាក់ឡើយ ។ មេធាវីការពារក្តីរបស់លោក ហ្គ្រែល បានលើកឡើងថា ការឈឺចាប់មួយចំនួនបានកើតឡើងដោយសារតែការហែកហូរនៃសង្គ្រាម និងវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច ។ ប៉ុន្តែទំហំនៃការឈឺចាប់ទាំងនោះបានកើនឡើងថែមទៀត ដោយសារតែគោលនយោបាយបំផ្លិចបំផ្លាញផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចរបស់អាល្លឺម៉ង់” ។

ការប្រើប្រាស់កម្លាំងពលកម្មប្រជាជនប៊ូឡូញរបស់បក្សណាហ្ស៊ីអាល្លឺម៉ង់ មានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងខ្មែរក្រហម ដែលបានប្រើប្រាស់កម្លាំងពលកម្មប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងការប្រើដល់

បដិវត្តន៍របស់ខ្លួនដែរ ។ នៅក្នុងស្ថានភាពទាំងពីរ ទាំងបក្សណាហ្ស៊ី អាណ្លីម៉ង់ និងខ្មែរក្រហម ប្រជាជនស៊ីវិលទទួលបាននូវសិទ្ធិមួយ ចំនួនតូចតែប៉ុណ្ណោះ ដូចជា ចំណីអាហារជាដើម ។ ទាំងនៅក្នុង ប្រទេសប៊ូឡូញ និងប្រទេសកម្ពុជា ប្រជាជនស៊ីវិលទទួលបាននូវ លក្ខខណ្ឌរស់នៅដ៏អាក្រក់ រួមមាន គ្រោះអត់ឃ្នាន ជំងឺ និងការអត់ អាហារ ដែលឈានទៅដល់ការស្លាប់ប្រជាជនក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំ ។ ជាចុងក្រោយ គុណការបានរកឃើញថា “លោក ហ្គែហ្គឺ ជាបុគ្គល មួយរូបដែលបានដឹង និងមាននូវក្នុងការប្រព្រឹត្តទង្វើយោធរណ៍ ក្នុងប្រទេសប៊ូឡូញ ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញផ្នែក សេដ្ឋកិច្ចនៅក្នុងប្រទេសប៊ូឡូញ បានបង្កឲ្យប្រជាជនយ៉ាងច្រើន ស្លាប់ដោយសារការអត់ឃ្នាន ។ លោក ហ្គែហ្គឺ ក៏ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការ និរទេសប្រជាជនប៊ូឡូញជាងមួយលាននាក់ទៅកាន់ប្រទេសអាណ្លីម៉ង់ ដើម្បីធ្វើជាទាសករ និងជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការសម្លាប់ជនជាតិ ជ្វីហ្វ (Jews) យ៉ាងហោចណាស់បីលាននាក់” ។

សេចក្តីសម្រេចរបស់គុណការយោធាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹង លោក ហ្គែហ្គឺ ជាឧទាហរណ៍មួយ ដែលបង្ហាញថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំង នឹងមនុស្សជាតិ អាចយកមកជំនុំជម្រះបុគ្គលទាំងឡាយណាដែល រួមចំណែកក្នុងការបង្កឲ្យមានការអត់ឃ្នានចំពោះប្រជាជនស៊ីវិល ដែលបណ្តាលឲ្យប្រជាជនយ៉ាងច្រើនត្រូវស្លាប់ ក្នុងលក្ខខណ្ឌរស់នៅ មិនសមជាមនុស្ស និងការរើសអើងផ្សេងៗ ។

ការផ្តន្ទាទោស លោក ហ្គែហ្គឺ ពីបទឧក្រិដ្ឋប្រឆាំងនឹងមនុស្ស ជាតិទាក់ទងនឹងការសម្លាប់ក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំ បានបង្ហាញថា បើទោះ បីជាជនជាប់ចោទមិនបានប្រព្រឹត្តអំពើឧក្រិដ្ឋទៅលើបុគ្គលណាម្នាក់ ដោយផ្ទាល់ក៏ដោយ ក៏ការសម្លាប់ក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំនោះ បានបង្ហាញ យ៉ាងច្បាស់ថា ការអត់ឃ្នានបានកើតឡើងចំពោះប្រជាជនស៊ីវិល ជាទូទៅ ។ នៅក្នុងករណីនៃការអត់ឃ្នានដែលបានកើតឡើងនៅក្នុង របបខ្មែរក្រហម ការចោទប្រកាន់ចំពោះការសម្លាប់រង្គាលអាច បង្ហាញពីការសម្រេចចិត្តរបស់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមនៅក្នុងទីក្រុង ភ្នំពេញដែលបានបង្កឲ្យប្រជាជនគាមទីជនបទទាំងប្រទេសស្លាប់ យ៉ាងច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ ។

គុណការយោធាអន្តរជាតិ ក៏បានរកឃើញដែរថា លោក ហ្គែហ្គឺ មានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិផ្សេងៗទៀតដូចជា

ការចូលរួមនៅក្នុង “ផែនការចុងក្រោយ” (the Final Solution) របស់បក្សណាហ្ស៊ីអាណ្លីម៉ង់ក្នុងការសម្លាប់ជនជាតិជ្វីហ្វទាំងអស់ ដែលរស់នៅអឺរ៉ុប ។ គុណការរកឃើញថា នៅក្នុង “ផែនការចុង ក្រោយ” របស់បក្សណាហ្ស៊ីអាណ្លីម៉ង់ ជនជាតិជ្វីហ្វដែលរស់នៅក្នុង តំបន់ដែលគ្រប់គ្រងដោយអាណ្លីម៉ង់ទាំងអស់ “ត្រូវបានបង្ខំឲ្យរស់ នៅដាច់ដោយឡែក និងក្លាយជាជននៃគ្រោះនៃច្បាប់រើសអើង ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ជនជាតិជ្វីហ្វទាំងអស់នោះ ត្រូវបានដកហូតសិទ្ធិទទួល បានចំណីអាហារទទួលបានការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ និងការសម្លាប់ជា លក្ខណៈប្រព័ន្ធ” ។ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញរបស់បក្សណាហ្ស៊ីអាណ្លីម៉ង់ ទៅលើជនជាតិជ្វីហ្វ មានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងការដឹកនាំរបស់ ខ្មែរក្រហម ដែលបានបង្ហាញពីការស្តាប់ខ្ពើមទៅលើប្រជាជនថ្មី ។ ប្រជាជនថ្មីជាមុខសញ្ញាមួយក្នុងចំណោមប្រជាជនទូទាំងប្រទេស ដែលទទួលបាននូវលក្ខខណ្ឌរស់នៅតិចតួចបំផុត ដូចជាអាហារ ជម្រក ការថែទាំសុខភាព និងការសម្រាកជាដើម ។

ភ័ស្តុតាងថ្មីៗ ដែលរកឃើញនៅចំពោះមុខគុណការកាត់ទោស មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការចែកចាយស្រូវនៅក្នុង របបខ្មែរក្រហម

ដូចដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងវគ្គមុនៗរួចមកហើយ គ្មាន របាយការណ៍មួយណាបានបង្ហាញពីចំនួនស្រូវដែលបានផលិតនៅ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជានៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម និងចំនួនស្រូវដែលបាន នាំចេញទៅក្រៅប្រទេសនោះទេ ។ បើទោះជាមានអ្នករស់រានមាន ជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមជាច្រើននាក់រាប់បញ្ចូលទាំងកម្មាភិបាល ខ្មែរក្រហមបានលើកឡើងក្នុងបទសម្ភាសន៍ថា ខ្លួនបានឃើញចំនួន ស្រូវយ៉ាងច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ត្រូវបានបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដក ហូតពីប្រជាជន និងរៀបចំសម្រាប់ការនាំចេញក៏ដោយ ក៏អ្នក ដែលរស់រានមានជីវិតទាំងនោះ មិនបានដឹងច្បាស់ពីដំណើរការនៃ ការនាំចេញពិតប្រាកដនោះទេ ។ ប៉ុន្តែ នៅក្នុងសក្តិកម្មរបស់លោក រស់ ស៊ុយ ដែលជាអ្នកគ្រប់គ្រងយ៉ាងរបស់ខ្មែរក្រហម នៅចំពោះ មុខគុណការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម បានស្រាយបំភ្លឺពី ដំណើរការផលិត និងការនាំចេញស្រូវនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ លោក រស់ ស៊ុយ បានប្រាប់ថា កាត់ផ្តាច់ធ្វើការក្នុងយ៉ាងពីរកន្លែង ដែលស្ថិតនៅក្នុងនិងជុំវិញក្រុងភ្នំពេញ ចន្លោះពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់

ឆ្នាំ១៩៧៧ ។ គាត់គិតថា នៅពេលនោះយ៉ាងហោចណាស់ក៏មាន យ៉ាងស្រដៀងគ្នានេះមួយចំនួនផ្សេងៗ ទៀតមាននៅក្នុងតំបន់នេះ ដែរ ។ លោក រស់ ស៊ុយ បានបញ្ជាក់ថាមានតែស្រូវទេ ដែលត្រូវ បានចែកចាយនៅក្នុងប្រទេស ។ ចំណែកយ៉ាងដែលគាត់គ្រប់គ្រង មានម៉ាស៊ីនកិនស្រូវ៤-៥ គ្រឿង ដើម្បីដំណើរការកិនស្រូវសម្រាប់ បំពេញផែនការនាំចេញរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។ ជាមួយគ្នា នេះដែរ លោក រស់ ស៊ុយ បានលើកឡើងថាស្រូវត្រូវបានរក្សាទុក នៅក្នុងយ៉ាងសម្រាប់ការបញ្ជាទិញ នៅពេលដែលដលិតផលដទៃ ទៀត ដូចជា អំបិល និងស៊ីម៉ង់ត៍ ត្រូវបានចែកចាយពីយ៉ាងរដ្ឋទៅកាន់ ទីតាំងផ្សេងៗ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ សក្ខីកម្មរបស់លោក រស់ ស៊ុយ មានភាពស្រដៀងគ្នាទៅនឹងការលើកឡើងរបស់អ្នករស់រាន មានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមដទៃទៀត ដែលបានផ្តល់បទសម្ភាសន៍ ជាមួយលោកសាស្ត្រាចារ្យ បែន ឃៀន (Ben Kiernan) ដែល បានរៀបរាប់ថា ខ្លួនបានឃើញទូកដឹកស្រូវតាមទន្លេជាច្រើនធ្វើ ដំណើរទៅកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញ ។

ឯកសាររបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាមួយចំនួន ដូចជា ឯកសាររបស់គណៈកម្មាធិការពាណិជ្ជកម្មរដ្ឋ នៅក្រុងកំពង់សោម ក៏បានពិពណ៌នាស្រដៀងគ្នាទៅនឹងអ្វីដែលលោក រស់ ស៊ុយ បាន លើកឡើងដែរ ។ ឯកសារទាំងនោះបានបង្ហាញពី “ចំណូលនិង ចំណាយ” នៃទិន្នផលស្រូវដែលបានបញ្ជូនទៅមជ្ឈមបក្ស ។ នៅ លើឯកសារមួយចំនួន ត្រូវបានចុះហត្ថលេខាដោយ រឿង ដែល លោក រស់ ស៊ុយ បានអះអាងថាជាមេរបស់ខ្លួន ។ នៅក្នុងឯកសារ នោះ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានធ្វើការដឹកជញ្ជូនស្រូវគ្រប់ទីកន្លែង នៅទូទាំងប្រទេស ទៅកាន់យ៉ាងនៅទីក្រុងភ្នំពេញ ដើម្បីកិនវេចខ្ចប់ រួចបញ្ជូនទៅកាន់កំពង់ផែសមុទ្រកំពង់សោម សម្រាប់ការនាំចេញ ទៅក្រៅប្រទេស ។ ដំណើរការទាំងអស់នោះ ស្ថិតនៅក្រោមការ ទទួលខុសត្រូវរបស់ រឿង និងគណៈកម្មាធិការពាណិជ្ជកម្មរដ្ឋ ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ យើងមិនបានដឹងច្បាស់ពីចំនួនស្រូវ ដែលត្រូវបាននាំចេញពីប្រទេសកម្ពុជានៅក្រោមការគ្រប់គ្រងនៃ របបខ្មែរនោះទេ ។ ប៉ុន្តែ បើយោងតាមភស្តុតាងដែលមានដូចជា ឯកសាររបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដែលនៅសេសសល់ និងការ ផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីបានបញ្ជាក់ឲ្យឃើញថា បក្សកុម្មុយនីស្ត

កម្ពុជា បាននាំស្រូវចេញយ៉ាងច្រើនសន្លឹកសន្លាប់ក្នុងអំឡុងពេល នៃការកាន់អំណាចរបស់ខ្លួន បើទោះបីជាប្រជាជនកម្ពុជារាប់ពាន់ នាក់ត្រូវស្លាប់ដោយការអត់ឃ្នានក៏ដោយ ។ លើសពីនេះទៅទៀត សក្ខីកម្មរបស់លោក រស់ ស៊ុយ បានបង្ហាញថា ខ្មែរក្រហមមាន ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងដាក់ជាតិរបស់ខ្លួន ដែលតម្រូវឲ្យបញ្ជូនស្រូវទៅកាន់ ទីក្រុងភ្នំពេញ សម្រាប់ទុក និងរៀបចំនាំចេញទៅក្រៅប្រទេស ។ នៅពេលដែលមានបញ្ហាទិញស្រូវ ស្រូវទាំងនោះត្រូវបានដឹកជញ្ជូន ទៅកាន់កំពង់សោមដើម្បីធ្វើការនាំចេញ ។ អតីតកម្មករធ្វើការ នៅកំពង់ផែកំពង់សោម ក៏បានអះអាងដែរថា ខ្លួនបានលើកស្រូវ យ៉ាងច្រើនសន្លឹកសន្លាប់ទៅក្នុងកប៉ាល់ជាច្រើនដែលមើលទៅដូច កប៉ាល់របស់ចិន ។

សេចក្តីបញ្ចប់

បើទោះបីជាការអត់ឃ្នានពុំត្រូវបានលើកយកមកពិភាក្សា នៅក្នុងសំណុំរឿងថ្មីៗ ដែលបានធ្វើការចោទប្រកាន់ពីទីក្រុងកម្ពុ អន្តរជាតិក៏ដោយ យ៉ាងហោចណាស់ក៏តុលាការយោធាអន្តរជាតិ បានយល់ថា ការចោទប្រកាន់ លោក ហាន់ ហ្គែល ពីបទបង្កឲ្យមាន ការអត់ឃ្នាន និងលក្ខខណ្ឌរស់នៅមិនសមរម្យ ចំពោះប្រជាជន ប៉ូឡូញ គឺជារឿងដែលត្រឹមត្រូវ ។ បើទោះបីជាការជំនុំជម្រះនេះ បានធ្វើឡើងប៉ុន្មានទសវត្សរ៍មុនឆ្នាំ១៩៧៥ ក៏ដោយ នៅក្នុង លក្ខខណ្ឌជាក់លាក់មួយចំនួន ការបង្កឲ្យមានការអត់ឃ្នានអាចចាត់ ចូលទៅក្នុងទីក្រុងកម្ពុអន្តរជាតិបាន ។ ជាក់ស្តែង ការប្រព្រឹត្តិរបស់ បក្សណាហ្ស៊ីអាណ្លីម៉ង់ ទៅលើប្រជាជនប៉ូឡូញ មានលក្ខណៈ ស្រដៀងគ្នាទៅនឹងការគ្រប់គ្រងរបស់ខ្មែរក្រហម ។

ជាមួយគ្នានេះដែរ សក្ខីកម្មនាពេលថ្មីៗនេះ នៅចំពោះមុខ តុលាការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម បានផ្តល់ព័ត៌មានបន្ថែមទៅ លើបញ្ហានៃការដលិត និងការនាំស្រូវចេញពីប្រទេសកម្ពុជាក្នុង អំឡុងពេលនៃការគ្រប់គ្រងរបស់ខ្មែរក្រហម ។ ជាសរុប ប្រសិន បើសក្ខីកម្មរបស់លោក រស់ ស៊ុយ ជាការពិត នោះសបញ្ជាក់ឲ្យ ឃើញថា ខ្មែរក្រហមពិតជាបានរៀបចំប្រព័ន្ធមួយសម្រាប់ប្រមូល ស្តុក ដលិត និងនាំស្រូវចេញទៅបរទេស ។

វ៉ែនឌុល ដឺហ្វាន់កូ, វ៉ែន ពិមិត្រ និង លន់ ដានីល

អ្វីទៅជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ?

ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ជាបទល្មើសធ្ងន់ធ្ងរមួយក្នុង ចំណោមបទល្មើសធ្ងន់ធ្ងរដទៃផ្សេងទៀតនៅក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ និងត្រូវបានផ្តល់និយមន័យផ្សេងៗគ្នា ដោយតុលាការអន្តរជាតិ នានាទៅ តាមបរិបទជាក់ស្តែងនៃរឿងក្តីដែលបានកើតឡើង ។

បទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ត្រូវបានឃើញកើតមាន នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាអំឡុងពេលនៃរបបខ្មែរក្រហមចន្លោះពីថ្ងៃទី ១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ តុលាការដែលមានសមត្ថកិច្ចជំនុំជម្រះលើបទឧក្រិដ្ឋកម្មនេះ គឺអង្គ ជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាដែលត្រូវបានបង្កើតឡើង តាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋា ភិបាលកម្ពុជា នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៣ ។ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ជាបទឧក្រិដ្ឋកម្មមួយដែលពុំមានអាជ្ញាយុកាល មានន័យថា ទោះបី ជាបទឧក្រិដ្ឋកម្មនេះ ត្រូវបានប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអតីតកាលអស់រយៈ ពេលយូរឆ្នាំហើយក៏ដោយ បុគ្គលជាអ្នកប្រព្រឹត្តទៅតែពុំអាចរួច ផុតពីការចោទប្រកាន់ ។

យោងតាមមាត្រា៥ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះ វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ស្ថិត ឡើងតាមរយៈការប្រព្រឹត្តបទល្មើសមួយចំនួនដូចជា ៖

- ◆ ការធ្វើមនុស្សឃាត
- ◆ ការសម្លាប់រង្គាល
- ◆ ការធ្វើឲ្យទៅជាទាសករ
- ◆ ការនិរទេស
- ◆ ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង
- ◆ ការធ្វើទារុណកម្ម
- ◆ ការរំលោភលើដួវភេទ
- ◆ ការធ្វើទុកបុកម្នេញដោយហេតុផលនយោបាយ ពូជ សាសន៍ ឬសាសនា និង
- ◆ រួមទាំងអំពើមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀតដូចជា អាពាហ៍ពិពាហ៍

ដោយបង្ខំ អំពើហិង្សាដួវភេទ ការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ និងការជម្លៀស ប្រជាជនដោយបង្ខំ ។

ទោះបីយ៉ាងណា ដើម្បីចាត់ទុកជាបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំង មនុស្សជាតិបាន បទល្មើសទាំងអស់ខាងលើចាំបាច់ត្រូវតែកើត ឡើងនៅក្នុងក្របខណ្ឌនៃការវាយប្រហារ ហើយការវាយប្រហារ នោះត្រូវតែធ្វើឡើងមានលក្ខណៈជាទូទៅ ឬជាប្រព័ន្ធសំដៅប្រឆាំង នឹងប្រជាជនស៊ីវិល ដោយសារមូលហេតុជាតិ នយោបាយ ជាតិពន្ធ ពូជសាសន៍ ឬសាសនា ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ដើម្បីចោទប្រកាន់បុគ្គល ណាម្នាក់ថាបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ចាំបាច់ត្រូវ តែបង្ហាញឲ្យឃើញថា ការវាយប្រហារដែលកើតឡើង ពិតជាមាន ជាប់ទាក់ទងនឹងអំពើរបស់ជនដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ហើយជន នោះ ចាំបាច់ត្រូវតែបានដឹងអំពីការវាយប្រហារ ។ ទាំងអស់នេះ គឺជាធាតុផ្សំទូទៅនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ។

គួរគិតសម្គាល់ថា នៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះ វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ពុំបានដាក់លក្ខខណ្ឌតម្រូវឲ្យមានទំនាក់ ទំនងរវាងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនឹងដំបូងប្រដាប់អាវុធ នោះទេ ។

ធាតុផ្សំទូទៅដែលបង្កើតឲ្យមានឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ

១) ការវាយប្រហារ

ការវាយប្រហារគឺជាការប្រព្រឹត្តិទុរអំពើហិង្សាច្រើន ។ ជនជាប់ចោទមិនចាំបាច់ប្រព្រឹត្តិអំពើហិង្សាទាំងអស់ ដែលបង្កើត បានជាការវាយប្រហារនោះទេ (អំពើរបស់ជនជាប់ចោទគ្រាន់តែ ជាផ្នែកនៃការវាយប្រហារទូទៅក៏បានដែរ) ។ នៅក្នុងការវាយ ប្រហារតែមួយអាចកើតមានអំពើហិង្សាច្រើន ទាហានណា អំពើ មនុស្សឃាត រំលោភលើដួវភេទ និងទារុណកម្ម ។

ទោះបីជាសញ្ញានៃការវាយប្រហារ មានលក្ខណៈខុសគ្នា ពីសញ្ញានៃដំបូងប្រដាប់អាវុធក៏ដោយ ការវាយប្រហារសំដៅ ប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិលអាចកើតមានឡើងមុនអាចអូសបន្លាយ

ពេលយូរ ឬបន្តមានរហូតក្នុងអំឡុងពេលនៃដង្ហោប្រដាប់អាវុធ ។

២) លក្ខណៈទូទៅ ឬជាប្រព័ន្ធ

អនុលោមតាមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ការវាយប្រហារត្រូវតែមានលក្ខណៈជាទូទៅ ឬជាប្រព័ន្ធ ។ ពាក្យ “លក្ខណៈជាទូទៅ” គឺសំដៅលើការវាយប្រហារដែលមានលក្ខណៈទូលំទូលាយ និងមានចំនួនជនគ្រោះច្រើន ។ រីឯពាក្យថា “ជាប្រព័ន្ធ” គឺសំដៅទៅលើអំពើហិង្សាដែលមានការរៀបចំ ហើយអំពើនោះមិនអាចកើតមានដោយចៃដន្យនោះទេ ។ ការបែងចែកលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៃការវាយប្រហារទាំងពីរទម្រង់ដាច់ពីគ្នា គឺជាការលំបាកនៅក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង ។ ការវាយប្រហារលក្ខណៈទូទៅដែលកំណត់គោលដៅលើចំនួនជនគ្រោះច្រើន ជាទូទៅត្រូវផ្អែកលើទម្រង់មួយចំនួននៃការរៀបចំផែនការឬចាត់ចែង ។ ការវាយប្រហារលក្ខណៈជាទូទៅអាចសំដៅលើ “ទាំងអានុភាពត្រួតគ្នានៃអំពើអមនុស្សធម៌ជាច្រើន ទាំងអំពើអមនុស្សធម៌តែមួយដែលមានទ្រង់ទ្រាយធំ” ។

ដើម្បីកំណត់ថា ការវាយប្រហារដែលកើតឡើងមានលក្ខណៈ

ទូទៅ ឬជាប្រព័ន្ធ ឬការវាយប្រហារនោះមានលក្ខណៈទាំងពីរ ចាំបាច់ត្រូវពិចារណាលើផលវិបាកដែលកើតចេញពីការវាយប្រហារលើប្រជាជនដែលបានកំណត់ថាជាគោលដៅ ជនគ្រោះដែលទទួលរងពីការវាយប្រហារនោះមានចំនួនច្រើន ចរិតលក្ខណៈនៃអំពើវាយប្រហារ លទ្ធភាពនៃការចូលរួមរបស់មន្ត្រី ឬអាជ្ញាធរ ឬក៏នៃទម្រង់ផ្សេងទៀតដែលអាចកត់សម្គាល់បាន ។

៣) សំដៅប្រឆាំងលើប្រជាជនស៊ីវិល

ការវាយប្រហារដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ គឺត្រូវតែសំដៅប្រឆាំងលើប្រជាជនស៊ីវិល ។ ពាក្យថា “ប្រជាជន” មិនមែនមានន័យថា ទាល់តែមានប្រជាជនទាំងអស់នៅក្នុងទីតាំងភូមិសាស្ត្រណាមួយ ដែលមានការវាយប្រហារទើបចាត់ទុកថាជាគោលដៅនៃការវាយប្រហារនោះទេ ។ គ្រាន់តែប្រជាជននៅក្នុងក្រុមមួយចំនួនល្មម ត្រូវបានគេកំណត់ថាជាគោលដៅនៃការវាយប្រហារ ឬគោលដៅនៃការវាយប្រហារនោះត្រូវបានបង្ហាញឲ្យឃើញថា ធ្វើឡើងដើម្បីសំដៅប្រឆាំងលើប្រជាជនស៊ីវិលគឺមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់នឹងអាចចាត់ទុកថាជាការវាយប្រហារសំដៅប្រឆាំង

កុមារនិងយុវជនកំពុងជញ្ជូនពាយស្កកនិងគ្រាប់រំសេវដើម្បីយកទៅដាក់ក្នុងសមរក្ខមីមុនរបស់យោធាខ្មែរក្រហម នៅជ្វាយទីក្រុងភ្នំពេញ មុនឆ្នាំ១៩៧៥

ប្រជាជនស៊ីវិល ។ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើការវាយប្រហារនោះសំដៅ ប្រឆាំងលើតែបុគ្គលមួយចំនួនតូចដែលបានកំណត់ឬត្រូវបាន ជ្រើសរើសខ្លះៗនោះ គឺមិនមានលក្ខណៈគ្រាប់គ្រាន់នៅឡើយ ទេ ។ វិធានការថា “ជនស៊ីវិល” គឺជាជនដែលមិនមានឋានៈជាសមាជិក នៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ និងអ្នកប្រយុទ្ធផ្សេងទៀត (កងជីវពល ទាហានស្ម័គ្រចិត្ត និងសមាជិករបស់ក្រុមបលនាតស៊ីវិលដែលមានការ ចាត់តាំង) ។

ដូច្នោះពាក្យថា “ប្រជាជនស៊ីវិល” អាចកំណត់បានថា គឺជាជន ដែលមិនមែនជាសមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ ឬមិនមែន ជាជនត្រូវទទួលស្គាល់ថាជាអ្នកប្រយុទ្ធ ។ បុគ្គលមួយរូបត្រូវបាន ចាត់ទុកថាជាជនស៊ីវិល ប្រសិនបើថា្នះរបស់បុគ្គលនោះមិនមាន លក្ខណៈច្បាស់លាស់ ។

ចំពោះទាហាន ឬសមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ ដែល មិនបានចូលរួមនៅក្នុងការប្រយុទ្ធ ឬចាត់បង់សមត្ថភាពក្នុងការ ប្រយុទ្ធ មិនត្រូវបានចាត់ទុកថាជាជនស៊ីវិលឡើយ ។ ប៉ុន្តែ វត្តមាន របស់បុគ្គល មួយចំនួនដែលមិនស្ថិតនៅក្រោមនិយមន័យនៃជន ស៊ីវិល ហើយបុគ្គលទាំងនោះស្ថិតនៅក្នុងចំណោមប្រជាជនស៊ីវិល មិនអាចដកហូតលក្ខណៈជាជនស៊ីវិលរបស់ប្រជាជនទាំងនោះបានទេ ។

ដើម្បីបញ្ជាក់ឲ្យឃើញថា ទុក្ខដ៏ក្រីក្រប្រឆាំងមនុស្សជាតិ បានកើតឡើងនៅអំឡុងពេលនៃដំបូងប្រដាប់អាវុធ ចាំបាច់ត្រូវ តែបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់ថា ប្រជាជនស៊ីវិលត្រូវបានកំណត់ជាគោលដៅ ចម្បងនៃការវាយប្រហារ ។ ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិតម្រូវឲ្យ ភាគីនានានៃដំបូងប្រដាប់អាវុធ ត្រូវតែគ្រប់ពេលទាំងអស់រវាង ប្រជាជនស៊ីវិល និងអ្នកប្រយុទ្ធ និងតម្រូវមិនឲ្យវាយប្រហារលើ គោលដៅយោធា ប្រសិនបើការវាយប្រហារនោះ ទំនងជាបង្កឲ្យ មានចំនួនអ្នកស្លាប់ ឬប៉ះពាល់ដល់ជនស៊ីវិលច្រើនលើសលុប គឺ លើសពីដែលប្រយោជន៍យោធាដែលគេអាចប៉ាន់ស្មានទុកមុន ។

តើត្រូវធ្វើដូចម្តេចដើម្បីកំណត់ថា ការវាយប្រហារមួយ ជាការវាយប្រហារមានគោលដៅឬគ្មានគោលដៅប្រឆាំងជន ស៊ីវិល?

ដើម្បីកំណត់ថាការវាយប្រហារមួយមានគោលដៅប្រឆាំង នឹងជនស៊ីវិល ចាំបាច់ត្រូវពិនិត្យមើលលើកត្តាទាំងឡាយដែល

ពាក់ព័ន្ធរួមមាន៖

- ◆ មធ្យោបាយ និងវិធីសាស្ត្រដែលប្រើប្រាស់នៅក្នុងការ វាយប្រហារ
- ◆ ឋានៈរបស់ជនរងគ្រោះ
- ◆ ចំនួនជនរងគ្រោះ
- ◆ លក្ខណៈនៃទុក្ខដ៏ក្រីក្រដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងការវាយ ប្រហារ និងការបង្ក្រាបអ្នកស៊ីវិលអំឡុងពេលនោះ និង
- ◆ ទំហំនៃកម្លាំងវាយប្រហារដែលអាចនិយាយបានថា បាន គោរពតាម ឬមានចេតនាគោរពតាមលក្ខខណ្ឌប្រុងប្រយ័ត្នទាំង ឡាយនៃច្បាប់ស្ត្រីរាម ។

នៅក្នុងករណីដែលការវាយប្រហារសំដៅគ្រប់ៗ លើប្រជា ជនស៊ីវិលជាទូទៅ នៅពេលនោះ គឺពុំចាំបាច់បញ្ជាក់ថា ជនរងគ្រោះ ទាំងនោះជាប់ទាក់ទងជាមួយក្រុមពិសេសណាមួយខាងនយោបាយ ជាតិពន្ធ ឬផ្សេងទៀត ។ មានន័យថា ឲ្យតែការវាយប្រហារនោះ សំដៅយកប្រជាជនស៊ីវិលជាគោលដៅដើម្បីធ្វើការវាយប្រហារ ទោះបីជាអ្នកស្ថិតនៅក្នុងចំណោមក្រុមប្រជាជនស៊ីវិលនោះមានឋានៈ បុគ្គលជាអ្នកដោយ អំពើនោះគឺជាទុក្ខដ៏ក្រីក្រប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ។

ហេតុដូច្នោះ ទុក្ខដ៏ក្រីក្រប្រឆាំងមនុស្សជាតិអាចរួមបញ្ចូល ទាំងការវាយប្រហាររបស់រដ្ឋមួយលើប្រជាជនរបស់រដ្ឋខ្លួនឯងដែរ ។

៤) មូលហេតុ ជាតិ នយោបាយ ជាតិពន្ធ ពូជសាសន៍ ឬ សាសនា

ដើម្បីកំណត់ថា ការវាយប្រហារប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិល ជាទុក្ខដ៏ក្រីក្រប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ចាំបាច់ត្រូវមើលលើលក្ខខណ្ឌ តម្រូវមួយទៀត គឺការវាយប្រហារនោះ ត្រូវតែជាការវាយ ប្រហារ ដោយសារមូលហេតុជាតិ នយោបាយ ជាតិពន្ធពូជសាសន៍ ឬសាសនា ។ ធាតុផ្សំនេះសំដៅទៅលើលក្ខណៈនៃការវាយប្រហារ ពុំមែនជាធាតុផ្សំនៃបទល្មើសណាមួយជាក់លាក់ឡើយ ។ ក្នុងការ អនុវត្តការវាយប្រហារចាំបាច់ត្រូវតែមានចេតនារើសអើង ។

ក្នុងកត្តាសម្គាល់ថា នៅក្នុងលក្ខខណ្ឌនៃការវាយប្រហារ ត្រូវតែធ្វើឡើងដោយសារមូលហេតុជាតិ នយោបាយ ជាតិពន្ធ ពូជសាសន៍ ឬសាសនា គឺមានលក្ខណៈផ្សេងគ្នាពីតុលាការអន្តរជាតិ មួយទៅតុលាការអន្តរជាតិមួយទៀតដូចជា អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ

ក្នុងតុលាការកម្ពុជា តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់ប្រទេសរ៉ូនដា ជាដើម ។ ឧទាហរណ៍ នៅក្រុងម៉ាកាវ នៃច្បាប់របស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាបានចែងថា ទម្រង់កម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ដែលគ្មានអាជ្ញាយុកាល គឺអំពើណាមួយដូចខាងក្រោម ដែលវាយប្រហារជាទូទៅ ឬដោយមានការរៀបចំប្រឆាំងទៅលើប្រជាជនស៊ីវិលដោយមូលហេតុ ជាតិ ឬយោបាយ ជាតិពន្ធុពូជសាសន៍ ឬសាសនាណាមួយ ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា បានបកស្រាយមាត្រានេះថា ជាយុត្តាធិការបន្ថែម ដែលចែងទាក់ទងនឹងលក្ខណៈនៃការវាយប្រហារ មិនមែនទាក់ទងនឹងបទល្មើសជាក់លាក់ នោះទេ ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានកត់សម្គាល់បន្ថែមទៀតថា នៅក្រោមធម្មនុញ្ញណូរែមបឺក (Nuremberg) ធម្មនុញ្ញ តូក្យូ (Tokyo) និងច្បាប់លេខ១០ របស់ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រង បានបញ្ជាក់ថា រាល់ធាតុផ្សំជាមូលដ្ឋាននៃការរើសអើង ត្រូវបានកំណត់ត្រឹមបទល្មើសដែល ជាការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ក្នុងនោះធាតុចេតនានៃការរើសអើងត្រូវមានជាចាំបាច់ ។

រីឯយុត្តិសាស្ត្រ និងលក្ខន្តិកៈរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិបានបញ្ជាក់ច្បាស់ថា ផ្នែកតាមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិធាតុផ្សំចេតនានៃការរើសអើងមិនមែនជាធាតុផ្សំដូចច្បាប់នៅក្នុងទម្រង់កម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ លើកលែងតែការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដែលត្រូវមានធាតុចេតនានៃការរើសអើងនេះ ។

ដូច្នេះឃើញថា នៅក្នុងយុត្តិសាស្ត្រ និងលក្ខន្តិកៈរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ មានការកំណត់ផ្សេងគ្នាពីអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាទាក់ទងនឹងធាតុផ្សំចេតនានៃការរើសអើង ។

៥) ទំនាក់ទំនងរវាងអំពើរបស់ជនជាប់ចោទនឹងការវាយប្រហារ

អំពើរបស់ជនជាប់ចោទ ត្រូវតែជាផ្នែកមួយនៃការវាយប្រហារជាសត្យានុម័ត នោះអំពើនោះ ជាអំពើប្រភេទណាក៏ដោយ ឬមានផលវិបាកយ៉ាងណាក៏ដោយ ដរាបណាអំពើទាំងនោះមិនត្រូវបានកាត់ផ្តាច់ទាំងស្រុងចេញពីបទនៃការវាយប្រហារ ។

ទម្រង់កម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ឬក្រោយ

ការវាយប្រហារជាចម្បងប្រឆាំងលើប្រជាជនស៊ីវិល ក៏អាចចាត់ទុកថាជាផ្នែកមួយនៃការវាយប្រហារដែរ ប្រសិនបើទម្រង់កម្មដែលបានប្រព្រឹត្តមានទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធជាមួយនឹងការវាយប្រហារនោះ ។ ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើទម្រង់កម្មមួយកើតឡើងនៅដាច់ឆ្ងាយពីកន្លែងដែលមានការវាយប្រហារ ហើយមិនមានហេតុផលសមស្របណាមួយអាចនិយាយបានថា ទម្រង់កម្មនោះជាផ្នែកមួយនៃការវាយប្រហារ នៅពេលនោះទម្រង់កម្មដែលកើតឡើងពុំអាចចាត់ទុកជាការវាយប្រហារបានទេ ។

៦) លក្ខណៈដឹង

ជនជាប់ចោទនៃបទទម្រង់កម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ត្រូវតែបានដឹងថា មានការវាយប្រហារលើប្រជាជនស៊ីវិល ព្រមទាំងដឹងថាអំពើរបស់ខ្លួនគឺជាផ្នែកមួយនៃការវាយប្រហារនោះ ។ ជនជាប់ចោទត្រូវដឹងអំពីបទទាំងមូលដែលអំពើនោះកើតឡើង ប៉ុន្តែមិនចាំបាច់ត្រូវដឹងលម្អិតអំពីការវាយប្រហារ ឬរួមចំណែកដឹងអំពីគោលបំណង ឬគោលដៅនៃការវាយប្រហារនោះទេ ។

តើយ៉ាងណាដើម្បីបញ្ជាក់ថា ជនជាប់ចោទបានដឹង ឬមិនបានដឹងអំពីទម្រង់កម្មដែលបានកើតឡើង?

ចម្លើយនៃសំណួរនេះ គឺថាគេមិនអាចកំណត់អំពីលក្ខណៈជាក់លាក់បានទេ ប៉ុន្តែភស្តុតាងនៃការដឹង គឺអាស្រ័យលើអង្គហេតុនៃករណីជាក់លាក់នីមួយៗ ហើយការបញ្ជាក់ធាតុផ្សំតាមដូចច្បាប់ថាយ៉ាងណានោះ គឺអាស្រ័យតាមកាលៈទេសៈជាក់ស្តែងនីមួយៗ ។

សូមបញ្ជាក់ថា ប្រសិនបើអវត្តមានធាតុផ្សំណាមួយក្នុងចំណោមធាតុផ្សំទូទៅទាំងអស់ខាងលើ បទល្មើសទាំងឡាយដែលចែងនៅក្នុងមាត្រា៥ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ពុំទាន់អាចចាត់ទុកថាជាទម្រង់កម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិបាននៅឡើយទេ ។ បទល្មើសដែលកើតឡើង អាចចាត់ទុកបានត្រឹមតែជាទម្រង់កម្មសង្គ្រាម ឬបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលស្ថិតនៅក្រោមច្បាប់ជាតិប៉ុណ្ណោះ ។

បទទម្រង់កម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ក្នុងសំណុំរឿង០០១ និងសំណុំរឿង០០២

ក្នុងសំណុំរឿង០០១ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃអង្គជំនុំ

ជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា បានរកឃើញថា ខុច បានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ រួមមាន៖

- ◆ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយដែលរួមបញ្ចូលនូវបទល្មើសការសម្លាប់រង្គាល (រួមបញ្ចូលទាំងការធ្វើមនុស្សឃាត) ។
- ◆ ការធ្វើឲ្យទៅជាទាសករ ។
- ◆ ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ។
- ◆ ការធ្វើទារុណកម្ម (រួមទាំងការរំលោភលើផ្លូវភេទមួយករណី) និង
- ◆ អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត ។

ក្រៅពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក៏បានផ្ដន្ទាទោស ខុច ពីបទបំពានបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ១៩៤៩ដែរ ហើយបានសម្រេចដាក់ពន្ធនាគាររយៈពេល៣៥ឆ្នាំ ។

ទោះបីជាយ៉ាងណា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា បានសម្រេចបដិសេធការរកឃើញរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅត្រង់ចំណុចស្របបញ្ចូលបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ នៅក្នុងបទធ្វើទុក្ខបុកម្នេញនៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានរកឃើញថា ខុច ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវ ។ ប៉ុន្តែ បានបន្ថែមទម្ងន់ទោសចំពោះ ខុច ពីបទសម្លាប់រង្គាល (រួមបញ្ចូលអំពើមនុស្សឃាត) បទធ្វើឲ្យទៅជាទាសករ បទដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង បទធ្វើទារុណកម្ម និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត ។ ដោយសារការបន្ថែមទម្ងន់ទោស ខុច ត្រូវអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលសម្រេចដាក់ក្នុងពន្ធនាគារអស់មួយជីវិត ។

ចំពោះសំណុំរឿង០០២ នាពេលបច្ចុប្បន្ន មានតែជនជាប់ចោទ ខៀវ សំផន និង ឆន ជា តែប៉ុណ្ណោះ ដែលកំពុងទទួលការជំនុំជម្រះនៅក្នុងសវនាការដំណាក់កាលដំបូង ដោយផ្ដោតជាសំខាន់លើឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ។ ផ្នែកដំបូងដែលអង្គជំនុំជម្រះលើកយកមកបើកសវនាការនេះ ត្រូវបានកំណត់ថាជាសំណុំរឿង០០២វត្តមាន ។ អង្គហេតុពាក់ព័ន្ធ ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើកយកមកជំនុំជម្រះទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ

នៅក្នុងសំណុំរឿង០០២វត្តមាននេះ រួមមាន ការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជនដោយបង្ខំ ដំណាក់កាលទី១ និងដំណាក់កាលទី២ និងការសម្លាប់អតីតទាហាន លន់ នល់ នៅទូលពោធិ៍ជ្រៃក្នុងខេត្តពោធិ៍សាត់ បន្ទាប់ពីខ្មែរក្រហមបានឡើងកាន់អំណាចភ្លាមៗ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ។ បទល្មើសដាក់លាក់នៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ដែលអង្គជំនុំជម្រះលើកយកមកពិចារណាក្នុងសវនាការសំណុំរឿង០០២វត្តមានមានដូចជា៖

- ១) ការធ្វើមនុស្សឃាត នៅអំឡុងពេលនៃការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជនដំណាក់កាលទី១ និងការសម្លាប់អតីតទាហាន លន់ នល់ (នៅទូលពោធិ៍ជ្រៃភ្លាមៗ បន្ទាប់ពីខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាច) ។
- ២) ការសម្លាប់រង្គាល (នៅអំឡុងពេលនៃការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជនដំណាក់កាលទី១ និងដំណាក់កាលទី២ និងការសម្លាប់អតីតទាហាន លន់ នល់ នៅទូលពោធិ៍ជ្រៃ ភ្លាមៗ បន្ទាប់ពីខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាច) ។

៣) ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញខាននយោបាយ (នៅអំឡុងពេលនៃការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជន ដំណាក់កាលទី១ និងដំណាក់កាលទី២ និងការសម្លាប់អតីតទាហាន លន់ នល់ នៅទូលពោធិ៍ជ្រៃ ភ្លាមៗ បន្ទាប់ពីខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាច) ។

៤) អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀតក្រោមទម្រង់ជាការប៉ះពាល់ដល់សេចក្ដីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស (នៅអំឡុងពេលនៃការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជនដំណាក់កាលទី១ និង ដំណាក់កាលទី២) ។

៥) អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀតក្រោមទម្រង់ជាការជម្លៀសដោយបង្ខំ (នៅអំឡុងពេលនៃការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជនដំណាក់កាលទី១ និង ដំណាក់កាលទី២) ។

៦) ការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ (នៅអំឡុងពេលនៃការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជនដំណាក់កាលទី២) ។

អង្គជំនុំជម្រះក្រោងនឹងបញ្ចប់កិច្ចពិភាក្សាដេញដោលលើសំណុំរឿង០០២វត្តមាន ដោយអនុញ្ញាតឲ្យភាគីធ្វើសេចក្ដីសន្និដ្ឋានបិទបញ្ចប់នៅក្នុងសវនាការចាប់ពីថ្ងៃទី១៦ ដល់ថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ។ អង្គជំនុំជម្រះអាចនឹងចេញសាលក្រមសម្រេចសេចក្ដីលើសំណុំរឿង០០២វត្តមាន ទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ នៅក្នុងឆមាសទី១ឆ្នាំ២០១៤ ។ **លីម ថ័យធីត្ត**

សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលគឺជាអ្វី?

ក្រោយពីបញ្ចប់ដំណាក់កាលសួរដេញដោលនៅក្នុងសវនាការ នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ឬសាលាក្តីខ្មែរក្រហមលើសំណុំរឿង ០០២/០១ អស់រយៈពេល ២១២ ថ្ងៃរួចមក អង្គជំនុំជម្រះនេះបានប្រកាសអំពីសវនាការចុងក្រោយ គឺសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល ដែលបានប្រព្រឹត្តទៅចាប់ពីថ្ងៃទី១៦ ដល់ថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ។ តើអ្វីទៅគឺជាសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល?

សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលគឺជាដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះមួយក្នុងចំណោមដំណើរការនីតិវិធីជាច្រើនទៀតដែលប្រព្រឹត្តទៅនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង (នេះនិយាយជាពិសេសសម្រាប់សាលាក្តីកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរ) ។ យោងតាមវិធាន៧៤ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងសម្រាប់សាលាក្តីខាងលើ “ក្រោយពេលពិនិត្យលើភស្តុតាងទាំងអស់រួចរាល់ហើយ ប្រធានអង្គជំនុំជម្រះត្រូវអនុញ្ញាតឲ្យជនដូចខាងក្រោមនេះ ធ្វើ

សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលជាបន្តបន្ទាប់គ្នា” ។ “ជនដូចខាងក្រោម” រួមមាន សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី, សហព្រះរាជអាជ្ញា ដើម្បីធ្វើការសន្និដ្ឋានប្តឹងដោយផ្ទាល់មាត់ ដែលខ្លួនយល់ឃើញថា សមស្របនឹងប្រយោជន៍ល្អនៃយុត្តិធម៌, មេធាវីរបស់ជនជាប់ចោទ និងជនជាប់ចោទផ្ទាល់ ។ នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីបែបនេះ “ប្រធានអង្គជំនុំជម្រះត្រូវអនុញ្ញាតឲ្យ...សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសហព្រះរាជអាជ្ញាអាចធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានឆ្លើយតបវិញបាន” ។ លើសពីនេះទៀត “នៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់ ជនជាប់ចោទនិងមេធាវីរបស់ជនជាប់ចោទត្រូវតែមានសិទ្ធិធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានចុងក្រោយជានិច្ច” ។

ដូចអ្វីដែលសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់សាលាក្តីខ្មែរក្រហមបានប្រកាសនៅក្រុងភ្នំពេញថា សវនាការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល គឺតម្រូវឲ្យភាគីទាំងអស់ធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់របស់ខ្លួនតាមលំដាប់លំដោយ និងពេលវេលាដែលគិតទុក

នួន ជា (ឆ្វេង) និង ខៀវ សំផន នៅក្នុងបន្ទប់សវនាការក្នុងខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ។ រូបថត អ.វ៉ា.ត.ក

មុនដូចជា សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (មួយ ថ្ងៃ) , សហព្រះរាជអាជ្ញា (បីថ្ងៃ) , មេធាវីរបស់ នួន ជា (ពីរថ្ងៃ) , មេធាវីរបស់ ខៀវ សំផន (ពីរថ្ងៃ) ចម្លើយតបរបស់សហមេធាវីនាំ មុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (មួយថ្ងៃ) និងសេចក្តីសន្និដ្ឋាន បញ្ចប់ចុងក្រោយរបស់មេធាវីជនជាប់ចោទទាំងពីររូប (បួនម៉ោង) ។

បើយោងតាមវចនានុក្រមច្បាប់ (Black's Law Dictionary, Seventh Edition, 1999) ការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សា ដេញដោល “ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយភាគី មុននឹងចៅក្រមធ្វើ សម្រេចសេចក្តីលើសំណុំរឿង ដែលតាមរយៈការធ្វើសេចក្តី សន្និដ្ឋាននោះ ភាគីនឹងស្នើសុំចៅក្រមឲ្យពិចារណាលើភស្តុតាង និង អនុវត្តច្បាប់ក្នុងគោលបំណងកំទេចភាគីរឿងៗខ្លួន” ។ មានន័យ ដោយសង្ខេបថា សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នឹងស្នើសុំចៅក្រមធ្វើការសម្រេចទទួលស្គាល់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសំណងដ៏ធំចិត្ត និងប្រយោជន៍ផ្សេងៗទៀតដែលដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណីសមនឹងទទួលបានតាមច្បាប់កំណត់ ។ រីឯភាគីសហព្រះ

រាជអាជ្ញាវិញ គឺប្រាកដជានឹងស្នើសុំចៅក្រមផ្តន្ទាទោសជនជាប់ ចោទតាមបទចោទដែលខ្លួនបានច្នឹង និងអនុវត្តច្បាប់ដោយផ្អែកលើ ភស្តុតាង ។ ដូច្នោះទៅវិញ ភាគីមេធាវីជនជាប់ចោទ និងជនជាប់ ចោទផ្ទាល់គឺប្រាកដជានឹងស្នើសុំចៅក្រមលើកលែងការចោទ ប្រកាន់ ឬការបន្តបន្ថយទោសទណ្ឌ ដោយផ្អែកលើកាលៈទេសៈ សមហេតុផល ប្រសិនបើតុលាការរកឃើញថា ជនជាប់ចោទមាន ទោសមែននោះ ។

ដូច្នេះ សវនាការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សា ដេញដោល ដែលនឹងប្រព្រឹត្តទៅនៅពេលខាងមុខ គឺមានលក្ខណៈ សំខាន់ខ្លាំងណាស់សម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជា ដែលទន្ទឹមនឹងចាំទទួល យកយុត្តិធម៌ពីសាលាក្តីខ្មែរក្រហម ។ លោក ឆាន់ យុ នាយក មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានមានប្រសាសន៍នៅក្នុងអត្ថបទ សារព័ត៌មានប្រចាំថ្ងៃថា “ជនរងគ្រោះទាំងអស់សមនឹងទទួល បាននូវការផ្សះផ្សារក្នុងដួងចិត្តណាស់” ហើយជាមួយគ្នានេះដែរ “យើងមិនត្រូវបំភ្លេចអតីតកាលឡើយ” ។ **ឆាន់ ឆាន់ ពៅដារ៉ា**

សិស្ស-និស្សិត និងប្រជាជនតម្រង់ជួររង់ចាំចូលរួមស្តាប់ការអានសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការដេញដោល នៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាក្នុងខែតុលា

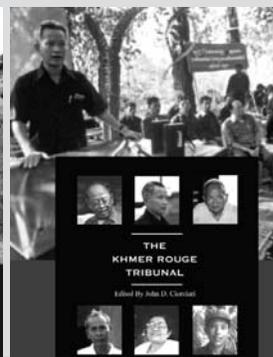
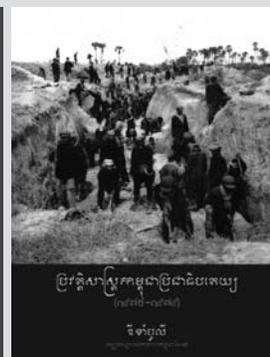
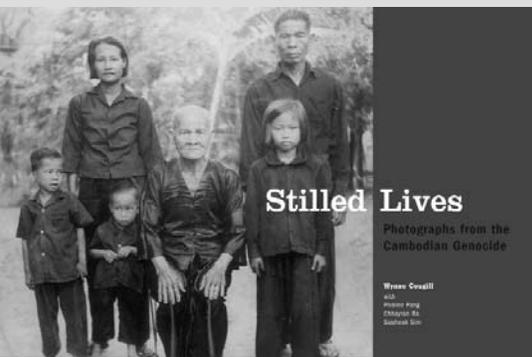
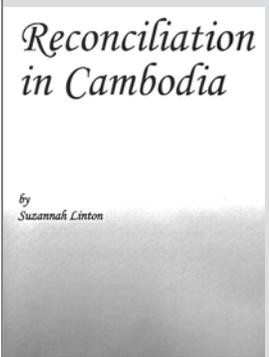
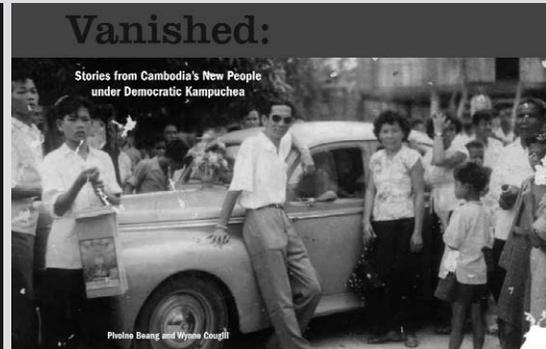
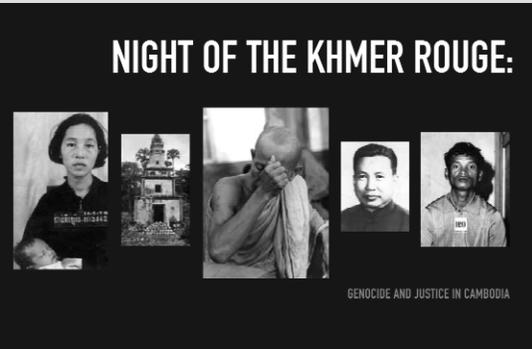
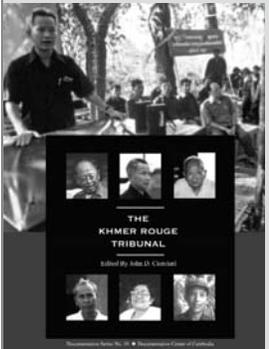
ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ

«ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ» របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានបើកបម្រើជូននិស្សិត អ្នកស្រាវជ្រាវ បុគ្គលិករាជការ និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល និងបុគ្គលទាំងឡាយដែលមានចំណាប់អារម្មណ៍ចង់យល់ដឹងអំពីប្រវត្តិសាស្ត្ររបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងព្រឹត្តិការណ៍វិវត្តន៍របស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ឬសាលាក្តីខ្មែរក្រហម ។

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាកន្លែងប្រមូលផ្តុំ និងចងក្រងឯកសារអំពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានច្រើនបំផុត ។ ឯកសារនៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមានប្រាំប្រភេទ ។ ប្រភេទឯកសារទីមួយគឺឯកសារជាក្រដាសសន្លឹកដែលមានចំនួនដិតមួយលានទំព័រ ។ ប្រភេទឯកសារទីពីរគឺជាបទសម្ភាសន៍ដែលបុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចុះទៅធ្វើសម្ភាសន៍ជាមួយជនរងគ្រោះនិងអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ។ ប្រភេទឯកសារទីបីគឺជារូបថតទាក់ទងទៅនឹងសម័យខ្មែរក្រហម ។ ប្រភេទឯកសារទីបួនគឺជាឯកសារទាក់ទងទៅនឹងការធ្វើដៃទីរណ្តៅសាកសព និងទីតាំងសម្លាប់របស់ខ្មែរក្រហម និងឯកសារប្រភេទទីប្រាំគឺជាខ្សែភាពយន្តឯកសារដែលបានដល់តឡើងក្នុងរបបខ្មែរក្រហមនិងសម័យក្រោយមកទៀត ។

តាមរយៈការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ សាធារណជនអាចអាននិងស្រាវជ្រាវឯកសារទាំងនេះបាន ។ ឯកសារខ្លះទៀតរួមមាន : ប្រវត្តិរូបកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ចម្លើយសារភាព កំណត់ហេតុរបស់បក្ស ទូរលេខឆ្លើយឆ្លង ព័ត៌មានដែលបានមកពីការសម្ភាសន៍ជាមួយអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម និងទិន្នន័យគន្លងទិសបង្ហាញពីរណ្តៅសាកសព ទីតាំងកុក និងបូជនីយដ្ឋានប្រល័យពូជសាសន៍ ។

ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈមានទីតាំងនៅអគារលេខ៦៦ មហាវិថីព្រះសីហនុ ខាងកើតវិមានឯករាជ្យ ។ ការិយាល័យរបស់យើងបើកជូនសាធារណជនពីថ្ងៃច័ន្ទដល់ថ្ងៃសុក្រ ពេលព្រឹកពីម៉ោង៨ដល់ម៉ោង១២ និងពេលរសៀលពីម៉ោង២ដល់ម៉ោង៥ ។ ប្រសិនបើអស់លោកអ្នកមានចម្ងល់ ឬចង់រៀបចំព្រឹត្តិការណ៍ជាក្រុមណាមួយ សូមទាក់ទងបុគ្គលិករបស់យើង ជា ដល្លា តាមរយៈ ទូរស័ព្ទលេខ ០២៣ ២១១ ៨៧៥ ឬអ៊ីម៉ែល truthphalla.c@dccam.org ។

ជនសង្ស័យនៅក្នុងសំណុំរឿង០០៤ មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យពិនិត្យមើលសំណុំរឿង

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលចេញសេចក្តីសម្រេចតែម្នាក់ឯង បានច្រានចោលសិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យក្នុងសំណុំរឿង០០៣ និង ០០៤ ក្នុងការចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង និងចូលរួមក្នុងកិច្ចដំណើរការស៊ើបសួរជាលើកចុងក្រោយនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ។ សំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ត្រូវបានដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការស៊ើបសួរចាប់តាំងពីខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧ រហូតមានការតែងតាំងចៅក្រមអន្តរជាតិ ៤រូបផ្សេងគ្នា និងមានការលាតត្រដាងជាបន្តបន្ទាប់នូវការរារាំងផ្នែករដ្ឋបាល និងតុលាការចំពោះដំណើរការរបស់ខ្លួន ។ ទោះបីគ្មាន

ជនសង្ស័យណាម្នាក់ត្រូវបានបញ្ជាក់ឈ្មោះ ឬចោទប្រកាន់ជាដូរការនៅក្នុងសំណុំរឿងទាំងពីរនេះ ឈ្មោះជនសង្ស័យដែលមានវ័យចំណាស់ចំនួន ៥រូប (ជនសង្ស័យម្នាក់ក្នុងចំណោមអ្នកទាំង ៥នាក់នោះ បានទទួលមរណភាពនៅខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣) និងលក្ខណៈទូទៅនៃបទចោទប្រកាន់ ត្រូវបានកេងកងជាសាធារណៈចាប់តាំងពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ ២០១១ មក ហើយជនសង្ស័យទាំងនោះត្រូវបានអ្នកសារព័ត៌មានជាតិ និងអន្តរជាតិស្វែងរក និងសម្ភាសន៍ម្តង ហើយម្តងទៀត ។

នៅដើមឆ្នាំ២០១០ អង្គការពិភពលោកការពារក្តីរបស់អង្គ

ប្រជាពលរដ្ឋដើរចេញពីបន្ទប់សវនាការក្រោយពីបានស្តាប់ការអានសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការវេញដោលនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ បានព្យាយាមស្នើសុំជាច្រើនដល់ក្នុងការផ្តល់អ្នក
 តំណាងដូច្នោះជូនជនសង្ស័យទាំងនោះ រួមបញ្ចូលទាំងការពិនិត្យ
 មើលសំណុំរឿង ដោយអះអាងថា “ការបន្តដំណើរការនីតិវិធីទាំង
 នោះ ដោយពុំមានការចូលរួមពីមេធាវីការពារក្តី នឹងរំលោភបំពាន
 លើផ្នែកជាច្រើននៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីប្រកបដោយ
 យុត្តិធម៌ រួមទាំងសិទ្ធិទទួលបានសមភាពនៃមធ្យោបាយតតាំងក្តី
 សិទ្ធិទទួលបានការតំណាងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងសិទ្ធិទទួល
 បានការគោរពគោលការណ៍ចំពោះមុខ” ។ ទាំងសហចៅក្រមស៊ើប
 អង្កេត និងអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានប្រានចោលសំណើទាំងនោះ
 ដោយចេញសេចក្តីសម្រេចថា សិទ្ធិទាំងឡាយដែលអង្គការពិភពលោក
 ការពារក្តីរៀបរាប់នោះ គឺផ្តល់ជូនសម្រាប់តែជនសង្ស័យណា
 ម្នាក់ដែលត្រូវបាននាំមកនៅចំពោះមុខចៅក្រម ឬត្រូវបានចោទ
 ប្រកាន់តែប៉ុណ្ណោះ ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ចៅក្រម ហាម៉ូន
 ដែលកំពុងតែកាន់តំណែងជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត
 អន្តរជាតិ បានបញ្ជាក់នាពេលថ្មីៗនេះថា ដោយសារតែបុព្វាធិការី
 (អ្នកបម្រើការមុន) របស់គាត់ គឺលោកសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត
 អន្តរជាតិប្រទេស កាស៊ី អានស៊ីម៉េត បានជូនដំណឹងដល់ជន
 សង្ស័យក្នុងសំណុំរឿង០០៤ អំពីឋានៈជា “ជនសង្ស័យ” និង
 ប្រាប់ជនសង្ស័យនោះ ថាមានសិទ្ធិទទួលបានមេធាវីការពារក្តី
 ដូចជនសង្ស័យនោះត្រូវបានផ្តល់សិទ្ធិទទួលបានមេធាវីការពារក្តី
 ធ្វើជាតំណាង ដូចមានចែងក្នុងវិធាន២១(១)(ឃ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង
 របស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ និងទទួលបានមេធាវីដែលបង្កកម្រៃ
 សេវាដោយតុលាការ ។ ដូច្នោះ ចៅក្រម ហាម៉ូន ទទួលស្គាល់ជា
 ដូច្នោះការនាំឋានៈជាសហមេធាវីការពារក្តីជាតិ និងអន្តរជាតិរបស់
 ជនសង្ស័យ ។ ទោះបីយ៉ាងណា ចៅក្រម ហាម៉ូន មិនអនុញ្ញាតឲ្យ
 សហមេធាវីរបស់ជនសង្ស័យនោះ ពិនិត្យមើលសំណុំរឿងឡើយ ។
 ដោយកត់សម្គាល់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ហាម៉ូន
 ធ្លាប់បានអនុញ្ញាតឲ្យមេធាវី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលត្រូវបាន
 ទទួលស្គាល់នៅក្នុងសំណុំរឿង០០៤ ចូលពិនិត្យសំណុំរឿង មេធាវី
 របស់ជនសង្ស័យអះអាងថា ខ្លួនត្រូវតែបានអនុញ្ញាតឲ្យចូលពិនិត្យ
 មើលសំណុំរឿងដែរ ដើម្បីធានានូវសមភាពនៃមធ្យោបាយតតាំងក្តី
 រវាងភាគីទាំងពីរ ។ បន្ថែមលើនេះទៀត មេធាវីជនសង្ស័យកត់

សម្គាល់ថា ថ្វីត្បិតការស៊ើបអង្កេតនៅតែបន្តធ្វើជាសម្ងាត់ ប៉ុន្តែ
 ឈ្មោះរបស់ជនសង្ស័យ និងបទចោទប្រកាន់ដោយ សហព្រះរាជ
 អាជ្ញាប្រឆាំងនឹងជនសង្ស័យ ត្រូវបានពិភាក្សានៅក្នុងប្រព័ន្ធផ្សពុំ
 ផ្សាយព័ត៌មាន ។ ក្រុមមេធាវីជនសង្ស័យចង់ដឹងបទចោទប្រកាន់
 ជាក់លាក់ ដើម្បីអាចការពារសិទ្ធិក្នុងរបស់ខ្លួនបាន ។ ក្រុមមេធាវី
 ការពារក្តីស្នើសុំបន្ថែមទៀតនូវសិទ្ធិតតាំងជាមួយសាក្សីទាំងអស់
 ដែលបានសម្ភាសន៍ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និង សិទ្ធិដែល
 ត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យចោទសំណួរទៅសាក្សីទាំងនោះតាមរយៈសហ
 ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ។

នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចដែលធ្វើនៅខែ កក្កដា បានចេញ
 ផ្សាយជាសាធារណៈនៅសប្តាហ៍មុននេះ ចៅក្រម ហាម៉ូន បាន
 ឆ្លើយតបថា គឺពុំដូចជាការទទួលស្គាល់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
 ឡើយដោយបញ្ជាក់ថា “វិធានផ្ទៃក្នុងបែងចែកយ៉ាងច្បាស់រវាង
 ជនសង្ស័យ និងជនត្រូវចោទ ហើយផ្តល់សិទ្ធិជូនជនត្រូវចោទ កាន់
 តែទូលំទូលាយ” ។ ចៅក្រម ហាម៉ូន រកឃើញថា វិធានផ្ទៃក្នុងរក្សា
 ទុកសិទ្ធិចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿងសម្រាប់ភាគីនៅក្នុងដំណើរការ
 នីតិវិធី ដែលជនសង្ស័យពុំត្រូវបានរាប់បញ្ចូលជាភាគីនៅក្នុងកិច្ច
 ដំណើរការនីតិវិធីឡើយ ។ ដូចគ្នានេះដែរ នៅក្រោមវិធានផ្ទៃក្នុង
 មានតែភាគីតែប៉ុណ្ណោះដែលអាចចូលរួមកិច្ចដំណើរការស៊ើបសួរ ។
 ការដែលចៅក្រម ហាម៉ូន រកឃើញដូច្នោះ គឺបានផ្តល់ដោយយុត្តិ
 សាស្ត្រអន្តរជាតិ ដែល “បញ្ជាក់ថា លក្ខណៈជាសារវន្តនៃសិទ្ធិ
 ពិនិត្យមើលសំណុំរឿងត្រូវបានទទួលស្គាល់ចំពោះជនទាំងឡាយ
 ណាដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់” ។

នៅក្រោមវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ “សហ
 ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានសិទ្ធិអំណាច សម្រេចចោទប្រកាន់ចំពោះ
 ជនសង្ស័យដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើប
 សួររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ឬជនផ្សេងៗទៀតដែលមានភស្តុតាង
 ច្បាស់លាស់ និងអាចជឿជាក់បាន” ។ យោងទៅលើការលើក
 ឡើងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដំណើរការនៃការចោទប្រកាន់
 គឺរួមបញ្ចូលទាំងការវាយតម្លៃអំពីការទទួលខុសត្រូវចំពោះទុក្ខដ្ឋកម្ម
 អង្គហេតុនៃអំពើទុក្ខដ្ឋដែលជូនដំណឹងដល់ជនសង្ស័យ និងការ
 កំណត់បទល្មើសនៃអំពើទុក្ខដ្ឋដែលដាក់ឲ្យស្ថិតនៅក្រោមការស៊ើប

សួរ ។ សម្រាប់ហេតុផលនេះ គ្រឹមតែអង្គហេតុ ដែលសហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិប្រមូល ជូនដំណឹងដល់ជនសង្ស័យអំពីបទ ចោទប្រកាន់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា គឺពុំធ្វើឲ្យជនសង្ស័យនោះ ក្លាយជា “ជនត្រូវចោទ” ឬ ផ្តល់សិទ្ធិឲ្យជន នោះចូលពិនិត្យមើល សំណុំរឿងឡើយ ។ ទោះបីជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ប្រមូល បានផ្តល់យ៉ាងជាក់លាក់ឲ្យជនសង្ស័យនោះមានសិទ្ធិចូល ពិនិត្យមើលសំណុំរឿង “នេះជាការរំលោភលើវិធានផ្ទៃក្នុង” ព្រោះថា ជនសង្ស័យនោះពុំទាន់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ជាដូរការ ហើយ “បង្កើតឲ្យមានការរំលោភបំពានលើធនធានសិទ្ធិកុលាការ” ពី ព្រោះការសម្រេចនេះធ្វើឡើងដោយគ្មានសំអាងហេតុការណ៍ ។ អស់រយៈពេលមួយឆ្នាំនៅក្នុងកិច្ចការស៊ើបអង្កេតរបស់ខ្លួន ចៅក្រម ហាម៉ុន ពុំទាន់បានកំណត់រូបឡើយថា “ភ័ស្តុតាងច្បាស់លាស់ និង អាចជឿជាក់បាន” នេះ គ្រឹមកម្រិតណាអាចទទួលយកបាន” ។ ហេតុដូច្នេះចៅក្រម ហាម៉ុន ធ្វើមោឃភាពសេចក្តីសម្រេចរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិប្រមូល គ្រង់ចំណុចដែលអនុញ្ញាត ឲ្យជនសង្ស័យមានសិទ្ធិចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ។

បន្ទាប់មកចៅក្រម ហាម៉ុន បានពិចារណា ថាតើមានកត្តា ផ្សេងៗ ទៀតដែលអនុញ្ញាតឲ្យចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង និងថា តើជនសង្ស័យត្រូវបាន “ប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ” ដោយសារការ ស៊ើបអង្កេតដែរ ឬអត់ ។ ចៅក្រម ហាម៉ុន បានកត់សម្គាល់ថាតាម យុត្តិសាស្ត្ររបស់កុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប និងសាលាក្តីពិសេស សម្រាប់លីបង់ ចង្អុលបង្ហាញថា នៅពេលជនណាម្នាក់ត្រូវបាន ឃុំខ្លួន “ទោះបីគ្មានការចោទប្រកាន់ជាដូរការក៏ដោយ” ជននោះក្លា ត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ដើម្បីតតាំងអំពី ភាពស្របច្បាប់ចំពោះការឃុំខ្លួន និងបានកំណត់ថា ការដែលគ្រាន់ តែទទួលបានការជូនដំណឹងថាជននោះកំពុងដាក់ឲ្យស្ថិតនៅក្រោម ការស៊ើបអង្កេតចំពោះទុក្ខដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ គឺមិនមែនជាលក្ខខណ្ឌ ដែលអាចធ្វើការប្រៀបធៀបបានឡើយ ។

ការដោះស្រាយសម្រាប់ដល់ប៉ះពាល់ជាលើកដំបូងដោយ សារការចាប់អារម្មណ៍របស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ ដែលឈានទៅដល់ ការបង្ហាញជនសង្ស័យ និងបទចោទប្រកាន់មុនពេលជនសង្ស័យ នោះទទួល បានការជូនដំណឹងអំពីសិទ្ធិមានមេធាវីការពារក្តី និងសិទ្ធិ

នៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតប ចៅក្រម ហាម៉ុន រកឃើញថា “ការចាប់ អារម្មណ៍របស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ គឺមិនមែនជាកត្តា” និងមិន “មានទម្ងន់ឬតម្រូវឲ្យ មានដំណោះស្រាយដូចគ្នា” ទៅនឹងជនណា ម្នាក់ដែលត្រូវបានឃុំខ្លួនឡើយ ។ ចៅក្រម ហាម៉ុន សម្រេចថា ការតំណាងដោយមេធាវីការពារក្តីសម្រាប់ជនសង្ស័យនៅក្នុងសំ ណុំរឿង០០៤ នាពេលបច្ចុប្បន្ន ការជូន ដំណឹងជនសង្ស័យអំពីបទ ចោទប្រកាន់ និងប្រាប់អំពីសិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតប គឺ “បាន ធានាគ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់សិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យ និងកោរពតាម បទដ្ឋានយុត្តិធម៌អន្តរជាតិបានយ៉ាងពេញលេញ” ។ ដូច្នេះ ចៅក្រម ហាម៉ុន រកឃើញថា ពុំមានយុត្តិកម្មដើម្បីឯកចេញពីលក្ខខណ្ឌ តម្រូវនៃវិធានផ្ទៃក្នុងឡើយ ។

អាន ហាញដុល

គម្រោងឃ្នាំរើល
កុលាការខ្មែរក្រហម

CAMBODIA
TRIBUNAL
MONITOR

តាមដានដំណើរការតំខោស ករណី០០២ រៀងរាល់ថ្ងៃ
ចាប់ពីថ្ងៃទី២១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ តទៅ

សូមចុច www.cambodiatribunal.org

អាណត្តិស្សនាវដ្តីតាមគេហទំព័រ

ទស្សនាវដ្តីស្វែងរកការពិតទាំងអស់ត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយតាម គេហទំព័ររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ។ អ្នកអានអាចរកបាន តាម: [http://d.dccam.org/Projects/Magazines/Magazine_ Searching.htm](http://d.dccam.org/Projects/Magazines/Magazine_Searching.htm) ។ ព័ត៌មានបន្ថែម សូមទាក់ទង ញាណ សុជាតិ ទូរស័ព្ទលេខ ០១៦ ៨៧/៦ ៦៩/២ ឬ ០២៣២១១ ៨៧៥ ។

រូបគំនូរដោយអ្នកនិពន្ធ ឆាយ ស៊ីនាត្រ

(ភពីលេខមុន)

៣២) សេ.អ៊ី.អា ឬ កា.ហ្សេ.បេ

មេកងដែលមកជំនួស មិត្ត ឌី ជាមិត្តនារីដែលមានឈ្មោះថា មិត្ត គៀន ។ គាត់មានសប្បុរសឱ្យដូចក្តីក រាងទាបកត់ល ភ្នែកស្រឡៅ និយាយព្រា ជាអ្នកស្រុកតាកែវ ទិសនិរតី នៃប្រទេស ។ មិត្ត គៀន ជាមនុស្សច្បាស់លាស់ ជាកម្មាភិបាលដែលជោគជាំទៅដោយទ្រឹស្តី បដិវត្តន៍ សំនួនវោហារ ដូចជាសាស្ត្រាចារ្យនៃមហាវិទ្យាល័យ តែគាត់ពុំចេះអក្សរទេ ។ គៀន គឺជាគណៈវរៈ ឬវរសេនា នៃ

កងចល័តយើង ។ មិត្ត គៀន ត្រួតពិនិត្យលើកម្លាំងទាំងបីយដែល ចែកជាប្រាំមួយកងតូច ដែលក្នុងមួយកងតូចបួរហៅថាក្រុម ។ មេក្រុម មានប្រុសស្រីសុទ្ធសឹងជាអ្នកមូលដ្ឋានចាស់ដែលជាអតីតអ្នកប្រយុទ្ធ លើសមរក្ខមិមុខនៃណាសិរុរំដោះជាតិកម្ពុជាដែលដឹកនាំដោយ សម្តេចឪ ។ ចំពោះមិត្ត គៀន បញ្ហាត្រូវអនុវត្តឲ្យបាន យើងគឺជា យុទ្ធជននៅសមរក្ខមិមុខ គឺជាអ្នកប្រយុទ្ធដែលមិនរាថយ ។ ក្រោម បញ្ជារបស់ មិត្ត គៀន អ្នកដែលមិនទៅធ្វើការនឹងមិនត្រូវផ្តល់របប អាហារទេ ។ កម្លាំងប្រយុទ្ធត្រូវបែងចែកមួយកងមានក្រុម ហើយ

មួយក្រុមមានដប់គូប ។ ក្នុងមួយគូបមានកម្មវិធី៥ - ៦ នាក់ ត្រូវ
 កាប់ និងជញ្ជូនដីឲ្យបានដប់ប្រាំម៉ែត្រក្នុងមួយថ្ងៃ ។ ទោះបីជា
 ថ្ងៃក្តៅប្រមើយភ្លៀងយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ពុំត្រូវឈរឡើយ ។ ដែនការ
 នេះពុំអាចសម្រេចបានទេ តែសំណាង មេកង មេក្រុមដែលពុំចេះ
 អក្សរ យើងអាចវាស់បន្តបានព្រោះយើងយកបណ្តោយបូក និង
 ទទឹងកម្ពស់បូកកម្ពស់ ពេលខ្លះហួសដែនការទៀតផង ។ ក៏ប៉ុន្តែ តាម
 ការពិត របៀបនៃគណនានេះពុំត្រូវតាមក្បួនគណិតសាស្ត្រទេ ពិត
 មែនហើយ គៀន ពុំចេះអក្សរទេ ក៏ប៉ុន្តែទ្រឹស្តីរបស់គាត់ខ្លាំងជាង
 សាស្ត្រចារ្យមហាវិទ្យាល័យទៅទៀត គាត់និយាយហូរដូចទឹកអំពី
 ទ្រឹស្តីម៉ាក្សលេនីនពីវណ្ណៈ អធន កសិករ កម្មករ ពិក័ប៊ីនវណ្ណៈ ហើយ
 គាត់និយាយដដែលៗ រាប់ពាន់ដងពីកងប្រវត្តិសាស្ត្រ ហើយនឹង
 ស្មារតីឯករាជ្យម្ចាស់ការ ។ រកាន់បន្តិចនៅម៉ោងបួនក្នុង ដូច្នោះម៉ោង
 បួនកន្លះត្រូវភ្ញាក់ពីដំណេកលុបមុខស្លៀកពាក់ឲ្យហើយស្រេចម៉ោង
 ប្រាំចេញដំណើរ ។

អ្នកដែលភ្ញាក់ពុំទាន់នឹងត្រូវចាក់ទឹកពីលើ ឬដុតកែងជើងនឹង
 រងើកភ្លើង ។ មិត្ត គៀន និយាយញឹកញាប់អំពីមិត្ត ឌី ។ គាត់បាន
 បញ្ជាក់ថា មិត្ត ឌី គឺជាជនក្បត់ ឬជាគិញដែលធ្វើឲ្យស្ទុះចលនាបដិវត្តន៍
 ជាខ្លាំងស្ទើរដៃក្នុង ជាពួកប្រតិកិរិយា ។ តើមិត្តខ្លាំងអស់ដឹងទេ អាឌី!
 ជាជនក្បត់ វាជាបញ្ជីវណ្ណៈ សក្តិកូម វាចេះនិយាយភាសាបារាំង
 ដូច្នោះហើយបានជាវាធ្វើជាគិញរបស់ សេ.អ៊ី.អា និងកា.ហ្ស.បេ ។
 តាមការពិត មិត្ត គៀន ខ្លួនឯងមិនទាំងយល់ថា សេ.អ៊ី.អា និងកា.
 ហ្ស.បេ នោះជាអ្វីផងទេ ។ ដូច្នោះហើយ នយោបាយរបស់អង្គការ
 គឺត្រូវកម្ទេចឲ្យអស់ជាជាន់ដោះលែងដោយភ័ន្តប្រឡំ ។ ជនណាដែល
 ធ្វើឲ្យបាក់ន្តឺលឬដល់បន្តិចត្រូវចាត់ទុកជាខ្លាំងហើយ ។ មេក្រូនៅតែ
 ចាក់ចម្រៀងបដិវត្តន៍ រីឯយើងកាន់តែស្តុមទៅៗ របបអាហារ
 កាន់តែខ្វះខាតទៅ បបរកាន់តែរាវ ហើយការធានាកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរឡើង ។
 យើងម្នាក់ៗ ចុះស្តុមមើលទៅរូបរាងដូចនរកនៅក្នុងព្រះបត់តាម
 ជញ្ជាំងព្រះវិហារ ។ ពេលខ្លះដើរដួលដូចមនុស្សចាស់ជរា ។ ពេលនេះ
 ជាចុងខែ សីហា ឆ្នាំ១៩៧៥ អ្នកគ្រប់គ្នាហូបអ្វីៗ គ្រប់មុខដែលរក
 បានដូចជា បង្ហូរ ថ្ងៃនៃ ក្តែប កូនក្តាត់ ព្រមទាំងខ្យងហៀន ។ យើង
 បេះគ្រួយរង្វើងដើម្បីយកមកលាយបបរ ។ ក្នុងមួយថ្ងៃយើង
 ឃើញតែមនុស្សស្លាប់ត្រូវសែនទៅកប់នៅជាយព្រៃភ្នំរនោះ

ដោយគ្មានពិធីបុណ្យអ្វីទេក៏កប់ដូចខ្មោចផ្លែអីចឹង ។ អតីតមិត្តរួម
 ថ្នាក់របស់ខ្ញុំឈ្មោះ ជា ប៊ុនប៊ុរ កើតជំងឺរាកមូលឈាមបានដេក
 ស្លាប់នៅការដ្ឋានដោយក្បាលដៃកន្តឹងបន្តិច មេក្រុមបានយករំពាត់
 ទៅគោះដោយមិនដឹងថា ប៊ុនប៊ុរ ស្លាប់តាំងពីពេលណានោះទេ ។

៣៣) ក្រហមដល់ខ្លួនឆ្លង

វិន័យអង្គការត្រូវបានអនុវត្តយ៉ាងតឹងតែងខ្លាំងណាស់ ។
 តាមបញ្ជារបស់អង្គការមានបទល្មើសប្រាំយ៉ាងដែលត្រូវបានហាម:

- ◆ ហាមលួច
- ◆ ហាមដៃដកតវ៉ា
- ◆ ហាមម្នីករៀងអតីតកាលនិងភាពសម្បូរសប្បាយ
- ◆ ហាមភ្នំញាត្តរថាហត់ឡើយ
- ◆ ហាមនិយាយដើមកម្មាភិបាល

យើងត្រូវនិយាយតែអំពីការប្រយុទ្ធ ការសម្រុកការឆ្លង
 យ៉ាងសស្រោកសស្រាំ ហើយត្រូវញញឹមជានិច្ច ពេញចិត្តនឹង
 ភារកិច្ចដែលអង្គការប្រគល់ឲ្យត្រូវជឿលើអង្គការលើការដឹកនាំ
 មហាក្លឹស្វាន មហាលោតដោះ មហាអស្ចារ្យ ត្រូវជឿលើការ
 ប្រយុទ្ធដើម្បីបុព្វហេតុវណ្ណៈស្មើភាព ។ គ្រប់ទាំងបទទទេសនាម
 របស់មិត្ត គៀន តែងតែសង្កត់ធ្ងន់លើកំហឹងវណ្ណៈមូលធននិយម
 សក្តិកូម និងចក្រពត្តិ និយម និងការជ្រោងទង់បដិវត្តន៍ ។

មិត្ត គៀន កើតក្នុងត្រកូលកសិករក្រ ។ ឪពុករបស់គាត់បាន
 ចូលមកធ្វើការជាកម្មករលីសែន ។ ថ្ងៃមួយគាត់មានជម្លោះជាមួយ
 ថៅកែ ទីបំផុតគាត់ក៏បានសម្លាប់ថៅកែនោះ ។ ឪពុករបស់ គៀន
 ត្រូវតុលាការកាត់ទោសឲ្យជាប់កុក្រ២៥ឆ្នាំ ។ កាលនោះ គៀន នៅ
 ជាកុមារនៅឡើយដោយបងប្អូនច្រើនគ្មានស្រែចម្ការសម្រាប់ដាំដុះ
 ដំណាំ ជីវភាពក្រីក្រ ។ បងប្អូនប្រុសៗត្រូវស៊ីឈ្នួលមើលគោ ក្របី
 ឲ្យគេ រីឯបងស្រីពីរនាក់ទៅស៊ីឈ្នួលគេនៅទីក្រុង ជាស្រីបម្រើក្នុងផ្ទះ
 ក៏ត្រូវថៅកែប្រុសចាប់រំលោភរហូតដល់មានផ្ទៃពោះ ។ ក្នុងមួយ
 ជីវិតរបស់ គៀន ស្គាល់តែការឈឺចាប់និងកំហឹងវណ្ណៈ ។

ថ្ងៃ១៨ មីនា ១៩៧០ ក្រោយរដ្ឋប្រហាររបស់លន់ លន់
 ពួកយៀកកុងបានចូលមកដល់ភូមិស្រុក ទ្រឹស្តីកំហឹងវណ្ណៈ បានដុត
 បញ្ជូននរករបស់ គៀន ឲ្យឆេះឡើងគឺត្រូវចំណុចរបស់ គៀន ចង់
 បានពេលនោះ គៀន ក៏បានចូលរួមក្នុងចលនាបដិវត្តន៍ប្រជាជាតិ

ប្រជាធិបតេយ្យដើម្បីផ្តល់លំហូរ លន់ លន់ គ្រឿង ពុំបានចាប់
អារម្មណ៍នឹងសម្តេចសីហនុ ព្រោះគាត់យល់ថា វាណ្ណៈ ស្តេចក៏ជាវាណ្ណៈ
ជិះជាន់មួយដែរ ។ ក្នុងសម័យតស៊ូ គ្រឿង គឺជាសកម្មជនដែលទទួល
កិត្តិយសពីអង្គការបដិវត្តន៍ ឬជាជនបដិវត្តន៍ដែលមានជំហរខ្ពស់
ដាច់ខាត ។

សម្រាប់មិត្ត គ្រឿង អ្នកដែលរស់ក្នុងរបប លន់ លន់ ព្រមទាំង
អ្នកមានទាំងអស់សុទ្ធតែប្រតិកិរិយាប្រឆាំងបដិវត្តន៍ទាំងអស់ ។ គ្រឿង
និយាយថា ជនដែលរស់នៅក្នុងរបប លន់ លន់ និងពួកកាកសំណល់
ពីសង្គមចាស់ប្រៀបដូចជាដើមឈើដែលពុកនិងដង្កូវស្លឹក្រូចតែកាប់
ចោលហើយដាំថ្មីដែលត្រង់ល្អ និងរត់ត្រង់ជួរ ។ គ្រឿង ពុំដែលមាន
មនោសញ្ចេតនាអាណិតអាសូរទេ សម្រាប់ គ្រឿង ច្បាប់គឺច្បាប់ គ្មាន
ការលើកលែងឬយោគយល់ទេ ហើយគាត់មិនអត់ទិសសូម្បីតែ
ពន់មាន់មួយក៏ដោយ ។ ជាក់ស្តែង ថ្ងៃមួយយុវជនម្នាក់ឈ្មោះ
ចេង ដែលដេកឈឺនៅកន្លែងពុំបានទៅធ្វើការ ។ នៅពេលដែលអ្នក
ដទៃទៅធ្វើការអស់ ចេង បានដើរទៅរោងបាយ រួចលួចបានពន់មាន់
មួយ ។ អ្នកចុងភៅបានឃើញហើយចាប់ ចេង នៅនឹងកន្លែង ។ គ្រឿង
យកជើងធាក់ក្បាល ហើយយករំពាត់វាយយ៉ាងខ្លាំងរហូតបាក់អស់
ពីរបីដើម ដោយជេរថា អាក្បត់! អាខ្លាំង! អាឈ្លឹងដេញកំឈាម! ។
ចេង បែកឈាមពេញដៃដូចខ្លួន និងក្បាល ។ ចេង ដួលផ្តាប់មុខ
កម្រើកលែងរួច ។ គ្រឿង បញ្ជាឲ្យឈូបពីរនាក់យក ចេង ទៅចងជាប់
នឹងគល់ឈើមួយដោយសម្រាតខោអាវអស់ទុកតែខាងហើយបព
ឆ្មាឲ្យរកអង្រ្កងមកចាក់ពីលើខ្លួនឲ្យខាំ ។ ចេង ត្រូវចងហាលថ្ងៃហាល
ភ្លៀង អត់បាយ អត់ទឹក ។ បីថ្ងៃក្រោយមក ចេង ក៏ដាច់ខ្យល់ស្លាប់ ។
សពរបស់ ចេង កប់នៅក្បែរនោះដោយមានសរសេរស្លាកបិទនៅ
គល់ឈើថា ខ្លាំងរបស់បដិវត្តន៍កម្ពុជានៅថ្ងៃទី១ ខែ...ឆ្នាំ...(មិនចាំ) ។
ក្នុងអង្គប្រជុំពីរថ្ងៃក្រោយមក គ្រឿង បានបញ្ជាក់ដោយសំឡេង
យ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ថា “បើណាថា ខ្ញុំជាខ្មែរក្រហមនោះ ជាការពិត
ហើយ ខ្ញុំមិនត្រឹមក្រហមតែបេះដូង និងឈាមនោះទេ ខ្ញុំក្រហម
ដល់ខ្នងភ្នែកតែម្តង” ។

ខិត្តិយស

៣៤) នរកបដិវត្តន៍

ឈានដល់ចុងខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៥ ភ្លៀងធ្លាក់កាន់តែខ្លាំង

ហើយដំឡើងកាន់តែសាហាវដែរ ។ ក្នុងកងវរសេនាបស់យើង
មានយុវជន យុវនារី ប្រហែលជាចិតសិបនាក់ ដែលស្លាប់ហើយ
ប្រហែលកៅសិបនាក់ទៀតបានក្លាយជាមនុស្សបាក់កម្លាំង ធ្វើការ
ពុំបាន សូម្បីតែកងវរសេនាដទៃទៀតក៏មានស្ថានភាពដូចគ្នា ចំណែក
ដឹកលំបាកក្នុងការជញ្ជូនទៅលើខ្នងទំនប់ដែរ ។ មិត្ត គ្រឿង នៅមិនសុខ
ព្រោះពុំបានបំពេញភារកិច្ចជូនអង្គការថ្នាក់លើ ។ ដោយសារមាន
មនុស្សស្លាប់និងឈឺច្រើននាក់ ដូច្នេះចំនួនបង្កើនរបស់ខ្ញុំចាស់ ចំណែក
ខ្ញុំក៏មានសុខភាពល្អ ធម្មតាព្រោះចំណីអាហារដែលរកបាននៅក្នុង
ព្រៃ ។ នឹកដល់ត្រឹមនោះ ខ្ញុំចង់ចាំមិនភ្លេចកុណារបស់មិត្ត ឌី ដែលបាន
បន្ទូលទុកជំនាញនេះដែលរក្សាជីវិត ។

ទំនប់ទឹកកសាងបានមិនដល់ពាក់កណ្តាលទេ ចំណែកក្រុម
យុវជន យុវនារី ក៏ចុះស្តុម ទុរទុរ មើលមិនស្គាល់ ។ មានអ្នកខ្លះលឺ
តែចបមួយក៏ព្រួយចង់ ដើរដួលដូចមនុស្សអាយុកៅសិបឆ្នាំ ។ ក្នុង
ចំណោមអ្នកដែលស្លាប់ទៅហើយនោះ អង្គការពុំដែលបានកត់
ឈ្មោះ ឬមានឯកសារថាអ្នកទាំងនោះមកពីណា ត្រកូលអ្វីនោះទេ
គឺស្លាប់ដូចខ្មោចភ្លៃ ឪពុកម្តាយបងប្អូននៅដោះដូរក៏ពុំដែលទទួលដំណឹង
អ្វីសោះ ។ សពត្រូវដោយកន្ទួលនិងខោអាវដឹកក្រែប កប់ចោល
ក្នុងរណ្តៅដែលដឹកយ៉ាងរាក់ ពេលខ្លះសពក៏ត្រូវចបកាយស៊ីជា
អាហារ ។ ប្រហែលជាក្លៀងធ្លាក់រៀងរាល់ថ្ងៃ ហើយពុំអាចបន្ត
ការដ្ឋានទំនប់ទៅទៀតបានទើបអង្គការសម្រេចរំសាយទំនប់នេះ
នៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៥ ។ ពេលដែលដឹងថា អង្គការរំសាយការធ្វើ
ទំនប់នោះ ខ្ញុំត្រេកអរខ្លាំងដោយគិតស្មានថា បានវិលត្រឡប់ទៅ
សហករណ៍វិញ ដែលនៅសហករណ៍ការងារស្រួលជាង ។ សេចក្តី
សង្ឃឹមក៏បានរលាយទៅវិញដោយអង្គការបានបញ្ជូនទៅការដ្ឋានថ្មី
មួយទៀតដែលមានឈ្មោះថា ស្រែសម័យ ដែលស្ថិតនៅជើងភ្នំអង្គ
ខាងលិចស្ថានីយ៍រថភ្លើងស្តុកអាចម៍រមាស ។ យុវជនដែលមានជំងឺ
ជាច្រើនដែលដើរព្រួយហើយគ្មានទោះដិះបានដួលស្លាប់តាមផ្លូវ ។
ពេលនោះគ្មាននរណាជួយនរណាឡើយ ចំណែកអង្គការត្រូវតែ
អ្នកដែលមានកម្លាំងតែប៉ុណ្ណោះ ។

៣៥) ខ្លាំងវ័រវេរពេជ្រយាក

អង្គការហៅថាស្រែសម័យព្រោះទីនេះលាតសន្ធឹងលើផ្ទៃដី
ប្រហែល៣៥ ០០ ហិកតា លាតសន្ធឹងពីខាងលិចផ្សាររមាសតាម

បណ្តោយដូរលេខ៥៣ ខាងត្បូងទៅទល់ភ្នំអង្គរហួតដល់វត្តខ្ពង់ពពក ។ នៅទីនោះ យើងលែងបានជួបមុខ មិត្ត ភ្ញៀវ ទៀតហើយ ព្រោះគាត់ ត្រូវបានអង្គការតម្កល់ធានាជាបញ្ហាការ “គណៈ” ដែលគ្រប់គ្រង លើការដ្ឋានទាំងមូលដែលត្រូវត្រួតត្រាសមរម្យមិត្តស្រីសម័យនេះ ។ តាម ខ្ញុំបានឮ គណៈបញ្ហាការដ្ឋាននេះមាន មិត្ត ភ្ញៀវ ជាបញ្ហាការរួម និង សមាជិកពីរនាក់ ដែលមានយុវនារីម្នាក់ឈ្មោះ ជា និង នុត ជាយុវជន ក៏ប៉ុន្តែខ្ញុំពុំដែលឃើញអ្នកទាំងនោះទេ ។ កងប្រយុទ្ធជាមុខត្រូវ បានបែងចែកជារូបសេនាតូចដែលត្រូវត្រាដោយគណៈបញ្ហាការ គណៈ “វ” ហើយត្រូវបែងចែកជាបន្តបន្ទាប់ថ្នាក់ “អនុសេនា” ខ្ញុំ ត្រូវស្ថិតនៅអនុសេនាដែលកាន់កាប់ដោយ គណៈ “ក” ពីរនាក់ ។ អនុសេនារបស់យើងមានកម្លាំង៧០ នាក់ សុទ្ធតែយុវជននៅលើវ ។

គណៈដឹកនាំអនុសេនារបស់យើងទាំងពីរនាក់គឺ ម៉ែន និង ដល ។ មិត្ត ដល នេះ មិនមែនជាមិត្ត ដល ដែលបានបញ្ជូនខ្ញុំទៅ អង្គការទំនប់ទឹកត្រពាំងខ្ពង់នោះទេ គឺជាយុវជនម្នាក់ផ្សេងទៀត នៅលើវ អាយុប្រហែល២៨ឆ្នាំ ។ ចំណែក ម៉ែន មានវ័យប្រហែល ៣៥ឆ្នាំ សក់រួញ ក្បាលឆក ជាអ្នកមានប្រពន្ធ ។ ម៉ែន និង ដល ជាអ្នក កាន់កាប់អនុសេនាប្រតិបត្តិការឈានមុខ ។ ម៉ែន ជាអតីតអ្នកបួស ហើយធ្លាប់ជាគ្រូសូត្រនៅវត្តមួយក្នុងឃុំចោងម៉ោង គាត់សម្បូរ សស្តាត ទឹកមុខជាអ្នកចេះដឹង ។ ពេលរដ្ឋប្រហារ លន់ លន់ ឆ្នាំ ១៩៧០ ម៉ែន បានសឹកពីដួងចូលព្រៃម៉ាកកិតស្ងួចលនាបដិវត្តន៍ ជាមួយពួកយៀកកុង ។ ម៉ែន ជាមនុស្សសកម្មប្រយុទ្ធជាណាស់ ព្រោះ គាត់មានការសិក្សាខាងដូរធម៌យ៉ាងស្ងាត់ដំនាញនិងវាហារយ៉ាង ក្សេកក្សាយផង ។ គុណវិបត្តិរបស់ ម៉ែន គឺគាត់ត្រូវបានអង្គការទម្លាក់ ឋានៈ ដោយសារគាត់ជាមនុស្សលោកលន់ និងចូលចិត្តឲ្យអ្នកដទៃ អែបអែប ព្រមទាំងជាបន្តិកការវណ្ណៈ អនុធនព្យាសាសនា ទើបបាន ជាគាត់មិនអាចមានឋានៈ អ្វីធំដុំដូចអ្នកដទៃ ។ ម៉ែន ជាមនុស្សមាន មហិច្ឆិតាខ្ពស់ព្រមទាំងជាអ្នកចិត្តសាស្ត្រនិងពូកែ ។ លក្ខណៈសម្គាល់ របស់ ម៉ែន គឺគាត់ចូលចិត្តស្លៀកសារ៉ែស្មុត និងពាក់ខ្សែកមាសធំៗ ដែលមានបណ្តោងធ្វើអំពីខ្លាយតានស្រោបមាស ។ វាដុយពី ដល ដែលជាមនុស្សសាមញ្ញរូសរាយមិនតម្កើងខ្លួន សម្លឹកច្នៃមិនដែល បន្ទោសនរណាឡើយ ។ ខ្ញុំពុំដឹងថា ទាំងពីរនាក់នេះ តើនរណាធំជាង នរណាទេ ព្រោះពុំដែលពិភាក្សាអ្វីឲ្យយើងឮសោះឡើយ ។

យើងដេកនៅរោងធ្វើពីប្លាស្ទិកប្រក់ស្បូវមានគ្នាប្រហែល ចិតសិបនាក់ ។ ចំណែក ក្រុមយុវនារី មានជំរុំរបស់ខ្លួនផ្សេង ។ នៅ ទីនេះ គ្មាននរណាបានគិតគូរពីរឿងស្នេហាអ្វីទេ ព្រោះម្នាក់ៗរកតែ ពេលដេកពុំបាន អាហារក៏ពុំឆ្អែត រីឯដៃជើងវិញប៉ុនដងវែក សូម្បី តែស្មៅប្រុសក៏ជាប់ដួលដូចគាចាស់ ។ នៅទីនេះ ក៏ដូចជា ការដ្ឋានទំនប់ទឹកដែរ រកាំងវាយនៅម៉ោងបួនកន្លះត្រៀម ម៉ោងប្រាំ ចេញដំណើរទៅការដ្ឋានស្រែសម័យ ។ យើងត្រូវតែច្រៀងចម្រៀង បដិវត្តន៍ ត្រូវតែសរសើរអង្គការបដិវត្តន៍ ដឹមហាភីស្វាស មហា លោកដោះ មហារុនរឿង មហាអស្សារ ។

ពេលធ្វើការនៅស្រែសម័យ ខ្ញុំបានជួបអតីតមិត្តរួមថ្នាក់ ដែលបានជួបម្តងហើយ នៅទំនប់ក្រាំង តាមុំ គីប៊ូន ។ គាត់ជាមនុស្ស រឹងមាំ ព្រោះជាកូនកសិករ ចេះធ្វើស្រែភ្ជួររាស់ ដកសំណាបយ៉ាង ស្ងាត់ដំនាញ ។ ប៊ូន ចេះចាប់គ្រីចាប់ ក្តាម កង្កែប ដូច្នោះគាត់ពុំសូវ មានបញ្ហាសុខភាពប៉ុន្មានទេ ។ ពេលធ្វើការ គាត់ច្រៀងបទបដិវត្តន៍ យ៉ាងពិរោះ ព្រមទាំងចេះនិយាយកំប្លែងឲ្យសើចគ្រប់គ្នា ។ ប៊ូន បានសួរខ្ញុំថា តើមានលាក់ប្រវត្តិរូបដែរឬអត់ ខ្ញុំបានប្រាប់គាត់ថា ជាកម្មករតែកុយទៅនៅភ្នំពេញ ។ ពេលនោះ ប៊ូន បាននិយាយ ប្រាប់ខ្ញុំថា រូបគាត់បានសារភាពចំពោះអង្គការថា ជានិស្សិតនៅ មហាវិទ្យាល័យជាតិកុក្រោសល្យ ។ ពេលនោះខ្ញុំនៅស្ងៀមមិនចេញ ស្តី ។ ខ្ញុំបារម្ភចំពោះវាសនារបស់មិត្តកិត្តិយសនេះណាស់ តែខ្ញុំក៏បារម្ភ នឹងខ្លួនឯងដែរ មិនដឹងថានឹងលាក់បានយូរប៉ុណ្ណា ។

ដូចដែលខ្ញុំបានគិត ថ្ងៃនោះបានមកដល់ចំពោះ ប៊ូន មែន ។ ថ្ងៃមួយខ្ញុំឃើញឡានឡង់រ៉ូវែរមួយបើកចូលក្នុងការដ្ឋានមានយុវជន ប្រហែលដប់នាក់ឈរតម្រងជួរក្នុងនោះមាន ប៊ូន ដែរ ។ ខ្មែរក្រហម បោះបាវក្រចៅទេ ចំណុះមួយរយក៏ឡក្រាមដល់អ្នកទាំងនោះ ។ អ្នកនៅមុខគេចូលក្នុងបាវ អ្នកទីពីរចងមាត់បាវ ។ អ្នកទីពីរចូលក្នុង បាវ អ្នកទីបីចងមាត់បាវ អ្នកទីបួនចងមាត់បាវ ។ បន្ទាប់ពីចូលអស់ហើយ ខ្មែរក្រហមលើកបាវមនុស្សដាក់លើឡាន ហើយដឹកចេញ ។ កូរឲ្យអាសូរមិត្តរបស់ខ្ញុំដែលខំធ្វើការយ៉ាងនេះ ព្រមទាំងច្រៀងយ៉ាងពិរោះតែនៅពុំអាចសង្រ្គោះជីវិតខ្លួនឯងបាន ។ ឡានឡង់រ៉ូវែរនោះបានបញ្ជាញខ្លួនជាញឹកញាប់ហើយរាល់លើក មានមនុស្សយ៉ាងតិចដប់នាក់ត្រូវចាប់បញ្ចូលក្នុងបាវហើយដឹក

ចេញ ។ តាមរយៈមិត្ត ម៉ែន អ្នកដែលចាប់ដាក់ឡានទាំងនោះ សុទ្ធតែ ជាខ្មាំងសេ.អ៊ី.អា និងកា.ហ្ស.បេ ដែលត្រូវយកទៅសួរចម្លើយនៅ មន្ទីរសន្តិសុខមជ្ឈិមនៅទីក្រុងភ្នំពេញ ។

៣៦) ខ្សែអង្រឹង

ស្រមោលឡានឡឆ្នុរវ៉ែរជាព្រលឹងខ្មោចបង្កភ័យខ្លាចពេញ ការងារស្រសម័យនោះហើយ ដែលខ្ញុំហៅថា ឡានពេជ្យាត ការ ឡើងឡានពេជ្យាតបានន័យថា សេចក្តីស្លាប់ព្រោះខ្ញុំពុំដែលឃើញ នរណាគ្រឡប់មកវិញសោះ ។ ខណៈនេះ ស្រមោលពេជ្យាតមួយ ទៀតក៏បានមកដល់ ។ យុវជនម្នាក់មានអាយុប្រហែល២៥ឆ្នាំ ជា កូនកាត់ចិនឈ្មោះ ហុង សៃ ជាមនុស្សដែលពុំសូវនិយាយស្តីដំណើរ មួយៗ ហើយមិនដែលសេពកប់នឹងនរណាទេ ។ ប្រហែលជាបួនប្រាំ ថ្ងៃហើយ ខ្ញុំតែងឃើញកាត់សំលៀងកាំបិតផ្កាកំរស់ខ្លួនយ៉ាង យកចិត្តទុកដាក់ ។ ខ្ញុំតែងតែលួចសរសើរ សៃ ថាជាយុវជនដែល ទស្សនាហ៍ព្យាយាមលក់ដីដំបូងដីវត្តន៍ ។

នាខែកញ្ញានេះ ភ្ញៀវធ្លាក់ទាំងយប់ យើងទាំងអស់ត្រូវធ្វើការ ក្នុង ដកស្ទូងទាំងរងាញ់ព្រាក រីឯ របបអាហារមានតិចតួចស្តើងខ្លាំង ណាស់ ជួនពេលខ្លះ បបរមួយថ្ងៃក៏រកក្រីក្រមើលគ្រាប់អង្ករមិនឃើញ ។ ពេលយប់យើងត្រូវដេកទាំងទទឹក ឬទាំងប្រឡាក់ភក់ដោយសារ អស់កម្លាំងពេក ក៏ពុំបានគិតកូរឡើងគិតទឹកសម្អាតខ្លួនរាប់ខែមកហើយ ក៏ពុំដែលស្គាល់ជាតិសាច់ដុះខ្លួនឬក៏សក់អ្វីដែរ ។ រសៀលថ្ងៃមួយ ពេលដែលយើងកំពុងស្ងួត ស្រាប់តែភ្ញាក់ដូចរន្ទះបាញ់ដោយពួកសួរ សម្រែកឆោឡោ និងសួរកាំភ្លើង ។ ទាំងអស់គ្នាស្ទុះឡើងពីស្រែបាន ឃើញកម្មាភិបាលម្នាក់ដួលទៅលើភ្នំស្រែដែលត្រូវ ហុង សៃ កាប់នឹង កាំបិតផ្កាកំរស់ដែលបានសំលៀងពីថ្ងៃមុន រីឯកាំភ្លើងរបស់កាត់ក៏ត្រូវ ហុង សៃ ដណ្តើមបាន ។ កងឈ្នួល និងនិរសារដទៃទៀតបានមកទាន់ និងបាញ់ត្រូវ ហុង សៃ ប៉ុន្តែចែងនូវកាំភ្លើង ហុង សៃ នៅសល់គ្រាប់ ហើយបាញ់គបវិញត្រូវនិរសារពីរនាក់របួសដៃមុននឹងដាច់ខ្យល់ ស្លាប់ ។ សពរបស់ ហុង សៃ ត្រូវចង់អូសបញ្ជាស់ជើង យកមកដាក់ ឲ្យយើងមើលនេះហើយ ជាខ្មាំងប្រឆាំងបដិវត្តន៍ ។

ព្រឹត្តិការណ៍ថ្ងៃនេះ បានធ្វើឲ្យស្ថានភាពជីវិតរបស់យើង កាន់តែដួបប្រទះនឹងសភាពធ្ងន់ធ្ងរឡើងៗ ។ ជារៀងរាល់ថ្ងៃមានការ ចាប់ខ្លួនចំពោះអ្នកណាដែលធ្លាប់ដិតស្និទ្ធជាប់បងប្អូនដីដូនមួយ

ដីទួតមួយ សូម្បីតែនៅស្រុកជាមួយគ្នាក៏ត្រូវចាប់ខ្លួនទាំងអស់ ចំណែក ការងារក៏កាន់តែបង្ខំលើសដើម ។ កាលមុន អង្គការចាប់តែអតីត គ្រូបង្រៀន សាស្ត្រាចារ្យ វេជ្ជបណ្ឌិត អតីតទាហាន លទ្ធនល ពេល នេះ ក៏ចាប់មិនរើសមុខ សូម្បីតែមនុស្សឆ្លាតមិនគ្រប់ដប់ក៏ត្រូវចាប់ ចំណែកកម្មាភិបាល មេកង មេក្រុម ដែលពុំសូវសកម្ម ពុំត្រូវបង្ខំឲ្យ ធ្វើការទេក៏ត្រូវបានដាស់ចេញទៅបាត់ពីដីជាទៅទីណា ស្ងប់ ឬរស់ ព្រោះមិនដែលឃើញគ្រឡប់មកវិញសោះ ពេលនោះគឺជាយុគដ៏រន្ធត់ មួយនិងក្នុងរាជ្យអាណានិគម ។ ខ្ញុំមានចម្ងល់មួយថា ការចាប់ខ្លួនមានចំពោះ តែយុវជនតែប៉ុណ្ណោះ ចំណែកយុវនារីពុំដែលឃើញបាត់ខ្លួនទេ ឯ ចំពោះសុខភាពក៏ដូច្នោះដែរ របបអាហារប៉ុន្មាន តែនារីទាំងនោះ ទោះជាស្តុកមកមិនស្តុកហួសហេតុ ហើយអង្គការស្លាប់នឹងដឹងក៏តិច ជាងយុវជនដែរ ។

ការចាប់ខ្លួនលើកនេះ ពុំមែនដោយឡានឡឆ្នុរវ៉ែរទេ ព្រោះ វាមានចំនួនច្រើនណាស់ ។ ប្រធានកងឈ្នួលដែលយើងស្គាល់ច្បាស់ នៅឈ្មោះថា សមមិត្ត គក់ ។ គក់ តែងតែជិះកង់ចុះឡើងរាល់ថ្ងៃ តាម ផ្លូវការងារដោយមាននិរសារបួនប្រាំនាក់ជិះកង់តាមក្រោយ ។ ចំពោះ យើង វត្តមានរបស់ គក់ គឺជាសញ្ញាអាសន្ន ព្រោះ គក់ ហាក់បីដូចជា ពេជ្យាតក្នុងរឿងព្រេងបូរណ គ្មាននរណាម្នាក់ហ៊ានមើលមុខគាត់ ចំទេ ។ ពេលដែលគាត់និយាយស្តី សំឡេងរបស់គាត់ ហាក់បីដូចជា ជួនមរណៈ ។ ចំពោះអ្នកណាដែលត្រូវចាប់ខ្លួនក៏ត្រូវចង់មុខនឹង ក្រណាត់ពណ៌ខ្មៅហើយដឹកខ្សែអូសពីក្រោយកង់ ពេលខ្លះ គក់ បង្គាប់ឲ្យស្រែកថា “យក្សអូរ” ហើយឲ្យសើចហាសៗ ។ កាល សម័យនោះ ពុំមានពិលចុចមើលមុខទេ គក់ ប្រើដែកកេះដើម្បីឆ្លុះ មើលមុខជនសង្ស័យ ។ មានយប់មួយវេលាម៉ោងដប់មួយ ខ្ញុំបានពុ សម្រឹបជើងនិងសួរទម្លាក់ឈ្មោះកង់ ពេលដែលខ្ញុំដេកក្នុងអង្រឹង ។ គក់ ដាស់យុវជនពីរនាក់ឲ្យក្រោករួច ហើយហូតខ្សែអង្រឹងរបស់ យុវជននោះចងដៃទៅក្រោយ ខ្ញុំរន្ធត់ខ្លាំងណាស់ ក៏ធ្វើជាពុកដេក លក់ ។ មួយសន្ទុះ អ្នកទាំងនោះបានដើរសំដៅមកអង្រឹងរបស់ខ្ញុំ ។ មិត្ត គក់ បានកេះដែកកេះបំភ្លឺលើមុខរបស់ខ្ញុំ ពេលនោះខ្ញុំស្ទុក ស្មារតីស្ទើរចាត់ដង្ហើម តែក្រោយមក ខ្ញុំពុំមិត្ត គក់ និយាយទៅកាន់ និរសារថា “ មិនមែនទេ រួចហើយក៏ចាកចេញដោយនាំទាំងយុវជន ប៉ុន្មាននាក់ចង់អូសនឹងខ្សែអង្រឹងដែលធ្លាប់ដេកចេញទៅបាត់”

៣៧) លាហើយសញ្ញាបត្រ

ក្នុងចំណោមគណៈដឹកនាំអនុសេនាទាំងពីរនាក់ ម៉ែន ពុំចូលចិត្តខ្ញុំទេ ។ ចំពោះ ម៉ែន ខ្ញុំធ្វើអ្វីក៏ខុសដែរ ម៉ែន ថា ដំណើរខ្ញុំដូចកុស្រីពេលហូបបាយ ខ្ញុំធ្វើបូកដូចក្នុងហាង ពេលខ្ញុំនិយាយជាមួយយុវជនដទៃទៀត ម៉ែន ថាខ្ញុំនិយាយភាសាស្តេច ។ ខ្ញុំតែងតែចង់ផ្តាច់ចិត្ត ម៉ែន ណាស់ តែគាត់ហាក់បីដូចជាពុំផ្តល់ឱកាសឲ្យខ្ញុំចូលជិតគាត់ទាល់តែសោះ ។ ថ្ងៃមួយពេលសម្រាកបាយថ្ងៃត្រង់ហើយ ខ្ញុំប្រាសខ្លួនដេកលើរនាបបូស្រី ម៉ែន បានដើរកាត់ ។ ស្រាប់តែ ម៉ែន ឈប់ច្រើនសម្លឹងមកខ្ញុំ គាំពិក្សាលដល់ចុងជើង ពីចុងជើងដល់ក្បាល ម៉ែន ហៀបនឹងដើរចេញទៅហើយ តែបកមកក្រោយវិញ ដោយមិនអស់ចិត្តថា នៃមិត្ត តើស្នាមថ្មនៅជើងរបស់មិត្តឯងនេះត្រូវនឹងអ្វី? បាទ! នេះជាស្នាមរូសពេលខ្ញុំលេងកីឡាបួនឆ្នាំហើយ ។ តើមិត្តឯងត្រូវរូសដោយគ្រោះថ្នាក់ធម្មតា ពេលនោះមិត្ត ម៉ែន បានដើរយ៉ាងលឿនសំដៅទៅដូច្នោះ ។ ធម្មតាអង្គការមិនមានការិយាល័យធ្វើការទេ គឺយកដូច្នោះប្រជុំ ឬសរសេររបាយការណ៍ផ្សេងៗ ។ ប្រហែលប្រាំនាទី ម៉ែន បានប្រើនិរសារម្នាក់ឲ្យមកហៅខ្ញុំឲ្យទៅជួប ។ នៅដូច្នោះបាយខ្ញុំឃើញ ម៉ែន និងដល់ បាននាំខ្ញុំទៅទីនោះ ។ ម៉ែន ចាប់ផ្តើមក្នុងនាមជាជនបដិវត្តន៍ ខ្ញុំសូមឲ្យមិត្តនិយាយការពិត តើមិត្តមានមុខនាទីអ្វីក្នុងរបបរដ្ឋការលន់ លន់? ខ្ញុំជាកម្មករតែមួយនិងជាតែកូនរឹមមក ។ ម៉ែន ក្រោកឈរទិញអស់ទាំងខ្លួនហើយនិយាយថា នៃមិត្តឯងនិយាយកុហកអង្គការ នេះជាចម្លើយបច្ចេកទេស ។ ម៉ែន សម្លក់ខ្ញុំដូចខ្លួនសម្លក់កូនកណ្តុរ ។ ខ្ញុំកើតក្នុងគ្រួសារអ្នករកស៊ីធម្មតា ខ្ញុំពិតជាតែកូនរឹមមក ម៉ែន ។ ចម្លើយនេះហាក់ដូចជាយកសំរាំងទៅចាក់ភ្លើង ។ ម៉ែន ក្រែកសន្ធាប់ដាក់មិត្ត ដល់ ដែលសម្លឹងមកខ្ញុំដោយក្រសែភ្នែកអាណិតអាសូរថា នៃដល់ តើមិត្តជឿសម្តីរបស់វាឬទេ? តាមពិតវាជាឧហានពាក់សក្តិពីរ ។ មិត្ត ដល់ មិនឆ្លើយតបនឹង ម៉ែន តែឆាកមកខ្ញុំហើយប្រាប់ថា ត្រឡប់ទៅធ្វើការវិញចុះ ខ្ញុំដឹងហើយថានឹងធ្វើយ៉ាងម៉េច ។

ខ្ញុំត្រឡប់មកកន្លែងដេកវិញ ហើយយកបន្ទិចមករើ ។ ខ្ញុំបានទុករូបថតដែលថតជាមួយមិត្តភក្តិកាលនៅរៀនថ្នាក់មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ និងសៀវភៅខ្លះជាភាសាបារាំង ។ ខ្ញុំធ្វើជាចេញទៅមុជទឹកត្រពាំងក្បែរជំរំដោយដណ្តប់ក្រមាដោយកំពៀកទាំងរូបថត

និងឯកសារទាំងនោះក្រោមភ្លៀក ។ នៅមាត់ត្រពាំងខ្ញុំបានបោចវល្លីនិងយកថ្មមួយដុំ ចងឯកសារទាំងនោះភ្ជាប់នឹងដុំ ហើយចុះមុជទឹកត្រពាំង និងទម្លាក់សញ្ញាបត្រ និងរូបថតទៅបាតត្រពាំងដោយពោលតិចៗថា លាហើយ សញ្ញាបត្រជាទីស្រឡាញ់! ។ ដុំក្រដាសដែលចងជាប់ដុំថ្មបានលិចបាតក្នុងជម្រៅទឹក គឺដោយសារតែកំទិចនេះហើយដែលបានជួយជីវិតខ្ញុំ ។ ពេលត្រឡប់ពីធ្វើការពេលល្ងាច នៅកន្លែងដេករបស់ខ្ញុំ មានកងឈ្នួបបួននាក់បាននាំខ្ញុំ ហើយបង្គាប់ឲ្យខ្ញុំលើកដៃឡើងលើ ។ ខ្ញុំមានការរន្ធត់ចិត្តណាស់លើកដៃឡើងលើ ខ្ញុំគិតថា ជីវិតរបស់ខ្ញុំនឹងត្រូវចប់តែត្រឹមនេះហើយ ។ ឈ្នួបពីរនាក់យកបន្ទិចរបស់ខ្ញុំមករលាក់ដើម្បីឆែកមើល ប៉ុន្តែមិនមានរបស់អ្វីដែលត្រូវស្វែងរកក្រៅពីអាវកញ្ចាស់មួយ និងប្រអប់ស៊ីវ៉ាវាយស្បែកជើងម៉ាកប៊ីរីមួយទេ ។ ឈ្នួបម្នាក់បានបើកប្រអប់ប៊ីរីឃើញតែធ្មេញពីរគ្រាប់ ហើយសួរថា នេះជា ស្តី? ជាធ្មេញរបស់ម្តាយខ្ញុំ កាលពីបូជាសពម្តាយខ្ញុំបានដើរធ្មេញរបស់គាត់ពីកំនរដេះក្នុងបំណងទុកឲ្យប្អូនរបស់ខ្ញុំ សម្រាប់ធ្វើបន្តនៃខ្សែក ។ ចោលវាទៅ! មេឈ្នួបបង្គាប់ បដិវត្តន៍មិនត្រូវការដំឡើងរូបិយរបៀបនេះទេ ។ ថាហើយ មេឈ្នួបក៏ក្រវាត់ធ្មេញរបស់ម្តាយខ្ញុំចោលទៅក្នុងកុម្ពោតព្រៃបាត់ រួចនិយាយមកកាន់ខ្ញុំថា បានហើយ ទៅហូបបាយចុះ! ។ ពេលនេះខ្ញុំបានដុតទុកមួយក្រាហើយ បើសិនជាឈ្នួបឆែកឃើញរូបថត និងសញ្ញាបត្រដែលសរសេរជាភាសាបារាំងម៉្លេះវាសនាខ្ញុំដឹងទៅយ៉ាងណា?

៣៨) និមបដិវត្តន៍

ទោះបីជា ម៉ែន ស្អប់ខ្ញុំយ៉ាងណា ក៏ដល់ នៅការពារខ្ញុំជាទិច ។ ដល់ តែងតែបង្ហាញពីទឹកចិត្តសន្តោសដល់ខ្ញុំដោយមិនសូវជាបន្តិចឲ្យខ្ញុំធ្វើការធ្ងន់ៗទេ ដល់ បានចាត់តាំងឲ្យខ្ញុំត្រៀមបង្កើត វេញខ្សែកោនិងហូលកោជាដើម ។ នាចុងខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៥ យុវជនជាច្រើនធ្លាក់ខ្លួនឈឺដោយមានជំងឺត្រូវចាញ់ និងគ្មានអាហារបរិភោគ ។ អ្នកដែលកម្លាំងខ្សោយក៏អស់ជីវិតនៅលើទឹកដីស្រែសម័យនោះ ឯខ្លះទៀតត្រូវអង្គការបញ្ជូនទៅមន្ទីរពេទ្យស្រុក១៤ នៅខ្ពង់ពពក ។ កងអនុសេនាធំរបស់យើងមាននៅសល់ប្រហែលជាងសាមសិបនាក់ ប៉ុណ្ណោះ ក្នុងនោះមានខ្ញុំម្នាក់ដែរ ។ ដោយតម្រូវការបូស្រី និងវល្លីសម្រាប់ត្រៀម និងវេញខ្សែក ខ្ញុំត្រូវដើរចូលព្រៃជារៀងរាល់បី

ថ្ងៃម្តង ។ ខ្ញុំស្គាល់ព្រៃដូចជាស្គាល់ជុំវិញខ្លួនខ្លួនដែរ ខ្ញុំដើរកាត់ ជ្រោះជ្រលងដងអូរ កាត់ព្រៃខ្លោច ។ ខ្ញុំបានជួបប្រទះនឹងអន្លង់កប់ ខ្លោច មានធំ មានតូច ។ អន្លង់ធំមានចំនួនប្រហែលពីររយនាក់ រីឯ អន្លង់តូចមានចំនួនប្រហែល២០ នាក់ ។ មានអន្លង់ខ្លះយូរហើយ ដោយមានស្នាមលុបនិងស្នាមដុះ តែមានអន្លង់ខ្លះនៅថ្មីប្រេះដី ខ្លះ ទៀតមានលេចដៃឬជើងមកក្រៅដោយសារអន្លង់នោះរាក់ពេក ក្លិនស្អុយឆ្ងល់ច្រមុះ ។ ពេលខ្លះខ្ញុំដើរមិនប្រយ័ត្នក៏ដុតជើងក្រឹមជង្គង់ ពេលដកជើងមកវិញ ក៏មានជាប់ដង្កូវវារ្យាម ។ ខ្ញុំមិនខ្លាចខ្លោចទេ ប៉ុន្តែ នឹកស្រណោះទៅដល់គ្រួសាររបស់ម្តាយមីនខ្ញុំដែលស្គាល់ថា បែ គឺ ព្រមទាំងកូន និងចៅ២៦ នាក់ ត្រូវអង្គការសម្លាប់ចោលកប់ក្នុងអន្លង់ តែមួយគឺតែប៉ុន្មានថ្ងៃក្រោយដម្លៀសថ្ងៃ១៧ មេសា ១៩៧៥ ។

នៅក្នុងព្រៃក្បែរភ្នំអង្គនេះ មិនខ្លះអ្វីហូបទេ ខ្ញុំរកបានផ្សិត ខ្យង ដំឡូងជ្រូក ដំឡូងទឹក បន្លាយ ថ្លែន ដែលខ្ញុំអាចដុតចម្អិនចូលបាន ហូបនៅក្នុងព្រៃមុននឹងត្រឡប់មកជំរកវិញ ។ បង្កីដែលខ្ញុំក្បាញស្អាត ល្អ ហើយមាំណាស់ ដែលជាហេតុធ្វើឲ្យមិត្ត ដល់ សប្បាយចិត្ត ប៉ុន្តែ មែនពុំដែលសរសើរខ្ញុំឡើយ ។

ថ្ងៃមួយខ្ញុំបានតាមដានជើងសត្វស្វា ដើម្បីរៀបចំអន្ទាក់ក៏ជួន ជាបានមកដល់ជំរកដុំថ្មមួយ នៅដំណាក់ដឹកខាងជើងភ្នំអង្គ ។ ពេលមកដល់ដោយព្រៃ ខ្ញុំក៏ប្រទះឃើញព្រឹត្តិការណ៍ដ៏រន្ធត់មួយ គឺ មនុស្សអូសនីល ។ បុរសដ៏ស្តុកស្តម្ភពីរនាក់ទាញនីមនីលដែល ភ្ជួរដោយកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមកាន់រំពាត់ស្រែកបញ្ជាឲ្យដើរឲ្យ លឿនឡើង ។ ទោះបីជាពេញបន្តិចក្តី ក៏ខ្ញុំអាចចំណាំភិនភាគបុរស ម្នាក់ ដែលក្បាលទំពែកកំពុងទាញនីមនីលនោះដែរ ។ នោះគឺវេជ្ជ បណ្ឌិតម្នាក់ដែលធ្វើការនៅព្រំព័ទ្ធនោះ ហើយម្នាក់ទៀតគឺសាស្ត្រាចារ្យ បរិញ្ញាបត្រដែលធ្លាប់បង្ហាត់ខ្ញុំនៅវិទ្យាល័យព្រះសុរាម្រិត ។ ខ្ញុំបាន បង្ហាញខ្លួននៅចំពោះមិត្តដែលកាន់វ៉ែន ។ គាត់បានសួរខ្ញុំថា តើឯង មកទីនេះធ្វើអ្វី? ខ្ញុំដើរកាប់បូស្សី និងបោចវាល្វីយកទៅធ្វើបង្កី ។ មិត្តនោះក៏ប្រាប់ថា ឆាប់ចេញពីនេះទៅ! ទីនេះជាជំរុំសុខាត់ខ្លួន ក្បាល! ។ មិត្តម្នាក់នោះបានប្រាប់ខ្ញុំថា នៅទីនេះ អ្នកដែលមានជីវិត រស់នៅលុះត្រាតែឆ្លងកាត់បទពិសោធន៍នៃការឆររលត់ដំយ៉ាងខ្លាំង បំផុត ដូចជាពីរនាក់នោះអីចឹង គឺត្រូវបំពាក់នីមបដិវត្តន៍បានន័យថា ក្នុងការឆររបស់អង្គការពុំបំបាច់តែមានគោប្បក្រមនោះទេ មនុស្ស

ក៏អាចអូសនីលបានដែរ ។ បន្ទាប់ពីបាននិយាយសំណេះសំណាល ជាមួយបានបន្តិច ខ្ញុំមានបំណងចង់ស្នើបញ្ជីដឹងថា តើបងប្រុស ប៉ុន ថាន បានមកដល់ទីនេះដែរឬទេ?

៣៧) ដីលេខមួយ

មិត្តម្នាក់នោះបានប្រាប់ខ្ញុំថា ក្នុងជំរកនៃអ្នកទោសជាច្រើន ដែលចាប់មកពីសហករណ៍និងការដ្ឋាន ខ្លះស្លាប់បាត់ទៅហើយ តែខ្លះ ទៀតកំពុងធ្វើដីលេខមួយ ជាដីម្យ៉ាងដែលយើងយកដីដំបូកឲ្យម្តង លាយទឹកឲ្យស្អិតទើបយកលាមកមនុស្សមកលាយហើយចាក់ពុម្ព ដូចជាដីតង្ក ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំក៏បានលាត្រឡប់មកវិញ ប៉ុន្តែខ្ញុំព្យាយាម មកទីនេះយ៉ាងញឹកញាប់ ព្រោះខ្ញុំសង្ឃឹមថា បងប្រុសប្រហែលជា បានមកដល់ទីនេះដែរ ។ ក្រោយមកខ្ញុំក៏បានក្លាយជាមិត្តភក្តិស្និទ្ធស្នាល ជាមួយមិត្តកងសន្តិសុខរូបនេះ ។ គាត់ឈ្មោះថា មិត្ត ហ៊ឹម ។ ជារៀង រាល់លើកដែលខ្ញុំឆ្លងកាត់ទីនេះ ខ្ញុំតែងតែនាំនូវសត្វទន្សាយព្រៃ លលក ឬស្វា ដែលខ្ញុំដាក់អន្ទាក់បានមកធ្វើមិត្ត ហ៊ឹម ហើយយើងចម្អិន សត្វហូបជាមួយគ្នាព្រោះថា សូម្បីតែកងសន្តិសុខទាំងនោះក៏ពុំមាន អ្វីហូបគ្រប់គ្រាន់ផងដែរ ។ ក្រោយមក ខ្ញុំក៏បានស្គាល់មិត្តបីចំនួននាក់ ទៀត ជាហេតុធ្វើឲ្យឆាយស្រលក្នុងការស្វែងរកបងប្រុសខ្ញុំ ។ មិត្ត ហ៊ឹម បាននិយាយប្រាប់ខ្ញុំរឿងរ៉ាវជាច្រើនអំពីជំរកដំបូងនេះ ។

តាមខ្ញុំបានចាំទីនេះប្រហែលមានឈ្មោះថា មន្ទីរ៧១៤ ដែល មានទីតាំងនៅជើងភ្នំដំណាក់ដឹក ជាទីស្នាក់ការសន្តិសុខនៃស្រុក១៤ ។ មន្ទីរ៧១៤ នេះទើបនឹងបង្កើតក្រោយថ្ងៃដម្លៀស១៧ មេសា ១៩៧៥ ប៉ុណ្ណោះ ។ អ្នកទោសត្រូវបែងចែកជាបីកម្រិត ។ កម្រិត ទីមួយគឺបញ្ជីរងដែលមិនកាន់អាវុធ ដូចជា សាស្ត្រាចារ្យ គ្រូបង្រៀន រវេជ្ជបណ្ឌិត និងសិស្ស អ្នកជំនាញ វិស្វករ ។ កម្រិតទីពីរ ជាទាហាន កម្មវិធី មេហាសិបខ្នង ។ កម្រិតទីបីសេស គឺអតីតកម្មាភិបាល មេបញ្ជាការកងទ័ព រំដោះ គណៈសហករណ៍ គណៈការដ្ឋានដែលវង្វេងក្បត់បដិវត្តន៍ ក្បត់ វណ្ណៈ អធន ។ កម្រិតទីបីនេះ ត្រូវទទួលទណ្ឌកម្មយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរណាស់ ព្រោះត្រូវបាត់ទុកថា ខ្លាំងស្បែងផ្ទៃក្នុងក្បត់បដិវត្តន៍ក្បត់ប្រជាជន ។ ចំពោះអ្នកដែលបានមកដល់ទីនេះ សេចក្តីសង្ឃឹមថានឹងបានរស់នោះ មានតិចតួចណាស់ ហើយក៏មានកងសន្តិសុខខ្លះក៏ត្រូវបានអង្គការ រកឃើញជាខ្លាំងសេ អ៊ី អា ដែរ ។ អ្នកទាំងនោះនឹងត្រូវកម្ទេច ភ្លាមៗ ។ នៅទីនេះគឺ ប្រើពាក្យថា “កសាង និងកម្ទេច” ។ យ៉ាងយូរ

អ្នកទាំងនោះរស់នៅទីនេះ បានបីខែប៉ុណ្ណោះ ឬតិចជាងនេះ ព្រោះ គាត់ពីបង្កើតមន្ទីរនេះ គឺមានអ្នកទោសស្លាប់ប្រហែលជាងពីរពាន់ នាក់ហើយ ក៏ប៉ុន្តែសព្វថ្ងៃ គឺនៅសល់តែពីរបីរយនាក់ប៉ុណ្ណោះ ខ្លះមកបានតែមួយថ្ងៃក៏ត្រូវបានកម្ទេចទៅហើយ ។ មិត្ត ហ៊ឹម បាន បញ្ជាក់ប្រាប់ខ្ញុំទៀតថា ឯងគិតមើលដើម្បីចិញ្ចឹមពួកនេះ មិនមែនជា ការងាយស្រួលទេ ។ អ្នកទោសមានត្រូវបីរយនាក់ តើមួយថ្ងៃត្រូវស៊ី អស់អង្ករប៉ុន្មាន អង្កកាកិតថា ត្រូវកម្ទេចទើបជាការល្អព្រោះ បើ ទុកក៏មិនចំណេញដកចេញក៏មិនខាតដែរ ។ នេះគឺជាពាក្យស្នេហា ដែលខ្ញុំបានឮស្ទើរតែរាល់ថ្ងៃទៅហើយពាក្យស្នេហានេះប្រហែល ជាត្រូវអង្កការថ្នាក់លើបានដាក់បញ្ជាឲ្យប្រើទូទៅពេញដៃប្រទេស ជាក់ជាពុំខាន ។

៤០) ក្បាលមនុស្សម្នាក់ផ្សេងទៀតមួយគ្រាប់

ខ្ញុំបានបង្កើនភាពស្និទ្ធស្នាលជាមួយសន្តិសុខដទៃទៀតដើម្បី ឆ្លៀតឱកាសស៊ើបដំណឹងបងប្រុស ក៏ប៉ុន្តែហាក់ដូចជាកម្មលនៅបាត ទន្លេរហូតដល់ថ្ងៃមួយ ខ្ញុំបានជួបនឹងសាស្ត្រាចារ្យ យី លីមហេង ដែល ជាអតីតសាស្ត្រាចារ្យអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ កាលខ្ញុំរៀននៅវិទ្យាល័យ ព្រះបាទសុរាម្រិត ។ កាលនៅរៀនខ្ញុំពុំចូលចិត្តលោកគ្រូ យី លីមហេង ទេ ខ្ញុំស្អប់គាត់ដែលបានវាយក្បាលខ្ញុំនឹងបន្ទាត់ធ្វើឲ្យខ្ញុំខ្មាសមិត្តរួម ថ្នាក់ ប៉ុន្តែពេលនេះខ្ញុំអាសូរលោកគ្រូខ្លាំងណាស់ ព្រោះលោកគ្រូមាន រូបរាងស្អមស្អាតហើយ ស្មោកក្រោកដូចអ្នកសុំទាន ឬក៏ដូចពួកនរក នៅស្ថានយមបាល ។

ខ្ញុំនឹកខ្មាសខ្លួនឯងដែលតែងតែមានគំនុំជាមួយលោកគ្រូ ហើយពេលនេះខ្ញុំភ្លេចរឿងរ៉ាវអតីតកាលអស់រលីងដោយសម្លឹង មើលទៅអតីតសាស្ត្រាចារ្យម្នាក់ដែលបានបាត់បង់អស់សេចក្តីថ្លៃ ថ្នូរ វិប្បដិសារីនេះស្ថិតជាបុគ្គលិកខ្ញុំរហូតដល់សព្វថ្ងៃ ។ គ្រាន់តែ ឃើញខ្ញុំភ្លាមលោកគ្រូបានស្រែកដោយអំណរ ។ ខ្ញុំបានជូនលោកគ្រូ នូវដំឡូងដែលខ្ញុំដឹកនៅព្រៃ គាត់ទទួលយកដោយស្រែកយូរ ។ លោកគ្រូជាទីគោរព! កាលដើមឡើយជាបុគ្គលដែលមានចំណេះ ដឹងខ្ពង់ខ្ពស់ទាំងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ ទាំងសេចក្តីគោរពពីសិស្សានុសិស្ស និង ពីមហាជន ឥឡូវនេះគ្រាន់តែដំឡូងពីរដុំធ្វើឲ្យគាត់ត្រេកអរជាង បានឡានម៉ែស៊ីដៃសម្បូរទៅទៀត ខ្ញុំចង់យកយំមិនចេញនៅពេល ជួបទិដ្ឋភាពបែបនេះ ។ លោកគ្រូទាំងបីនាក់ក៏ប្រាប់ថា បងប្រុសខ្ញុំក៏

បានមកដល់ទីនេះដែរ តែគាត់បានស្លាប់ដោយសារជំងឺចុះរាកយ៉ាង ខ្លាំង ។ អ្នកទាំងបីបានជួបលោកនាយកបម្រុងសិក្សា និងសាស្ត្រាចារ្យ ដែលខ្ញុំស្គាល់ជាច្រើននាក់ទៀត សុទ្ធតែស្លាប់នៅទីនេះទាំងអស់ ។

ខ្ញុំគិតស្តុតខ្លាំងណាស់ ដោយបងប្រុសនី បាននក់យកជីវិត សាស្ត្រាចារ្យ រេជួបណិតទៅវិញ ។ កំពុងតែដៃដៃស្រាប់តែ ហ៊ឹម បាន ស្រែកហៅខ្ញុំឲ្យទៅមើលសន្តិសុខខ្លាល់ខ្លាបាញ់ចំពោះកៅស៊ូ ។ មិត្ត ហ៊ឹម បានអូសដៃខ្ញុំឲ្យទៅខាងក្រោយ ក៏ឃើញសន្តិសុខពីរនាក់ កំពុងតែលេងល្បែងភ្នាល់ ។ “បើឯងបាញ់ចំក្បាលវាមួយគ្រាប់ អញ នឹងឲ្យឡេវ៉ាអាវមួយ” ។ ពេលនោះសន្តិសុខម្នាក់ក៏យំតបពាក្យកៅស៊ូ តម្រង់ទៅអ្នកទោសដែលកំពុងតែធ្វើដីលេខមួយ ហើយគ្រាប់ចំពោះ ក៏ហើរទៅត្រូវក្បាលអ្នកទោសម្នាក់ គាត់ដួលផ្តាប់មុខទៅនឹងដីកំពប់ លាមកប្រឡាក់ពេញរាងកាយ ។ ឈ្មួញទាំងនោះក៏ស្ទុះទៅទាត់ឆាក អ្នកទោសនោះហើយលើកឲ្យឈរឡើង ។ មិត្ត ហ៊ឹម បានពន្យល់ថា អាខ្លាំងអស់នេះ គង់តែត្រូវកម្ទេចដដែល ដូច្នេះក្បាលរបស់វាមិន មានតម្លៃអ្វីទេ គឺថែកជាងឡេវ៉ាអាវទៅទៀត ។

៤១) អ្នកដឹកជាន់ពលកម្មអ្នកដទៃ

បើអ្នកដទៃកំពុងធ្វើការហើយយើងបែរជាគេចទៅរកចាប់ ត្រីប្តូរកក្កាម នោះយើងត្រូវចោទថាដឹកជាន់លើពលកម្មអ្នកដទៃ ។ អ្នកដែលធ្វើដូច្នេះត្រូវចាត់ទុកជាខ្លាំងបងប្រុសនីគឺត្រូវតែកម្ទេច ។ រឿងនេះបានកើតឡើងចំពោះយុវជនពីរនាក់គឺ ទាំ និង ម៉ុន ។ ដោយ ម៉ែន ជាមនុស្សលោភលន់ និងចង់បានមុខមាត់ដោយសារតែគាត់ ត្រូវបានអង្កការចាត់ទុកថា វណ្ណៈអនុធនពុទ្ធសាសនានោះ គាត់តែង តែរកមធ្យោបាយដើម្បីឲ្យអង្កការទុកចិត្តលើរូបគាត់ ។ យើងធ្វើការ ដោយមិនចេះចប់ ទោះបីជាដល់ខែកញ្ញាដែលជាខែភ្លៀងធ្លាក់ទាំង យប់ទាំងថ្ងៃ ក៏យើងត្រូវបង្កើយសំណាបដែលបានសាបលើសយ៉ាង ច្រើននោះឲ្យអស់ដែរ ។

ព្រមជាមួយនឹងទស្សនកិច្ចរបស់ ភាសាវុទ គណៈតំបន់៣១ គ្រប់វៈ ត្រូវធ្វើការពីព្រលឹមទល់ព្រលប់ដោយគ្មានសម្រាកសោះ គឺដើម្បីបំពេញចិត្ត ភាសាវុទ ។ ថ្ងៃនោះ ភ្លៀងបង្ហូរយ៉ាងខ្លាំង ម្នាក់ៗ រងរញ្ជ័រញាក់ដែលបានចែកចេញជាកងរែកសំណាប កងពង្រាប ដី និងកងស្នូល ។ តាមធម្មតារកាងវាយនៅម៉ោងប្រាំ ហើយយើង ហូបបាយនៅម៉ោងប្រាំមួយ ។ យើងបន្តការងារចាប់ពីម៉ោងប្រាំបី

ដល់ម៉ោងដប់ប្រាំបី ដើម្បីដំបូងប្រើប្រាស់ស្ត្រី តែងតែ ថ្មីជំនុំ ក៏ប៉ុន្តែ ថ្ងៃនេះ ម៉ែន បានចាត់តាំងឲ្យយើងស្ទង់រហូតដល់បង្កើយសំណាប អស់ ។ រហូតដល់ម៉ោងប្រាំពីរកន្លះទើបស្ទង់ហើយ គ្រប់គ្នារងរណាំ ថ្កាម ដែកស្ត្រី ដើរឆ្លងដើរពុំចង់រួច ។ ស្ទង់រហូតរស់ ម៉ែន ក៏បន្តឡើង ម្នាក់ៗ គ្រែកអរគុណមាននាគ្នាស្ទុះចេញពីស្រែរត់សំដៅមកជំរុំ ស្រាប់តែពេលនោះ ម៉ែន បានរាប់កម្លាំងយុវជនក៏ឃើញថាបាត់ យុវជនពីរនាក់គឺ ទាំ និង ម៉ុន ។ ម៉ែន ដុះកំហឹងយ៉ាងខ្លាំង ដាក់បញ្ជា ឲ្យកងឈ្នួលស្វែងរកអ្នកទាំងពីរ ។ ឈ្នួលបានរកឃើញអ្នកទាំងពីរ នៅក្បែរមាត់ស្ទឹងកំពុងចាប់ត្រី ហើយក៏ចាប់យកមកដោយឲ្យពាក់ ត្រណោតត្រីពាក់នឹងកមកបង្ហាញខ្លួនចំពោះមុខមិត្ត ម៉ែន ។ ម៉ែន បានបញ្ជាឲ្យអ្នកទាំងពីរអង្គុយលុកដង្កង់ហើយទិស្សត្រីនៅលើដី ដូចសត្វឆ្កែរហូតទាល់តែអស់ ។

យប់នោះសមមិត្ត ដល់ មិនបាននៅកន្លែងទេ ដោយកាត់ត្រូវ ទៅប្រជុំនៅកំពង់ឆ្នាំង ហេតុនេះ ម៉ែន បានសម្រេចចិត្តធ្វើ ទណ្ឌកម្មដ៏ព្រៃផ្សៃនេះ ។ បន្ទាប់ពីស៊ីត្រីរួចហើយ ម៉ែន បង្គាប់ឲ្យចង អ្នកទាំងពីរជាប់នឹងដើមចំបក់ក្បែររោងដើម្បីទុកជាមេរៀនដល់ អ្នកដទៃទៀត រយៈពេលពីរថ្ងៃទើបដោះលែង ។ មួយថ្ងៃបន្ទាប់មក ទៀត ទាំ ក៏ធ្លាក់ខ្លួនឈឺស្លាប់ទៅ ៦ ម៉ុន ក៏បានក្លាយជាមនុស្សឆ្លាត និងស្លាប់ប្រហែលកន្លះខែក្រោយមក ។

ជំពូកទី៦ សំណង់បដិវត្តន៍

៤២) បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា

ចុងឆ្នាំ១៩៧៥ យើងរស់នៅយ៉ាងលំបាកតោកយ៉ាកនៅ ស្រែសម័យ ។ ស្រូវចាប់ផ្តើមទុំពណ៌លឿងចាស់ប្រាលពេញវាល ស្រែក៏ជារដូវចម្រុត ។ របបអាហារបានគ្រាន់បើជាងមុន ។ អង្កការ បានផ្តល់បាយរឹងមួយថ្ងៃពីរពេល រីឯសម្លក៏មានសាច់ត្រីខ្លះៗ ក៏ ប៉ុន្តែសមាជិកយើងជាច្រើនមិនបានរស់នៅដើម្បីបរិភោគអាហារ ទាំងនេះទេ ព្រោះអ្នកខ្លះបាត់បង់ជីវិតដោយជំងឺរាគ ហើមខ្លួន និងគ្រុនចាញ់ហើយខ្លះទៀតត្រូវបានបញ្ជូនទៅមន្ទីរពេទ្យស្រុកនៅ ខ្ពង់ពពក រីឯអ្នកខ្លះទៀតត្រូវបានឡើងវិវារដឹកយកទៅបាត់ ។ គ្មាន ឃើញអ្នកណាម្នាក់វិលមកវិញសោះ ដូច្នេះយើងនៅសល់មិនដល់ សែសិបនាក់ទេ ។

ជីវិតរស់នៅដូចជាប្រសើរបន្តិច មេក្រូនៅការដ្ឋានក៏ចេះ

តែបន្តចាក់បទបម្រៀងប្លែកៗ ព្រមទាំងមានភ្លេងជាតិថ្មីផង ។ ភ្លេងជាតិប្រៀងពីការបដិវត្តន៍ដែលប្រកបទៅដោយឈាមក្រហម ប្រាលស្រោចសព្វវាលកម្ពុជាមាតុភូមិដែលបានរំដោះប្រជាជនឲ្យ ដុតពីភាពខ្ញុំគេ និងពន្លឺបដិវត្តន៍ដែលរុះរើស្រីលើសម័យអង្គរ ។ អង្គការក៏បានយកសម្លៀកបំពាក់ពណ៌ខៀវ និង ស យកមកបែកឲ្យ យើងពាក់ ក៏ប៉ុន្តែមិនបានបែកស្បែកដើរកងឡានទេ ព្រោះមានភិប ពេក ក៏បានតែថ្នាក់កម្មាភិបាលតែប៉ុណ្ណោះ ។

ខ្ញុំពុំបានចាំប្រាស់ថ្ងៃខែទេ ក៏ប៉ុន្តែក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ ពេលនោះ រដូវប្រុតកាត់ បានកន្លងផុតទៅហើយ យើងក៏បានបរិភោគឆ្កែត ពីព្រោះថាក្នុងជម្រករបស់យើងមានស្រូវពេញតែចំនួនមនុស្ស ដែលបរិភោគមានចំនួនតិចជាងមុន ។ តាមខ្ញុំស្មាន ក្នុងការដ្ឋានទាំង មូលចំនួនមនុស្សរស់នៅប្រហែលពាក់កណ្តាលតែប៉ុណ្ណោះ ព្រោះ ពាក់កណ្តាលទៀតបានស្លាប់ដោយគ្រុនចាញ់ បាក់កម្លាំង ទៅរៀន សូត្រ គឺថយពី២.០០០ នាក់មកនៅប្រហែល៩០០ នាក់ប៉ុណ្ណោះ ។

(នៅមានត)

នាយ ស៊ីនាត្រ

រឿងរ៉ាវពិតដើម្បីប្រឆាំងគ្រឿង

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាសង្ឃឹមថា ប្រជាជនកម្ពុជា គ្រប់រូបដែលធ្លាប់ឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហមបាន និងកំពុងសរសេរ អត្ថបទឬសៀវភៅអំពីរឿងរ៉ាវពិតផ្ទាល់ខ្លួន ហើយនឹងផ្ញើមក មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាតាមអាសយដ្ឋានខាងក្រោម ៖

ផ្ទះលេខ៦៦ មហាវិថីព្រះសីហនុ ភ្នំពេញ
ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ទូរស័ព្ទលេខ: (៨៥៥) (២៣) ២១១ ៨៧៥
ទូរស័ព្ទលេខ: (៨៥៥) (១៦) ៨៧៦ ៦៧២
ទូរសារលេខ: (៨៥៥) (២៣) ២១០ ៣៥៨

Email: truthsocheat@dccam.org
Home page: www.dccam.org

ទិដ្ឋភាពសោកសៅនូវជំងឺរាគសាស្ត្រស្នេហា

ខ្ញុំរស់នៅទីក្រុងបាណកក ចន្លោះខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧ ដល់ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៨០ ។ ក្នុងនាមជាភរិយាមន្ត្រីទូតសហរដ្ឋអាមេរិក ខ្ញុំមិនអាចទៅធ្វើការនៅកន្លែងផ្សេងទៀត ដែលជាការងារទទួលប្រាក់កម្រៃបានទេ ។ ទន្ទឹមពេលដែលរស់នៅក្នុងទីក្រុងបាណកក ហើយចំពេលដែលស្វាមីរបស់ខ្ញុំបំពេញការងារជាប់២៤ម៉ោងនោះ ខ្ញុំចង់ចំណាយពេលវេលាផ្ទាល់របស់ខ្ញុំដើម្បីបំពេញការងារដែលមានប្រយោជន៍ ទោះបីជាក្នុងនាមជាអ្នកស្ម័គ្រចិត្តក៏ដោយ ។ មិត្តភក្តិជនជាតិអាមេរិកដែលទើបតែស្គាល់គ្នាថ្មីៗរបស់ខ្ញុំម្នាក់ បានជំរុញឲ្យខ្ញុំចូលរួមកម្មវិធីជួយជនភៀសខ្លួនរបស់ខ្ពង់រាជការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស ។ ខ្ញុំបានទទួលដំណឹងអំពីតម្រូវការជំនួយ និងការងារដែលត្រូវបំពេញនៅជំរុំស៊ីកនៅជិតកន្លែងស្នាក់នៅរបស់ខ្ញុំនៅផ្លូវម្រុំឌី ទីក្រុងបាណកក ។ និទាយរដូវ

(មីនា-ឧសភា) ឆ្នាំ១៩៧៧ ខ្ញុំបានចូលធ្វើការជាអ្នកស្ម័គ្រចិត្ត ។ រៀនរាល់ថ្ងៃក្នុងមួយសប្តាហ៍ ខ្ញុំបម្រើការជាអ្នកស្ម័គ្រចិត្តនៅជំរុំលំពឹង ដែលជាជំរុំជនភៀសខ្លួនដ៏ធំ សម្បូរទៅដោយមនុស្សដដែលកសាសាផ្សេងគ្នា ស្ថិតនៅក្នុងផ្លូវសុខុមរីដ និងផ្លូវឡាន ក្នុងទីក្រុងបាណកកដ៏មមាញឹកមួយនេះ ។

នៅក្នុងជំរុំនោះ ជនភៀសខ្លួនត្រូវបានផ្តល់កន្លែងស្នាក់នៅក្រោមដំបូលអាលុយមីញ៉ូម រាងអង្កាញ់ ហើយមានជញ្ជាំង និងទ្វារធ្វើពីក្តារឈើកញ្ជាស់ ។ កាលនោះ ដំបូលអាលុយមីញ៉ូមបានធ្វើឲ្យកំដៅព្រះអាទិត្យរឹតតែក្តៅ ។ នៅក្នុងជំរុំមើលទៅដូចជាបន្ទាយធំនោះ មានពន្លឺថ្ងៃចាំងចូលព្រិលៗ អាកាសធាតុក្តៅ ហើយទិដ្ឋភាពខាងក្នុងក្តារទ្វារសោចន៍ ។ ជំរុំនោះមិនមែនជាកន្លែងកាប់ចិត្តធ្វើការងារមួយថ្ងៃ រួចហើយរងចាំលទ្ធផលសម្រេចជាច្រើនខែនោះ

ជនភៀសខ្លួនខ្មែរនៅជំរុំស្រែកែវ ប្រទេសថៃ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ។ រូបថតរបស់អ្នកនិពន្ធ ។

ឆ្លើយ ។

នៅក្នុងដំណើរការសំរាប់រយៈពេលដែលមាននៅឃ្លាំងកន្លែង និង ក្លិនស្អុយនៃសំរាមនោះ កើតឡើងដោយសារកម្ដៅ និងសំណើម ។ សត្វក្នុងតំបន់អាស៊ីពណ៌ខ្មៅដីធំ និងសត្វពស់ដីវែង បានធ្វើឲ្យ គ្រួសារជាច្រើនខ្លាចរអារបោះទីលំនៅ ។ អំឡុងពេលដែលខ្ញុំធ្វើ ដំណើរទៅកាន់ដំរំលំពីនី ខ្ញុំអង្កេតឃើញថា យើងត្រូវចំណាយ ពេលក្លរឲ្យធុញច្រានជាច្រើនម៉ោង ជាច្រើនថ្ងៃ ។ មនុស្សមួយចំនួន លេងបាល់ អានកាសែត ឬដំកែដំណើរមួយនឹងគ្រួសារ និងមិត្តភក្តិ ។ កុមារលេងជាមួយនឹងតុក្កតា ដែលធ្វើពីស្លឹកចេក ឬវាយបាល់ជា មួយនឹងដំបង ឬវាយកំប៉ុង ។ ការរស់នៅតែឯង ឬរស់នៅបែបឯក ជនភាព គឺជារឿងកើតឡើងដោយកម្រនៅក្នុងដំរំ ។

ដំរំលំពីនីបានផ្តល់ជម្រកដល់ជនភៀសខ្លួនរាប់រយនាក់មក ពីប្រទេសលាវ ប្រទេសកម្ពុជា និងប្រជាជនរៀនណាម មួយចំនួនតូច ។ ដំរំនោះបានផ្តល់ទីជម្រក នៅពេលដែលជនភៀស ខ្លួនរត់ចាកការអនុញ្ញាតពិនិត្យសុខភាព ដើម្បីធ្វើចំណាកស្រុកទៅ កាន់សហរដ្ឋអាមេរិក អូស្ត្រាលី និងប្រទេសដទៃទៀតដើម្បីរស់ ។

នៅពេលដែលខ្ញុំនៅដំរំ ខ្ញុំបានប្រៀនសូត្រភាសាអង់គ្លេស ដល់អ្នកដែលទៅរស់នៅប្រទេសអាមេរិក ។ មានថ្ងៃខ្លះ ខ្ញុំបរិច្ចាគ ស្បែកជើង និងសម្លៀកបំពាក់ផ្សេងៗជាច្រើន ។ ជនភៀសខ្លួនដែល ធ្វើដំណើរនៅរដូវរងារប្រាកដជាត្រូវការអាវរងាធំៗ ជាក់ជាមិន ខាន ។ ខ្ញុំបានណែនាំជនភៀសខ្លួនអំពីរបៀបធ្វើដំណើរតាមផ្លូវ អាកាសទៅកាន់ប្រទេសអឺរ៉ុប ឬអាមេរិកខាងជើង ។ សម្រាប់ជន ភៀសខ្លួនទាំងនោះ នេះនឹងក្លាយជាបទពិសោធន៍ធ្វើដំណើរតាម ផ្លូវអាកាសលើកដំបូង ។ គោលបំណងនៃការណែនាំ ជនភៀសខ្លួន គឺដើម្បីជួយជនទាំងនោះយល់ដឹងអំពីអ្វីដែលនឹងជួបប្រទះនៅពេល ធ្វើដំណើរតាមផ្លូវអាកាសជួយកាត់បន្ថយការភ័យខ្លាច និងយល់ដឹង អំពីការធ្វើដំណើរតាមផ្លូវអាកាសលើកដំបូង ។ មុនពេលផ្តល់ការ ណែនាំនេះ ខ្ញុំចង់ចាំពាក្យសម្តីរបស់អ្នកណែនាំជនភៀសខ្លួនទាំង នោះថា ការអប់រំនេះមានសារសំខាន់ចំពោះការធ្វើដំណើរប្រកប ដោយសុវត្ថិភាព ។ មានការត្រូវអង្កេតដែលថា ជាច្រើនខែកន្លង មកនេះ ជនភៀសខ្លួនដែលនឹងធ្វើដំណើរតាមយន្តហោះ មិនបាន យល់ដឹងថា មានបន្ទប់ទឹកនៅលើយន្តហោះនោះឡើយ ។ ជនភៀស

សឹកមួយចំនួនបានប៉ុនប៉ងបង្កាត់ភ្លើងចម្អិនអាហារនៅលើយន្តហោះ ។ ជនភៀសខ្លួនទាំងនោះបានញាត់កាកសំណល់សំរាម និងលាមក ក្រោមកៅអីអង្គុយរបស់ខ្លួន ។ ទាំងនោះបានបង្កការខូចខាតជា ច្រើនដល់យន្តហោះ ។

ព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃ

ដំរំស្រះកែវ ស្ថិតនៅតាមព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃ ដោយត្រូវធ្វើ ដំណើរពីរឬបីម៉ោងពីទីក្រុងបាងកក ឆ្ពោះទៅទិសខាងកើត ។ ដំរំ នោះត្រូវបានរៀបចំឡើងយ៉ាងប្រញាប់ប្រញាល់ដោយរដ្ឋាភិបាល ថៃ ដើម្បីផ្តល់ទីជម្រកដល់ជនភៀសខ្លួនខ្មែរដែលស្វែង រកការការពារ និងសិទ្ធិជ្រកកោន ។ ដំរំនោះមានទីតាំងនៅក្បែរ ទីប្រជុំជនស្រះកែវដ៏តូច ហើយស្ថិតនៅលើផ្ទៃដី ១៦០ ពាន់ម៉ែត្រ ក្រឡា ដែលច្រើនសម្រាប់ធ្វើស្រែ ។ មុនពេលបង្កើតដំរំស្រះកែវ ជនភៀសខ្លួនជាច្រើនត្រូវបានផ្តល់ទីជម្រកក្បែរព្រំដែនកម្ពុជា- ថៃ ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ គ្រាប់ផ្ទោងបានបង្ខំឲ្យជនភៀស ខ្លួន ធ្វើដំណើរថ្មើរជើងរាប់សិបគីឡូម៉ែត្រ ។ នោះគឺជាពេលវេលា ដ៏គ្រោះថ្នាក់សម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជា ។ ពាក់កណ្តាលទសវត្សរ៍៧០ មេដឹកនាំចលនាកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ប៉ុល ពត ត្រូវបានស្គាល់នៅ ពេលដែលខ្មែរក្រហមបានត្រួតត្រាប្រទេសកម្ពុជា ។ ប្រជាជន កម្ពុជាបានជួបប្រទះការគ្រប់គ្រងដ៏ឃោរឃៅរបស់ប៉ុលពត ។ ប្រជាជនត្រូវបានសម្លាប់យ៉ាងសាហាវ គ្រួសារបែកបាក់គ្នា ហើយ ប្រជាជនមួយចំនួនត្រូវបានបញ្ជូនទៅដំរំលំពីនី ។ ដូច្នេះហើយ ប្រជាជនកម្ពុជារាប់ពាន់នាក់ទទួលរងទុក្ខវេទនា ។ ដោយសារ ប៉ុល ពត ប្រើចំណាត់ការដ៏សាហាវប្រឆាំងទៅនឹងប្រជាជនកម្ពុជា អំពើ ប្រល័យពូជសាសន៍ត្រូវបានមើលឃើញ ថាជាគោលបំណងនៃ របបខ្មែរក្រហម ។ ប្រជាជនកម្ពុជារាប់សិបម៉ឺននាក់ បានស្វែងរក ជម្រកនៅប្រទេសថៃ ។ ប្រជាជនកម្ពុជាទាំងនោះ បានមកដល់ដំរំ ដោយគ្មានឥរ៉ាវនៃអ្វីក្រៅពីសម្លៀកបំពាក់មួយបន្តិចនៅលើខ្នង ។ នៅពេលដែលសង្គ្រាមបានបញ្ចប់ ប្រជាជនកម្ពុជាជាងពីរលាននាក់ បានស្លាប់ ។

ការចងចាំរបស់ខ្ញុំ ចន្លោះខែវិច្ឆិកា ដល់ខែធ្នូឆ្នាំ១៩៧៩

ភ្លាមៗបន្ទាប់ពីប្រជាជនកម្ពុជាជាច្រើនបានចូលមកដល់ដំរំ ខ្ញុំក្នុងចំណោមអ្នកដទៃមកពីស្ថានទូតអាមេរិក បានធ្វើការងារស្ម័គ្រ

ចិត្តជួយដល់អ្នកជម្លៀសទាំងនោះ ដែលមកដល់ជំនុំស្រុះកែវដំបូង ។
មួយយប់មួយថ្ងៃធ្វើដំណើរទៅកាន់ជំនុំស្រុះកែវ ខ្ញុំបានចងចាំ
ថា ខ្ញុំបានជួបប្រទះដល់វិបាកនៅពេលដំណេក ។ ខ្ញុំបានឮសាច់
រឿងក្នុងក្បាលខ្លួនពីអ្នកដទៃដែលបាននៅទីនោះ ។ សាច់រឿង
នោះហាក់បីដូចជា មិនអាចនឹកស្មានបាននោះឡើយ ។

នៅថ្ងៃដំបូង ជំនុំស្រុះកែវបានផ្តល់កន្លែងស្នាក់នៅ និងអាហារ
ដល់ប្រជាជនកម្ពុជាជិតពីរម៉ឺនប្រាំបួនពាន់នាក់ដែលបានរត់ភៀស
ខ្លួនទៅប្រទេសថៃដើម្បីសុវត្ថិភាព ។ ខ្ញុំមិនអាចស្រមៃឃើញ ថា តើ
ប្រជាជនទាំងនោះត្រូវបានជួយយ៉ាងដូចម្តេច ។

នៅពេលដែលខ្ញុំដេកនៅលើគ្រែនោះ ម៉ាស៊ីនត្រជាក់បាន
បញ្ចេញខ្យល់ត្រជាក់នៅក្នុងអគារ ដែលស្ថានទូតអាមេរិកបានជួល
ដែលមានគ្រែដេកចំនួនពីរពាន់បីម៉ឺននាក់សំឡេងរំខានក៏ដោយ ។

ខ្ញុំអាចឮរឿងកក់កក់ ដែលបើកនៅក្រៅបន្ទប់គ្រែដេករបស់ខ្ញុំ
ដែលកំពុងធ្វើដំណើរចុះដូរ សូរាមរូទី ។ ខ្ញុំដេកប្រែខ្លួនទៅមក ។
ខ្ញុំមានកង្វល់ក្នុងចិត្តថា តើខ្ញុំនឹងឃើញអ្វីនៅថ្ងៃបន្ទាប់នៅជំនុំ?
តើខ្ញុំនឹងក្លាយជាជំនួយប្តីក៏ជាការរាំងស្ទះដល់ការងារ? តើខ្ញុំនឹង
មានអារម្មណ៍រឹងមាំ ធ្វើការងារអ្វីនៅចំពោះមុខខ្ញុំនោះទេ? ខ្ញុំគិត
ថា ខ្ញុំមិនបានដេកលក់នៅយប់នោះឡើយ ។

នៅពេលនោះ ខ្ញុំនៅក្នុង ហើយជាស្រ្តីអាមេរិកអាយុ២៧ឆ្នាំ
ដ៏ឆោតល្ងង់ ។ ខ្ញុំមិនបានយល់ដឹងទាល់តែសោះអំពីនយោបាយ
ដែលធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់ប្រជាជន វប្បធម៌ និងប្រទេសជាតិ ។ ការ
ធ្វើការងារ ជាអ្នកស្ម័គ្រចិត្តនៅជំនុំស្រុះកែវនៅជំនុំប្រទេសថៃ-
កម្ពុជា បានបើកភ្នែករបស់ខ្ញុំឲ្យយល់ដឹងអំពីការឈឺ ចាប់ ។

បន្ទាប់ពីធ្វើដំណើរអស់រយៈពេលបួនម៉ោងពីទីក្រុងបាណកក
មក រថយន្តក្រុងរបស់ខ្ញុំត្រូវការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួល
បន្ទុកជនភៀសខ្លួនបានមកដល់ជំនុំស្រុះកែវ ។ តាមរយៈបង្គន់រថយន្ត
ក្រុង ខ្ញុំឃើញបុគ្គលិកនៅជំនុំដែលកំពុងតម្លើងរនាំងសំពត់តង់ ។
ផុតទឹកដៃកង់ពណ៌ប្រផេះ តម្រៀបនៅពាសពេញលើដីច្រកទឹក
ហើយមនុស្សជាច្រើនដែលមានទឹកមុខសោកក្រោះ អង្គុយលើដី
ជាក្រុមតូចៗ ។ ទឹកមុខរបស់ប្រជាជនទាំងនោះ មើលទៅហាក់បី
ដូចជាកំពុងជិតបាត់បង់ជីវិត ឬអស់ក្តីសង្ឃឹម ។ នោះគឺជាទិដ្ឋភាព
ដ៏សោកសៅ ។

មិនយូរប៉ុន្មានបន្ទាប់ពីមកដល់ជំនុំ ខ្ញុំបានកត់សម្គាល់អំពីក្លិន
ស្អុយ ព្រមទាំងរបស់អ្វីមួយពណ៌ខ្មៅ ដែលធ្លាក់ចុះពីលើមេឃមក ។
ខ្ញុំបានសួរអំពីរឿងនោះ ។ បុគ្គលិកនៅជំនុំប្រាប់ខ្ញុំថា ពណ៌ខ្មៅ
នេះ គឺជាដោះដែលហោះចេញពីភ្នែកនៃន្ទៃបូជាសព ។ កាត់បាន
ពន្យល់ខ្ញុំថា ជនភៀសខ្លួនបានស្លាប់នៅក្នុងជំនុំយ៉ាងឆាប់រហ័ស
រហូតដល់យើងមិនមានពេលវេលាគ្រប់សាកសពទាំងនោះ នៅក្នុង
រណ្តៅតែមួយ ។ ការព្រួយបារម្ភជាចំបងនៅក្រោយនោះ គឺសុខភាព
របស់អ្នកដែលព្យាយាមរស់ ។ ខ្ញុំជំនុំឈ្លៀមសាច់មនុស្ស ។

នៅពេលដែលខ្ញុំដើរកាត់ជំនុំ ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ថា ព្រះអាទិត្យ
កំពុងតែចាំងកម្ដៅដាក់ខ្ញុំ ។ កម្ដៅនោះ បានបង្កដល់វិបាកដល់
មនុស្សគ្រប់គ្នា ។ ក្លិនស្អុយ សំណើម និងទឹកដោកដាំនៅលើដី
ហើយទិដ្ឋភាពនៃការរងទុក្ខមាននៅគ្រប់ទីកន្លែង ។

នៅថ្ងៃនោះ និងថ្ងៃបន្ទាប់ ខ្ញុំឃើញទារករូបរាងស្តុមខ្លះ
អាហារ និងកុមារមានពោះកំប្លោង និងមុខដាច់ ហាក់បីដូចជាគ្មាន
វិញ្ញាណ ។ ខ្ញុំឃើញទារក និងកុមារតូចៗយំដោយក្លិនអណ្តាតអាសូរ ។
ខ្ញុំបានឃើញមនុស្ស បាត់បង់ដៃជើងដោយសារមិនឬ ដោយសារ
តែរោគឆ្លងបង្កឡើងដោយជំងឺ ។ ខ្ញុំឃើញបុរសចំណាស់ និងស្ត្រី
ចំណាស់ខ្លះអាហាររូបតូម ។

នៅពេលដែលខ្ញុំបានមកដល់ស្រុះកែវជាមួយនឹងអ្នកស្ម័គ្រ
ចិត្តដទៃ ខ្ញុំត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យធ្វើការនៅមន្ទីរពេទ្យរបស់អង្គការ
វើលវីស៊ិន ។ កាលក្រោយនោះ ខ្ញុំមិនមានការបណ្តុះបណ្តាលផ្នែក
វេជ្ជសាស្ត្រនោះទេ ។ ក្រុមពេទ្យម្នាក់បានបង្ហាញខ្ញុំអំពីរបៀបបំបៅ
ទារកក្នុងថ្ងៃខ្ញុំមិនធ្លាប់ឃើញជាមួយនឹងទឹកដោះគោ ។ ក្រុមពេទ្យ
ម្នាក់នោះបានបង្រៀនខ្ញុំអំពីការបញ្ជាក់ទឹកដោះគោតាមទុយយូ
ក្នុងចូលក្នុងមាត់ទារក ។ ខ្ញុំបានមើលឃើញយ៉ាងច្បាស់ថា ទារកក្នុង
ម្នាក់នោះមិនមានកម្លាំង ហើយទន់ខ្សោយ រហូតដល់មិនអាច
ដេញកំប្លោង ។ ខ្ញុំបានបិទទារកនោះដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ហើយបំបៅ
បន្ទាប់មកបន្តទៅទារកដទៃ ។ ឪពុកម្តាយទារកទាំងនោះឈឺធ្ងន់
រហូតដល់មិនអាចថែទាំកូនរបស់ខ្លួនបាន ។ ទារកទាំងនោះបាន
ក្លាយជាទារកកំព្រា ហើយរងរបួសនៅក្នុងមន្ទីរពេទ្យរបស់អង្គការ
វើលវីស៊ិន ។ នៅពេលដែលខ្ញុំគិតដល់ក្រោយនោះ នាពេលបច្ចុប្បន្ន
ខ្ញុំឆ្ងល់ថា តើខ្ញុំបានធ្វើអ្វី ។

នៅក្នុងមន្ទីរពេទ្យរបស់អង្គការវើលវីស៊ិន ខ្ញុំបានឃើញ រឿងជាច្រើនដែលធ្វើឲ្យខ្ញុំរន្ធត់ អ្នកជំងឺនិងអ្នកស្លាប់ដេកដួលលើ កន្ទេលដោយឥតវិញ្ញាណ ហើយមនុស្សមួយចំនួនដេកលើលាមក រង់ចាំការព្យាបាល ។ អ្នកខ្លះត្រូវបានចាក់សេរ៉ូម៉ូចរាល់ ។ គួរឲ្យ ភ្ញាក់ផ្អើលនោះទៀត សេរ៉ូម៉ូត្រូវបានចងក្រងទៅនឹងបំពង់បូស្ស៊ី ដែលដោតជាប់នឹងដី ហើយចងព្យួរលើអ្នកជំងឺ ។ នេះគឺជាការ ព្យាបាលតាមបែបវេជ្ជសាស្ត្រ ។ វិធីសាស្ត្រអ្វីក៏ដោយដែលចាត់ ទុកថា មានប្រសិទ្ធភាពល្បឿនត្រូវបានប្រើប្រាស់កាលក្រានោះ ។

ការស្តុកទឹកឲ្យអ្នកជំងឺបុរស ស្ត្រី និងកុមារដែលទន់ខ្សោយ គឺជាការធានាផ្សេងមួយទៀតដែលដួលឲ្យខ្ញុំ ។ អ្នកជំងឺទាំងអស់នៅ ក្នុងមន្ទីរពេទ្យ ដេកនៅលើកន្ទេលដូលដីក្បែរៗគ្នា ក្រោមសំពត់ តង់ធំ ដែលមានច្រកចូលច្រកចេញ ។ អ្នកជំងឺដែលខ្ញុំមើលថែទាំ កើត រោគរាករាម ហើយប្រឡាក់ទៅដោយលាមក ។ ខ្ញុំគិតថា “តើខ្ញុំ អាចធ្វើការធានាទាំងនោះដោយរបៀបណា?” ។ ខ្ញុំត្រូវបានផ្តល់នូវ ទឹកមួយកន្លែង ក្រណាត់ស្អាតមួយដុំ ហើយបានប្រាប់កន្លែងដែលខ្ញុំអាច រកក្រណាត់ និងទឹកបន្លែមនៅពេលដែលខ្ញុំត្រូវការ ។ ខ្ញុំចង់ចាំការ ធ្វើដំណើរកាត់ដឹក ដើម្បីទៅដល់ទឹកពិធីទឹកដៃកង់នៅក្បែរនោះ ។

ខ្ញុំនឹងមិនភ្លេចមនុស្សម្នាក់ដែលខ្ញុំមើលថែនោះឡើយ ។ គាត់ជាបុរសចំណាស់មានរូបរាងស្តុម ដែលដេកលើកន្ទេលក្រាល ដូលដីនៅក្នុងមន្ទីរពេទ្យនោះ ។ សម្លៀកបំពាក់តែមួយប៉ុណ្ណោះ របស់គាត់ គឺជាក្រណាត់ប្រឡាក់ស្នើស ដែលរំលើចង្កេះស្តុមចេញ ឆ្លឹង ហើយគ្របរហូតដល់ជង្គង់ ។ ខ្ញុំចាប់ផ្តើមសម្អាត គាត់ចាប់ពី ក្បាលចុះក្រោម ។ នៅពេលដែលខ្ញុំធ្វើដូច្នោះ គាត់បានញញឹម ដាក់ខ្ញុំដោយទទួលស្គាល់ការធានាដែលខ្ញុំកំពុងធ្វើ ។ ខ្ញុំបានសម្អាត រាងកាយគាត់ ស្របពេលដែលខ្ញុំហូរទឹកភ្នែកមកជាមួយ ហើយខ្ញុំ បានគិតអំពីអ្នកដទៃដែលត្រូវការការថែទាំ និងក្តីមេត្តា ។

នៅពេលដែលខ្ញុំជិះរថយន្តក្រុងត្រឡប់ទៅផ្ទះនៅទីក្រុង បាណក ដោយបំបែងខ្ញុំមានអារម្មណ៍ឆ្ងល់ ។ រាងកាយទាំង មូលរបស់ខ្ញុំមានការឈឺចុកចាប់ ។ ខ្ញុំប្រឡាក់ ហើយមានក្លិនស្អុយ និងចង់ស្លុតទឹកក្តៅឲ្យបានយូរ ។ អំឡុងពេលធ្វើដំណើរយ៉ាងយូរនោះ ខ្ញុំគិតដល់ការសម្អាតកុមារ ដែលមានរាងកាយស្តុមស្តាំ មាន សត្វចៃនៅលើក្បាល ហើយកើតជំងឺរមាស់ ។ ខ្ញុំគិតអំពីមនុស្ស

ដែលស្ថិតនៅក្រោមផ្សែងពណ៌ប្រផេះដែលក្នុងខ្យល់ចេញ ពីកន្លែងដុតខ្នាច ហើយបានមើលឃើញទឹកមុខរបស់ប្រជាជន កម្ពុជាដែលឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីការភ័យខ្លាច ។ តាមរយៈបទពិសោធន៍ របស់ខ្ញុំនៅជំរុំស្រះកែវ ខ្ញុំបានបាត់បង់ការមិនយល់ដឹង និងភាព អវិជ្ជាដែលមាននៅក្នុងកំនិតរបស់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំបានទទួលអ្វីមួយដែល មានន័យយ៉ាងជ្រាលជ្រៅដល់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំដឹងថា ខ្ញុំបានធ្វើការកែប្រែ ដល់ជីវិតអ្នកដែលខ្ញុំបានជួយទាំងនោះ ។ ខ្ញុំមានជំនឿយ៉ាងមុតមាំ ក្នុងចិត្តដូចជា “ចូរយើងចែករំលែកព្រះធម៌ ប្រសិនបើចាំបាច់” ។

សេចក្តីដកស្រង់ខាងក្រោមយកចេញពីសំបុត្រ ដែលខ្ញុំ សរសេរនៅថ្ងៃទី១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៧ បន្ទាប់ពីខ្ញុំបានធ្វើដំណើរ ទៅកាន់ជំរុំស្រះកែវ ។ ខ្ញុំបានសរសេរសំបុត្រនេះទៅម្តាយរបស់ខ្ញុំ នៅទីក្រុងសានហ្គានស៊ីស្ត ដើម្បីប្រាប់គាត់អំពីបទពិសោធន៍របស់ខ្ញុំ ហើយស្នើសុំឲ្យគាត់ចែករំលែកព័ត៌មានអំពីការធានារួច ដែលអង្គការ វើលវីស៊ិនបានធ្វើ ។ ខ្ញុំមានការរីករាយដែលទទួលដំណឹងថា គ្រួសារ របស់ខ្ញុំនៅសហរដ្ឋអាមេរិក បានធ្វើការបរិច្ចាគសប្បុរសដល់ការធានា របស់អង្គការវើលវីស៊ិន នៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ។

“យើងបានមកដល់ជំរុំស្រះនៅម៉ោង១១ ព្រឹក ។ បន្ទាប់មក យើងត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យធ្វើការនៅក្នុងមន្ទីរពេទ្យគ្រប ដោយសំពត់តង់ ។ ខ្ញុំបានស្តុកទឹក និងសម្អាតអ្នកជំងឺ ដែលរាករាម ដួលថ្នាំពេទ្យតាមវេជ្ជបណ្ឌិតបន្តបន្ទាប់ ដួលទឹកទៅទៀតទាំងដល់ប្រជា ជនដែលបាត់បង់ជាតិទឹកក្នុងខ្លួន ដួលទឹកបន្លែម និងលាងសម្អាត សក់ដោយប្រើសាប៊ូកក់សក់សម្រាប់ចៃ និងកំចាត់ជំងឺរមាស់ ។ មនុស្សជាច្រើននៅក្នុងជំរុំនេះបានស្លាប់ជារៀងរាល់ថ្ងៃ ហើយខ្ញុំ បានឃើញរណេវសាកសពនៅក្បែរនោះ ។ ជំងឺខ្លះអាហារូបត្ថម្ភ និងជំងឺឆ្លងកើតឡើងពាសពេញកន្លែង ។ ប្រជាជនដ៏ក្រីក្រអាណិត អាសូរទាំងនេះ បានទទួលរងការឈឺចាប់យ៉ាងច្រើន ។

ខ្ញុំបានស្តុកទឹកមនុស្សជាច្រើនដែលមានដៃដូចមែកឈើ ។ ខ្ញុំ ត្រូវតែសំអាតពួកគេថ្មមៗ ដោយខ្ញុំបានម្តុចឆ្លើងពួកគេនឹងបាក់ ។ ខ្ញុំបានស្តុកទឹកឲ្យកុមារជាច្រើនដែលកើតជំងឺក្រនញាក់ ដោយសារ ជំងឺក្រនញាក់ ។ មនុស្សជាច្រើនមិនអាចហូបអាហាររឹងបាន ហើយត្រូវការព្យាបាលសេរ៉ូម៉ូ ដែលចងព្យួរភ្ជាប់ទៅនឹងដងបូស្ស៊ី ។ មន្ទីរពេទ្យមានលក្ខណៈខុសប្លែកគ្នាពីជីវភាពរស់នៅក្នុងជំរុំស្រះ

ខ្លួន ។ មានអ្នកដឹងជាច្រើនរង់ចាំការថែទាំ ប៉ុន្តែមានគ្រូពេទ្យមួយ
ចំនួនតូចប៉ុណ្ណោះនៅប្រចាំការ ។

ខ្ញុំយំនៅពេលដែលខ្ញុំសម្អាតកុមារដ៏តូចដែលបាត់បង់ស្មារតី
ហើយខ្ញុំត្រូវទប់ទឹកភ្នែកខ្លួនឯង ។ ប៉ុន្តែបន្ទាប់ពីនោះមក ខ្ញុំបន្តធ្វើ
ការងាររបស់ខ្ញុំដូចជាអ្នកដទៃ ។ ខ្ញុំបានជួបជនជាតិអាមេរិកាំង
អង់គ្លេស បារាំង អូស្ត្រាលី និងអាណ្លីម៉ង់ ជាច្រើនដែលប្រឹងប្រែង
ធ្វើការងារដើម្បីរៀបចំសណ្តាប់ធ្នាប់នៅជំរំ និងដើម្បីសម្រេច
ការងារទាំងអស់ ។ ប៉ុន្តែតើអ្នកត្រូវធ្វើយ៉ាងដូចម្តេច? ប្រជាជន
ពីរម៉ឺនប្រាំពាន់នាក់ អង្គការវើលវ៉ិស៊ិន អង្គការជំនួយសង្គ្រោះ
របស់កាតូលិកសហរដ្ឋអាមេរិក អង្គការសម្ព័ន្ធភាពបុព្វជិកគ្រិស្ត
និងអង្គការកាកបាទក្រហម គឺជាអង្គការមួយចំនួនតូចក្នុងចំណោម
អង្គការ ដែលផ្គត់ផ្គង់គ្រូពេទ្យ និងអ្នកជំនាញដទៃ ។ ឧត្តមស្នងការ
អង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សបានបង្កើតជំរំ ហើយ
បុគ្គលិកទាំងនោះមានចារិត្តល្អ ។

ដោយសារខ្ញុំមានបទពិសោធន៍នៅស្រះកែវ ខ្ញុំបានចិញ្ចឹម
កូនស្រីពីរនាក់រហូតដល់ពេញវ័យ ហើយបានឃើញថាបំណែងចាប់
កំណើត និងបានទទួលការបណ្តុះបណ្តាលផ្នែកថែទាំដ៏មានតម្លៃ ។

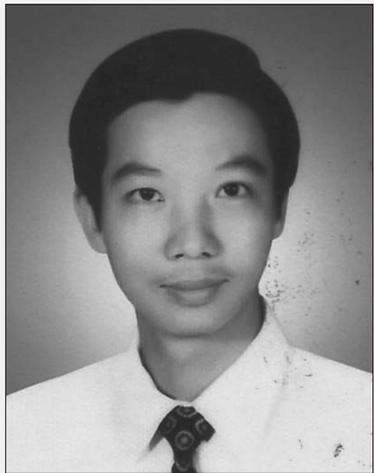
ខ្ញុំមានសំណាងដែលបានរស់នៅក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ អ៊ីរ៉ុប
អាហ្វ្រិក និងតំបន់មជ្ឈិមបូព៌ា បានធ្វើការនិងថែទាំអ្នកដឹងអស់
រយៈពេល១០ឆ្នាំកន្លងមកនេះ ហើយបានរីករាយនឹងអាពាហ៍ពិពាហ៍
ជាមួយស្វាមីដ៏ល្អអស់រយៈពេលជាង៣៨ឆ្នាំ ។ ខ្ញុំពិតជាអរគុណ
ចំពោះមេរៀនជីវិតដែលបានបង្ហាញ និងបង្រៀនដល់រូបខ្ញុំ ។

ខ្ញុំបានគិតច្រើនម៉ោងនៅក្នុងជីវិតរបស់ខ្ញុំ អំពីបទពិសោធន៍
នៅជំរំស្រះកែវ ។ ខ្ញុំបានគិតអំពីអំពើអយុត្តិធម៌នៅក្នុងសង្គ្រាម
និងការស្អប់ខ្ពើម ដែលមនុស្សមានចំពោះជនរួមជាតិរបស់ខ្លួន ។
ខ្ញុំបានគិត អំពីការដែលប្រជាជនទាំងអស់សក្តិសមទទួលបានការ
សណ្តោសប្រណី ការថែទាំ និងក្តីមេត្តា ។ ខ្ញុំបានគិត អំពីអ្វីជាការ
ទទួលបានជ័យនៅពេលទទួលបានក្តីស្រឡាញ់ ។

ពិភពលោក គឺជាកន្លែងមួយដ៏ធំ ដែលពោរពេញទៅដោយ
ការឈឺចាប់ និងទឹកកកជាច្រើន ដើម្បីបំបាត់ការឈឺចាប់ និងទុក្ខ
ព្រួយ ។ ខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តប៉ុន្មានឆ្នាំកន្លងមកនេះ ថាខ្ញុំនឹងខំប្រឹង
ធ្វើឲ្យពិភពលោកប្រសើរឡើង សូម្បីតែខ្ញុំមានតែម្នាក់ឯងក៏ដោយ ។

បារាចនាក្នុងជីវិតរបស់ខ្ញុំ “វាជាការប្រសើរដែលត្រូវដុត
បំភ្លឺទៀន ជាជាន់ដាក់បណ្តាសារ ដល់ភាពងងឹត” ។ **លីន ធម**

ដំណឹងស្នេហាស្រឡាត់

ខ្ញុំបាទឈ្មោះ ញ៉ាន់ ស៊ី ធ្វើការនៅក្រសួងដែនដី នគរូបនីយកម្ម និងសំណង់ សូមប្រកាស
រកឈ្មោះ អៀរ អៀង ភេទប្រុស អាយុ៤២ឆ្នាំ កើតឆ្នាំ១៩៧៣ នៅភូមិត្រពាំងក្រឡឹង
ឃុំតាំងស្សា ស្រុកភ្នំស្រួច ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ។ មុនឆ្នាំ១៩៧៥ អៀង ជាភារិក បម្រើការងារនៅ
កប៉ាល់ក្រុមហ៊ុនមួយនៅប្រទេសសិង្ហបុរី ។ ក្រោយមក អៀង បានមករស់នៅសង្កាត់លេខ៣
ក្រុងភ្នំពេញ ។ អៀង បាត់ខ្លួនក្រោយថ្ងៃ១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ នៅស្រុកកំពង់ត្រាច ខេត្ត
កំពត ។ តាមដំណឹងពីប្រជាជនថា អៀង បានត្រឡប់ចូលមកប្រទេសកម្ពុជាវិញ ព្រោះបានប្រទះ
ឃើញគាត់នៅតាមផ្លូវក្នុងស្រុកកំពង់ត្រាចខេត្តកំពត ។ ក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩ ប្រពន្ធ និងកូន អៀង
បានទៅរស់នៅប្រទេសអាណ្លីម៉ង់រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។ ប្រសិនបើបងប្អូនណាបានស្គាល់
ឬឮឈ្មោះ អៀង សូមទាក់ទងមកខ្ញុំបាទតាមរយៈអាសយដ្ឋានលេខ៤៧៦G មហាវិថីព្រះមុនីវង្ស

សង្កាត់ទន្លេបាសាក់ ខណ្ឌចំការមន ភ្នំពេញ ទូរស័ព្ទលេខ ០១២ ៩៥៨ ៥៤៦ អ៊ីម៉ែល: nhansy04@yahoo.com ឬទាក់ទងមក
មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ផ្ទះលេខ៦៦ មហាវិថីព្រះសីហនុ រាជធានីភ្នំពេញ ។

សៀវភៅវិញ្ញាណក្ខណ៍អ្នកដែលបានស្លាប់ នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ក្រោងនឹងបោះពុម្ពផ្សាយនូវសៀវភៅមានកត់ត្រាល្មោះរបស់អ្នកដែលស្លាប់បាត់បង់ជីវិតនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ កន្លងមក មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានចងក្រងនូវល្មោះអ្នកដែលស្លាប់ជាង១លាននាក់រួចមកហើយ ។ ប្រសិនបើលោកយាយ លោកតា អ៊ី ពូ មីន ប្រាថ្នាចង់ឲ្យល្មោះសមាជិកក្រុមគ្រួសារដែលបានស្លាប់បាត់បង់ជីវិតមាននៅក្នុងសៀវភៅនេះ សូមទាក់ទងមកកាន់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាតាមរយៈ អេឌីតកុកថាយ ទូរស័ព្ទលេខ ០១២ ៧៥៥ ៨៥៨ ឬ អ៊ីម៉ែល : truthkokthay@dccam.org ឲ្យបានឆាប់រហ័សតាមពេលវេលាដែលអាចធ្វើទៅបាន ។

សូមផ្តល់ព័ត៌មានដូចខាងក្រោម:

១) ឈ្មោះអ្នកប្រកាសប្រាប់, ២) តើមានបងប្អូនបង្កើតរួមទាំងឪពុកម្តាយស្លាប់ប៉ុន្មាននាក់នៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម? ៣) ឈ្មោះអ្នកស្លាប់, ៤) ភេទអ្នកស្លាប់, ៥) អាយុអ្នកស្លាប់ (បើអាចចាំបាន), ៦) ត្រូវជាអ្វីនឹងអ្នកប្រកាស (ឧទាហរណ៍: ឪពុក ម្តាយ បងប្រុស ប្អូនប្រុស បងស្រី ឬប្អូនស្រី), ៧) សាច់រឿងទាក់ទងនឹងការស្លាប់ (ឧទាហរណ៍ : ស្លាប់នៅទីណា? មូលហេតុអ្វី?), ៨) វត្តតាងទាក់ទងនឹងអ្នកស្លាប់ (ឧទាហរណ៍: រូបថត ឯកសារ ឬវត្ថុផ្សេងៗ), ៩) ព័ត៌មានសម្រាប់មជ្ឈមណ្ឌលទាក់ទង (ឧទាហរណ៍: លេខទូរស័ព្ទ អាសយដ្ឋាន) ។

ប្រសិនបើចង់ស្វែងរកអ្នកដែលបាត់បង់សូមផ្តល់ព័ត៌មានខាងក្រោម:

១) ឈ្មោះអ្នកបាត់ខ្លួន, ២) ភេទ, ៣) អាយុ, ៤) ត្រូវជាអ្វី, ៥) សាច់រឿងទាក់ទងនឹងការបែកគ្នា, ៦) វត្តតាងទាក់ទងនឹងអ្នកបាត់ខ្លួន (ឧទាហរណ៍: រូបថត ឯកសារ ឬវត្ថុផ្សេងៗ) ។

ដើម្បីយុត្តិធម៌និងការចងចាំ ដែលជាមូលដ្ឋានដ៏សំខាន់ក្នុងការផ្សះផ្សាជាតិ

ខ្ញុំបញ្ជូនការបោះពុម្ពផ្សាយដោយ ទីភ្នាក់ងារអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ សហរដ្ឋអាមេរិក (USAID)
អនុញ្ញាតឲ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រកាសទេសរដ្ឋមន្ត្រីនិងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មានលេខ ០២៧១ ពម ៧៩ ចុះថ្ងៃទី២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩៧

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា : ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ

ផ្ទះលេខ ៦៦, មហាវិថីព្រះសីហនុ ភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ទូរស័ព្ទ : (៨៥៥) ២៣ ២១១ ៨៧៥ ទូរសារ : (៨៥៥) ២៣ ២១០ ៣៥៨

